

At: Aelodau'r Pwyllgor Llywodraethu
Corfforaethol

Dyddiad: 5 Gorffennaf 2018

Rhif Union: 01824706204

ebost: democrataidd@sirddinbych.gov.uk

Annwyl Gyngorydd

Fe'ch gwahoddir i fynychu cyfarfod y **PWYLLGOR LLYWODRAETHU CORFFORAETHOL, DYDD MERCHER, 11 GORFFENNAF 2018 am 9.30 am yn YSTAFELL BWLLGOR 1B, NEUADD Y SIR, RHUTHUN.**

Yn gywir iawn

G Williams
Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd

AGENDA

RHAN 1 – GWAHODDIR Y WASG A'R CYHOEDD I FOD YN BRESENNOL AR GYFER Y RHAN HON O'R CYFARFOD

1 YMDDIHEURIADAU

2 DATGANIADAU O FUDDIANT (Tudalennau 5 - 6)

Dylai'r Aelodau ddatgan unrhyw gysylltiad personol neu gysylltiad sy'n rhagfarnu ag unrhyw fater a nodwyd fel un i'w ystyried yn y cyfarfod hwn.

3 MATERION BRYG

Rhybudd o eitemau y dylid, ym marn y Cadeirydd, eu hystyried yn y cyfarfod fel materion bryg yn unol ag Adran 100B(4) Deddf Llywodraeth Leol 1972.

4 COFNODION (Tudalennau 7 - 14)

Derbyn cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol a gynhaliwyd ar 06 Mehefin 2018 (copi wedi ei amgáu).

5 ADRODDIAD BLYNYDDOL UWCH-BERCHENNOG RISG GWYBODAETH
(Tudalennau 15 - 28)

Ystyried adroddiad gan y Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio (copi'n amgaeedig) sy'n manylu ar achosion o dorri'r Ddeddf Diogelu Data a chwynion yn ymwneud â deddfwriaeth Rhyddid Gwybodaeth.

6 DATGANIAD CYFRIFON DRAFFT (Tudalennau 29 - 162)

Ystyried adroddiad gan y Prif Gyfrifydd (copi ynghlwm) ar y Datganiad o Gyfrifon 2017/2018 drafft.

7 RHEOLI TRYSORLYS (Tudalennau 163 - 194)

Ystyried adroddiad gan y Pennaeth Cyllid (copi ynghlwm) ar Adroddiad Blynyddol Rheoli'r Trysorlys.

8 DIWEDDARIAD ARCHWILIO MEWNOL (Tudalennau 195 - 220)

Ystyried adroddiad gan y Prif Archwilydd Mewnol (copi wedi'i amgáu) yn rhoi gwybod i aelodau am gynnydd Archwilio Mewnol.

9 ARCHWILIAD MEWNOL O IECHYD A DIOGELWCH MEWN YSGOLION
(Tudalennau 221 - 236)

Ystyried adroddiad gan y Prif Swyddog Mewnol (copi'n amgaeedig) sy'n rhoi manylion adroddiad Archwilio Mewnol diweddar ar lechyd a Diogelwch mewn Ysgolion a gafodd sgôr sicrwydd 'Isel'.

10 ARWEINIAD YMARFEROL CIPFA - DIWEDDARIAD O GYNNYDD

Ystyried adroddiad diweddar ar lafar gan y Cadeirydd, y Cynghorydd Barry Mellor ar arweiniad ymarferol CIPFA.

11 ADRODDIAD BLYNYDDOL Y PWYLLGOR LLYWODRAETHU CORFFORAETHOL (Tudalennau 237 - 244)

Ystyried adroddiad gan Bennaeth y Gyfraith, Adnoddau Dynol a'r Gwasanaethau Democrataidd (copi ynghlwm) yn ceisio cymeradwyaeth Aelodau i adroddiad drafft i'w gyflwyno i'r Cyngor ynglŷn â gwaith y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ar gyfer blwyddyn 2017/18 y Cyngor.

12 SAC- TROSOLWG A CHRAFFU - ADDAS I'R DYFODOL? (Tudalennau 245 - 262)

Derbyn adroddiad gan Swyddfa Archwilio Cymru (copi wedi'i amgáu) ar y trosolwg a chraffu – addas i'r dyfodol? Ar gyfer Cyngor Sir Ddinbych.

13 RHAGLEN WAITH Y PWYLLGOR LLYWODRAETHU CORFFORAETHOL
(Tudalennau 263 - 268)

Ystyried rhaglen gwaith i'r dyfodol y pwyllgor (copi wedi'i amgáu).

RHAN 2 - EITEMAU CYFRINACHOL

Dim

AELODAETH

Y Cynghorwyr

Mabon ap Gwynfor
Tony Flynn
Martyn Holland

Alan James
Barry Mellor
Joe Welch

Aelod Lleyg

Paul Whitham

COPIAU I'R:

Holl Gynghorwyr er gwybodaeth
Y Wasg a'r Llyfrgelloedd
Cynghorau Tref a Chymuned

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

DEDDF LLYWODRAETH LEOL 2000

Cod Ymddygiad Aelodau

DATGELU A CHOFRESTRU BUDDIANNAU

Rwyf i,
(enw)

*Aelod /Aelod cyfetholedig o
(*dileuer un)

Cyngor Sir Ddinbych

YN CADARNHAU fy mod wedi datgan buddiant ***personol / personol a sy'n rhagfarnu** nas datgelwyd eisoes yn ôl darpariaeth Rhan III cod ymddygiad y Cyngor Sir i Aelodau am y canlynol:-
(*dileuer un)

Dyddiad Datgelu:

Pwyllgor (nodwch):

Agenda eitem

Pwnc:

Natur y Buddiant:

(*Gweler y nodyn isod*)*

Llofnod

Dyddiad

Noder: Rhwch ddigon o fanylion os gwelwch yn dda, e.e. 'Fi yw perchennog y tir sy'n gyfagos i'r cais ar gyfer caniatâd cynllunio a wnaed gan Mr Jones', neu 'Mae fy ngŵr / ngwraig yn un o weithwyr y cwmni sydd wedi gwneud cais am gymorth ariannol'.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

PWYLLGOR LLYWODRAETHU CORFFORARTHOL

Cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol a gynhaliwyd yn Ystafell Gynadledda 1a, Neuadd y Sir, Rhuthun, ddydd Mercher, 7 Chwefror 2018 am 1.00pm.

YN BRESENNOL

Y Cynghorwyr Mabon ap Gwynfor, Tony Flynn, Martyn Holland (Vice-Chair), Alan James and Barry Mellor (Chair)

Aelod Lleyg Paul Whitham

Y Cynghorydd Julian Thompson-Hill, Aelod Arweiniol Perfformiad Cyllid ac Asedau Strategol yn bresennol.

Arsylwr – Cynghorydd Meirick Lloyd Davies

HEFYD YN BRESENNOL

Pennaeth Gwasanaethau'r Gyfraith, AD a Democrataidd (GW), Prif Gyfrifydd (SG), Prif Archwilydd Mewnol (LL), Archwilydd Mewnol (BC), Pennaeth Addysg a Gwasanaethau Plant (KE), Prif Reolwr – Moderneiddio Addysg (GD), Rheolwr Cynllunio ac Adnoddau (IL), Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol (LJ), Rheolwr Gweithrediadau Cyfreithiol a Chaffael (HM) a Gweinyddwr Pwyllgorau (SJ).

Cynrychiolydd Swyddfa Archwilio Cymru - Gwilym Bury

1 YMDDIHEURIADAU

Cafwyd ymddiheuriadau am absenoldeb gan gynrychiolwyr Swyddfa Archwilio Cymru, Anthony Veale a Michelle Phoenix.

2 PENODI CADEIRYDD

Gofynnwyd am enwebiadau i Aelod wasanaethu fel Cadeirydd y Pwyllgor ar gyfer y flwyddyn i ddod. Enwebodd y Cynghorydd Alan James y Cynghorydd Barry Mellor, ac eiliwyd hynny gan y Cynghorydd Martyn Holland. Ni chafwyd unrhyw enwebiadau eraill ac felly;

PENDERFYNWYD penodi'r Cynghorydd Barry Mellor yn Gadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ar gyfer y flwyddyn i ddod.

3 PENODI IS-GADEIRYDD

Gofynnwyd am enwebiadau i Aelod wasanaethu fel Is-gadeirydd y Pwyllgor ar gyfer y flwyddyn i ddod. Enwebodd y Cynghorydd Barry Mellor y Cynghorydd Martyn Holland ac eiliwyd hynny gan y Cynghorydd Alan James. Ni chafwyd unrhyw enwebiadau eraill ac felly;

PENDERFYNWYD penodi'r Cynghorydd Martyn Holland yn Is-gadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ar gyfer y flwyddyn i ddod.

4 DATGANIADAU O FUDDIANT

Datganodd y Cynghorwyr Martyn Holland, Tony Flynn, Mabon ap Gwynfor, a Meirick Lloyd Davies gysylltiad personol ag eitem 7 ar y Rhaglen – canlyniadau Arolwg Estyn 2018 Sir Ddinbych, gan eu bod yn Llywodraethwyr ysgol.

5 MATERION BRYD

Ni chodwyd unrhyw fater brys.

6 COFNODION

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol a gynhaliwyd ar 25 Ebrill 2018.

Eitem 9 - Adroddiad Blynyddol yr Adain Archwilio Mewnol – nododd yr Aelod Lleyg, Paul Witham, wall clericio. Dylai'r cofnodion ddarllen fel a ganlyn: 'Gofynnod yr Aelodau am sicrwydd bod enillion buddsoddiadau wedi cael eu harchwilio'.

PENDERFYNWYD yn amodol ar yr uchod, y dylid derbyn a chymeradwyo cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol fel cofnod cywir.

7 DEILLIANNAU AROLWG ESTYN YN SIR DDINBYCH 2018

Cyflwynodd y Pennaeth Addysg a Gwasanaethau Plant, ganlyniadau Adroddiad Arolygu Estyn, Sir Ddinbych 2018 (a gylchredwyd yn flaenorol).

Arweiniodd y Pennaeth yr aelodau drwy'r adroddiad. Cyfeiriwyd at y broses arolygu gadarn a grymus, yn cynnwys y gwaith a gwblhaodd y swyddogion er mwyn cael gwybodaeth ac adroddiadau mewn paratoad at yr arolygiad. Datganodd y Pennaeth ei bod yn falch iawn gyda chanlyniad cyffredinol yr arolwg ac ategodd ei diolch a chanmoliaeth i holl swyddogion ac adrannau a gyfrannodd a chefnogodd y tîm yn ystod yr arolwg.

Cafodd y canlyniadau oedd wedi'u hasesu yn erbyn fframwaith arolwg newydd Estyn, eu hamlygu i'r aelodau o fewn yr adroddiad. Pwysleisiwyd mai Sir Ddinbych oedd un o'r unig ddau awdurdod i dderbyn ardderchog am arweinyddiaeth yn y rowndiau diwethaf o arolygon. Eglurodd y Pennaeth bod Estyn wedi cydnabod y cwmpawd moesol cryf a ddangoswyd yn Sir Ddinbych wrth ddarparu ar gyfer unigolion ifanc yn y sir. Yn dilyn uniad llwyddiannus rhwng Addysg a Gwasanaethau Plant, gofynnodd Estyn i swyddogion Sir Ddinbych gwblhau astudiaeth achos er mwyn dangos y broses a ddilynwyd i awdurdodau eraill. Ar y cyfan, mynegodd y Pennaeth bod yr arolwg wedi bod yn broses ddwys ond roedd y canlyniad yn gadarnhaol a gwerthfawr.

Yn ystod trafodaethau, codwyd y materion canlynol:

- Llongyfarchodd yr aelodau'r Pennaeth Addysg a Gwasanaethau Plant a'r swyddogion am ganlyniad rhagorol yr arolwg. Estynnwyd canmoliaeth i'r holl adrannau ynghlwm. Roedd yr aelodau'n falch bod Estyn wedi amlygu'r gwaith a wnaed a'r gwaith parhaus gan yr awdurdod i ymgysylltu ag ysgolion, rhieni ac unigolion ifanc.
- Monitro tu hwnt i'r Sir – Cadarnhaodd y Pennaeth Addysg a Gwasanaethau Plant y cwblhawyd monitro plant mewn lleoliadau tu hwnt i'r Sir. Amlygodd yr arolwg y monitro o'r gwasanaethau a gomisiynir sy'n darparu gwasanaethau. Clywodd yr aelodau bod nifer cyfyngedig o ddarparwyr trydydd parti ar gael wrth ymchwilio i leoliadau tu hwnt i'r Sir. Fel awdurdod, lles a datblygiad y plentyn oedd y brif flaenoriaeth.
- Cyfradd gwaharddiadau cyfnod penodol – Cadarnhaodd y Pennaeth Addysg a Gwasanaethau Plant bod cyfradd y gwaharddiadau cyfnod penodol a arsylwyd yn uchel, gyda nifer o waharddiadau parhaol yn isel. Gweithiodd y swyddogion addysg gydag ysgolion i fynd i'r afael â'r materion. Pwysleisiwyd bod perthynas gweithio da gydag ysgolion a phenaethiaid wedi'i sefydlu, a oedd yn creu perthynas weithio cadarnhaol er mwyn cael yr adnoddau a chanlyniadau gorau i blant Sir Ddinbych.
- Byddai trafodaethau'n cael eu cynnal gyda'r swyddog cyswllt i fynd i'r afael â phryderon a godwyd yn yr adroddiad arolygu. Cadarnhaodd y Pennaeth Addysg a Gwasanaethau Plant bod gwaith wedi cael ei wneud i fonitro plant ifanc yn y sir neu y tu allan i'r sir ac roedd angen esboniadau pellach gan Estyn er mwyn deall yn union beth oedd sail eu canfyddiadau.
- Trefnwyd gwaith ar argymhellion yr ymchwiliad. Bydd cynnydd yn cael ei fonitro a'i ddadansoddi a'i ddatblygu trwy'r broses graffu i alluogi i dystiolaeth gael ei gyflwyno am y gwaith presennol a gyflawnir. Disgwylwyd i gynllun gweithredu sy'n mynd i'r afael â'r argymhellion gael ei ddatblygu ym mis Medi yn dilyn cyfarfod dilynol gydag aelod ymchwilio cysylltiol Estyn.
- Addysgu yn y Cartref – tynnwyd sylw at y cymhlethdod sy'n gysylltiedig â dewis addysgu plant yn y cartref. Roedd perthnasoedd gwaith gyda gweithwyr proffesiynol eraill wedi cael eu harsyllu. Canmolodd y Pennaeth Addysg a Gwasanaethau Plant waith y swyddogion ac amlygwyd yn glir yn yr adroddiad bod gwaith yn y maes hwn yn gryfder penodol.

Diolchodd y Cadeirydd i'r Pennaeth Addysg a Gwasanaethau Plant a'r swyddogion am yr adroddiad. Llongyfarchodd yr adran am y cynnydd a wnaed i sicrhau bod plant Sir Ddinbych yn derbyn yr addysg orau, gyda'r holl adnoddau ar gael iddynt. Roedd canlyniad yr arolwg yn adlewyrchiad o'r gwaith a gyflawnwyd gan y Pennaeth Addysg a Gwasanaethau Plant a'r swyddogion a dylid eu canmol.

PENDERFYNWYD bod y *Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn derbyn ac yn nodi cynnwys yr adroddiad.*

8 DIWEDDARIAD ARCHWILIO MEWNOL

Cyflwynodd y Prif Archwilydd Mewnol (PAM) adroddiad diweddarau'r Adain Archwilio Mewnol (a ddosbarthwyd ymlaen llaw) gan roi'r newyddion diweddaraf i'r aelodau am gynnydd yr Adain Archwilio Mewnol o ran cyflwyniad ei wasanaeth, darparu sicrwydd, yr adolygiadau a gwblhawyd, perfformiad ac effeithiolrwydd wrth hybu gwelliannau.

Darparodd yr adroddiad wybodaeth am waith yr Adain Archwilio Mewnol ers cyfarfod diwethaf y Pwyllgor. Aeth y PAM drwy'r adroddiadau gyda'r aelodau, a roddodd yr wybodaeth ddiweddaraf hyd at fis Mai 2018 am:

- Cyflwynwyd adroddiadau archwilio mewnol yn ddiweddar h.y. Rheoli Prosiectau a Gwasanaeth Caffael ar y Cyd;
- Cynnydd o ran gwaith Archwilio Mewnol hyd yma yn 2018-19;
- Diweddariad bob chwarter ar Waith Gwrth-dwyll; a
- Diweddariad ar Berfformiad yr Adain Archwilio Mewnol yn erbyn y safonau gosod.

Trafodwyd y materion canlynol yn fanylach –

- Rheoli Prosiect – Mai 2018 – arweiniodd y Prif Archwilydd Mewnol aelodau drwy adolygiad o Reoli Prosiectau, esboniwyd fod yr adolygiad wedi cwmpasu trefniadau llywodraethu, rheoli risg, monitro ac adrodd am y prosiect. Datganodd y Prif Archwilydd Mewnol bod trefniadau llywodraethu Rhaglen Ysgolion yr 21ain ganrif yn annigonol, amlygwyd bwlch yn y gwaith rheoli prosiectau. Roedd angen darparu arweiniad clir i reolwyr prosiectau ynglŷn â phryd y dylai adroddiadau gael eu huwchgwyfeirio er mwyn eu craffu. Byddai canlyniadau'r camau gweithredu a godwyd yn cael eu cyflwyno'n ôl i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol. Yn gyffredinol esboniodd y Prif Archwilydd Mewnol bod nifer o bethau cadarnhaol wedi cael eu harsyllu. Datganodd yr Aelod Lleyg, Paul Witham, ei fod yn falch o weld bod gwaith wedi cael ei gwblhau yn y maes hwn ac y gellid mabwysiadu gwersi mewn prosiectau yn y dyfodol. Datganodd bod rheoli prosiectau'n hanfodol wrth ddarparu safonau uchel ac fe gytunodd y Prif Archwilydd Mewnol â hynny.
- Gwasanaeth Caffael ar y Cyd – Mai 2018 – Eglurodd y PAM fod adroddiad manwl wedi'i gynnwys fel eitem ar y rhaglen yn nes ymlaen yn y cyfarfod, ac y byddai'r manylion yn cael eu trafod bryd hynny.
- Cynnydd o ran y Gwaith Gwrth-dwyll – Aeth y PAM drwy'r data gyda'r aelodau. Amlygwyd bod 5 atgyfeiriad wedi'u gwneud o 2018-19 hyd yma, a'u bod i gyd yn parhau. Eglurodd y PAM bod yr wybodaeth wedi'i chynnwys er mwyn dangos tryloywder, ac y bydd unrhyw ganlyniadau'n cael eu cyflwyno i'r pwyllgor ar ôl cwblhau'r ymchwiliadau.

Diolchodd y Cadeirydd i'r swyddogion a'r Adain Archwilio Mewnol am yr adroddiad.

PENDERFYNWYD y byddai'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn derbyn yr adroddiad diweddar ac y bydd diweddariad ar Reoli Prosiect Ysgolion yr 21ain Ganrif yn cael ei gynnwys yn Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol y Pwyllgor.

Ar y pwynt hwn (10.45am) cafwyd egwyl o 15 munud.

Ailddechreuodd y cyfarfod am 11.00am.

Cyflwynodd y Prif Archwilydd Mewnol (PAM) Ganllawiau Ymarferol CIPFA ar gyfer Pwyllgorau Archwilio 2018 (a ddsbarthwyd ymlaen llaw) er mwyn galluogi'r Aelodau i asesu eu hunain yn erbyn y fframwaith gwybodaeth a sgiliau craidd a amlinellir yn yr adroddiad.

Cynigiodd y PAM y dylid sefydlu grŵp tasg o dri aelod, gan gynnwys y Cadeirydd a'r Is-gadeirydd, i ddadansoddi effeithiolrwydd y pwyllgor. Roedd y canllawiau CIPFA yn cynnwys hunanasesiad y gofynnod y PAM i'r aelodau ei gwblhau. Byddai canlyniad yr asesiad yn llunio sylfaen ar gyfer anghenion hyfforddi ac anghenion datblygu pellach yr aelodau.

Mynegodd y Cadeirydd ei fod yn cytuno gyda sefydlu grŵp tasg i gadarnhau anghenion a gwybodaeth. Roedd angen i'r rôl hanfodol a ddarparodd y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol wrth graffu ar adroddiadau barhau i gyrraedd safon uchel. Gofynnod y Cadeirydd i'r aelodau gwblhau'r hunanasesiad er mwyn darparu sylfaen i'r grŵp tasg ehangu arno. Roedd yr aelodau'n cytuno y dylid sefydlu grŵp tasg.

Trafododd yr Aelodau nifer yr aelodau ar y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol. Esboniodd y Swyddog Monitro nad oedd unrhyw gyfyngiadau na chyfreithiau mewn lle i gyfyngu ar nifer aelodau etholedig ar y pwyllgor.

Byddai angen i'r Cyngor Sir gymeradwyo newid i'r cyfansoddiad er mwyn i caniatáu unrhyw newidiadau. Gellid ymchwilio hefyd i gynyddu'r nifer o Aelodau Lleyg sydd ar y Pwyllgor. Roedd y cyfyngiadau a'r rheolau blaenorol ynghylch pwy sy'n gymwys i fod ar y pwyllgor wedi cael eu dileu. Pwysleisiodd yr Aelod Lleyg, Paul Witham, mai Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol Sir Ddinbych oedd un o'r rhai â'r niferoedd lleiaf o aelodau. Awgrymodd Paul Witham bod y pwyllgor yn ailedrych ar y cylch gorchwyl wrth gwblhau'r hunanasesiad.

Tynnodd y Swyddog Monitro sylw'r aelodau at y ffaith y byddai'r grŵp tasg a ffurfir yn asesu'r cylch gorchwyl yn ystod ei gyfarfod. Cytunodd yr aelodau mai'r Cadeirydd (y Cynghorydd Barry Mellor), yr Is-gadeirydd (y Cynghorydd Martyn Holland) a'r Cynghorydd Mabon ap Gwynfor fyddai'n ffurfio'r grŵp tasg.

Diolchodd y Cadeirydd i'r Swyddog Monitro a'r PAM am yr adroddiad a'r canllawiau. Atgoffodd yr aelodau i gwblhau'r hunanasesiad.

PENDERFYNWYD:

- *bod y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn derbyn yr adroddiad ac yn nodi ei gynnwys;*
- *bod yr Aelodau'n cwblhau'r hunanasesiad ar sail templed CIPFA; a*
- *bod y Cynghorydd Barry Mellor, y Cynghorydd Martyn Holland a'r Cynghorydd Mabon ap Gwynfor yn ffurfio grŵp tasg i ddadansoddi effeithiolrwydd y pwyllgor ac unrhyw anghenion hyfforddi ychwanegol.*

Cyflwynodd y Prif Archwilydd Mewnol (PAM) yr adroddiad (a ddisbarthwyd ymlaen llaw), gan roi manylion i'r aelodau am yr adroddiad Archwilio Mewnol ar yr Uned Gaffael Gorfforaethol ar y Cyd, a oedd wedi cael sgôr sicrwydd 'Isel'.

Aeth yr Aelod Arweiniol Cyllid, Cynllun Corfforaethol a Pherfformiad, ynghyd â'r Rheolwr Gweithrediadau Cyfreithiol a Chaffael a Rheolwr y Gwasanaeth Cyfreithiol, drwy'r adroddiad Archwilio gyda'r aelodau.

Croesawodd yr Aelod Arweiniol yr adroddiad, gan gydnabod y materion yr oedd yn eu codi. Aethpwyd i'r afael â gwaith i ddelio â materion llywodraethu, gyda rhagor o waith ar y gweill. Hysbyswyd yr aelodau bod hyfforddiant wedi'i drefnu ar gyfer staff i godi proffil caffael a'r lefel uchel o ymrwymiad.

Cynigodd y Swyddog Monitro y dylid hysbysu'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth o'r adroddiad a'i ganfyddiadau. Rhoddodd y Swyddog Monitro wybodaeth gefndirol i'r aelodau ynglŷn â'r gwaith a oedd wedi'i wneud hyd yma, roedd hyn yn cynnwys penodi'r Rheolwr Gweithrediadau Cyfreithiol a Chaffael. Canmolwyd yr holl waith a wnaed ers y penodiad i gael gweithdrefnau cadarn o ran caffael. Sicrhaodd y SM y pwyllgor y codwyd yr adroddiad archwilio a'i ganfyddiadau yn y cyfarfod Herio Gwasanaeth, a bod adroddiad gydag argymhellion am gael ei uwchgyfeirio.

Yn ystod y drafodaeth, bu i'r aelodau drafod y canlynol:

- Roedd raid i'r ddau awdurdod roi ar ddeall i wasanaethau bod angen prynu i mewn i waith yr uned gydweithrediadol. Roedd gwybodaeth a dealltwriaeth yn hanfodol er mwyn gwella buddiant. Cytunodd yr Aelodau nad oedd yr adroddiad yn dangos y canlyniadau posibl i gydweithredu ac roedd angen gwneud gwaith i ddatrys y problemau.
- Nid oedd y trefniant craffu pwnc a gweithio ar y cyd wedi bod yn ddigonol.
- Cadarnhaodd y Swyddog Monitro bod y Rheolwr Gweithrediadau Cyfreithiol a Chaffael wedi nodi'r gwaith yr oedd swyddogion wedi'i wneud i gynyddu proffil caffaeliad. Yn ei dro byddai hyn yn galluogi adrannau i gael gwybodaeth am yr uned a gweithio'n fwy effeithiol.
- Roedd trafodaethau'n mynd rhagddynt rhwng y ddau awdurdod i sefydlu perthynas barhaus. Bu cyfathrebu tryloyw yn hanfodol er mwyn gweithio'n gadarnhaol yn y dyfodol.
- Cadarnhaodd Rheolwr y Gwasanaeth Cyfreithiol bod cyfarfod wedi'i drefnu â Sir y Fflint i drafod cydweithio yn y dyfodol. Roedd gofyn am ddull cryfach o graffu gwaith a chanfyddiadau ar gam cynnar y caffael.
- Nododd cynrychiolydd Swyddfa Archwilio Cymru bod angen sefydlu trefniadau craffu a llywodraethu o'r cychwyn cyntaf. Roedd gan yr awdurdod weithdrefnau ar gyfer craffu y dylid bod wedi'u dilyn i atal archwiliadau gwasanaethau rhag cael sgôr sicrwydd isel. Roedd angen monitro cydweithio o hyn ymlaen.

Gofynnodd Aelodau a fyddai modd cael adroddiad wedi'i ddiweddarau yn y rhaglen gwaith i'r dyfodol er mwyn diweddarau'r pwyllgor am waith a gwblhawyd. Byddai hwn yn cynnwys unrhyw ddiweddariad a dderbyniwyd gan y Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion Craffu. Diolchodd y Cadeirydd i'r swyddogion am yr adroddiad archwilio tryloyw ac am y gyd-berthynas waith gyda Chyngor Sir y Fflint. Bu i'r Pwyllgor gydnabod y gwaith a wnaed, ond teimlai bod yr angen i fonitro trefniadau llywodraethu yn amlwg.

PENDERFYNWYD bod y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol:

- I. yn derbyn yr adroddiad ac yn nodi ei gynnwys ac
- II. yn cynnwys diweddariad ar yr Uned Gaffael ar y Cyd yn Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol y pwyllgor.

11 RHAGLEN WAITH Y PWYLLGOR LLYWODRAETHU CORFFORAETHOL

Cyflwynwyd Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol (a ddsbarthwyd ymlaen llaw) i'w ystyried.

Cadarnhaodd y Pwyllgor Raglen Gwaith i'r Dyfodol y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn amodol ar y diwygiadau canlynol:-

11 Gorffennaf 2018 -

- Adroddiad Swyddfa Archwilio Cymru ar y trefniadau Craffu.
- Diweddariad i ganllawiau CIPFA

21 Tachwedd 2018 –

- Adroddiad blynyddol ar y Cyfansoddiad (wedi'i aildefnu o gyfarfod 11 Gorffennaf)
- Diweddariad ar ddeilliannau Rheoli Prosiect Ysgolion yr 21ain Ganrif (i'w gadarnhau)

Ionawr 2019-

- Diweddariad ar yr Uned Gaffael ar y Cyd

PENDERFYNWYD, yn amodol ar yr uchod, bod y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn cymeradwyo'r Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol.

Daeth y cyfarfod i ben am 12:25 p.m.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Adroddiad i'r: Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol

Dyddiad y Cyfarfod: **11 Gorffennaf 2017**

Aelod / Swyddog Arweiniol: Y Cyngorydd Richard Mainon, Aelod Arweiniol
Seilwaith Cymunedol
Alan Smith - Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio

Awdur yr Adroddiad: Alan Smith, Uwch Berchennog Risg Gwybodaeth
(SIRO)

Teitl: **Adroddiad SIRO ar gyfer 2017/18**

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn cwmpasu'r cyfnod o fis Ebrill 2017 i fis Mawrth 2018 ac yn rhoi manylion achosion o dorri'r ddeddf diogelu data gan y Cyngor sydd wedi bod yn destun ymchwiliad gan yr Uwch Swyddog Risg Gwybodaeth (SIRO - Pennaeth Moderneiddio a Gwella Busnes yng Nghyngor Sir Ddinbych). Mae hefyd yn ymdrin â chwynion am y Cyngor yn ymwneud â deddfwriaeth Rhyddid Gwybodaeth sydd wedi cael eu cyfeirio at Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth, ac yn rhoi rhywfaint o wybodaeth am geisiadau Mynediad at Wybodaeth/ Rhyddid Gwybodaeth a wneir i'r Cyngor.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Mae Polisi Diogelu Data'r Cyngor yn gofyn am adroddiad blynyddol ar gynnydd i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol i ganiatáu'r Aelodau i oruchwylio'r broses.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1. Bod cynnwys yr adroddiad yn cael ei nodi gan y Pwyllgor.

4. Manylion yr Adroddiad

Ochr yn ochr â'r Swyddog Diogelu Data, mae'r Uwch Berchennog Risg Gwybodaeth (SIRO) â chyfrifoldeb penodol i sicrhau bod yr wybodaeth a gedwir gan y Cyngor yn cael ei rheoli'n ddiogel, yn effeithiol ac yn unol â'r deddfwriaeth. Mae'r systemau a gynlluniwyd i sicrhau bod y rolau hyn yn cael eu gwneud yn llwyddiannus yn dibynnu

ar dryloywder ac ar fod yn agored, felly mae'n arbennig o bwysig bod Aelodau'n cael trosolwg o'r broses.

4.1 Torri Rheolau Diogelu Data

Rwy'n falch o adrodd **na fu unrhyw achosion difrifol o dorri'r Ddeddf Diogelu Data yn y Cyngor yn ystod 2017/18**. Bu dau achos bychan o dorri'r Ddeddf fodd bynnag (y ddau yn Addysg). Sef:

- Anfonwyd e-bost at gyfeiriad e-bost anghywir
- Anfonwyd llythyr at y cyfeiriad anghywir

Ymchwiliwyd i'r ddau achos, ond ni ystyriwyd yr un o'r ddau yn ddigon difrifol i'w hadrodd wrth Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth.

Llynedd, gwnaeth Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth un argymhelliad, sef y dylem ddatblygu polisi ffurfiol ar gyfer staff sy'n mynd â data personol sy'n ymwneud â'u cleientiaid allan o'r swyddfa. Mae hyn bellach wedi'i gwblhau a'i gytuno gan y CBYLL ac mae'n mynd i'r Cabinet i'w gymeradwyo ar 31 Gorffennaf. Bydd angen gwaith er mwyn gweithredu'r polisi hwn ar draws y Cyngor, ond yn arbennig yn Gwasanaethau, lle maent yn dal i ddibynnu ar systemau papur.

4.1 Rheoliadau Diogelu Data Cyffredinol (GDPR)

Daeth y Rheoliadau Diogelu Data newydd i rym ar 25 Mai 2018. Mae'r rheoliadau newydd yn darparu fframwaith gyda mwy o gwmpas a chosbau mwy llym o lawer i'r rhai sy'n methu cydymffurfio â rheolau newydd o ran storio a thrin data personol.

Wrth i ofynion y rheoliadau newydd ddod yn gliriach, mae'r Cyngor wedi bod yn gweithio tuag at eu bodloni. Mae canolbwynt y gwaith hwn wedi bod ar ddogfen Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth "12 steps to take now", a gyhoeddwyd y llynedd.

Er mwyn cefnogi'r gwaith paratoi, sefydlwyd Grŵp Llywodraethu Gwybodaeth yn ystod 2017 sy'n cynnwys cynrychiolwyr o'r holl wasanaethau. Yr Uwch Berchennog Risg Gwybodaeth sy'n cadeirio'r Grŵp Llywodraethu Gwybodaeth ac mae hefyd yn cynnwys Lisa Jones yn ei swydd fel Swyddog Diogelu Data. Mae'r Grŵp Llywodraethu Data wedi helpu i ddarparu fforwm er mwyn trafod y gofynion newydd a goruchwylio'r gwaith sy'n cael ei wneud.

Mae'r cynllun gweithredu a ddangosir yn Atodiad 1 yn darparu diweddariad ar y cynnydd sy'n cael ei wneud. Mae'r rhan fwyaf o gamau gweithredu ar amser ac wedi eu cwblhau. Mae ychydig o oedi wedi bod gyda'r canlynol:

- Datblygu Cofrestr Asedau Gwybodaeth gyflawn; ac
- Adolygu contractau i fodloni gofynion GDPR

Diffyg capasiti mewn rhai meysydd fu'r rheswm dros hyn gan mwyaf.

Gofynnwyd i'r Adain Archwilio Mewnol adolygu cydymffurfedd Diogelu Data mewn Gwasanaethau fel rhan o'u cynllun gwaith i'r dyfodol ar gyfer 2018/19. Dylai hyn helpu i roi peth sicrwydd i'r Cyngor ar lefelau cydymffurfedd wrth symud ymlaen.

4.2 Ceisiadau Rhyddid Gwybodaeth a Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol.

Derbyniwyd cyfanswm o 1,367 o geisiadau yn ystod y 12 mis hyd at 31 Mawrth 2018. Mae'r ffigur hwn yn nodi cynnydd o 2% ers y llynedd, gyda nifer uwch o geisiadau Rhyddid Gwybodaeth, mae'n ymddangos bod lefel y ceisiadau Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol wedi gostwng yn ystod y cyfnod hwn.

	Rhyddid Gwybodaeth	Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol	Cyfanswm (ac o fewn y terfyn amser)	Ceisiadau amrywiol	Cyfanswm terfynol (ac o fewn y terfyn amser)
14/15	880	127	1007	131	1138 (91%)
15/16	871	183	1054	182	1236 (93%)
16/17	955	128	1083 (95%)	248	1331 (96%)
17/18	1042	85	1127	240	1367 (95%)

Tabl 1: Nifer y ceisiadau a gwblhawyd ar gyfer 2014/15 i 2017/18.

Roedd y ceisiadau Rhyddid Gwybodaeth a Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol yn canolbwyntio ar rai meysydd penodol yn fwy nag eraill ac fel o'r blaen, roeddent yn ymwneud â busnesau neu gan unigolion yn bennaf. Mae'r rhai a gyflwynodd ceisiadau amlaf dros y 12 mis diwethaf wedi'u nodi yn y tabl isod.

MATH O YMGEISYDD	NIFER Y CEISIADAU
Academaidd	21
AC/AS	95
Busnes	132
Elusen / Grŵp Lobi	86
Corfforaethol	1

Cynghorydd	4
Unigolyn	516
Cwmni Yswiriant	1
Awdurdod lleol	16
Y Cyfryngau	221
GIG	4
Arall	11
Cyfreithiwr	9

10 Ymholydd Uchaf dros y 12 mis diwethaf:

1	AC/AS	17
2	UNIGOLYN	15
3	AC/AS	14
4	AC/AS	12
5	AC/AS	11
6	Y CYFRYNGAU	8
7	UNIGOLYN	8
8	UNIGOLYN	8
9	Y CYFRYNGAU	7
10	UNIGOLYN	7

Mewn rhai achosion, cafodd penderfyniadau am fynediad at wasanaeth eu herio gan yr ymholwr a chynhaliwyd adolygiad mewnol. Bu 13 o'r rhain dros y 12 mis diwethaf. DS Caiff unrhyw fynegiant o anfonlonrwydd gan ymholydd ei drin fel cais am adolygiad mewnol.

Cyfeiriwyd rhai adolygiadau mewnol, ac achosion cymhleth neu sensitif eraill, at y Panel Mynediad at Wybodaeth, a Gadeiriwyd gan Bennaeth y Gyfraith, Adnoddau Dynol a Gwasanaethau Democrataidd. Cyfarfu'r panel 5 gwaith yn ystod y flwyddyn ac adolygwyd 11 o achosion. Mae Atodiad 2 yn rhestr o'r rhain, ynghyd â chanlyniad pob adolygiad.

Yn 2017/18, ni ymchwiliodd Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth i unrhyw gwynion am y Cyngor o dan Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth.

Dylid nodi fod rheoli ceisiadau Rhyddid Gwybodaeth / Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol a Diogelu Data yn parhau i gyflwyno cost o ran adnoddau i'r Cyngor, gyda swyddog yn gwneud hyn yn llawn-amser. Yn ogystal, darparwyd gwaith sylweddol o fewn y Gwasanaethau gan y Swyddogion Rheoli Gwybodaeth, sy'n darparu atebion manwl ar gyfer pob cwestiwn. Er gwaethaf cynnydd sylweddol mewn llwyth gwaith, mae 95% o'r ceisiadau wedi'u datrys o fewn y gofyniad deddfwriaethol.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?
Mae'r adroddiad hwn yn cefnogi amcan y Cyngor i foderneiddio, ond nid yw'n uniongyrchol gysylltiedig â blaenoriaeth gorfforaethol.

6. Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?
Mae'r adroddiad hwn er gwybodaeth yn unig.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb?
Nid oes angen Asesiad o Effaith ar Les

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gydag Archwilio ac eraill?
Amherthnasol

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid
Dim angen

10. Pa risgiau sydd yna ac oes yna unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?
Er taw er gwybodaeth yn unig mae'r adroddiad hwn, byddai risg i'r Cyngor pe na fyddai systemau rheoli gwybodaeth a diogelu data yn cael eu cynnal. Mae trosolwg gan Bwyllgor yn elfen bwysig o sicrhau bod ein systemau yn effeithiol.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad
Nid oes angen penderfyniad.

APPENDIX 1 - GDPR ACTION PLAN

REQUIREMENT	TASK	START DATE	END DATE	LEAD OFFICER(s)	PROGRESS	Status
Establish a record of personal data processing activities Article 30	Create an information assets register (IAR) and circulate to services	October 2017	May 2018	Kerry Standen	Received responses from most services and they have been incorporated into Register.	In-progress
	Publish IAR as a central record. Services to update when changes occur.	Feb 2018	May 2018	Kerry Standen		Complete
Ensure all staff, Members and suppliers are	Develop a Communications Plan	March 2018	March 2018	Craig Berry	Complete and was agreed at IGG meeting in March.	Complete

aware of GDPR and our new obligations.	Develop E-learning module for all office-based staff, schools staff and Members to complete.	March 2018	May 2018	Craig Berry	E-learning module developed and launched on 21 st May ICT videos also available on intranet.	Completed
	Develop a factsheet for non-office based staff.	March 2018	May 2018	Craig Berry	Completed.	Completed
	Develop a schedule of classroom based sessions for more in-depth training	June 2018		Craig Berry	To be scheduled.	In-progress
Assign DP Officer role Articles 37-39	DP Officer role agreed – Lisa Jones	December 2017	December 2017	SLT	Agreed that Lisa Jones would continue as DCC's DP Officer.	Complete
The Council must have GDPR compliant Privacy Notices	Produce guidance / template on GDPR compliant privacy notices	Jan 2018	March 2018	Craig Berry	Draft guidance developed. Shared with IGG for comments.	Complete

Articles 13 & 14					Published on intranet	
	Services to identify and amend their Privacy Notices based on guidance provided	March 2018		All Services	Services to amend privacy notices using guidance provided. Requirement to amend privacy notices has been included in E-learning module.	In progress
	Update main privacy Notice on website	May 2018	May 2018	Craig Berry	Draft developed and approved by Legal.	Complete
Legal Requirement for Data Protection Impact Assessments (DPIA) to be undertaken for high-risk activities	Raise awareness of the need to undertake DPIA for high risk activities	Jan 2018	May 2018	Craig Berry	Requirement included in ELearning module.	Complete
	Develop a DPIA template and incorporate into DCC's Impact Assessment site	Jan 2018	May 2018	Craig Berry	Template developed as part of regional workings. Has been incorporated into impact assessment framework. Launched 28 th May.	Complete
Article 35						

	Agree a process for reviewing DPIAs.	April 2018	April 2018	Craig Berry and Lisa Jones	Agreed with Lisa Jones and Alan Smith that DPIAs with a residual high risk status would be referred onto them for consideration.	Complete
Where a processor is used to process personal data, a legally binding contract needs to be in place. Articles 28-36	Identify existing contracts involving processing of personal data	February 2018		Helen Makin	<p>Only limited number of contracts are known about and held centrally. Information on these contracts has been circulated to IGG members.</p> <p>Many contracts/arrangements with data processors are not held centrally and are in services.</p> <p>Service asked to send contracts and agreements to Legal to scrutinise.</p>	In progress
	Legal to review contracts and issue	February 2018		Helen Makin	Being undertaken by Helen Makin.	In-progress

	contract variations, where applicable.					
	For new suppliers – amend standard T&C’s and procurement process to include guarantees that suppliers can comply with new data protection requirements	April 2018	May 2018	Helen Makin	New Ts & Cs developed and incorporated into procurement process.	Complete
Ensure personal data is kept for no longer than necessary	Raise awareness of retention schedule in areas where there is uncertainty on retention rules.	Jan 2018		Craig Berry	On-going	In progress
Article 17	Make Schedule more user-friendly	Dec 2017	May 2018	Craig Berry	New more user-friendly format for Retention Schedule published	Complete
	Retention rules incorporated into emails	Feb 2018	Dec 2018		Retention policies to be agreed with IGG and SLT.	In progress

					Draft proposals shared with IGG for comments.	
Mandatory requirement to inform ICO of serious breaches Articles 33 & 34	Raise awareness across Council of the legal requirement to inform ICO and data subjects of serious breaches.	April 2018	May 2018	Craig Berry	To be included in ELearning, which will be launched in May.	In progress
Data Subjects Rights	Amend SAR process to take into account changes in timescales and fees.	May 2018	May 2018	Kerry	Changes incorporated into SAR process and database.	Complete
Insurance and compensation	Arrange appropriate insurance to cover costs for fines and personal claims	Feb 2018	March 2018	Craig	Checked with Chris Jones. Fines are paid for by Council. Claims paid for by insurance.	Complete

Appendix 2 – Panel Meetings 2017/18

Date	Issue	Case Ref	Exemption Claimed	Stage of request	Outcome
07/04/17	Access to notes relating to school amalgamation	1830/2107	Section 1(not held)	Internal Review	Requestor directed to school.
07/04/17	Access to submissions for Band B funding	2022/2099	Section 22 (intended for future publication)	Internal Review	Section 22 upheld
02/05/17	Multiple Planning histories requested	2174	Publically available/Charged search/EIR burden	First response	Publically available. Nearing vexatiousness. Invited requester to view.
02/05/17	DP Case	None	Vexatious	multiple emails	Consents to be sought.
02/05/17	ICO Decision re Credit Balances	None	S31	None	Will not apply decision to DCC as circumstances different
09/08/17	Subject Access Request	DP 2477	Disproportionate effort	First response	Asked for fee and clarification again. Final outcome - documents were sent, however borderline disproportionateness.
09/08/17	Request for address list to create App	2530/2617	S21	internal review	Appeal Successful - disclosed the info as Ordnance Survey failed to respond to expressed concerns about confidentiality of data.
07/12/17	Repeat Requester Also	Multiple	Data Protection	Data Protection cases	Consents to be explored again

	see Panel 02/05/2017				
07/12/17	Multiple Requests 2477 etc again	Multiple	DP - disproportionate FOI vexatious	Post DP and current FOIs	S14 for FOI and DP disproportionate
18/12/17	Information relating to possible Criminal Investigation	FOI 3070	S30/S31	First response	31 (1) (g) the exercise by any public authority of its functions for any of the purposes specified in subsection (2)31 – (2)(b) the purpose of ascertaining whether any person is responsible for any conduct which is improper. Extension for consideration of PI test
18/12/17	Land Sale	EIR 3133	Complete non- disclosure	First response	EIR 12 (4) (e) internal, EIR 12 (5) (d) confidential proceedings
18/12/17	Land Sale	EIR 3141	Complete non- disclosure	First response	EIR 12 (4) (e) internal, EIR 12 (5) (d) confidential proceedings, EIR 12 (5) (e) commercial

Adroddiad i'r:	Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol
Dyddiad y Cyfarfod:	11 Gorffennaf 2018
Aelod / Swyddog Arweiniol:	Y Cyngorydd Julian Thompson-Hill / Richard Weigh (Pennaeth Cyllid)
Awdur yr Adroddiad:	Steve Gadd, Prif Gyfrifydd
Teitl:	Datganiad Drafft o Gyfrifon 2017/18

1. **Am beth mae'r adroddiad yn sôn?**

Darparu trosolwg o'r Datganiad drafft o Gyfrifon 2017/18 a'r broses sy'n sail iddo.

2. **Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?**

Mae gan y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol gyfrifoldeb wedi'i ddirprwyo iddo i gymeradwyo'r cyfrifon archwiliedig a fydd yn cael eu cyflwyno ar 26 Medi 2018. Mae cyflwyno'r cyfrifon drafft yn rhoi arwydd cynnar o sefyllfa ariannol y cyngor a gall dynnu sylw at unrhyw broblemau yn y cyfrifon neu'r broses cyn i'r cyfrifon gael eu harchwilio.

3. **Beth yw'r Argymhellion?**

Nodi'r sefyllfa fel y'i cyflwynir yn y cyfrifon drafft (gweler Atodiad 1).

4. **Manylion yr Adroddiad**

Mae dyletswydd statudol ar y Cyngor i baratoi datganiad o gyfrifon sy'n cydymffurfio â safonau cyfrifo cymeradwy. Mae'n rhaid i'r aelodau etholedig gymeradwyo'r cyfrifon a archwiliwyd yn ffurfiol ar ran y Cyngor. Mae'r rôl hon wedi cael ei dirprwyo i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol. Mae'r cyfrifon drafft bellach wedi eu cwblhau ac wedi'u llofnodi gan y Pennaeth Cyllid ar 15 Mehefin (gan fodloni'r dyddiad dros dro ar gyfer cau cynnar a fydd yn orfodol y flwyddyn nesaf). Mae'r cyfrifon drafft ar gael i'w harchwilio yn ôl y gofyn a byddan nhw ar gael i'r cyhoedd eu harchwilio rhwng 9 Gorffennaf a 3 Awst.

O ystyried rôl y Pwyllgor o ran cymeradwyo'r cyfrifon terfynol, mae'n fanteisiol i roi'r wybodaeth ddiweddaraf a throsolwg ar y cam drafft i'w ystyried cyn cyflwyno'r cyfrifon terfynol ym mis Medi.

5. **Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?**

Mae cyhoeddi Datganiad o Gyfrifon yn sail i stiwardiaeth a llywodraethu ariannol y Cyngor ac felly mae'n cefnogi holl wasanaethau a blaenoriaethau'r Cyngor.

6. **Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?**

Does dim costau ychwanegol yn codi o ganlyniad i'r adroddiad hwn.

- 7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?**
Barn broffesiynol y Swyddog Adran 151 yw nad oes angen Asesiad o Effaith ar Les ar gyfer yr adroddiad hwn.
- 8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda'r Pwyllgor Craffu ac eraill?**
Caiff gweithdrefnau a phrosesau'r cyngor sy'n sail i gynhyrchu'r cyfrifon eu hadolygu'n rheolaidd gan Swyddfa Archwilio Cymru. Caiff barn broffesiynol ei llunio oddi wrth nifer o ddisgyblaethau eraill tu hwnt i gyllid, fel yr adain gyfreithiol, prisio eiddo, adnoddau dynol a phensiynau.
- 9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid**
Mae'r Datganiad o Gyfrifon yn elfen allweddol o fframwaith llywodraethu'r cyngor. Mae'n bwysig bod aelodau etholedig yn cael eu sicrhau bod y cyfrifon wedi cael eu cynhyrchu yn unol â'r safonau perthnasol a bod y broses sy'n sail i gynhyrchu cyfrifon yn gadarn.
- 10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?**
Byddai'r Cyngor yn mynd yn groes i'w ddyletswydd statudol pe na fyddai'n gallu cymeradwyo'r cyfrifon erbyn 30 Medi.
- 11. Pŵer i wneud y Penderfyniad**
Dan Adran 151 Deddf Llywodraeth Leol 1972, mae'n ofynnol i awdurdodau lleol wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu eu materion ariannol yn briodol. Mae'n ofynnol i'r Archwilydd Penodedig gan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 i archwilio ac ardystio cyfrifon y cyngor a rhaid iddo fod yn fodlon bod y cyfrifon wedi cael eu cwblhau yn unol â Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2005.

DATGANIAD CYFRIFON 2017/18

Cyngor Sir Ddinbych
Datganiad Cyfrifon
2017/18

Cyflwyniad	1
Adran 1 - Adroddiad Naratif	4
Adran 2 - Datganiad Cyfrifoldebau	11
Adran 3: Datganiadau Ariannol A Nodiadau Ynglŷn Â'r Cyfrifon	12
Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu	15
Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	18
Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn	20
Y Fantolen	22
Datganiad Llif Arian.....	24
Nodiadau Ynglŷn â'r Cyfrifon	25
Adran 4: Datganiadau Atodol.....	95
Datganiad Incwm a Gwariant y Cyfrif Refeniw Tai	96
Symudiadau'r Datganiad Cyfrif Refeniw Tai	97
Nodiadau ynglŷn â'r Datganiadau Atodol.....	98
Adran 5: Adroddiad archwilio arfaethedig Archwilydd Cyffredinol Cymru i Aelodau Cyngor Sir Ddinbych	101
Adran 6: Asesiad Llywodraethu a Gwella Blynyddol 2017-18.....	102
Adran 7: Geirfa.....	124

Cyflwyniad

Awdurdod unedol yng Nghymru yw Cyngor Sir Ddinbych gyda phoblogaeth o tua 96,000. Mae Sir Ddinbych yn cynnwys cyrchfannau gwyliau'r Rhyl a Phrestatyn ar hyd arfordir gogledd Cymru, Dyffryn Clwyd, Corwen yn ne'r Sir a thref Llangollen, sy'n boblogaidd ymhlith twristiaid. Mae hefyd yn cynnwys trefi castellog hanesyddol Rhuddlan, Dinbych a Rhuthun, a dinas gadeiriol fechan Llanellwyr. Mae 47 o gynghorwyr etholedig i gynrychioli amrywiol wardiau'r sir. Mae'r Cyngor yn cyflogi oddeutu 4,500 o staff.

Daeth y Cyngor Sir i fodolaeth ym mis Ebrill 1996 ac mae'n gyfrifol am ystod fawr o wasanaethau gan gynnwys ysgolion, gofal cymdeithasol, priffyrdd, casglu a gwaredu gwastraff, cynllunio, datblygu economaidd, twristiaeth, llyfrgelloedd, canolfannau hamdden a llawer yn rhagor.

Ar ddiwedd pob blwyddyn, mae'n rhaid i'r Cyngor gynhyrchu Datganiad Cyfrifon sy'n cydymffurfio â deddfwriaeth ac sy'n dangos ar be y gwariodd y Cyngor ei arian. Mae'r cyfrifon hyn yn mynd yn fwyfwy technegol ac yn anos eu deall. Pwrpas y Cyflwyniad yn yr adran nesaf yw ceisio cyflwyno rhai o'r rhifau mwyaf pwysig mewn dull mwy dealladwy.

Pe bai gennych unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r cyfrifon, byddai croeso i chi gysylltu â'r Prif Swyddog Cyllid, Cyngor Sir Ddinbych, Blwch Post 62, Rhuthun, LL15 9AZ. Yn ogystal, mae gennych hawl gyfreithiol i archwilio'r cyfrifon cyn i'r archwiliad gael ei gwblhau. Hysbysebiri argaeledd y cyfrifon i'w harchwilio ar wefan Cyngor Sir Ddinbych ac yn y dderbynfa yn Neuadd Y Sir, Rhuthun.

Datganiad Cyfrifon

Mae'r Cyngor yn cynhyrchu Datganiad Cyfrifon bob blwyddyn yn unol â gofynion cyfreithiol, safonau'r Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth a'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol (y Cod) yn y Deyrnas Unedig, gyda'r amcanion canlynol:

- Cydymffurfio â gofynion cyfreithiol a phroffesiynol.
- Rhoi gwybodaeth ynglŷn â chyllid y Cyngor i ddefnyddwyr gwasanaeth, etholwyr, trethdalwyr busnes, trethdalwyr lleol, Cynghorwyr a phartïon eraill sydd â diddordeb.
- Dangos stiwardiaeth o arian cyhoeddus

Yn dilyn adolygiad "Dweud y Stori" o'r cyflwyniad o ddatganiadau ariannol awdurdodau lleol mae Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol 2017/18 CIPFA (y Cod) wedi newid y trefniadau adrodd cylchrannol ar gyfer y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (DI&GC) a chyflwynwyd y Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu. Mae'r DI&GC a'r Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu yn cynnwys dadansoddiad cychrannol yn seiliedig ar sut mae'r Cyngor wedi ei strwythuro, yn gweithredu, yn monitro ac yn rheoli perfformiad ariannol. Yn flaenorol, adroddodd y Cyngor cost gwasanaethau unigol yn y DI&GC yn unol â'r fformat a nodir yn y Cod Ymarfer Adroddiadau Gwasanaeth (SerCOP).

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys yr adrannau canlynol:

Adran 1 – Adroddiad Naratif

Mae'r Rhagymadrodd hwn gan y Prif Swyddog Cyllid yn darparu crynodeb o weithgareddau ariannol y Cyngor yn ystod y flwyddyn ac ar ddiwedd y flwyddyn.

Adran 2 - Datganiad Cyfrifoldebau

Mae hyn yn amlinellu dyletswyddau'r Prif Swyddog Cyllid wrth baratoi'r cyfrifon, a chyfrifoldebau'r Cyngor wrth gadw at y rheoliadau perthnasol.

Adran 3 – Prif Ddatganiadau Ariannol a Nodiadau ynglŷn â'r Cyfrifon

Mae Cod 2017 yn mynnu fod cyfrifon awdurdod lleol yn cydymffurfio gyda'r Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh). Mae'r prif ddatganiadau ariannol yn cynnwys:

Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu

Mae hyn yn dangos sut mae gwariant blynyddol yn cael ei ddefnyddio ac ariannu o adnoddau mewn cymhariaeth â'r adnoddau hynny a ddefnyddiwyd neu a enillwyd yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol.

Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn

Mae hyn yn dangos yr addasiadau a wnaed i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i gyflawni gofynion cyfrifeg statudol, i'w alinio gyda'r sail gyfrifyddol y seiliwyd y lefel Treth y Cyngor am y flwyddyn arni.

Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

Mae'r cyfrif hwn yn grynodedb o'r arian a gynhyrchwyd ac a wariwyd wrth ddarparu gwasanaethau ac wrth reoli'r Cyngor yn ystod y flwyddyn ddiwethaf. Mae'n cynnwys pob gwariant beunyddiol ac incwm perthynol ar sail groniodol, ynghyd â thrafodion sy'n mesur gwerth yr asedau a dreuliwyd mewn gwirionedd yn ystod y flwyddyn. Mae hefyd yn dangos amcanestyniad o werth y buddiannau ymddeol a enillwyd gan gyflogeion yn ystod y flwyddyn.

Y Fantolen

Mae'r Fantolen yn rhoi ciplun o sefyllfa ariannol y Cyngor ar 31 Mawrth 2018. Mae'n amlinellu gwerth yr eitemau y mae'n berchen arnynt (asedau) a gwerth yr hyn sy'n ddyledus i eraill (ymrwymadau). Mae' ymgorffori holl gyllid y Cyngor, o ran cyfalaf a refeniw.

Datganiad Llif Arian

Mae hyn yn rhoi crynodeb ynglŷn ag arian parod y Cyngor a thrafodion sy'n gyfwerth ag arian parod dros y flwyddyn, gan ddangos yr union arian parod a dderbyniwyd ac a wariwyd a'r newid a fu yn sefyllfa'r Cyngor o safbwynt arian parod.

Nodiadau Ynglŷn â'r Cyfrifon

Darperir nodiadau eglurhaol ar ôl y prif ddatganiadau ariannol ac ar ôl y datganiadau ariannol atodol. Mae'r nodiadau yn cyflwyno gwybodaeth ychwanegol i roi cymorth er mwyn deall y cyfrifon.

Adran 4 - Datganiadau Ariannol Atodol a Nodiadau**Cyfrif Refeniw Tai (CRT)**

Mae gofyn ar i Gynghorau gyfrifo costau gwasanaeth tai'r cyngor ar wahân trwy gyfrwng Cyfrif Incwm a Gwariant y Cyfrif Refeniw Tai a Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau ym Mantolen y Cyfrif Refeniw Tai. Mae'r cyfrif hwn yn dangos ymhle y caiff arian ei wario'n cynnal ac yn rheoli tai'r cyngor a sut y cyfarfyddir â'r costau hyn gyda rhenti ac incwm arall.

Mae'r Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau ym Malansau'r Cyfrif Refeniw Tai yn dod â'r holl symudiadau o fewn cronfeydd wrth gefn y Cyfrif Refeniw Tai ynghyd.

Adran 5 - Adroddiad yr Archwiliwr Allanol

Mae'r cyfrifon hyn yn amodol ar archwiliad allanol annibynnol gan archwilydd a benodir gan Archwilydd Cyffredinol Cymru ac mae'r adroddiad hwnnw wedi ei gynnwys yn yr adran hon.

Adran 6 - Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Mae hyn yn amlinellu dull gweithredu'r Cyngor wrth sicrhau ei fod yn cynnal system effeithiol o lywodraethu corfforaethol a rheolaeth fewnol.

Adran 7 - Geirfa

Mae'r adran hon yn cynnwys rhestr o rai o'r diffiniadau a fabwysiedir at ddiben cyfrifon a gwblheir yn unol â Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol.

Adran 1 - Adroddiad Naratif**1.1 Adolygiad Y Flwyddyn – Gwariant Refeniw**

Bydd y Cyngor yn sefydlu cyllideb refeniw pob blwyddyn. Mae hon yn gyllideb ar gyfer y gwasanaethau y bydd yn eu darparu yn ystod y flwyddyn ac a fydd yn cael eu hariannu gan ddefnyddwyr gwasanaeth, Grantiau Llywodraeth Cymru a Threth y Cyngor a Threthdalwyr Busnes. Ar gyfer 2017/18, y gyllideb gwariant gros oedd £296.5m. Ar ôl defnydd cyllidebol o Gronfeydd wrth Gefn, roedd yn ofynnol i gael arbedion o £2.3m a nodwyd rhain yn llwyddiannus i sicrhau cyllideb gytbwys. Cyflawnwyd yr holl arbedion a nodwyd yn ystod 2017/18. Mae'r Cyngor wedi nodi arbedion cyllideb o £24.8m yn ystod y pum mlynedd diwethaf, ac mae'n debygol o orfod gwneud arbedion o dros £16m yn ystod y tair blynedd nesaf.

Erbyn diwedd y flwyddyn, roedd y Cyngor wedi gwario £1.1m llai nag yr oedd wedi cyllidebu ar gyfer cyllidebau gwasanaethau a chorfforaethol. Er ei fod yn parhau i fod yn gyfnod ariannol anodd i ysgolion, mae buddsoddiad mewn cyllidebau ysgolion yn 2017/18, sy'n fwy na phwysau chwyddiant a ariennir a'r berthynas waith agos rhwng y Cyngor ac ysgolion wrth gynhyrchu cynlluniau ariannol 3 blynedd cadarn, wedi arwain at sefyllfa ariannol well ar gyfer ysgolion (adroddodd ysgolion tanwariant o £0.713m yn ystod y flwyddyn).

Cymeradwyodd y Cabinet ym mis Mehefin ceisiadau gan y gwasanaethau i gario ymlaen tanwariant o £0.406m. Bydd yr arian yn cael ei ddefnyddio i helpu i liniaru'r pwysau hysbys a darparu arian ar gyfer buddsoddi mewn gwasanaethau.

Balansau, Darpariaethau a Chronfeydd Wrth Gefn

Mae'r cyfraniad net i gronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi yn y cyfrifon yn £0.2m (gweler Nodyn 20 am fanylion). Mae'r symudiad yn cynnwys gostyngiad net o falensau diffyg ysgolion a'r defnydd a gyllidwyd ac arfaethedig o gronfeydd wrth gefn ar gyfer dibenion fel ariannu'r Cynllun Cyfalaf yn Cynllun Corfforaethol newydd a lliniaru cyllidebau. Fodd bynnag, mae hefyd yn cynnwys cynnal a chadw cronfeydd wrth gefn penodol i helpu ariannu pwysau mewn gofal cymdeithasol ac i helpu i leihau effeithiau gostyngiad yn y gyllideb yn y dyfodol.

Balansau cyffredinol y Cyngor erbyn hyn yw £7.1m. Mae'n rhaid i'r Cyngor wneud yn siŵr ei fod yn cadw digon o arian yn y balansau hyn i fod yn siŵr y gall ymdrin ag unrhyw broblemau annisgwyl y bydd yn eu hwynebu.

Mae manylion yr holl ddarpariaethau a chronfeydd wrth gefn wedi'u cynnwys yn y Nodiadau i'r Datganiad Cyfrifon.

Sut Rydym yn Rhoi Gwybod am ein Cyllideb

Bob mis, bydd adroddiad cyllideb yn cael ei gyflwyno i Gabinet y Cyngor (grŵp o 8 o Gynghorwyr sy'n gwneud nifer o benderfyniadau ar ran y Cyngor) sy'n esbonio sut y mae gwasanaethau yn gwario eu harian o'i gymharu â'u cyllideb. Ar ddiwedd y flwyddyn, bydd adroddiad terfynol (a elwir yn ganlyniad) yn dangos y sefyllfa diwedd blwyddyn.

Ond, mae'n rhaid i'r Cyngor gynhyrchu ei Ddatganiad Cyfrifon mewn modd sy'n diwallu gofynion rhoi gwybod ariannol y DU a rhyngwladol. Yn anffodus, mae'r gofynion hyn yn gymhleth iawn ac yn dechnegol eu natur. Mae hyn yn golygu bod angen nifer o addasiadau cyfrifo ar gyfer yr adroddiadau cyllideb arferol i sicrhau y gall y Cyngor gynhyrchu ei Gyfrifon. Mae'r tabl isod yn dangos y sefyllfa derfynol y rhoddyd gwybod i'r Cynghorwyr amdani. Yn

y Nodiadau ynglŷn â'r Cyfrifon mae esboniad o'r addasiadau a wnaed rhwng y sefyllfa referniw terfynol y rhoddwyd gwybod amdani a'r symiau y rhoddwyd gwybod amdanynt yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Ceir rhagor o fanylion am berfformiad ariannol y gwasanaethau yn yr Addroddiad Alldro Terfynol a gyflwynwyd i'r Cabinet ar y 26ed o Fehefin 2018 (Eitem 8 ar yr Agenda – Cyngor Sir Ddinbych – Agenda ar gyfer y Cabinet ddydd Mawrth, 26 Mehefin 2018, 10.00 am). Mae'r tabl isod yn dangos y sefyllfa referniw terfynol y rhoddwyd gwybod amdani a'i chymeradwyo gan y Cabinet ym mis Mehefin 2018.

	Adroddiad Canlyniad Refeniw Terfynol £000
Cyllidebau Gwasanaeth a Chorfforaethol	
Gwella Busnes a Moderneiddio	4,556
Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd	2,590
Cyfleusterau, Asedau a Tai	6,668
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	17,765
Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	3,001
Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	32,356
Cyllid	2,914
Addysg a Gwasanaethau Plant	13,415
Cwsmeriaid, Cyfathrebu a Marchnata	3,004
Ysgolion	66,229
Corfforaethol	18,021
Cyfanswm Cyllidebau Gwasanaeth a Chorfforaethol	170,519
Arall	
Arian Cyfalaf/ Llog Buddsoddi	12,965
Lefiau	4,525
Cyfanswm Gwariant (ac eithrio CRT)	188,009
Llai Cyllid	(187,006)
Cyfraniad wedi'i gyllidebu o'r Gronfa wrth Gefn wedi'i glustnodi	(2,122)
Canlyniad Terfynol	(1,119)
Dyrannwyd fel a ganlyn:	
Balansau wedi'u Clustnodi - Gwasanaethau	(406)
Balansau Ysgolion	(713)
Cyfanswm	(1,119)

1.2 Adolygiad Y Flwyddyn – Gwariant Cyfalaf

Bob blwyddyn bydd y Cyngor yn gwario arian ar eitemau fydd yn bodoli am gyfnod hir fel tir, adeiladau, ffyrdd, cerbydau ac offer. Bydd yr eitemau hyn yn cael eu galw yn asedau a bydd y Cyngor yn eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau am flynyddoedd i ddod. Bydd gwariant ar yr asedau hyn yn cael ei alw yn wariant cyfalaf.

Mae'r tabl isod yn dangos faint y gwnaeth y Cyngor ei wario ar ei asedau fesul bloc gwasanaeth yn 2017/18 a sut yr ariannwyd y gwariant:

Gwariant	£000
Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democraidd	329
Cyfleusterau, Asedau a Tai	11,150
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	6,913
Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	2,399
Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	364
Cwsmeriaid, Cyfathrebu a Marchnata	36
Gwella Busnes a Moderneiddio	736
Addysg a Gwasanaethau Plant	16,677
Cyfrif Refeniw Tai	9,000
Cyfanswm	47,604
Ariannu	
Grantiau	18,681
Benthyca â Chymorth	2,679
Benthyca Darbodus	17,439
Derbyniadau Cyfalaf	1,446
Gwariant Cyfalaf sy'n cael ei dalu o Gronfa'r Cyngor	7,359
Cyfanswm	47,604

Mae gwariant ar Brosiectau Mawr yn ystod y flwyddyn yn cynnwys:

Prosiect	Disgrifiad	2017/18 £000
Y Rhyl	Gwaith Amddiffyn yr Arfordir Dwyrain Y Rhyl	462
A5104 - Rhwng Rhydtalog a Clawdd Poncen	Gosodiad Camera Cyflymder Cyfartalog	262
Y Rhyl	Datblygiad Glan y Dŵr	1,966
Y Rhyl	Adeiladu Parc Dwr (SC2)	6,591
Y Rhyl	Caffael Hen Swyddfa Bost	456
Canolfan Hamdden Y Rhyl	Cyfleusterau Ffitrwydd Newydd	306
Canolfan Hamdden Y Rhyl	Gwelliannau i Ystafelloedd Newid y Pwll Nofio	281
Canolfan Hamdden Llanelwy	Adnewyddu Wyneb Cae Pob Tywydd	286
Llanfair Dyffryn Clwyd	Ysgolion yr 21ain Ganrif – Adeilad Ysgol Newydd	364
Ysgol Carreg Emlyn, Clocaenog	Ysgolion yr 21ain Ganrif – Adeilad Ysgol Newydd	421
Ysgol Glan Clwyd, Llanelwy	Ysgolion yr 21ain Ganrif – Gwaith Estyniad, Ailfodelu ac Ailwampio	3,194
Y Rhyl	Ysgolion yr 21ain Ganrif – Adeilad Ysgol Newydd	376
Y Rhyl	Ysgolion yr 21ain Ganrif - Adeilad Ysgol Gatholig Newydd 3-16.	1,394
Stryd Y Rhos a Ysgol Pen Barras, Rhuthun	Ysgolion yr 21ain Ganrif – Ysgolion Newydd	7,870
Neuadd Y Dref, Y Rhyl	Gwaith i ddarparu ar gyfer Swyddfa Gofrestru Y Rhyl	284
Llanelwy	Gwaith ailwampio y Llyfrgell	200
Tai Cyngor	Gwelliannau / Caffaeliad Mawr	6,917
Tai Cyngor	Addasiadau i'r Anabl	456

1.3 Materion Eraill

Pensiynau

Mae Cyngor Sir Ddinbych yn aelod o Gronfa Bensiwn Clwyd

Mae safoneu cyfrifyddu rhyngwladol yn disgwyl i gynghorau gyfrifo am gost hawliau pensiwn enilledig yn y flwyddyn, yn hytrach na cost y cyfraniadau a dalwyd i'r gronfa pensiwn. Mae'n rhaid i'r gronfa bensiwn gyfrifo faint o arian fyddai'n ddyledus ganddo pe bai pob aelod unigol â hawl i gael eu taliad pensiwn yn syth. Yna, bydd rhaid iddo gyfrifo faint o arian sydd ganddo mewn buddsoddiadau. Mae enillion ar fuddsoddiadau yn cael eu heffeithio gan yr amgylchedd economaidd cenedlaethol a rhyngwladol ehangach, a gyda'r ffaith bod pobl yn byw yn hirach yn gyffredinol, mae gan y gronfa bensiwn lai mewn buddsoddiadau na'r swm y byddai'n gorfod ei dalu allan mewn theori. Gelwir hyn yn ddiffyg. Er ei bod yn annhebygol iawn y bydd y Cyngor yn gorfod talu'r arian hwn, mae'n rhaid iddo ddangos y diffyg yn y cyfrifon. Mae'r Gronfa Bensiwn yn amodol ar brisiad tair blynedd ac mae'r amcangyfrifon a gynhwysir yn y cyfrifon yn seiliedig ar brisiad llawn ddiweddaraf y cynllun ar 31 Mawrth 2016. Mae'r nodiadau ynglŷn â'r cyfrifon yn dangos manylion pellach.

Cynllun Busnes Tai

Mae'r cyngor yn berchen ar 3,380 o dai cyngor – a elwir y stoc dai. Ers 2005, mae'r cyngor wedi buddsoddi'n sylweddol i wella ei stoc dai a bydd yn cyflawni Safon Ansawdd Tai Cymru yn 2014. Mae rhan o'r buddsoddiad hwn wedi cael ei ariannu drwy fenthycia ac mae gan y Cyngor Gynllun Busnes Stoc Tai 30-mllynedd manwl sy'n helpu i sicrhau fod y buddsoddiad mewn tai y Cyngor yn parhau i fod yn fforddiadwy ac yn gynaliadwy yn y tymor hir. Mae Cynllun Busnes y Stoc Tai yn cael ei adolygu'n rheolaidd a'i gymeradwyo'n ffurfiol gan Gabinet y Cyngor bob blwyddyn ac mae'n parhau i fod yn gryf yn ariannol.

Mae'n rhaid i'r cyngor gyfrifo am incwm a gwariant ar ei stoc dai ar wahân i weithgareddau eraill a gelwir hyn y Cyfrif Refeniw Tai (CRT). Mae bob Cyfrif Refeniw Tai yn Nghymru ar hyn o bryd yn rhan o system gymhorthdal cenedlaethol sy'n golygu bod incwm rhent dros ben yn gorfod cael ei dalu i Lywodraeth y DU. Daeth system gymhorthdal y CRT i ben yng Nghymru ar 2 Ebrill 2015 gyda'r 11 Awdurdod Tai Lleol yn 'prynu eu hunain allan' o'r system. Ar gyfer Cyngor Sir Ddinbych roedd hyn yn golygu taliad cyfalaf o £40m, a ariannwyd drwy fenthycia. Mae diwedd y systemau cymhorthdal yn golygu bod y cyngor yn cadw mwy o incwm rhent yn lleol sy'n caniatáu y gallu i buddsoddiad ychwanegol yn y stoc tai ac yn cynnig y posibilrwydd i gynyddu maint y stoc yn y blynyddoedd i ddod. Mae'r Cynllun Busnes Stoc Tai diweddaraf yn caniatáu buddsoddiad o £26m mewn stoc newydd a £28m i wella'r stoc bresennol ymhellach dros y pum mlynedd nesaf.

Benthycia a Buddsoddiadau

Strategaeth y Cyngor yn 2017/18 oedd parhau i gadw balansau benthycia a buddsoddi mor isel â phosibl trwy ddefnyddio gweddill arian dros dro, ond cadw lefel arian sy'n ddigonol. Mae balansau buddsoddi yn cael eu monitro yn barhaus gyda'r nod o gynnal lefelau digonol i ddiwallu gofynion llif arian y Cyngor. Mae sefyllfa trysorlys y cyngor yn cael ei adrodd i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol gydol y flwyddyn. Dyled y Cyngor ar 31 Mawrth 2018 oedd £206.2m a'r balansau buddsoddi oedd £12.6m.

Polisiâu Cyfrifo a Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh)

Mae'r Polisiâu Cyfrifo wedi'u nodi yn llawn yn Nodyn 1 y cyfrifon. Dyma'r seithfed flwyddyn y mae cyfrifon y Cyngor wedi'u cynhyrchu i gydymffurfio â safonau rhyngwladol a'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol.

Swyddogaethau Statudol

Doedd dim newidiadau sylweddol i swyddogaethau statudol y Cyngor yn ystod 2017/18.

Y Cynllun Corfforaethol

Yn ystod 2017/18 parhaodd y Cyngor ei ymrwymiad i gyflwyno Cynllun Corfforaethol 2012-2017 a oedd yn anelu at ddarparu buddsoddiad sylweddol mewn ysgolion, cyfleusterau gofal

cymdeithasol a ffyrdd. Roedd gwariant ar brosiectau Cynllun Corfforaethol yn £16.8m yn 2017/18, a oedd yn cynnwys £ 7.9m ar ddwy ysgol Rhuthun ar safle Glasdir, £ 3.2m ar Ysgol Glan Clwyd, £ 1.4m ar Ysgol Ffydd y Rhyl a £ 3.0m ar gynnal priffyrdd a phontydd. Er i'r Cynllun pum mlynedd bresennol ddod i ben yn 2017/18, rhagwelid y byddai rhai o'r prif brosiectau buddsoddi ynddo yn cael eu cyflawni dros amserlen hirach - felly bydd buddsoddiad cynlluniedig o £ 41m yn cael ei gario ymlaen i'r ddwy flynedd nesaf. Mae'r prosiectau hyn yn cynnwys dwy ysgol arall yn ardal Rhuthun a chwblhau'r ysgol ffydd newydd yn Y Rhyl.

Yn dilyn etholiadau'r Cyngor y llynedd, cymeradwyodd y cyngor Gynllun Corfforaethol newydd 2018 - 2022: 'Gweithio gyda'n gilydd er lles dyfodol Sir Ddinbych' sy'n adeiladu ar y ffordd hanesyddol yma o gyflawni gwaith. Uchelgais cyffredinol y Cynllun hwn yw sicrhau bod Sir Ddinbych yn lle ble mae trigolion a busnesau wedi'u cysylltu'n dda ac yn wydn; lle mae cyfleoedd i bobl ifanc gael tai fforddiadwy a chael sgiliau a swyddi i fyw bywydau llwyddiannus a chyflawn, lle mae pob un ohonom yn mwynhau amgylchedd deniadol ac wedi ei ddiogelu. Fel y cynllun diwethaf, mae'r Cynllun Corfforaethol hwn yn cynnwys camau penodol a fydd yn cael eu cyflawni dros bum mlynedd ond, hyd yn oed yn bwysicach fyth, mae'r camau hyn wedi'u cynllunio i gael effaith y tu hwnt i'r pum mlynedd nesaf gyda chenedlaethau'r dyfodol mewn golwg.

Mae'r Cynllun Corfforaethol hwn yn nodi ein blaenoriaethau uchelgeisiol ond y gellir eu cyflawni ar gyfer y pum mlynedd nesaf. Bydd angen buddsoddiad cyfalaf sylweddol ar rai o'r blaenoriaethau hyn, cyllid refeniw ar gyfer eraill, a gellir rhai eu darparu heb unrhyw gost ychwanegol. Credwn fod angen inni fuddsoddi rhywle yn y rhanbarth o £135 miliwn o bunnoedd ychwanegol yn ein blaenoriaethau corfforaethol dros y pum mlynedd nesaf, os ydym am gyflawni popeth yr hoffem ni.

I dalu am y buddsoddiad cyfalaf a nodwyd, bydd angen i ni ymrwymo cyllideb refeniw ac arian parod i'r blaenoriaethau. Yn ystod 2017/18, fe wnaethom nodi £0.5 miliwn o'n cyllideb refeniw ar gyfer 2018/19 ac arian o £1 miliwn i gefnogi'r blaenoriaethau corfforaethol newydd. Bydd angen dyraniadau cyllideb flynyddol yn y dyfodol, ond cydnabyddir y bydd hyn yn anodd ei gyflawni wrth i gyfanswm cyllideb y cyngor leihau.

Er bod swm o £135 miliwn yn swm mawr, ni fyddai'r cyngor yn gorfod darparu'r holl arian hwn ei hun. Disgwyliwn y bydd grantiau gan Lywodraeth Cymru ar gael i helpu i ariannu'r gwaith arfaethedig i wella ein hysgolion ac amddiffynfeydd llifogydd. Rydym hefyd yn bwriadu defnyddio incwm o rent tai i helpu i ariannu tai cyngor newydd. Mewn gwirionedd, credwn y bydd yn rhaid i'r cyngor gyfrannu tua £71 miliwn o'r £135 miliwn.

Gyda'r lefelau buddsoddi ychwanegol hyn, mae'n rhaid inni gyflawni gwelliannau sylweddol. Os ydym yn llwyddiannus - a chredwn y byddwn ni - bydd Sir Ddinbych yn addas ar gyfer y dyfodol, ac yn parhau i fod yn un o'r llefydd gorau yn y DU i fyw, dysgu, gweithio ac ymweld.

Edrych i'r Dyfodol

Mae'n debygol y bydd setliadau cyllid y llywodraeth leol yn lleihau ymhellach yn y tair i bum mlynedd sydd i ddod, ar yr un pryd wrth i'r galw am wasanaethau a chostau codi, felly bydd yn rhaid lleihau'r swm mae'r Cyngor yn ei wario bob blwyddyn yn unol a hynny.

Er bod ansicrwydd ynglŷn â lefel union y gostyngiadau bob blwyddyn, bydd rhaid gwneud penderfyniadau anodd i sicrhau bod y Cyngor yn parhau i ymdopi gyda'r arian sydd ar gael, ac yn parhau i gyflawni ei flaenoriaethau.

Fodd bynnag, mae record y cyngor o lwyddiant wrth nodi a chyflawni arbedion wrth reoli cronfeydd wrth gefn a balansau yn ofalus yn arwain at lefel uchel o hyder y bydd y cyngor

yn parhau i ddarparu gwasanaethau effeithiol tra'n darparu rhyw faint o fuddsoddiad yn y Cynllun Corfforaethol newydd yn ystod y cyfnod anodd hwn.

Mae diwygio llywodraeth leol yng Nghymru yn parhau i fod ar yr agenda cenedlaethol, ond nid yw cynigion wedi cael eu cwblhau eto. Bydd integreiddio peth gofal cymdeithasol a darpariaeth iechyd ar draws y rhanbarth yn symud ymlaen yn ystod 2018/19 ac mae'n debygol o ddatblygu ymhellach yn y blynyddoedd i ddod.

Mae manylion llawn am gyllideb y Cyngor ar gyfer 2018/19, gan gynnwys manylion am gyllidebau gwasanaethau, cyllidebau Cyfalaf a Chyfrif Refeniw Tai i'w gweld yn y ddogfen Crynodeb y Gyllideb a gyflwynwyd ac a gymeradwywyd gan y Cabinet ym Mehefin 2018 fel rhan o'r Adroddiad Cyllid - Atodiad 1 (dolen: Agenda ar gyfer Cabinet ar ddydd Mawrth, 22ain Mai, 2018, 10.00am -

<https://moderngov.denbighshire.gov.uk/ieListDocuments.aspx?CId=281&MId=5574&Ver=4&LLL=1>

Richard Weigh
Prif Swyddog Ariannol (Swyddog Adran 151)

Adran 2 - Datganiad Cyfrifoldebau

Cyfrifoldebau'r Cyngor Sir

Mae'n rhaid i'r Cyngor Sir:

- (i) wneud trefniadau i weinyddu ei faterion ariannol yn briodol a sicrhau bod un o'i swyddogion yn gyfrifol am weinyddu'r materion hynny. Yn yr Awdurdod hwn, y Prif Swyddog Cyllid yw'r unigolyn hwnnw;
- (ii) rheoli ei faterion i sicrhau defnydd economaidd, effeithlon ac effeithiol o'r adnoddau a diogelu ei asedau;
- (iii) cymeradwyo'r Datganiad Cyfrifon.

Tystysgrif Yr Awdurdod

Rwy'n cymeradwyo Datganiad Cyfrifon Cyngor Sir Ddinbych.

Llofnod..... Dyddiad:.....

Cadeirydd Y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol

Cyfrifoldebau'r Prif Swyddog Cyllid

Mae'r Prif Swyddog Cyllid yn gyfrifol am baratoi Datganiad Cyfrifon yr Awdurdod yn unol â'r arferion priodol a nodwyd yng Nghod Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifo Awdurdod Lleol yn y Deyrnas Unedig ('y Cod').

Wrth baratoi'r Datganiad Cyfrifon, mae'r Prif Swyddog Cyllid wedi:

- (i) dewis polisiau cyfrifo addas a'u cymhwyso yn gyson;
- (ii) gwneud dyfarniadau a rhagamcanion sy'n rhesymol ac yn ddarbodus;
- (iii) cydymffurfio â Chod yr awdurdod lleol.

Mae'r Prif Swyddog Cyllid hefyd wedi:

- (i) cadw cofnodion cyfrifo priodol a chyfredol;
- (ii) cymryd camau rhesymol i atal a chanfod twyll ac anghysondebau eraill.

Tystysgrif: Prif Swyddog Cyllid

Rwy'n tystio bod y cyfrifon a gyflwynwyd yn rhoi trosolwg gwirioneddol a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Sir Ddinbych ar y dyddiad rhoi gwybod a'i incwm a gwariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2018.

Llofnod..... Dyddiad:.....

**Richard Weigh
Prif Swyddog Ariannol (Swyddog Adran 151)**

Adran 3:
Datganiadau
Ariannol A Nodiadau
Ynglŷn Â'r Cyfrifon
2017/18

Adran 3 Cynnwys

Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu	15
Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	18
Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn	20
Y Fantolen.....	22
Datganiad Llif Arian	24
Nodiadau Ynglŷn â'r Cyfrifon.....	25
1. Polisiau Cyfrifo	25
2. Safonau Cyfrifo sydd wedi'u Cyflwyno ond heb eu Mabwysiadu eto	40
3. Dyfarniadau Beirniadol wrth Gymhwyso Polisiau Cyfrifo.....	40
4. Tybiaethau a Wneir am y Dyfodol a Ffynonellau Eraill o Ansicrwydd Amcangyfrif Mawr	41
5. Eitemau o Incwm a Gwariant Materol.....	42
6. Digwyddiadau ar ôl Dyddiad y Fantolen	42
7. Gwariant ac incwm a ddadansoddir yn ôl ei natur	43
8. Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau.....	43
9. Gwariant Gweithredu Arall.....	47
10. Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi.....	47
11. Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol	47
12. Treth y Cyngor.....	47
13. Trethi Annomestig Cenedlaethol (NNDR).....	48
14. Eiddo, Peiriannau ac Offer	49
15. Eiddo Buddsoddi	55
16. Offerynnau Ariannol.....	56
17. Dyledwyr.....	58
18. Asedau i'w Gwerthu.....	58
19. Credydwyr	59
20. Trosglwyddiadau i Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd	60
21. Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir Eu Defnyddio	63
22. Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio.....	64
23. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Gweithredol	68
24. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Buddsoddi	69
25. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Ariannu.....	69
26. Lwfansau Aelodau	69
27. Tâl Swyddogion	70
28. Costau Archwilio Allanol	74
29. Incwm Grant	75
30. Partïon Cysylltiedig.....	76

31. Gwariant Cyfalaf ac Ariannu Cyfalaf.....	79
32. Prydlesau	80
33. Cynlluniau Pensiwn y Rhoddir Cyfrif Amdanynt fel Cynlluniau Cyfraniad Diffiniedig	81
34. Cynlluniau Pensiwn â Buddiannau Diffiniedig	81
35. Natur a Maint y Risgiau sy'n Deillio o Offerynnau Ariannol	88
36. Asedau Treftadaeth	92

Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu

Mae'r Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu yn dangos sut y defnyddir ac ariannir gwariant blynyddol o adnoddau (grantiau llywodraeth, rhenti, treth y cyngor a threthi busnes) gan awdurdodau lleol o gymharu â'r adnoddau hynny a ddefnyddiwyd neu a enillwyd gan awdurdodau yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Mae'n dangos hefyd sut y dyrannir y gwariant ar gyfer dibenion gwneud penderfyniadau rhwng gwasanaethau'r cyngor. Cyflwynir incwm a gwariant a gyfrifir o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol yn llawnach yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Nodyn 1 Addasiadau ar gyfer Dibenion Cyfalaf

Mae'r golofn hon yn ychwanegu dibrisiant ac amhariad ac enillion a cholledion ailbrisiu yn y llinell gwasanaethau, ac ar gyfer:

- **Gwariant gweithredu arall** – yn addasu ar gyfer gwarediadau cyfalaf gyda throsglwyddiad o incwm ar waredu asedau a'r symiau a ddilëwyd ar gyfer yr asedau hynny.
- **Incwm a gwariant ariannu a buddsoddi** – didynnir y taliadau statudol ar gyfer ariannu cyfalaf h.y. Darpariaeth Refeniw Isafswm a chyfraniadau refeniw eraill o incwm a gwariant arall gan nad yw'r rhain yn daladwy o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol.
- **Trethiant ac incwm grant amhenodol** – addasir grantiau cyfalaf ar gyfer incwm nad yw'n daladwy o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Addasir grantiau refeniw o'r rhai sy'n dderbyniadwy yn y flwyddyn i'r rhai sy'n dderbyniadwy heb amodau neu lle bodlonir amodau trwy gydol y flwyddyn. Mae'r llinell Treth ac Incwm Grant Amhenodol yn cael ei gredydu â grantiau cyfalaf sy'n dderbyniadwy yn y flwyddyn heb amodau neu lle bodlonir amodau yn y flwyddyn.

Nodyn 2 Newid Net ar gyfer yr Addasiadau Pensiwn

Mae'r golofn hon yn dangos y newid net ar gyfer cael gwared o gyfraniadau pensiwn ac ychwanegiad incwm a gwariant Budd-daliadau Gweithwyr IAS19 sydd yn gysylltiedig â phensiwn.

- **Ar gyfer gwasanaethau** mae hyn yn cynrychioli cael gwared o gyfraniadau pensiwn y cyflogwr a wnaed gan yr awdurdod fel a ganiateir drwy statud a rhoi costau gwasanaeth presennol a chostau gwasanaeth y gorffennol yn ei le.
- **Ar gyfer incwm a gwariant ariannu a buddsoddi** – codir y llog net ar y ddyled buddiannau diffiniedig ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Nodyn 3 Gwahaniaethau Eraill

Mae'r golofn hon yn cynnwys gwahaniaethau eraill rhwng symiau a gafodd eu debydu / credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a symiau taladwy/derbyniadwy i'w cydnabod o dan statud.

- **Ar gyfer incwm a gwariant ariannu a buddsoddi** mae hwn yn cydnabod addasiadau i Gronfa'r Cyngor am y gwahaniaethau amseru ar gyfer premiymau a gostyngiadau.

Tudalen 48

	Adroddiad Alldro Terfynol (Cyfrifon Rheoli)	Addasiadau technegol i Gyfrifon Rheoli	Gwariant Net sydd yn daladwy i Gronfa'r Cyngor a Balansau CRT	Addasiadau rhwng Sail yr Ariannu a'r Cyfrifyddu			Cyfanswm yr Addasiadau	Gwariant Net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr
				Addasiadau ar gyfer Diberion Cyfalaf (Nodyn 1)	Newid Net ar gyfer yr Addasiadau Pensiwn (Nodyn 2)	Gwahaniaethau Eraill (Nodyn 3)		
2017/18	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Cwsmeriad, Cyfathrebu a Marchnata	3,004	(218)	2,786	287	113	(10)	390	3,176
Gwasanaethau Addysg a Phlant Ysgolion	13,415	749	14,164	82	444	54	580	14,744
Gwella Busnes a Moderneiddo	66,229	(254)	65,975	9,965	61	(763)	9,263	75,238
Gwasanaethau Cyffreithiol, AD a Democrataidd	4,556	715	5,271	538	159	2	699	5,970
Corfforaethol a Amrywiol	2,590	(16)	2,574	12	162	(5)	169	2,743
Cyfleusterau, Asedau a Thai	18,021	(4,819)	13,202	4,657	(986)	(6)	3,665	16,867
Cyllid	6,668	(440)	6,228	4,325	537	(75)	4,787	11,015
Priffyrdd a Gwasathau	2,914	217	3,131	0	106	(3)	103	3,234
Amgylcheddol	17,765	(856)	16,909	6,429	453	(57)	6,825	23,734
Gwasanaeth Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	3,001	111	3,112	3,193	216	(14)	3,395	6,507
Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	32,356	(242)	32,114	364	736	26	1,126	33,240
Tai Awdurdod Lleol (CRT)	0	(5,666)	(5,666)	7,703	139	15	7,857	2,191
Cost Net Gwasanaethau	170,519	(10,719)	(159,800)	37,555	2,140	(836)	38,859	198,659
Incwm a Gwariant Arall	0	(159,663)	(159,663)	(33,303)	7,209	(6)	(26,100)	(185,763)
(Arian Dros Ben) neu Ddiffyg	170,519	(170,382)	137	4,252	9,349	(842)	12,759	12,896
Balans agoriadol Cronfa'r Cyngor a'r CRT			(39,306)					
Llai/Ychwanegu Arian dros Ben neu Ddiffyg ar Falans Gronfa'r Cyngor a'r CRT yn y Flwyddyn			137					
Balans Terfynol Cronfa'r Cyngor a'r CRT ar 31 Mawrth			(39,169)					

*Am ymraniad o'r balans hwn rhwng gronfa'r Cyngor a'r CRT – gweler y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn

	Adroddiad Alldro Terfynol (Cyfrifon Rheoli)	Addasiadau technegol i Gyfrifon Rheoli	Gwariant Net sydd yn daladwy i Gronfa'r Cyngor a Balansau CRT	Addasiadau rhwng Sail yr Ariannu a'r Cyfrifyddu			Addasiadau rhwng Sail yr Ariannu a'r Cyfrifyddu	Gwariant Net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr
				Addasiadau ar gyfer Diberion Cyfalaf (Nodyn 1)	Newid Net ar gyfer yr Addasiadau Pensiwn (Nodyn 2)	Gwahaniaethau Eraill (Nodyn 3)		
2016/17	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Cwsmeriad, Cyfathrebu a Marchnata	2,928	(213)	2,715	331	(47)	9	293	3,008
Gwasanaethau Addysg a Phlant Ysgolion	14,131	(791)	13,340	199	(201)	29	27	13,367
Gwella Busnes a Moderneiddo	67,608	(335)	67,273	12,693	(1,204)	578	12,067	79,340
Gwasanaethau Cyffreithiol, AD a Democrataidd	4,436	578	5,014	230	(79)	(1)	150	5,164
Corfforaethol a Amrywiol	2,396	3	2,399	4	(60)	0	(56)	2,343
Cyfleusterau, Asedau a Thai	18,019	(3,723)	14,296	522	(878)	1	(355)	13,941
Cyllid	6,302	(102)	6,200	2,727	(238)	88	2,577	8,777
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	2,864	(2)	2,862	0	(46)	11	(35)	2,827
Gwasanaeth Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	17,352	(628)	16,724	6,789	(206)	(7)	6,576	23,300
Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	2,795	350	3,145	1,768	(100)	10	1,678	4,823
Tai Awdurdod Lleol (CRT)	31,279	425	31,704	434	(350)	39	123	31,827
Taliad Setliad CRT*	0	(5,813)	(5,813)	2,609	(56)	(6)	2,547	(3,266)
Taliad Terfynu Menter Cyllid Preifat*	0	0	0	0	0	0	0	0
Cost Net Gwasanaethau Incwm a Gwariant Arall	170,110	(10,251)	159,859	28,306	(3,465)	751	25,592	185,451
(Arian Dros Ben) neu Ddiffyg Balans agoriadol Cronfa'r Cyngor a'r CRT	0	(155,990)	(155,990)	(31,451)	7,685	(2)	(23,768)	(179,758)
Balans Terfynol Cronfa'r Cyngor a'r CRT	170,110	(166,241)	3,869	(3,145)	4,220	749	1,824	5,693
Llai/Ychwanegu Arian dros Ben neu Ddiffyg ar Falans Gronfa'r Cyngor a'r CRT yn y Flwyddyn			(43,175)					
Balans Terfynol Cronfa'r Cyngor a'r CRT ar 31 Mawrth			3,869					
			(39,306)					

*Am ymraniad o'r balans hwn rhwng gronfa'r Cyngor a'r CRT – gweler y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn

Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

Mae'r datganiad yn dangos y gost gyfrifeg yn ystod y flwyddyn o ddarparu gwasanaethau yn unol â'r arferion cyfrifeg a dderbynnir yn gyffredinol, yn hytrach na'r swm i'w ariannu o drethiant. Mae Awdurdodau yn codi trethi i dalu am wariant yn unol â rheoliadau; gall hyn fod yn wahanol i'r gost gyfrifeg. Mae'r sefyllfa trethiant wedi'i dangos yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Tudalen 50

Ailddatganiad 2016/17				2017/18		
Gwariant Gros £000	Incwm Gros £000	Gwariant Net £000		Gwariant Gros £000	Incwm Gros £000	Gwariant Net £000
3,197	(189)	3,008	Cwsmeriad, Cyfathrebu a Marchnata	3,353	(177)	3,176
24,913	(11,546)	13,367	Gwasanaethau Addysg a Phlant	27,398	(12,654)	14,744
87,780	(8,440)	79,340	Ysgolion	84,652	(9,414)	75,238
5,398	(234)	5,164	Gwella Busnes a Moderneiddo	6,179	(209)	5,970
2,737	(394)	2,343	Gwasanaethau Cyffreithiol, AD a Democraidd	3,513	(770)	2,743
49,655	(35,714)	13,941	Corfforaethol a Amrywiol	51,420	(34,553)	16,867
18,963	(10,186)	8,777	Cyfleusterau, Asedau a Thai	21,756	(10,741)	11,015
4,304	(1,477)	2,827	Cyllid	4,903	(1,669)	3,234
34,589	(11,289)	23,300	Prifffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	35,150	(11,416)	23,734
9,651	(4,828)	4,823	Gwasanaeth Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	9,986	(3,479)	6,507
52,145	(20,318)	31,827	Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	55,914	(22,674)	33,240
10,505	(13,771)	(3,266)	Tai Awdurdod Lleol (CRT)	16,521	(14,330)	2,191
303,837	(118,386)	185,451	Cost y Gwasanaethau	320,745	(122,086)	198,659

Ailddatganiad 2016/17				2017/18		
Gwariant Gros £000	Incwm Gros £000	Gwariant Net £000		Gwariant Gros £000	Incwm Gros £000	Gwariant Net £000
16,565	(40)	16,525	Gwariant Gweithredu Arall (Nodyn 9)	16,832	(1,187)	15,645
16,987	(577)	16,410	Incwm a Gwariant Buddsoddi ac Ariannu (Nodyn 10)	16,087	(963)	15,124
0	(212,693)	(212,693)	Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol (Nodyn 11)		(216,532)	(216,532)
337,389	(331,696)	5,693	(Arian dros Ben) neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau*	353,664	(340,768)	12,896
		(11,289)	(Arian dros Ben) neu Ddiffyg ar adbriso Eiddo, Peiriannau ac Offer			(17,140)
		7,510	Colledion amhariad ar asedau anghyfredd a godir yn erbyn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn			4,694
		62,251	Ail-fesuriad y ddyled budd net a ddiffiniwyd /(Ased)			(33,746)
		58,472	Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall			(46,192)
		64,165	Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr			(33,296)

Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn

Mae'r datganiad hwn yn dangos y symudiadau yn ystod y flwyddyn yng ngwahanol gronfeydd wrth gefn sydd gan y Cyngor, wedi'u dadansoddi yn 'gronfeydd y gellir eu defnyddio' (h.y. y rhai sy'n cael eu defnyddio i ariannu gwariant neu leihau trethi lleol) a chronfeydd eraill. Mae'r llinell (Arian dros ben) neu Ddiffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau yn dangos gwir gost economaidd darparu gwasanaethau'r Cyngor, ac mae'r manylion wedi'u dangos yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae'r rhain yn wahanol i'r symiau statudol sy'n berthnasol i Falans Cronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai ar gyfer pwrpasau sefydlu treth y cyngor a rhent. Mae'r Cynnydd/Lleihad Net cyn Trosglwyddo i'r llinell cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd yn dangos Balans Cronfa'r Cyngor statudol a'r Balans Cyfrif Refeniw Tai cyn unrhyw drosglwyddiadau dewisol i neu o'r cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd gan y Cyngor.

	Nodyn	Cronfeydd Refeniw Wrth Gefn			Cronfeydd Cyfalaf		Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir eu Defnyddio £000	Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio £000	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn yr Awdurdod £000
		Balans Cronfa'r Cyngor £000	Cronfeydd Wrth Gefn sydd wedi'u Clustnodi £000	Cyfrif Refeniw Tai £000	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf £000	Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso £000			
Balans ar 31 Mawrth 2017		(7,549)	(29,210)	(2,547)	(4,846)	(3,807)	(47,959)	28,442	(19,517)
Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod 2017/18									
(Arian Dros Ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau	D.I. & G.C.	9,622		3,274			12,896		12,896
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall	D.I. & G.C.							(46,192)	(46,192)
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		9,622	0	3,274			12,896	(46,192)	(33,296)
Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau	8	(9,766)		(2,993)	(528)	657	(12,630)	12,630	
Cynnydd/Lleihad Net cyn Trosglwyddo i Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd		(144)	0	281	(528)	657	266	(33,562)	(33,296)
Trosglwyddiadau i/o Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd	20	152	(215)	63					
Cynnydd/Lleihad yn 2017/18		8	(215)	344	(528)	657	266	(33,562)	(33,296)
Balans ar 31 Mawrth 2018		(7,541)	(29,425)	(2,203)	(5,374)	(3,150)	(47,693)	(5,120)	(52,813)

	Nodyn	Cronfeydd Refeniw Wrth Gefn			Cronfeydd Cyfalaf				
		Balans Cronfa'r Cyngor £000	Cronfeydd Wrth Gefn sydd wedi'u Clustnodi £000	Cyfrif Refeniw Tai £000	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf £000	Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwys o £000	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir eu Defnyddio £000	Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio £000	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn yr Awdurdod £000
Balans ar 31 Mawrth 2016		(8,752)	(31,819)	(2,604)	(2,228)	(1,576)	(46,979)	(36,703)	(83,682)
Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod 2016/17 (Arian Dros Ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall	D.I. & G.C.	7,916		(2,223)			5,693		5,693
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	D.I. & G.C.	7,916	0	(2,223)	0	0	5,693	58,472	64,165
Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau	9	(3,961)		2,137	(2,618)	(2,231)	(6,673)	6,673	0
Cynnydd/Lleihad Net cyn Trosglwyddo i Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd		3,955	0	(86)	(2,618)	(2,231)	(980)	65,145	64,165
Trosglwyddiadau i/o Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd	23	(2,752)	2,609	143			0		0
Cynnydd/Lleihad yn 2016/17		1,203	2,609	57	(2,618)	(2,231)	(980)	65,145	64,165
Balans ar 31 Mawrth 2017		(7,549)	(29,210)	(2,547)	(4,846)	(3,807)	(47,959)	28,442	(19,517)

Y Fantolen

Mae'r Fantolen yn dangos gwerth yr asedau a'r dyledion sy'n cael eu cydnabod gan y Cyngor fel ag yr oeddent ar ddyddiad y Fantolen. Mae asedau net y Cyngor (asedau llai dyledion) yn cael eu cydweddu â'r cronfeydd wrth gefn y mae'r Cyngor yn eu dal. Adroddir ynglŷn â chronfeydd wrth gefn mewn dau categori. Mae'r categori cyntaf o gronfeydd wrth gefn yn gronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio, h.y. y cronfeydd wrth gefn hynny y gall yr awdurdod eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, yn amodol ar yr angen i gadw lefel ddoeth o gronfeydd wrth gefn ac ar unrhyw gyfyngiadau statudol ar eu defnydd (er enghraifft y Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn na ellir ei defnyddio ond i gyllido gwariant cyfalaf neu ad-dalu dyled). Mae'r ail categori o gronfeydd wrth gefn yn rhai na all y Cyngor eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau. Mae'r categori hwn o gronfeydd wrth gefn yn cynnwys cronfeydd wrth gefn sy'n dal enillion a cholledion sydd heb eu gwireddu (er enghraifft y Gronfa Adbrisio Wrth Gefn), ble y deuai symiau ar gael i ddarparu gwasanaeth dim ond os gwerthir yr asedau; a chronfeydd wrth gefn sy'n dal gwahaniaethau amseru a gaiff eu dangos yn y llinell 'Addasiadau rhwng y sail gyfrifo a'r sail gyllido o dan reoliadau' yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

31 Mawrth 2017 £000		Nodyn	31 Mawrth 2018 £000	31 Mawrth 2018 £000
103,619	<i>Anheddau Cyngor</i>		101,419	
226,748	<i>Tir ac Adeiladau Eraill</i>		232,034	
7,809	<i>Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer</i>		8,546	
118,352	<i>Isadeiledd</i>		119,332	
2,489	<i>Asedau Cymunedol</i>		2,489	
5,621	<i>Asedau sy'n cael eu hadeiladu ar hyn o bryd</i>		18,692	
5,549	<i>Asedau Dros Ben na chânt eu Dal i'w Gwerthu</i>		4,155	
470,187	Eiddo, Peiriannau ac Offer	14	486,667	
8,912	Asedau Treftadaeth	38	8,856	
7,360	Eiddo Buddsoddi	15	8,623	
1	Buddsoddiadau Hirdymor	16	1	
721	Dyledwyr Hirdymor	16	661	
487,181	Asedau Hirdymor			504,808
0	Buddsoddiadau Byrdymor	16	7,400	
3,305	Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu (<1bl)	18	4,946	
1,136	Rhestrau Eiddo		1,127	
21,245	Dyledwyr Byrdymor	17	22,999	
839	Arian Parod a Chywerthoedd Arian Parod		4,027	
26,525	Asedau Cyfredol			40,499
(6,058)	Benthyciadau Tymor Byr	16	(31,935)	
(24,606)	Credydwyr Byrdymor	19	(25,984)	
(342)	Darpariaethau		(641)	
(3,134)	Darpariaeth ar gyfer Absenoldebau Cronedig		(2,298)	
(1,976)	Derbyniadau Grantiau Refeniw Ymlaen Llaw	30	(1,042)	
(2,008)	Grantiau Cyfalaf A Dderbyniwyd Ymlaen Llaw	30	(2,082)	
(38,124)	Dyledion Presennol			(63,982)

31 Mawrth 2017 £000		Nodyn	31 Mawrth 2018 £000	31 Mawrth 2018 £000
(2,340)	Credydwyr Hirdymor	16	(3,340)	
(248)	Darpariaethau		(347)	
(179,618)	Benthyciadau Hirdymor	16	(175,364)	
(273,859)	Dyledion Hirdymor Eraill	35	(249,461)	
(456,065)	Dyledion Hirdymor			(428,512)
19,517	Asedau Net			52,813
(7,549)	Cronfa'r Cyngor	21	(7,541)	
(29,210)	Cronfeydd Wrth Gefn sydd wedi'u Clustnodi	20	(29,425)	
(2,547)	Cyfrif Refeniw Tai	21	(2,203)	
(4,846)	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf	21	(5,374)	
(3,807)	Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso	21	(3,150)	
(47,959)	Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir Eu Defnyddio			(47,693)
(92,672)	Y Gronfa Adbriso Wrth Gefn		(99,756)	
273,859	Y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn		249,461	
(156,236)	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf		(157,474)	
357	Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol		351	
3,134	Cyfrif Absenoldebau Digolledol Cronedig Byrdymor		2,298	
28,442	Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio	22		(5,120)
(19,517)	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn			(52,813)

Datganiad Llif Arian

Mae'r Datganiad Llif Arian yn dangos y newid mewn arian parod a chywerthoedd arian parod y Cyngor yn ystod y cyfnod rhoi gwybod. Mae'r datganiad yn dangos sut mae'r awdurdod yn cynhyrchu ac yn defnyddio arian parod a chywerthoedd arian parod, drwy ddsbarthu llifoedd arian fel gweithgareddau gweithredol, buddsoddi ac ariannu. Mae swm y llifoedd arian net sy'n deillio o weithgareddau gweithredu'n ddangosydd allweddol o'r graddau y mae gweithrediadau'r Cyngor yn cael eu hariannu drwy drethiant ac incwm grant, neu gan bobl sy'n derbyn gwasanaethau a ddarperir gan yr awdurdod. Mae gweithgareddau buddsoddi'n cynrychioli'r graddau y mae all-lifoedd arian parod wedi'u gwneud ar gyfer adnoddau sydd wedi'u bwriadu i gyfrannu at ddarpariaeth gwasanaeth y Cyngor yn y dyfodol. Mae llifoedd arian sy'n codi o weithgareddau ariannol yn ddefnyddiol i ragweld hawliau ar lifoedd arian y dyfodol drwy ddarparwyr cyfalaf (h.y. benthyca) i'r Cyngor.

Tudalen 56

2016/17 £000		Nodyn	2017/18 £000
5,693 (24,171)	Net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau Addasiadau i net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau ar gyfer symudiadau nad yw'n arian parod		12,896 (27,321)
3,897	Addasiadau i eitemau a gynhwysir yn y net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau sy'n weithgareddau buddsoddi neu ariannu		2,220
(14,581)	Llifoedd arian net gan Weithgareddau Gweithredol	23	(12,205)
17,350	Gweithgareddau Buddsoddi	24	29,087
2,984	Gweithgareddau Cyllido	25	(20,070)
5,753	(Cynnydd) neu leihad net mewn arian parod neu gywerthoedd arian parod		(3,188)
6,592 (5,753)	Arian parod neu drafodion sy'n gyfwerth ag arian parod ar ddechrau'r cyfnod rhoi gwybod Cynnydd/(Lleihad) mewn arian parod		839 3,188
839	Arian parod neu gywerthoedd arian parod ar ddiwedd y cyfnod rhoi gwybod		4,027

Mae balans arian parod a chywerthoedd arian parod yn cynnwys yr elfennau a ganlyn:

281 (642)	Arian sydd gan y Cyngor Cyfrifon cyfredol banc		326 (1,499)
1,200	Arian sydd yn y cyfrif mynediad uniongyrchol		5,200
839	Arian parod neu gywerthoedd arian parod ar ddiwedd y cyfnod rhoi gwybod		4,027

Nodiadau Ynglŷn â'r Cyfrifon**1. Polisiau Cyfrifo****i. Egwyddorion Cyffredinol**

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn crynhoi trafodion y Cyngor ar gyfer blwyddyn ariannol 2017/18 a'i sefyllfa diwedd blwyddyn o 31 Mawrth 2018. Mae gofyn i'r Cyngor baratoi Datganiad Cyfrifon Blynyddol gan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014, y mae'r Rheoliadau hynny'n gofyn iddynt gael eu paratoi yn unol ag arferion cyfrifo priodol. Mae'r arferion hyn yn cynnwys 'Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2017/18' (y Cod) yn bennaf, a gefnogir gan y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh).

Mae'r confensiwn cyfrifo a fabwysiadir yn y Datganiad Cyfrifon yn gost hanesyddol yn bennaf, wedi'i addasu gan ailbriso categorïau penodol o asedau ac offerynnau ariannol nad ydynt yn gyffredol.

Mae cyflwyniad y Cyngor o'r cyfrifon yn cydymffurfio â mabwysiadu Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh). Mae'r Prif Datganiadau yn cynnwys:

- Datganiad ynglŷn â'r Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn
- Y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr
- Y Fantolen
- Datganiad Llif Arian

ii. Cyfrifyddu ar gyfer Ysgolion yr Awdurdod Lleol

Mae'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig yn cadarnhau bod y cydbwysedd rheoli ar gyfer ysgolion a gynhelir gan yr awdurdod lleol (h.y. y categorïau hynny o ysgol a nodir yn Neddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998, fel y'i diwygiwyd) yn gorwedd gyda'r awdurdod lleol.

Mae y cod hefyd yn nodi bod asedau, rhwymedigaethau, cronfeydd wrth gefn a llifau arian parod yr ysgolion yna yn cael eu cydnabod yn natganiadau ariannol yr awdurdod lleol.

Felly mae trafodion, llifau arian parod a balansau ysgolion yn cael eu cydnabod ym mhob un o ddatganiadau ariannol yr awdurdod fel pe baent yn drafodion, llifau arian a balansau yr awdurdod.

iii. Croniadau Incwm a Gwariant

Cyfrifir gweithgaredd ar gyfer y flwyddyn y caiff ei gynnal, nid pan wneir neu derbynnir taliadau arian parod. Yn benodol:

- Caiff ffioedd, taliadau a rhenti gan gwsmeriaid eu cyfrif fel incwm ar y dyddiad y mae'r Cyngor yn darparu'r nwyddau neu'r gwasanaethau perthnasol.
- Caiff cyflenwadau o nwyddau a gwasanaethau eu cofnodi fel gwariant pan gânt eu defnyddio. Lle ceir bwlb rhwng y dyddiad y derbynnir cyflenwadau a phryd y cânt eu defnyddio, cânt eu cario fel rhestr eiddo ar y Fantolen.

- Cyfrifir y llog sy'n daladwy ar fenthyciadau ac sy'n dderbyniadwy ar fuddsoddiadau ar sail cyfradd log effeithiol ar gyfer yr offeryn ariannol perthnasol yn hytrach na lliffoedd arian sydd wedi'u gosod neu eu penderfynu gan y contract.
- Lle cydnabyddir incwm a gwariant ond nad ydyw arian parod wedi'i dderbyn neu ei dalu, cofnodir y dyledwr neu gredydwr ar gyfer y swm perthnasol ar y Fantolen. Lle ceir amheuaeth y caiff dyledion eu setlo, ysgrifennir balans y dyledwyr i lawr a gwneir tâl i refeniw am yr incwm na fydd yn cael ei gasglu o bosibl.

iv. Arian Parod a Chywerthoedd Arian Parod

Caiff arian parod ei gynrychioli gan arian parod mewn llaw ac arian parod a gedwir mewn cyfrifon adnau sy'n ad-daladwy ar orchymyn. Mae cywerthoedd arian parod yn fuddsoddiadau hynod hylifol, byr dymor, sy'n hawdd eu cyfnewid am symiau hysbys o arian parod gyda risg ansylweddol o unrhyw newid yn eu gwerth. Mae hyn yn golygu bod 'Arian Parod a Chywerthoedd Arian Parod' yn cynnwys arian parod a gedwir mewn banc, cyfrifon adnau ar alw a chyfrifon galw mynediad uniongyrchol.

v. Codi taliadau ar Refeniw ar gyfer Asedau nad ydynt yn Gyfredol

Caiff gwasanaethau, gwasanaethau cefnogi a chyfrifon masnachu eu debydu â'r symiau canlynol i gofnodi'r gost o ddal asedau nad ydynt yn gyfredol yn ystod y flwyddyn:

- dibrisiad i'w briodoli i'r asedau a ddefnyddir gan y gwasanaeth perthnasol
- colledion ailbrisiu a lleihad yng ngwerth asedau a ddefnyddir gan y gwasanaeth lle nad oes unrhyw enillion cronedig yn y Gronfa Adbrisiu wrth gefn y gall y colledion gael eu dileu yn eu herbyn
- amorteiddio asedau sefydlog annirweddol i'w priodoli i'r gwasanaeth.

Nid oes gofyn i'r Cyngor godi treth y cyngor i ariannu dibrisiad, ailbrisiad a cholledion lleihad yn y gwerth neu amorteiddio. Fodd bynnag, mae gofyn iddo roi cyfraniad ariannol o refeniw tuag at leihad yn ei ofyniad benthyca cyffredinol sy'n gyfystyr â swm a gyfrifir ar sail darbodus a benderfynir gan y Cyngor yn unol â chanllaw statudol. Felly caiff dibrisiad, ailbrisiad a cholledion lleihad yn y gwerth neu amorteiddio eu disodli gan gyfraniad ym Malans Cronfa'r Cyngor (MRP) drwy drafodyn addasu gyda'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn y Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn, ar gyfer y gwahaniaeth rhwng y ddau.

vi. Buddiannau Gweithwyr

Buddiannau'n daladwy yn ystod cyflogaeth

Yn ogystal â chyflogau a thâl, gall y buddiannau tymor byr i weithwyr gynnwys gwyliau blynyddol â thâl i weithwyr cyfredol. O ganlyniad, gwneir cronriad ar gyfer cost hawliau gwyliau (neu unrhyw ffurf o absenoldeb, e.e. amser mewn llaw) a enillir gan weithwyr ond nid wedi'u cymryd cyn diwedd y flwyddyn, ac y gall gweithwyr eu dwyn ymlaen i'r flwyddyn ariannol nesaf. Gwneir y cronriad ar y cyfraddau cyflog a thâl cymwys yn y flwyddyn gyfrifo ganlynol, sef y cyfnod y gall y gweithiwr gymryd y budd. Caiff y cronriad ei godi ar yr Arian dros Ben neu Ddiffyg yn Narpariaeth y Gwasanaethau, ond yna caiff ei wrthdroi drwy'r Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd wrth gefn fel bod buddiannau gwyliau'n cael eu codi ar refeniw yn y flwyddyn ariannol y mae'r absenoldeb gwyliau'n digwydd.

Buddiannau Dod â Swydd i Ben

Mae buddiannau dod â swydd i ben yn symiau sy'n daladwy o ganlyniad i benderfyniad gan y Cyngor i ddod â chyflogaeth swyddog i ben cyn y dyddiad ymddeol arferol neu benderfyniad gan y swyddog i dderbyn diswyddiad gwirfoddol, ac yn cael eu codi ar sail

croniad i'r llinell gwasanaeth addas yn unol â'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, yn gynt na phryd na chaiff yr awdurdod bellach dynnu'r cynigion buddion yn ôl neu bryd y bydd yr awdurdod yn cydnabod costau ailstrwythuro.

Lle bydd buddiannau dod â swydd i ben yn cynnwys codi pensiynau, mae darpariaethau statudol yn gofyn i falans Cronfa'r Cyngor gael ei godi gyda'r swm sy'n daladwy gan y Cyngor i'r gronfa bensiwn neu bensiynwr yn y flwyddyn, nid y swm a gyfrifir yn unol â safonau cyfrifo perthnasol. Yn Natganiad Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn, mae angen dyraniadau i a gan y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn i gael gwared ar ddebydau a chredydau tybiannol ar gyfer buddion pensiwn wrth ddod â swydd i ben, a'u disodli gyda debydau ar gyfer yr arian parod a delir i'r gronfa bensiynau a'r pensiynwyr ac unrhyw symiau o'r fath sy'n daladwy, ond heb eu talu, ar ddiwedd y flwyddyn.

Buddiannau ar ôl cyflogaeth

Mae gweithwyr y Cyngor yn aelodau o ddau gynllun pensiwn ar wahân:

- Y Cynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan Bensiynau Athrawon Capita neu ar ran yr Adran Addysg (DfE).
- Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a weinyddir gan Gyngor Sir y Fflint.

Darparodd y ddau gynllun fuddiannau wedi'u diffinio i aelodau (cyfandaliadau a phensiynau ymddeoliad), a enillwyd gan weithwyr sydd wedi gweithio i'r Cyngor.

Fodd bynnag, mae'r trefniadau ar gyfer cynllun yr athrawon yn golygu na all y rhwymedigaeth i'r buddiannau hyn gael eu pennu ar y Cyngor fel arfer. Cyfrifir y cynllun felly fel pe bai'n gynllun cyfrannu wedi'i ddiffinio, ac nid yw'r Fantolen yn nodi unrhyw rwymedigaeth i dalu'r buddiannau hyn yn y dyfodol. Caiff llinell yr Ysgolion yn Natganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ei chodi gyda chyfraniadau'r cyflogwr sy'n daladwy i'r Pensiynau Athrawon yn y flwyddyn.

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol

Caiff y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol ei gyfrif fel cynllun buddiannau wedi'i ddiffinio:

- Mae rhwymedigaethau Cronfa Bensiwn Clwyd sydd i'w priodoli i'r Cyngor yn cael eu cynnwys yn y Fantolen ar sail actiwaraid drwy ddefnyddio'r dull uned wedi'i rhagamcanu – h.y. asesiad o daliadau'r dyfodol a wneir mewn perthynas â buddiannau ymddeol a enillir gan weithwyr, yn seiliedig ar ragdybiaethau cyfraddau marwolaeth, cyfraddau trosiad gweithwyr ac ati, ac amcangyfrifon enillion wedi'u rhagamcanu ar gyfer gweithwyr cyfredol.
- Mae rhwymedigaethau yn cael disgownt i'w gwerth ar brisiau cyfredol, gan ddefnyddio cyfradd ddisgownt o 2.6%.
- Mae asedau Cronfa Bensiwn Clwyd sy'n cael eu priodoli i'r Cyngor yn cael eu cynnwys yn y Fantolen am eu pris teg:
 - gwarannau wedi'u dyfynnu – pris cynnig cyfredol
 - gwarannau heb eu dyfynnu - amcangyfrif proffesiynol
 - gwarannau unedol – pris cynnig cyfredol
 - eiddo – gwerth y farchnad.
- Caiff y newid yn rhwymedigaeth pensiynau net ei ddadansoddi i'r cydrannau canlynol:

Cost gwasanaeth yn cynnwys:

- cost gwasanaeth cyfredol – y cynnydd mewn rhwymedigaethau o ganlyniad i flynyddoedd o wasanaeth a enillir eleni - wedi'i ddyrannu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r gwasanaethau roedd y gweithwyr yn gweithio iddynt
- cost gwasanaeth yn y gorffennol – y cynnydd mewn rhwymedigaethau yn codi o benderfyniadau'r flwyddyn hon y mae eu heffeithiau yn ymwneud â blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd yn ystod blynyddoedd blaenorol – wedi'i debydu i'r Arian Dros Ben neu'r Diffyg mewn Darparu Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o Gorfforaethol & Amrywiol.
- cost llog – y cynnydd disgwylidig yng ngwerth cyfredol y rhwymedigaethau yn ystod y flwyddyn wrth iddynt fod flwyddyn yn nes at gael eu talu - wedi'i debydu i'r Llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn unol â Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Caiff hyn ei gyfrifo drwy gymhwyso'r gyfradd ostyngol a ddefnyddiwyd i fesur y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig ar ddechrau'r cyfnod at y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig net ar ddechrau'r cyfnod, - gan ystyried unrhyw newid yn y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig net yn ystod y cyfnod o ganlyniad i daliadau cyfraniadau a budd-dal.

Ail-fesur yn cynnwys:

- Adenillion ar asedau cynlluniau - ac eithrio symiau a gynhwyswyd mewn llog net ar yr atebolrwydd buddiannau diffiniedig net - tâl i'r Gronfa Bensiynau fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall
- Enillion a cholledion actiwaraidd – newidiadau yn y rhwymedigaeth pensiynau net sy'n codi oherwydd nad ydyw digwyddiadau wedi cyd-daro â rhagdybiaethau a wnaed yn y prisiad actiwaraidd diwethaf neu oherwydd bod yr actiwarïaid wedi diweddarau eu rhagdybiaethau - wedi'u codi i'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall.

Cyfraniadau wedi'u talu i Gronfa Bensiwn Clwyd – arian parod wedi'i dalu fel cyfraniadau gweithiwr i'r gronfa bensiwn

Mewn perthynas â buddiannau ymddeol, mae darpariaethau statudol yn gofyn i Falans Cronfa'r Cyngor gael ei godi gyda'r swm sy'n daladwy gan y Cyngor i'r gronfa bensiwn yn ystod y flwyddyn, nid y swm a gyfrifir yn unol â safonau cyfrifo perthnasol. Yn y Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn, mae hyn yn golygu bod dyraniadau i a gan y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn i gael gwared ar ddebydau a chredydau tybiannol ar gyfer buddiannau ymddeol a'u disodli gyda debydau ar gyfer yr arian parod a delir i'r gronfa bensiynau ac unrhyw symiau o'r fath sy'n daladwy, ond heb eu talu, ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r balans negyddol sy'n codi ar y Gronfa Bensiynau wrth Gefn, felly'n mesur yr effaith fuddiol ar Gronfa'r Cyngor sydd angen cyfrif am fuddiannau ymddeol ar sail llifoedd arian yn hytrach, na buddiannau a enillir gan weithwyr.

Buddiannau â Disgresiwn

Mae gan y Cyngor bwerau cyfyngedig i ddyfarnu buddiannau ymddeol yn ôl disgresiwn, mewn achosion o ymddeoliadau cynnar. Mae unrhyw rwymedigaethau yr amcangyfrifir iddynt godi o ganlyniad i roi dyfarniad i unrhyw aelod o staff (gan gynnwys athrawon), yn cael eu cronni yn ystod blwyddyn y penderfyniad i wneud y dyfarniad, ac yn cael ei gyfrif drwy ddefnyddio'r un polisiau ag sy'n gymwys i'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol.

vii. Digwyddiadau ar ôl y Cyfnod Adrodd

Digwyddiadau ar ôl y Cyfnod Adrodd yw'r digwyddiadau hynny, boed ffafriol neu anffafriol, sy'n digwydd rhwng diwedd y cyfnod rhoi gwybod a'r dyddiad yr awdurdodir cyhoeddi'r Datganiad Cyfrifon. Gellir nodi dau fath o ddigwyddiad:

- Y rhai hynny sy'n darparu tystiolaeth amodau a fodolodd ar ddiwedd y cyfnod rhoi gwybod – mae'r Datganiad Cyfrifon yn cael ei addasu i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath.
- Y rhai hynny sy'n dangos amodau a gododd ar ôl y cyfnod rhoi gwybod - nid yw'r Datganiad Cyfrifon yn cael ei addasu i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath, ond lle byddai categori o ddigwyddiadau yn cael effaith faterol, gwneir datgeliad yn nodiadau'r natur o ddigwyddiadau a'u heffaith ariannol fel y cawsant eu hamcangyfrif.

Nid yw digwyddiadau a gynhaliwyd ar ôl dyddiad awdurdodi'r cyhoeddiad yn cael eu hadlewyrchu yn y Datganiad Cyfrifon.

viii. Mesur Gwerth Teg

Mae'r Awdurdod yn mesur rhai o'i asedau heb fod yn ariannol megis asedau dros ben ac adeiladau buddsoddi, a rhai o'i offerynnau ariannol ar werth teg ar bob dyddiad adrodd. Gwerth teg yw'r pris y byddai'n cael ei dderbyn am werthu ased neu a delir i drosglwyddo dyled mewn trafodion trefnus rhwng cyfranogwyr marchnad ar y dyddiad mesur. Mae'r mesur gwerth teg yn tybio bod y trafodion i werthu'r ased neu drosglwyddo'r ddyled yn digwydd naill ai:

- a. Yn y brif farchnad ar gyfer yr ased neu ddyled, neu
- b. Yn absenoldeb y brif farchnad, yn y farchnad fwyaf buddiol ar gyfer yr ased neu ddyled

Mae'r Awdurdod yn mesur gwerth teg ased neu ddyled fan ddefnyddio'r tybiaethau y byddai cyfranogwyr marchnad yn eu defnyddio wrth brisio'r ased neu ddyled, gan dybio bod cyfranogwyr marchnad yn gweithredu er eu lles economaidd gorau.

Pan fesurir gwerth teg i ased heb fod yn ariannol, bydd yr Awdurdod yn ystyried gallu cyfranogwr marchnad i gynhyrchu buddiannau economaidd drwy ddefnyddio'r ased yn y ffordd orau a mwyaf, neu drwy ei werthu i gyfranogwr marchnad arall a fyddai'n defnyddio'r ased yn y ffordd orau a mwyaf posib.

Mae'r awdurdod yn defnyddio technegau prisiad sy'n addas yn yr amgylchiadau, a lle mae data digonol ar gael, drwy wneud y gorau o ddefnydd o fewnbynnau gweladwy perthnasol a lleihau'r defnydd o fewnbynnau anweladwy.

Caiff mewnbynnau i'r technegau prisiad o ran asedau a dyledion lle mesurir neu datgelir gwerth teg yn natganiadau ariannol yr Awdurdod eu categoreiddio o fewn yr hierarchaeth gwerth teg, fel a ganlyn:

- Lefel 1 – prisiau a ddyfynnwyd (heb eu haddasu) mewn marchnadoedd gweithredol ar gyfer asedau neu ddyledion yr un fath y gall yr awdurdod gael mynediad iddynt ar y dyddiad mesur
- Lefel 2 – mewnbynnau gwahanol i'r prisiau a ddyfynnwyd sydd wedi eu cynnwys o fewn Lefel 1 sy'n weladwy ar gyfer yr ased neu ddyled, naill ai'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol
- Lefel 3 – mewnbynnau anweladwy ar gyfer yr ased neu ddyled

ix. Offerynnau Ariannol**Dyledion Ariannol**

Cydnabyddir rhwymedigaethau ariannol ar y Fantolen pan fo'r Cyngor yn rhan o ddarpariaethau contract offeryn ariannol, ac wedi'u mesur yn y lle cyntaf ar werth teg ac yn cael eu cario ar gost wedi'u hamorteiddio. Mae taliadau blynyddol i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer y llog sy'n daladwy yn seiliedig ar swm cario'r rhwymedigaeth, wedi'i luosi gan y gyfradd log effeithiol ar gyfer yr offeryn. Y gyfradd log effeithiol yw'r gyfradd sy'n union ddisgownt o'r taliadau arian parod amcangyfrifedig yn y dyfodol dros oes yr offeryn, i'r swm y cafodd ei gydnabod yn wreiddiol.

Ar gyfer yr holl fenthyciadau sydd gan y Cyngor, mae hyn yn golygu mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prif swm sy'n ad-daladwy (ynghyd â llog cronedig); a'r llog a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm sy'n daladwy yn y flwyddyn yn ôl y cytundeb benthyciad.

Mae'r enillion a cholledion ar adbrynu neu setlo benthyciadau yn gynnar yn cael eu credydu a'u debydu i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn Natganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn adbrynu/setliad. Fodd bynnag, lle mae adbrynu'n digwydd fel rhan o ailstrwythuro'r portffolio benthyciadau sy'n cynnwys addasu neu gyfnewid offerynnau sy'n bodoli eisoes, mae'r premiwm neu'r disgownt yn cael ei dynnu neu ei ychwanegu yn ôl eu trefn o gost wedi'i amorteiddio y benthyciad newydd neu'n un wedi'i addasu, ac mae'r ysgrifennu i lawr i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn cael ei ledaenu dros oes y benthyciad drwy addasu'r gyfradd log effeithiol.

Lle mae premiymau neu ddisgowntiau wedi cael eu codi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, mae rheoliadau yn caniatáu i'r effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor gael ei ledaenu dros y blynyddoedd i ddod. Mae gan y Cyngor bolisi o ledaenu'r enillion neu'r gollod dros y tymor a oedd yn weddill ar y benthyciad yn erbyn y premiwm a oedd yn daladwy neu'r disgownt yn dderbyniadwy pan gafodd ei ad-dalu. Mae'r cysoniad o'r symiau a godwyd ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r gost net sy'n ofynnol yn erbyn Balans Cronfa'r Cyngor yn cael ei reoli gan drosglwyddiad i neu o'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol yn y Datganiad o'r Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Asedau Ariannol

Caiff asedau ariannol eu dosbarthu i ddau fath:

- benthyciadau a symiau derbyniadwy – asedau gyda thaliadau sy'n sefydlog neu wedi'u penderfynu, ond nad ydynt yn cael eu dyfynnu mewn marchnad weithredol
- asedion sy'n barod i'w gwerthu – asedau gyda phris wedi'i ddyfynnu ar y farchnad a/neu ddim gyda thaliadau sefydlog neu wedi'u penderfynu

Benthyciadau a Symiau Derbyniadwy

Cydnabyddir benthyciadau a symiau derbyniadwy ar y Fantolen pan fo'r Cyngor yn rhan o ddarpariaethau contract offeryn ariannol, ac wedi'u mesur yn y lle cyntaf ar werth teg. Maent yn cael eu mesur wedyn ar eu cost wedi'i hamorteiddio. Mae credydau blynyddol i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer y llog sy'n daladwy yn seiliedig ar swm cario'r ased, wedi'i luosi gan y gyfradd log effeithiol ar gyfer yr offeryn. Ar gyfer yr holl fenthyciadau mae'r Cyngor wedi'i wneud, mae hyn yn golygu mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prif swm sy'n ddyledus ac yn dderbyniadwy (ynghyd â llog cronedig) a'r llog sydd wedi'i gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm a dderbynnir ar gyfer y flwyddyn yn y cytundeb benthyciad.

Pan amharwyd ar asedau oherwydd y tebygolrwydd sy'n codi o ddigwyddiad yn y gorffennol na fydd taliadau sy'n ddyledus o dan gytundeb yn cael eu gwneud, mae'r ased yn cael ei ysgrifennu i lawr a thâl yn cael ei godi ar y gwasanaeth perthnasol (ar gyfer symiau derbyniadwy sy'n berthnasol i'r gwasanaeth hwnnw) neu'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hwn. Mae colled yr amhariad yn cael ei fesur fel y gwahaniaeth rhwng y swm cario a gwerth presennol y llif arian diwygiedig yn y dyfodol wedi'i ddisgowntio ar gyfradd log wreiddiol yr ased.

Mae unrhyw enillion neu golledion sy'n codi o ddatgydnabod yr ased yn cael ei gredydu neu ei ddebydu i linell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Benthyciad Meddal

Mae benthyciad meddal yn fenthyciad y mae'r Cyngor wedi'i roi i gorff allanol am gyfradd llog sy'n is na chyfradd y farchnad. Yn yr achos hwn, mae angen defnyddio cyfrifo benthyciad meddal. Fodd bynnag, os ystyrir bod maint y trafodyn yn de-minimis, nid oes angen defnyddio cyfrifo benthyciad meddal. Mae'r Cyngor wedi gosod y lefel de-minimis hon am £150k ar gyfer bob benthyciad unigol a roddir, neu lle nad yw'r addasiad gwerth teg yn faterol.

x. Grantiau Llywodraeth a Chyfraniadau

Os ydynt yn cael eu talu fel ernes, mewn rhandaliadau neu fel ôl-ddyledion, mae grantiau'r llywodraeth a chyfraniadau trydydd parti a rhoddion yn cael eu cydnabod yn ddyledus i'r Cyngor pan mae sicrwydd rhesymol:

- y bydd y Cyngor yn cydymffurfio â'r amodau sydd wedi'u hatodi i'r taliadau
- y derbynir y grant neu'r cyfraniadau.

Nid yw'r symiau sy'n cael eu cydnabod yn ddyledus i'r Cyngor yn cael eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hyd nes y bydd amodau sydd ynghlwm wrth y grant neu'r cyfraniad wedi'u bodloni. Amodiad yw'r amodau sy'n nodi bod y manteision economaidd yn y dyfodol neu botensial gwasanaeth sydd wedi'u hymgorffori yn yr ased a gafwyd drwy ddefnyddio'r grant neu gyfraniad sy'n gorfod cael ei ddefnyddio gan y derbynnydd fel y nodir, neu bydd yn rhaid dychwelyd y buddion economaidd yn y dyfodol neu'r potensial am wasanaeth yn ôl i'r trosglwyddwr.

Mae arian a roddwyd fel blaendal fel grantiau a chyfraniadau lle nad yw'r amodau wedi'u bodloni yn cael eu cario yn y Fantolen fel credydwr. Pan fo'r amodau wedi'u bodloni, mae'r grant neu'r cyfraniad yn cael ei gredydu i'r llinell gwasanaeth berthnasol (grantiau refeniw a chyfraniadau y gellir eu priodoli), neu Drethiant ac Incwm Grant nad ydyw'n Benodol (grantiau refeniw heb eu neilltuo a phob grant cyfalaf) yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Lle mae grantiau cyfalaf yn cael eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, cânt eu gwrthdroi o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Lle nad ydyw'r grant wedi'i ddefnyddio eto i ariannu gwariant cyfalaf, caiff ei bostio i Gronfa Wrth Gefn Grantiau Cyfalaf Heb eu Cymhwyso. Lle bydd wedi'i gymhwyso, caiff ei bostio i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf. Trosglwyddir symiau yng Nghronfa Wrth Gefn Grantiau Cyfalaf Heb eu Cymhwyso i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf unwaith y byddant wedi'u defnyddio i ariannu gwariant cyfalaf.

xi. Asedau Treftadaeth**Asedau Treftadaeth Diriaethol ac Anniriaethol (disgrifir yn y crynodeb hwn o bolisiau cyfrifo sylweddol fel Asedau Treftadaeth)**

Cedwir Asedau Treftadaeth y Cyngor mewn nifer o safleoedd, gan gynnwys Amgueddfa'r Rhyl (o fewn Llyfrgell y Rhyl). Nantclwyd Y Dre, Carchar Rhuthun a Phlas Newydd sydd gan gasgliadau parhaol, ond hefyd mae'r adeiladau eu hunain yn cael eu trin fel Asedau Treftadaeth. Mae pob safle (ac eithrio Nantclwyd Y Dre) yn cael eu hachredu o dan gynllyun Achredu Amgueddfeydd Cyngor Celfyddydau Lloegr. Mae cofadail rhestredig, Castell Dinas Brân, hefyd yn Sir Ddinbych.

Cedwir casgliadau o Asedau Treftadaeth i gefnogi prif amcan amgueddfeydd y Cyngor h.y. gofalu am dreftadaeth Sir Ddinbych, ei gwneud yn hygyrch i bawb drwy ysbrydoli, dysgu a mwynhau.

Cydnabyddir Asedau Treftadaeth a'u mesur (gan gynnwys trin enillion a cholledion ailbriso) yn unol â pholisiau cyfrifo'r Cyngor ar eiddo, cyfarpar ac offer. Fodd bynnag, mae rhai o'r rheolau mesur wedi'u llacio mewn perthynas ag Asedau Treftadaeth wrth i'r Cyngor ystyried y byddai cael prisiadau ar gyfer casgliadau yn cynnwys cost anghyfartal o'i gymharu â'r buddion a ddarperir i ddefnyddwyr datganiadau ariannol. Mae hyn oherwydd natur amrywiol yr asedau a gedwir a'r diffyg mewn gwerthoedd tebyg. Mae'r casgliadau'n gymharol sefydlog ac nid oes unrhyw gaffaeliadau diweddar neu roddion.

Mae'r holl waith gofalu am gasgliadau yn cydymffurfio â safonau Comisiynu Amgueddfeydd a Galerïau. Ystyrir oes asedau'r casgliadau yn amhenodol oherwydd gwaith ataliol a gynhaliwyd gan Wasanaeth Treftadaeth Sir Ddinbych, ac oherwydd natur yr eitemau dan sylw. Felly nid ydyw'n addas newid y dibrisiad.

Mae'r Cyngor yn cadw at ganllawiau Cymdeithas yr Amgueddfeydd ar waredu.

xii. Eiddo Buddsoddi

Eiddo buddsoddi yw'r rhai hynny a ddefnyddir ar gyfer ennill rhent a/neu adbrisiant cyfalaf yn unig. Nid yw'n cwrdd â'r diffiniad os defnyddir yr eiddo mewn unrhyw ffordd i hwyluso darpariaeth gwasanaethau neu gynhyrchu nwyddau neu os yw ar gael i'w werthu.

Mesurir eiddo buddsoddi ar y dechrau ar sail cost ac yn ddiweddarach ar sail gwerth teg, sef y pris a fuddai'n cael ei dderbyn i werthu ased o'r fath mewn trafodiad drefnus rhwng cyfranogwyr farchnad ar y dyddiad mesur. Fel ased heb ei hariannu, mesurwyd adeiladau buddsoddi ar y defnydd uchaf a'r gorau. Ni chaiff eiddo eu dibrisio ond fe'u hadbrisir yn flynyddol yn ôl amgylchiadau'r farchnad ar ddiwedd y flwyddyn. Mae unrhyw enillion neu golledion yn cael eu postio i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae'r un driniaeth yn berthnasol i enillion a cholledion ar waredu.

Mae lefel gwariant de-minimis o £30k wedi'i osod ar gyfer eiddo buddsoddi, felly bydd unrhyw wariant is ddim yn ddarostyngedig i ofynion cyfrifyddu cyfalaf. Lle caiff ased ei ailbriso o dan £30k, bydd unrhyw wariant cysylltiedig a dibrisiad fel arfer yn cael ei ysgrifennu allan a bydd yr ased yn cael ei dynnu o'r Gofrestr Asedau Sefydlog.

Mae rhent a dderbynnir mewn perthynas ag eiddo buddsoddi yn cael ei gredu i'r llinell Incwm Ariannu a Buddsoddi ac yn arwain at gynnydd ym Malans Cronfa'r Cyngor. Fodd

bynag, nid yw'r trefniadau statudol yn caniatáu i enillion a cholledion ailbrizio a gwaredu gael effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor. Felly caiff enillion a cholledion eu gwrthdroi allan o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad o Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn a'u postio i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf ac (ar gyfer unrhyw dderbyniadau gwerthiant dros £10,000), i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn.

xiii. Prydlesau

Caiff prydlesau eu dosbarthu fel prydlesau cyllid, lle bydd telerau'r brydles yn trosglwyddo'n sylweddol pob risg a gwobr sy'n gysylltiedig â pherchnogaeth yr eiddo, peiriannau neu offer gan y prydleswr i'r prydlesai. Caiff pob prydles arall ei dosbarthu fel prydles weithredu.

Pan fo prydles yn cynnwys tir ac adeiladu, caiff yr elfennau tir ac adeiladau eu hystyried ar wahân er mwyn eu dosbarthu.

Caiff trefniadau nad oes ganddynt statws cyfreithiol prydles ond sy'n cyfleu hawl i ddefnyddio ased yn gyfnewid am dâl eu cyfrif dan y polisi hwn pan fo cyflawni'r trefniant yn dibynnu ar ddefnyddio asedau penodol.

Y Cyngor fel Prydlesai

Prydlesau Ariannol

Caiff eiddo, peiriannau ac offer a gedwir dan brydlesau ariannol eu cydnabod ar y Fantolen ar ddechrau'r brydles ar eu gwerth teg a fesurir ar ddechrau'r brydles (neu werth presennol taliadau isafswm y brydles, os ydynt yn is). Caiff yr ased a gydnabyddir ei baru gan ddyled am y rhwymedigaeth i dalu'r prydleswr. Caiff costau uniongyrchol cychwynnol y Cyngor eu hychwanegu at swm cludo'r ased. Caiff premiymau a delir wrth ddechrau prydles eu rhoi wrth ysgrifennu i lawr dyled y brydles. Caiff rhenti amodol eu nodi fel treuliau yn y cyfnodau perthnasol.

Caiff taliadau prydlesau eu dosrannu rhwng:

- tâl am gaffael buddiant yn yr eiddo, peiriannau neu offer – fe'u rhoddir wrth ysgrifennu i lawr dyled y brydles, a
- thâl cyllid (caiff ei ddebydu i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr).

Caiff eiddo, peiriannau ac offer a gydnabyddir dan brydlesau ariannol eu cyfrif gan ddefnyddio'r polisiâu a ddefnyddir yn gyffredinol gydag asedau o'r fath, yn amodol ar godi tâl dibrisio dros gyfnod y brydles os yw hyn yn fyrrach nag oes ddefnyddiol a amcangyfrifir yr ased (lle nad yw perchnogaeth yr ased yn trosglwyddo i'r Cyngor ar ddiwedd cyfnod y brydles).

Nid oes gofyn i'r Cyngor godi treth y cyngor i dalu dibrisiad neu ailbrisiad a cholledion lleihad yn y gwerth sy'n codi ar asedau ar brydles. Yn hytrach, gwneir cyfraniad doeth blynyddol o gyllid refeniw tuag at y buddsoddiad cyfalaf tybiedig yn unol â gofynion statudol. Felly caiff dibrisiad, ailbrisiad a cholledion lleihad yn y gwerth eu disodli gan gyfraniad refeniw ym Malans Cronfa'r Cyngor, drwy drafodyn addasu gyda'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn y Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn, ar gyfer y gwahaniaeth rhwng y ddau.

Prydlesau Gweithredu

Caiff rhent a delir dan brydlesau gweithredu eu codi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel cost y gwasanaethau sy'n manteisio ar ddefnyddio'r eiddo, peiriannau neu offer ar brydles.

Y Cyngor fel Prydleswr

Prydlesau Ariannol

Pan fo'r Cyngor yn rhoi prydles ariannol dros eiddo neu beiriannau neu offer, caiff yr ased perthnasol ei ysgrifennu allan o'r Fantolen fel gwarediad. Ar ddechrau'r brydles, caiff swm cludo'r ased ar y Fantolen (p'un a yw'n Eiddo, Peiriannau neu Offer neu Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu) ei ddiddymu i'r llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enillion neu'r golled wrth ei waredu. Caiff enilliad, sy'n cynrychioli buddsoddiad net y Cyngor yn y brydles, ei gredydu i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hefyd fel rhan o'r enilliad neu golled wrth waredu (h.y. wedi'i rwydo i ffwrdd yn erbyn gwerth cludo'r ased adeg ei waredu), wedi' baru gan ased prydles (dyledwr hirdymor) ar y Fantolen.

Caiff rhent prydlesau derbyniadwy eu dosrannu rhwng:

- tâl am gaffael buddiant yn yr eiddo, peiriannau neu offer - fe'u rhoddir wrth ysgrifennu i lawr dyled y brydles yn gynnwys unrhyw breimymau a dderbyniwyd, a
- incwm cyllid (caiff ei gredydu i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr).

Ni chaiff yr enilliad a gredydir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr wrth ei waredu ei ganiatáu drwy statud i gynyddu Balans Cronfa'r Cyngor ac mae angen ei drin fel derbyniad cyfalaf. Pan fo premiwm wedi'i dderbyn, caiff ei bostio allan o Falans Cronfa'r Cyngor i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Pan gaiff y swm dyledus o ran ased y brydles ei setlo gan daliad rhent mewn blynyddoedd ariannol y dyfodol, caiff ei bostio allan o Falans Cronfa'r Cyngor i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Pan dderbynnir rhent y dyfodol, defnyddir yr elfen ar gyfer y derbyniadau cyfalaf ar gyfer gwaredu'r ased i ysgrifennu i lawr dyledwr y brydles. Yn y cam hwn, caiff y derbyniadau cyfalaf gohiriedig eu trosglwyddo i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn.

Nid yw gwerth y gwarediadau sydd wedi'u diddymu yn dâl yn erbyn treth y cyngor, gan fod cost asedau anghyfredol yn cael eu talu'n llawn dan drefniadau ar wahân ar gyfer cyllido cyfalaf. Felly caiff symiau eu hadfeddu i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Prydlesau Gweithredu

Pan fo'r Cyngor yn rhoi prydles weithredu dros eiddo neu beiriant neu offer, caiff yr ased ei gadw yn y Fantolen. Caiff incwm rhentu ei gredydu i'r llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

xiv. Refeniw Anghyfnewid**Cydnabod Refeniw o Drafodion Anghyfnewid**

Caiff asedau a refeniw sy'n codi o drafodion anghyfnewid eu cydnabod yn unol â gofynion IAS 20 Cyfrifo Grantiau'r Llywodraeth a Datgelu Cymorth y Llywodraeth, ar wahân i pan gânt eu dehongli neu eu haddasu i gyd-fynd â'r sector cyhoeddus fel y cânt eu hegluro yn y Cod a/neu IPSAS 23, "Refeniw o Drafodion Digyfnewid (Trethi a Throsglwyddiadau)

Trafodion trethi

Caiff asedau a refeniw sy'n codi o drafodion trethi eu cydnabod yn y cyfnod y mae'r digwyddiad trethadwy'n digwydd, cyn belled â bod yr asedau yn bodloni diffiniad ased ac yn bodloni meini prawf ar gyfer cael eu cydnabod fel ased.

Trafodion anhrethadwy

Caiff asedau a refeniw sy'n codi o drafodion trosglwyddo eu cydnabod yn y cyfnod y bydd y trefniad trosglwyddo yn rhwymo. Ni chaiff gwasanaethau mewn nwyddau eu cydnabod.

Pan fo trosglwyddiad yn amodol ar amodau sy'n golygu bod angen dychwelyd yr adnoddau a drosglwyddwyd os na chânt eu bodloni, bydd yr awdurdod yn cydnabod dyled nes i'r amod gael ei fodloni.

Sail Mesur Dosbarthiadau Refeniw Mawr o Drafodion Anghyfnewid

Caiff refeniw trethu ei fesur ar werth enwol arian parod, a chywerthoedd arian parod.

Caiff asedau a refeniw a gydnabyddir o ganlyniad i drosglwyddiad eu mesur ar werth teg yr asedau a gydnabyddir ar ddyddiad y cydnabod:

- Caiff asedau ariannol eu mesur ar eu gwerth enwol oni bai bo gwerth amser arian yn berthnasol, a phryd hynny, defnyddir gwerth presennol, a gyfrifir gan ddefnyddio cyfradd ostyngol sy'n adlewyrchu'r risg cynhenid o gadw'r ased; a
- Caiff asedau anariannol eu mesur ar eu gwerth teg, a bennir drwy gyfeirio at werthoedd arsylladwy'r farchnad neu drwy arfarniad annibynnol gan aelod o'r proffesiwn prisio. Caiff symiau derbyniadwy eu cydnabod pan fo trefniant trosglwyddo sy'n rhwymo ar waith ond nad yw arian parod neu asedau eraill wedi'u derbyn.

xv. Addasiadau Cyfnodau Blaenorol, Newidiadau mewn Polisiau Cyfrifo ac Amcangyfrifon a Gwallau

Gall addasiadau cyfnodau blaenorol godi o ganlyniad i newid mewn polisiau cyfrifo neu i gywiro gwall materol. Caiff newidiadau mewn amcangyfrifon cyfrifo eu cyfrif yn y dyfodol, h.y. yn y blynyddoedd presennol a'r dyfodol y mae'r newid yn effeithio arnynt ac nid ydynt yn arwain at addasiad cyfnod blaenorol.

Ni wneir newidiadau i bolisiau cyfrifo oni bai bo angen drwy arferion cyfrifo cywir neu pan fo'r newid yn darparu gwybodaeth fwy dibynadwy neu berthnasol am effaith trafodion, digwyddiadau eraill ac amodau ar sefyllfa ariannol neu berfformiad ariannol y Cyngor. Pan gaiff newid ei wneud, caiff ei wneud yn ôl-weithredol (oni nodir yn wahanol) drwy addasu balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol fel pe bai'r polisi newydd wedi'i ddefnyddio bob amser.

Caiff gwallau materol yn ffigurau'r cyfnod blaenorol eu cywiro'n ôl-weithredol drwy addasu balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol.

xvi. Eiddo, Peiriannau ac Offer

Caiff asedau sydd â sylwedd ffisegol ac y'u cedwir i'w defnyddio i gynhyrchu neu gyflenwi nwyddau neu wasanaethau, i'w rhentu i eraill, neu at ddibenion gweinyddol ac y disgwylir iddynt gael eu defnyddio yn ystod mwy nag un flwyddyn ariannol eu dosbarthu fel Eiddo, Peiriannau ac Offer.

Cydnabyddiaeth

Caiff gwariant ar gaffael, creu neu wella Eiddo, Peiriannau ac Offer ei gyfalafu ar sail cronïadau, cyn belled â'i bod yn debygol y bydd manteision economaidd neu botensial y gwasanaeth yn y dyfodol sy'n gysylltiedig â'r eitem yn llifo i'r Cyngor ac y gellir mesur cost yr eitem mewn modd dibynadwy. Caiff gwariant sy'n cynnal potensial ased i ddarparu buddion economaidd neu botensial gwasanaeth yn y dyfodol ond nad yw'n ychwanegu ato (h.y. trwsio a chynnal a chadw) ei godi fel gwariant pan fydd yn digwydd.

Mae lefel gwariant de-minimis o £30k wedi'i osod ar gyfer eiddo, peiriannau ac offer, felly bydd unrhyw wariant is ddim yn ddarostyngedig i ofynion cyfrifyddu cyfalaf. Lle caiff ased ei ailbriso o dan £30k, bydd unrhyw wariant cysylltiedig a dibrisiad fel arfer yn cael ei ysgrifennu allan a bydd yr ased yn cael ei dynnu o'r Gofrestr Asedau Sefydlog.

Mesuriad

Caiff asedau eu mesur yn ôl cost i ddechrau, gan gynnwys:

- pris prynu
- unrhyw gostau a briodolir i ddod â'r ased i'r lleoliad a'r cyflwr angenrheidiol er mwyn gallu gweithredu yn y modd y mae'r rheolwyr yn ei fwriadu
- amcangyfrif cychwynnol costau datgymalu a symud yr eitem ac adfer y safle y mae wedi'i leoli arno.

Nid yw'r Cyngor yn cyfalafu costau benthyca a ddaw tra bo asedau yn cael eu hadeiladu.

Bennir bod cost asedau a gaffaelir ar wahân i'w prynu yn werth teg, oni bai nad oes sylwedd masnachol i'r caffaeliad (h.y. ni fydd yn arwain at amrywiad yn llif arian y Cyngor). Yn yr achos olaf, pan fo ased yn cael ei gaffael drwy gyfnewid, cost y caffaeliad yw swm cludo'r ased a roddir gan y Cyngor.

Yna caiff asedau eu cludo yn y Fantolen gan ddefnyddio'r seiliau mesur canlynol:

- isadeiledd, asedau cymunedol ac asedau sy'n cael eu hadeiladu – cost hanesyddol dibrisiedig
- anheddau – gwerth cyfredol, a bennir gan ddefnyddio sail gwerth defnydd presennol ar gyfer tai cymdeithasol
- pob ased arall – gwerth cyfredol, a bennir fel y swm a delir am yr ased yn ei ddefnydd presennol (gwerth defnydd presennol).

Pan nad oes tystiolaeth o'r farchnad o werth cyfredol oherwydd natur arbenigol ased, defnyddir costau amnewid dibrisiedig (CAD) fel amcangyfrif o werth cyfredol.

Pan fo gan asedau nad ydynt yn eiddo, oes ddefnyddiol fyr neu werth isel (neu'r ddau), defnyddir sail cost hanesyddol dibrisiedig fel dirprwy ar gyfer gwerth cyfredol.

Mae adbriso dilynol o ran asedau anghyfredol wedi'u cynllunio fel rhan o asesiad parhaus er mwyn i bob ased gael ei adbriso cyn pen pum mlynedd o'i brisiad blaenorol, er y bydd

newidiadau materol i brisiad asedau yn cael eu haddasu yn y cyfnod dros dro wrth iddynt ddigwydd. Ail-brisiwyd 100% o'r Tai Cyngor yn ystod 2017/18. Caiff cynnydd o ran prisiadau eu paru gan gredydau i'r Gronfa Adbriso Wrth Gefn i gydnabod enillion na wireddwyd. Yn eithriadol, gellir credydu enillion i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr pan fyddant yn codi o wrthdroi colled a godwyd ar wasanaeth o'r blaen. Pan nodir lleihad o ran gwerth, cânt eu cyfrif drwy:

- pan fo balans enillion adbriso ar gyfer yr ased yn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn, caiff swm cludo'r ased ei ysgrifennu i lawr yn erbyn y balans hwnnw (hyd at swm yr enillion cronedig)
- pan nad oes balans yn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn neu pan fo balans annigonol, caiff swm cludo'r ased ei ysgrifennu i lawr yn erbyn y llinell(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae'r Gronfa Adbriso Wrth Gefn yn cynnwys enillion adbriso a gydnabuwyd ers 1 Ebrill 2007 yn unig, sef dyddiad ei weithredu'n ffurfiol. Mae enillion a godwyd cyn y dyddiad hwnnw wedi'u cyfuno yn y Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

Amhariad

Caiff asedau eu hasesu ar ddiwedd pob blwyddyn i weld a oes unrhyw arwydd y gallai amhariad fod ar ased. Pan fo arwyddion yn bodoli a phan amcangyfrifir bod unrhyw wahaniaethau posibl yn faterol, caiff swm adferadwy'r ased ei amcangyfrif, a phan fo hyn yn llai na swm cludo'r ased, caiff swm amhariad ei gydnabod ar gyfer y diffyg.

Pan gaiff colledion amhariad eu nodi, cânt eu cyfrif drwy:

- pan fo balans enillion adbriso ar gyfer yr ased yn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn, caiff swm cludo'r ased ei ysgrifennu i lawr yn erbyn y balans hwnnw (hyd at swm yr enillion cronedig)
- pan nad oes balans yn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn neu pan fo balans annigonol, caiff swm cludo'r ased ei ysgrifennu i lawr yn erbyn y llinell(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Pan gaiff colled amhariad ei wrthdroi o ganlyniad, caiff y gwrthdroi ei gredydu i'r llinell(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hyd at swm y golled wreiddiol, wedi'i haddasu ar gyfer dibrisiad a fyddai wedi'i godi pe na bai'r golled wedi'i chydabod.

Dibrisiad

Darperir ar gyfer dibrisiad ar bob ased Eiddo, Peiriannau ac Offer gan ddyraniad systematig eu symiau dibrisiadwy dros eu hoes ddefnyddiol. Gwneir eithriad ar gyfer asedau nad oes ganddynt oes ddefnyddiol feidraidd y gellir ei bennu (h.y. tir rhydd-ddaliad ac asedau cymunedol penodol) ac asedau nad ydynt ar gael i'w defnyddio eto (h.y. asedau sy'n cael eu hadeiladu).

Cyfrifir dibrisiad ar y sail ganlynol:

- anheddau ac adeiladau eraill - dyraniad llinell syth dros oes ddefnyddiol yr eiddo yn ôl amcangyfrif y prisiwr
- cerbydau, peiriannau, dodrefn ac offer – dull llinell syth
- isadeiledd – dyraniad llinell syth dros 40 mlynedd.

Cydrannu

Mae'n bolisi gan y Cyngor lle mae eitem faterol o eiddo, peiriannau ac offer gyda chydrannau mawr ble mae'r gost yn sylweddol mewn perthynas â chyfanswm costau'r eitem, mae'r cydrannau yn cael eu dibrisio ar wahân; mae'r gofynion yn berthnasol at wariant gwella a dynnir, gwariant caffael a dynnir, ac ailbrisiadau a wnaed. Mae lefel perthnasedd de-minimis o £2.5miliwn o werth yr ased wedi ei osod. Os yn llai, ni fydd eitemau unigol o eiddo, periannau ac offer yn cael eu hystyried ar gyfer cydrannu; bydd elfennau arwyddocaol yn cael eu hystyried fel rhai y mae eu cost gyfredol yn 20% neu fwy o gyfanswm cost gyfredol yr ased, a'u categoraiddio fel a ganlyn yn seiliedig ar arwyddocâd, bywyd defnyddiol a dull dibrisiant:

- Aradeiledd ac Isadeiledd
- Gorffeniadau Mewnol a Ffitiadau
- Gwasanaethau

Mae tir yn cael ei adnabod fel cydran ar wahân yn ei rinwedd ei hun.

Caiff enillion adbriso eu dibrisio hefyd, gyda swm sydd gyfwerth â'r gwahaniaethau rhwng dibrisiad gwerth presennol a godir ar asedau a'r dibrisiad a fyddai wedi'i godi ar sail eu cost hanesyddol yn cael ei drosglwyddo bob blwyddyn o'r Gronfa Adbriso Wrth Gefn i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

Gwarediadau ac Asedau Anghyfredol a gânt eu Dal i'w Gwerthu

Pan ddaw'n debygol y bydd swm cludo ased yn cael ei adennill yn bennaf drwy werthiant yn hytrach na thrwy ei ddefnyddio'n barhaus, caiff ei ailddosbarthu fel Ased a gaiff ei Dal i'w Werthu. Caiff yr ased ei ailbriso'n syth cyn eil ailddosbarthu ac yna caiff ei gario ar y swm isaf a gwerth teg llai costau gwerthu. Pan fo lleihad dilynol i werth teg llai costau gwerthu, caiff y golled ei phostio i'r llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Caiff enillion o ran gwerth teg eu cydnabod hyd at swm unrhyw golledion blaenorol yn unig a gydnabyddir yn y Gwarged neu Golled ar Darpariaeth Gwasanaethau. Ni chaiff dibrisiad ei godi ar Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu.

Os na fydd asedau yn bodloni'r meini prawf i gael eu dosbarthu'n Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu bellach, cânt eu hailddosbarthu'n asedau anghyfredol a'u prisio ar swm isaf eu swm cludo cyn iddynt gael eu dosbarthu fel asedau a gânt eu dal i'w Gwerthu; cânt eu haddasu ar gyfer dibrisiad, amorteiddio neu adbriso a fyddai wedi'u cydnabod pe na baent wedi'u dosbarthu fel asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu, a'u swm adenilladwy ar ddyddiad y penderfyniad i beidio â gwerthu.

Ni chaiff asedau a gaiff eu gadael neu eu sgrapio eu hailddosbarthu fel Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu.

Pan gaiff ased ei waredu neu ei ddatgomiynu, caiff swm cludo'r ased ar y Fantolen (p'un a yw'n Eiddo, Peiriant, Offer neu'n Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu) ei diddymu i'r llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enillion neu'r golled wrth ei waredu. Caiff derbyniadau o warediadau (os oes rhai), eu credydu i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hefyd fel rhan o'r enilliad neu golled wrth waredu (h.y. wedi'i rwydo i ffwrdd yn erbyn gwerth cludo'r ased adeg ei waredu). Caiff unrhyw enillion adbriso a gronnir ar gyfer yr ased yn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

Caiff symiau a dderbynnir ar gyfer gwarediad mwy na £10,000 eu dosbarthu fel derbyniadau cyfalaf. Mae angen i dderbynebau gael eu credydu i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn, ac yna dim ond ar gyfer buddsoddiad cyfalaf newydd y gellir eu defnyddio, neu eu neilltuo i leihau angen sylfaenol y Cyngor i fenthycu (y Nawdd Cyfalaf

Gofynnol). Caiff derbynebaw eu hadfeddu i'r Gronfa Wrth Gefn o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Nid yw gwerth y gwarediadau sydd wedi'u diddymu yn dâl yn erbyn treth y cyngor, gan fod cost asedau nad ydynt yn gyfredol yn cael ei dalu'n llawn dan drefniadau ar wahân ar gyfer cyllido cyfalaf. Caiff symiau eu hadfeddu i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

xvii. Darpariaethau

Darpariaethau

Gwneir darpariaethau pan fo digwyddiad wedi digwydd sy'n rhoi rhwymedigaeth gyfreithiol neu adeiladol i'r Cyngor sydd, y mae'n fwy na thebyg, angen setliad trwy drosglwyddo buddiannau economaidd neu botensial gwasanaeth, a phan ellir gwneud amcangyfrif dibynadwy o'r swm y rhwymedigaeth honno.

Codir tâl am ddarpariaethau fel gwariant ar linell y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn ystod y flwyddyn y daw'r Cyngor yn ymwybodol o'r rhwymedigaeth, a chânt eu mesur ar yr amcangyfrif gorau ar ddyddiad mantolen y gwariant y mae angen ei wneud er mwyn setlo'r rhwymedigaeth, gan roi ystyriaeth i risgiau ac ansicrwydd perthnasol.

Pan wneir taliadau maes o law, fe'u codir o'r ddarpariaeth sydd eisoes yn y Fantolen. Caiff setliadau a amcangyfrifwyd eu hadolygu ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol - pan ddaw'n llai na thebygol y bydd bellach angen trosglwyddo buddiannau economaidd (neu fod setliad is na'r hyn a ddisgwyliid yn cael ei wneud), caiff y ddarpariaeth ei dychwelyd a'i chredydu yn ôl i'r gwasanaeth perthnasol.

Pan fo disgwyl i beth, neu'r cyfan, o'r taliad sydd ei angen i setlo darpariaeth gael ei adfer gan barti arall (e.e. o hawliad yswiriant), dim ond pan fo'n bron yn sicr y caiff ad-daliad ei dderbyn os bydd y cyngor yn setlo'r rhwymedigaeth y caiff hyn ei gydnabod fel incwm i'r gwasanaeth perthnasol.

xviii. Cronfeydd Wrth Gefn

Mae'r Cyngor yn neilltuo symiau penodol wrth gefn er dibenion polisïau yn y dyfodol neu ar gyfer treuliau annisgwyl. Caiff cronfeydd wrth gefn eu creu drwy ddosrannu symiau o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

xix. Gwariant Refeniw a Ariennir o Gyfalaf Trwy Statud

Codir am wariant a wnaed yn ystod y flwyddyn y gellir ei wneud yn gyfalaf o dan ddarpariaethau statudol ond nad yw'n arwain at greu asedau anghyfredol fel gwariant i gyfrif refeniw'r gwasanaeth perthnasol yn ystod y flwyddyn. Pan fo'r Cyngor wedi penderfynu cwrdd â chostau'r gwariant hwn o adnoddau cyfalaf presennol neu trwy fenthycu, yna bydd trosglwyddiad i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf yn gwrthdroi'r symiau y codwyd amdanynt yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn fel nad oed unrhyw effaith ar lefel treth y cyngor.

xx. TAW

Caiff TAW taladwy ei gynnwys fel gwariant dim ond cyhyd ac nad oes modd ei adfer gan Adran Refeniw a Thollau Ei Mawrhydi. Caiff TAW derbyniadwy ei eithrio o'r incwm.

2. Safonau Cyfrifo sydd wedi'u Cyflwyno ond heb eu Mabwysiadu eto

O dan y Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2017/18 (y Cod), mae'n ofynnol i'r Cyngor ddatgelu gwybodaeth sy'n nodi effaith newid cyfrifo sy'n ofynnol gan safon cyfrifyddu newydd sydd wedi cael ei gyhoeddi ond heb ei fabwysiadu eto gan y Cod.

SAARh 9 Offerynnau Ariannol

Bydd y Cyngor yn mabwysiadu SAARh 9 Offerynnau Ariannol o 1 Ebrill 2018. Mae'r prif newidiadau yn cynnwys ail-ddosbarthu asedau ariannol a chydabyddiaeth gynharach o amhariad asedau ariannol.

Nid yw'r Cyngor yn disgwyl i'r newidiadau ail-ddosbarthiad gael effaith sylweddol ar y datganiadau ariannol oherwydd disgwylir y bydd y mwyafrif o'r asedau ariannol yn cadw'r un sail fesur. Nid yw'r Cyngor yn disgwyl i'r newidiadau amhariad gael effaith sylweddol ar y datganiadau ariannol oherwydd bydd y tâl amhariad yn anfaterol ar gyfer asedau rheoli'r trysorlys e.e. adneuon banc.

SAARh 15 Refeniw o Gontractau gyda Chwsmeriaid

Mae hyn yn cyflwyno gofynion newydd ar gyfer cydnabod refeniw, yn seiliedig ar fodel cydnabyddiaeth refeniw yn seiliedig ar reolaeth. Ni ddisgwylir y bydd gan y Cyngor unrhyw ffrydiau refeniw materol o fewn cwrpas y safon newydd.

SCRh 7 Datganiad Llif Arian (Menter Datgelu)

Bydd y safon hon yn gofyn am ddadansoddiad ychwanegol o'r Llif Arian o Weithgareddau Ariannu yn y dyfodol.

SCRh 12 Trethi Incwm (Cydnabod Asedau Treth Gohiriedig ar gyfer Colledion heb eu Gwireddu)

Mae hyn yn berthnasol i asedau treth gohiriedig sy'n gysylltiedig ag offerynnau dyled a fesurir ar werth teg. Ni ddisgwylir y bydd gan y Cyngor unrhyw offerynnau dyled o fewn cwrpas y safon newydd.

SAARh 16 Prydlesau

Bydd hyn yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdod lleol sy'n lesddeiliad i gydnabod y mwyafrif o brydlesau ar y fantolen fel asedau sydd â hawl i'w defnyddio gyda rhwymedigaethau prydles cyfatebol (mae cydnabyddiaeth am brydlesau gwerth isel a thymor byr).

3. Dyfarniadau Beirniadol wrth Gymhwyso Polisiâu Cyfrifo

Wrth gymhwyso'r polisiâu cyfrifo a amlinellir yn Nodyn 1, bu'n rhaid i'r Cyngor wneud rhai dyfarniadau ynglŷn â thrafodaethau cymhleth neu'r rheiny sy'n ymwneud ag ansicrwydd ynglŷn â digwyddiadau'r dyfodol. Y dyfarniadau beirniadol a wneir yn y Datganiad Cyfrifon yw:

- **Lefelau Ariannu'r Llywodraeth i'r Dyfodol** – Mae lefel uchel o ansicrwydd o amgylch y lefelau ariannu ar gyfer awdurdodau lleol i'r dyfodol. Mae'r Cyngor wedi neilltuo symiau mewn darpariaethau, balansau a chronfeydd wrth gefn y mae'n credu sy'n briodol i reoli arian y Cyngor dros y tymor canolig. Mae'r Cyngor hefyd wedi penderfynu bod ei record cryf ym maes rheoli ariannol a chyllidebol yn golygu nad oes rheswm digonol eto i newid y rhagdybiaeth na fydd asedau'r Cyngor yn cael eu hamharu'n sylweddol o ganlyniad i'r angen i gau cyfleusterau a/neu leihau lefelau darpariaeth gwasanaeth yn sylweddol. Mae'r farn hon yn cael ei hadolygu'n rheolaidd.

- **Ansicrwydd Economaidd** – Wrth asesu'r lefelau priodol o ddarpariaethau, balansau a chronfeydd wrth gefn, mae'r darlun economaidd ehangach wedi cael ei ystyried hefyd. Yn benodol, ystyriwyd effeithiau posibl gweithredu'r diwygiadau lles yn llawn.

4. Tybiaethau a Wneir am y Dyfodol a Ffynonellau Eraill o Ansicrwydd Amcangyfrif Mawr

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys rhai ffigyrau wedi'u hamcangyfrif sydd wedi eu seilio ar dybiaethau a wnaed gan y Cyngor ynglŷn â'r dyfodol neu sydd fel arall ag ansicrwydd yn perthyn iddynt. Amcangyfrifir trwy roi cyfrif o brofiad hanesyddol, tueddiadau presennol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, gan na ellir pennu'r balansau â sicrwydd, gallai'r canlyniadau gwirioneddol fod yn wahanol i'r tybiaethau a'r amcangyfrifon. Mae'n debygol y bydd y defnydd o amcangyfrifon wrth, er enghraifft, gyfrifo cronïadau ac ad-daliadau gwasanaeth yn cynyddu dros y blynyddoedd nesaf oherwydd yr angen i gydymffurfio â chynigion Llywodraeth Cymru i ddwyn ymlaen yr amserlen ar gyfer cyhoeddi datganiadau cyfrifon awdurdodau lleol, er mwyn iddynt gydymffurfio â rhannau eraill o'r sector gyhoeddus. Serch hynny, doedd dim angen unrhyw gynnydd sylweddol yn y defnydd o amcangyfrifon yn y Datganiad o Gyfrifon cyfredol.

Mae'r eitemau a oedd ym Mantolen Y Cyngor ar 31 Mawrth 2018 y mae rhyw gymaint o risg y byddant yn addasu yn ystod y flwyddyn ariannol nesaf fel a ganlyn:

Eiddo, Peiriannau ac Offer

Dibrisir asedau yn ystod eu hoes ddefnyddiol sy'n ddibynnol ar dybiaethau ynglŷn â lefelau atgyweirio a chynnal a chadw a wneir yn y dyfodol mewn perthynas ag asedau unigol. Mae'r hinsawdd economaidd bresennol yn ei gwneud yn ansicr y bydd modd i'r Cyngor gynnal ei wariant presennol ar atgyweirio a chynnal a chadw, gan beri amheuaeth ynglŷn â hyd yr oes ddefnyddiol sydd wedi ei bennu i rai o'r asedau. Os cwtogir oes ddefnyddiol ased, mae'r dibrisiad yn cynyddu ac mae swm cario'r ased yn gostwng. Caiff eiddo, peiriannau ac offer eu hailbrisio yn ysbeidiol a'u profi'n flynyddol am ddangosyddion o amhariad. Mae angen dyfarniadau i wneud asesiad p'un ai bod dangosydd o amhariad neu beidio. Mae'r profiad amhariad yn cynnwys archwilio'r gwariant cyfalaf a wnaed yn ystod y flwyddyn ariannol i ganfod p'un ai i hynny arwain at gynnydd yng ngwerth ased neu at amharu â'r gwerth hwnnw. Cafodd cyngor ei roi i briswyr y cyngor. Os yw'r canlyniadau gwirioneddol yn wahanol i'r tybiaethau, bydd gwerth asedau Eiddo Peiriannau ac Offer wedi cael eu datgan yn rhy uchel neu'n rhy isel. Byddai hyn yn cael ei amrywio y tro nesaf y byddai'r asedau'n cael eu priso.

Gwerth yr Eiddo, y Peiriannau a'r Offer a ddatgelir ar y Fantolen yw £486,667k a cheir rhagor o wybodaeth o fewn Nodyn 14.

Dyled Pensiwn

Mae'r amcangyfrif o'r ddyled net er mwyn talu pensiynau yn dibynnu ar nifer o ddyfarniadau yn ymwneud â chyfradd y disgownt a ddefnyddir, y gyfradd yr amcanestynir y bydd cyflogau'n cynyddu, newid mewn oedrannau ymddeol, cyfraddau marwoldeb a'r adenillion disgwylidig ar asedau'r gronfa pensiynau. Defnyddir cwmni o actiwariaid ymgynghorol i ddarparu cyngor arbenigol i'r Cyngor ynglŷn â'r tybiaethau y dylid eu cymhwyso.

Gwerth y ddyled pensiwn a'r gronfa pensiynau wrth gefn gyfatebol sydd wedi ei datgelu ar y Fantolen yw £249,461k. Mae gwybodaeth fanwl wedi ei chynnwys o fewn Nodiadau 22, 33 a 34.

Croniad Buddiannau Gweithwyr

Cyfrifwyd croniad buddiannau gweithwyr (gwyliau blynyddol ac amser hyblyg) ar sail sampl o weithwyr. Balans y Cyfrif Absenoldeb Cronnol fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2018 oedd £2,298k a manylir ynglŷn â hynny yn Nodyn 22.

Ôl-ddyledion

Cynhaliwyd adolygiad o ddyled sydd heb ei thalu a gwnaed lwfans ar gyfer dyledion ag amheuaeth yn eu cylch. Rhaid i unrhyw lwfans a wneir ar gyfer dyledion i'r dyfodol y mae amheuaeth yn eu cylch fod wedi eu seilio ar amcangyfrif. Mae'r lwfans a wneir yn un doeth ond mae unrhyw newidiadau megis hinsawdd economaidd a newidiadau pellach i'r system les yn golygu y gallai fod angen adolygu'r lwfansau flwyddyn nesaf.

Ar 31 Mawrth 2018 roedd gan y Cyngor balans dyledwyr amrywiol o £7,550k. Awgrymodd adolygiad o'r balans hwn fod darpariaeth ddyledion drwg penodol o £943k a darpariaeth gyffredinol o ddyledion drwg o £979k yn briodol. Roedd ôl-ddyledion y Dreth Gyngor yn £2,542k gyda darpariaeth ddyledion drwg o £1,558k. Roedd ôl-ddyledion y Trethi Annomestig Cenedlaethol yn £588k gyda darpariaeth ddyledion drwg o £277k. Roedd ôl-ddyledion o £1,822k yng Ngordaliadau Budd-dal Tai gyda darpariaeth ddyledion drwg o £911k. Dangosir y ffigyrau ar gyfer Rhenti Tai yn Nodyn 2 y Cyfrif Refeniw Tai.

5. Eitemau o Incwm a Gwariant Materol

Nid oedd unrhyw eitemau materol o incwm neu wariant yn y flwyddyn ariannol 2017/18.

6. Digwyddiadau ar ôl Dyddiad y Fantolen

Awdurdodwyd cyhoeddi'r Datganiad Cyfrifon gan y Prif Swyddog Cyllid ym mis Mehefin 2018. Nid yw digwyddiadau sydd wedi digwydd ar ôl y dyddiad hwn yn cael eu hadlewyrchu yn y datganiadau ariannol nac yn y nodiadau. Pan fo digwyddiadau a ddigwyddodd cyn y dyddiad hwn yn darparu gwybodaeth ynglŷn ag amodau a oedd mewn bodolaeth ar 31 Mawrth 2018, yna bydd y ffigyrau yn y datganiadau ariannol a'r rhai o fewn y nodiadau wedi cael ei hamrywio ym mhob ffordd yn faterol i adlewyrchu traweffaith yr wybodaeth hon.

7. Gwariant ac incwm a ddadansoddir yn ôl ei natur

Dadansoddir gwariant ac incwm yr awdurdod fel a ganlyn:

2016/17 £000		2017/18 £000
	Gwariant	
125,707	Costau buddiannau gweithwyr	132,806
4,907	Costau gweithwyr ysgolion wirfoddol dan gymorth	4,944
145,540	Costau gwasanaethau eraill	147,640
0	Ad-daliadau gwasanaethau cynhorthwyol	0
29,082	Dibrisiant, amorteiddiau & amhariad	36,040
16,579	Taliadau llog	16,087
15,463	Archebiannau ac ardollau	16,147
111	Colled wrth waredu asedau	0
337,389	Cyfanswm gwariant	353,664
	Incwm	
(54,361)	Ffioedd, taliadau ac incwm gwasanaeth arall	(56,437)
(60)	Incwm llog a buddsoddi	(963)
(85,365)	Incwm o dreth y cyngor & threthi annomestig	(89,376)
(191,799)	Grantiau llywodraeth a chyfraniadau	(193,547)
(71)	Grantiau a chyfraniadau anllywodraethol	(335)
(40)	Ennill wrth waredu asedau	(110)
(331,696)	Cyfanswm incwm	(340,768)
5,693	Swm dros Ben neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethu	12,896

8. Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau

Mae'r nodyn hwn yn manylu ynglŷn â'r addasiadau a wneir i gyfanswm yr incwm a'r gwariant cynhwysfawr y mae'n Cyngor yn eu cydnabod yn ystod y flwyddyn yn unol â'r arferion cyfrifeg priodol ynglŷn â'r adnoddau hynny sydd wedi eu pennu gan ddarpariaethau statudol fel rhai sydd ar gael i'r Awdurdod eu defnyddio i gwrdd â gwariant cyfalaf a refeniw.

Mae'r canlynol yn amlinellu disgrifiad o'r cronfeydd wrth gefn sy'n cael eu haddasu.

Balans Cronfa'r Cyngor

Cronfa'r Cyngor yw'r gronfa statudol y mae'n rhaid talu holl dderbyniadau'r awdurdod iddi ac y mae'n rhaid cwrdd â holl ddyledion yr awdurdod ohoni, ar wahân i'r graddau y bod rheolau statudol yn dweud yn wahanol. Gall y rheolau hyn hefyd nodi ym mha flwyddyn ariannol y dylai dyledion a thaliadau effeithio ar Falans Cronfa'r Cyngor, nad yw o anghenraid yn unol â'r arfer gyfrifeg briodol. Mae Balans Cronfa'r Cyngor felly'n crynhoi'r adnoddau y mae gan y Cyngor y grym statudol i'w gwario ar ei wasanaethau neu ar fuddsoddiadau cyfalaf yn niwedd y flwyddyn ariannol. I awdurdodau tai, fodd bynnag, nid yw'r balans ar gael i'w gymhwyso i ariannu gwasanaethau'r Cyfrif Refeniw Tai.

Balans y Cyfrif Refeniw Tai

Mae Balans y Cyfrif Refeniw Tai yn adlewyrchu'r rhwymedigaeth statudol i gynnal cyfrif refeniw ar gyfer darpariaeth tai cyngor awdurdod lleol yn unol â Rhan VI Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989. Mae'n cynnwys balans yr incwm a'r gwariant fel sydd wedi ei ddiffinio gan Ddeddf 1989 sydd ar gael i ariannu gwariant mewn perthynas â swyddogaeth y Cyngor fel landlord.

Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf

Mae'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn yn dal enillion gwaredu tir ac asedau eraill, sydd wedi eu cyfyngu gan statud rhag cael ei defnyddio i wneud dim ar wahân i ariannu gwariant cyfalaf newydd neu i gael eu rhoi i'r naill ochr i ariannu gwariant cyfalaf hanesyddol. Mae balans y gronfa wrth gefn yn dangos yr adnoddau sydd eto i'w cymhwyso at y pwrpasau hyn ar ddiwedd y flwyddyn.

Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso

Mae Cronfa Wrth Gefn Grantiau Cyfalaf Heb eu Cymhwyso yn dal y grantiau a'r cyfraniadau a dderbyniwyd tuag at brosiectau cyfalaf y mae'r Cyngor wedi cwrdd â'r amodau ar eu cyfer a fyddai fel arall yn ei gwneud yn ofynnol i ad-dalu'r arian sydd eto i'w gymhwyso i gwrdd â gwariant. Caiff y balans ei gyfyngu gan delerau grant o ran y gwariant cyfalaf y gellir ei gymhwyso yn ei erbyn ac/neu gan y flwyddyn ariannol y dylai hyn ddigwydd.

2017/18	Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir Eu Defnyddio			
	Balans Cronfa'r Cyngor £000	Cyfrif Refeniw Tai £000	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf £000	Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwysu £000
Addasiadau i'r Adnoddau Refeniw Symiau incwm a gwariant sydd wedi eu cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr sy'n wahanol i refeniw ar gyfer y flwyddyn a gyfrifwyd yn unol â gofynion statudol: <ul style="list-style-type: none"> • Costau Pensiwn • Offerynnau Ariannol • Tâl gwyliau • Gwrthdroad cofnodion a gynhwysir yn y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau mewn perthynas â gwariant cyfalaf 	(8,960) 6 850 (15,430)	(388) 0 (14) (7,269)		(1,499)
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Refeniw	(23,534)	(7,671)	0	(1,499)
Addasiadau rhwng Refeniw ac Adnoddau Cyfalaf Trosglwyddiad derbyniadau gwerthiant asedau nad ydynt yn gyfredol o refeniw i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn Costau gweinyddol gwaredu asedau nad ydynt yn gyfredol Taliadau i'r gronfa derbyniadau tai y llywodraeth Darpariaeth statudol ar gyfer ad-dalu dyledion Gwariant cyfalaf a gyllidir o falansau refeniw	1,892 0 0 6,163 5,713	328 0 0 2,703 1,647	(2,220)	
Cyfanswm Addasiadau rhwng Refeniw ac Adnoddau Cyfalaf	13,768	4,678	(2,220)	0
Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf Defnydd o'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn i ariannu gwariant cyfalaf Cymhwysiad grantiau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf Taliadau arian parod mewn perthynas â derbyniadau cyfalaf gohiriedig			1,692	2,156
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf	0	0	1,692	2,156
Cyfanswm Addasiadau	(9,766)	(2,993)	(528)	657

2016/17	Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir Eu Defnyddio			
	Balans Cronfa'r Cyngor £000	Cyfrif Refeniw Tai £000	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf £000	Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso £000
Addasiadau i'r Adnoddau Refeniw Symiau incwm a gwariant sydd wedi eu cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr sy'n wahanol i refeniw ar gyfer y flwyddyn a gyfrifwyd yn unol â gofynion statudol:				
• Costau Pensiwn	(4,020)	(200)		
• Offerynnau Ariannol	3	(2)		
• Tâl gwyliau	(756)	6		
• Gwrthdroad cofnodion a gynhwysir yn y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau mewn perthynas â gwariant cyfalaf	(16,386)	(2,657)		(2,402)
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Refeniw	(21,159)	(2,853)	0	(2,402)
Addasiadau rhwng Refeniw ac Adnoddau Cyfalaf Trosglwyddiad derbyniadau gwerthiant asedau nad ydynt yn gyfredol o refeniw i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn Costau gweinyddol gwaredu asedau nad ydynt yn gyfredol Taliadau i'r gronfa derbyniadau tai y llywodraeth Darpariaeth statudol ar gyfer ad-dalu dyledion Gwariant cyfalaf a gyllidir o falansau refeniw	2,926	971	(3,897)	
	7,503	2,522		
	6,769	1,497		
Cyfanswm Addasiadau rhwng Refeniw ac Adnoddau Cyfalaf	17,198	4,990	(3,897)	0
Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf Defnydd o'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn i ariannu gwariant cyfalaf Cymhwysiad grantiau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf Taliadau arian parod mewn perthynas â derbyniadau cyfalaf gohiriedig			1,279	171
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf	0	0	1,279	171
Cyfanswm Addasiadau	(3,961)	2,137	(2,618)	(2,231)

9. Gwariant Gweithredu Arall

2016/17 £000		2017/18 £000
9,338	Praesept yr Heddlu	9,788
4,364	Praesept Awdurdod Tân	4,525
1,761	Praeseptau Cyngor Cymuned	1,834
401	(Enillion)/colledion ar Asedau ar Werth a chael gwared ar asedau nad ydynt yn gyfredol	(1,187)
661	Costau Gweinyddu Pensiwn	685
16,525	Cyfanswm	15,645

10. Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi

2016/17 £000		2017/18 £000
9,385	Llog yn daladwy a thaliadau tebyg	9,147
7,024	Llog net ar y rhwymedigaeth net ddiffiniedig (ased)	6,524
(59)	Llog sy'n dderbyniadwy ac incwm tebyg	(44)
60	Incwm a gwariant mewn perthynas ag eiddo buddsoddi a newidiadau yn eu pris teg	(503)
16,410	Cyfanswm	15,124

11. Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol

2016/17 £000		2017/18 £000
(56,969)	Incwm Treth y Cyngor	(58,762)
(28,396)	Cyfraddau annomestig	(30,614)
(111,212)	Grantiau llywodraeth heb eu neilltuo	(109,860)
(16,116)	Grantiau Cyfalaf a chyfraniadau	(17,296)
(212,693)	Cyfanswm	(216,532)

12. Treth y Cyngor

Mae incwm Treth y Cyngor yn deillio o newidiadau a godwyd yn unol â gwerth eiddo preswyl, sydd wedi'u dosbarthu yn naw band prisio, gan amcangyfrif gwerthoedd 1 Ebrill 2003 ar gyfer y diben penodol hwn. Cyfrifir taliadau drwy ystyried yr incwm sydd ei angen ar gyfer Cyngor Sir Ddinbych, pob Cyngor Cymuned a Swyddfa Comisiynydd yr Heddlu a Throsedd, a rhannu'r swm hwn gyda Sylfaen Treth y Cyngor. Sylfaen Treth y Cyngor yw cyfanswm yr eiddo ym mhob band sydd wedi'u haddasu i drosi'r rhif yn gyfwerth â Band D, a'i addasu ar gyfer disgowntiau. Y sylfaen dreth yw 39,274.89 yn 2017/18 (38,888 yn 2016/17).

Y swm sylfaenol (yn cynnwys praesept Cyngor Cymuned a phraesept Swyddfa Comisiynydd yr Heddlu a Throsedd) ar gyfer eiddo Band D oedd £1,487.18 (£1,444.75 yn 2016/17) ac fe'i lluosogir gan y gyfran a fanylir ar gyfer y band penodol i roi'r swm unigol sy'n ddyledus.

Roedd biliau treth y cyngor yn seiliedig ar luosyddion bandiau A i I:

Band	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Lluosydd	6/9	7/9	8/9	9/9	11/9	13/9	15/9	18/9	21/9
Nifer yr eiddo yn system Treth y Cyngor ar 31 Mawrth 2018	3,975	7,202	14,378	7,738	5,378	3,659	1,990	311	167

Dadansoddiad o'r enillion net o Dreth y Cyngor:

2016/17 £000		2017/18 £000
56,969	Treth y Cyngor sy'n gasgladwy	58,762
(9,338)	Swm sy'n daladwy i Awdurdod Heddlu Gogledd Cymru	(9,788)
(368)	Darpariaeth am beidio â thalu Treth y Cyngor	(240)
47,263	Enillion net o Dreth y Cyngor	48,734
	Hollt Cyngor Sir Ddinbych:	
45,465	Cyngor Sir Ddinbych	46,872
1,761	Cynghorau Cymuned	1,834
37	Gostyngiad Cyfradd Annomestig Dewisol	28
47,263		48,734

13. Trethi Annomestig Cenedlaethol (NNDR)

Trefnir yr NNDR ar sail genedlaethol. Nododd Llywodraeth Cymru'r gyfradd o 49.9c yn 2017/18 (48.6c yn 2016/17) ac yn ddibynnol ar effeithiau trefniadau trawsnewidiol, mae busnesau lleol yn talu cyfraddau a gyfrifir drwy luosi eu gwerth ardrethol gyda'r swm hwnnw. Y Cyngor sy'n gyfrifol am gasglu cyfraddau sy'n ddyledus gan drethdalwyr yn ei ardal, ond yn talu'r enillion i'r gronfa NNDR a weinyddir gan Lywodraeth Cymru. Mae Llywodraeth Cymru'n aiddosbarthu'r symiau sy'n daladwy i awdurdodau lleol ar sail y swm penodol fesul pen o'r boblogaeth.

Roedd incwm yr NNDR (ar ôl gostyngiad a darpariaethau) o £24,102k ar gyfer 2017/18 (£22,962k ar gyfer 2016/17) yn seiliedig ar gyfanswm cyfradd ardrethol o £66,510k ar ddiwedd y flwyddyn.

Dadansoddiad o'r enillion net o gyfraddau annomestig:

2016/17 £000		2017/18 £000
22,962	Trethi annomestig casgladwy	24,102
(22,719)	Llai Taliad i'r Gronfa Genedlaethol	(23,690)
(214)	Llai Cost Iwfans Casglu	(219)
(29)	Llai Darpariaeth ar gyfer Dyledion Drwg	(193)
0	Talu i'r Gronfa Genedlaethol	0
28,396	Aiddosbarthu o'r Gronfa Genedlaethol	30,614
28,396	Elw Net o NNDR	30,614

14. Eiddo, Peiriannau ac Offer

	Anheddau Cyngor £000	Tir ac Adeiladau Eraill £000	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer £000	Asedau Isadeiledd £000	Asedau Cymunedol £000	Asedau dros ben £000	Asedau sy'n cael eu hadeiladu ar hyn o bryd £000	Cyfanswm eiddo, peiriannau ac offer £000
2017/18								
Cost neu Brisiad								
Ar 1 Ebrill 2017	112,070	265,192	17,935	156,748	2,564	6,015	5,621	566,145
Ychwanegiadau	6,420	9,805	3,281	5,707	5	2,580	15,614	43,412
Cynnydd/(gostyngiadau) adbriso a gydnabyddir yn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn	166	11,757	0	0	0	0	0	11,923
Cynnydd/(gostyngiadau) adbriso a gydnabyddir yn yr Arian Dros Ben/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	(80)	(9,340)	0	0	0	(945)	0	(10,365)
Dadgydnabod - gwaredu	(328)	(820)	(149)	0	0	0	0	(1,297)
Dadgydnabod - arall	0	(4,294)	(1,926)	(446)	0	0	0	(6,666)
Asedau a ail-ddosbarthwyd (i)/o Asedau ar Werth	0	(1,189)	0	0	0	(300)	0	(1,489)
Symudiadau eraill	0	(867)	0	0	0	0	0	(867)
Trosglwyddiadau i mewn/(allan)	(274)	2,610	0	0	0	(575)	(2,543)	(782)
Ar 31 Mawrth 2018	117,974	272,854	19,141	162,009	2,569	6,775	18,692	600,014

Tudalen 81

	Anheddau Cyngor £000	Tir ac Adeiladau Eraill £000	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer £000	Asedau Isadeiledd £000	Asedau Cymunedol £000	Asedau dros ben £000	Asedau sy'n cael eu hadeiladu ar hyn o bryd £000	Cyfanswm eiddo, peiriannau ac offer £000
2017/18								
Dibrisiad ac amhariad cronedig								
Ar 1 Ebrill 2017	(8,451)	(38,444)	(10,126)	(38,396)	(75)	(466)	0	(95,958)
Tâl dibrisiad	(2,103)	(6,593)	(2,487)	(3,898)	0	0	0	(15,081)
Dibrisiad yn cael ei ysgrifennu allan i'r Gronfa Adbriso Wrth Gefn	4	5,409	0	0	0	0	0	5,413
Dibrisiad wedi'i ysgrifennu allan i'r Arian Dros Ben/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	0	3,404	0	0	0	273	0	3,677
Colledion/(gwrthdroadau) amhariad a gydnabyddir yn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn	(2,000)	(2,694)	0	0	0	0	0	(4,694)
Colledion/(gwrthdroadau) amhariad a gydnabyddir yn yr Arian Dros Ben/Diffyg ar Ddarpariaethau Gwasanaethau	(4,005)	(7,111)	(35)	(829)	(5)	(2,427)	0	(14,412)
Dadgydnabod - gwaredu	0	22	128	0	0	0	0	150
Dadgydnabod - arall	0	4,294	1,925	446	0	0	0	6,665
Dadgydnabod – Asedau ar Werth	0	25	0	0	0	0	0	25
Symudiadau eraill	0	868	0	0	0	0	0	868
Ar 31 Mawrth 2018	(16,555)	(40,820)	(10,595)	(42,677)	(80)	(2,620)	0	(113,347)
Gwerth Llyfr Net								
Ar 31 Mawrth 2018	101,419	232,034	8,546	119,332	2,489	4,155	18,692	486,667
Ar 31 Mawrth 2017	103,619	226,748	7,809	118,352	2,489	5,549	5,621	470,187

	Anheddau Cyngor £000	Tir ac Adeiladau Eraill £000	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer £000	Asedau Isadeiledd £000	Asedau Cymunedol £000	Asedau dros ben £000	Asedau sy'n cael eu hadeiladu ar hyn o bryd £000	Cyfanswm eiddo, peiriannau ac offer £000
2016/17								
Cost neu Brisiad								
Ar 1 Ebrill 2016	112,975	251,277	18,487	151,893	2,564	1,432	5,093	543,721
Ychwanegiadau	7,804	7,695	3,151	5,039	0	0	15,971	39,660
Cynnydd/(gostyngiadau) adbriso a gydnabyddir yn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn	(4,316)	2,772	19	0	0	0	0	(1,525)
Cynnydd/(gostyngiadau) adbriso a gydnabyddir yn yr Arian Dros Ben/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	(1,409)	(5,170)	0	0	0	(50)	0	(6,629)
Dadgydnabod - gwaredu	(971)	(2,617)	(55)	0	0	0	0	(3,643)
Dadgydnabod - arall	0	(213)	(3,667)	(184)	0	0	0	(4,064)
Asedau a ail-ddosbarthwyd (i)/o Asedau ar Werth	0	(1,225)	0	0	0	(150)	0	(1,375)
Trosglwyddiadau i mewn/(allan)	(2,013)	12,673	0	0	0	4,783	(15,443)	0
Ar 31 Mawrth 2017	112,070	265,192	17,935	156,748	2,564	6,015	5,621	566,145

2016/17	Anheddau Cyngor £000	Tir ac Adeiladau Eraill £000	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer £000	Asedau Isadeiledd £000	Asedau Cymunedol £000	Asedau dros ben £000	Asedau sy'n cael eu hadeiladu ar hyn o bryd £000	Cyfanswm eiddo, peiriannau ac offer £000
Dibrisiad ac amhariad cronedig								
Ar 1 Ebrill 2016	(12,692)	(24,770)	(11,634)	(34,111)	(75)	0	0	(83,282)
Tâl dibrisiad	(2,099)	(6,878)	(2,189)	(3,838)	0	0	0	(15,004)
Dibrisiad yn cael ei ysgrifennu allan i'r Gronfa Adbriso Wrth Gefn	12,692	122	0	0	0	0	0	12,814
Dibrisiad wedi'i ysgrifennu allan i'r Arian Dros Ben/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	0	27	0	0	0	50	0	77
Colledion/(gwrthdroadau) amhariad a gydnabyddir yn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn	(6,091)	(1,227)	0	0	0	(192)	0	(7,510)
Colledion/(gwrthdroadau) amhariad a gydnabyddir yn yr Arian Dros Ben/Diffyg ar Ddarpariaethau Gwasanaethau	(535)	(6,304)	0	(631)	0	0	0	(7,470)
Dadgydnabod - gwaredu	0	277	31	0	0	0	0	308
Dadgydnabod - arall	0	216	3,666	184	0	0	0	4,066
Dadgydnabod – Asedau ar Werth	0	43	0	0	0	0	0	43
Trosglwyddiadau i mewn/(allan)	274	50	0	0	0	(324)	0	0
Ar 31 Mawrth 2017	(8,451)	(38,444)	(10,126)	(38,396)	(75)	(466)	0	(95,958)

Gwerth Llyfr Net								
Ar 31 Mawrth 2017	103,619	226,748	7,809	118,352	2,489	5,549	5,621	470,187
Ar 31 Mawrth 2016	100,283	226,507	6,853	117,782	2,489	1,432	5,093	460,439

Dibrisiad

Mae'r Eiddo, Peiriannau ac Offer i gyd wedi cael eu dibrisio drwy ddefnyddio'r dull llinell syth dros y cyfnodau canlynol:

- Anheddau Cyngor – 15-75 mlynedd
- Tir ac Adeiladau Eraill (gan gynnwys asedau treftadaeth) - 1-194 o flynyddoedd
- Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer – 3-10 mlynedd
- Isadeiledd – 40 mlynedd
- Asedau Dros Ben – 5-40 mlynedd

Ysgolion Gwirfoddol a Gynorthwyir ac a Reolir

Mae tir ac adeiladau eraill yn cynnwys tir ar gyfer ysgolion gwirfoddol a gynorthwyir ac a reolir.

Adolygiad Cofrestr Asedau

Bob blwyddyn mae gwerthoedd llyfr net yn y cofrestrau asedau yn cael eu hadolygu ac mae unrhyw asedau sy'n cael eu cynnal ar werth llyfr net o £0, yn cael eu dadgydnabod, lle bo hynny'n briodol. O ganlyniad i'r dadgydnabod hwn, mae'r gwerth llyfr gros wedi'i ostwng gyda gostyngiad cyfatebol mewn dibrisiant cronedig ac amhariad.

O 1 Ebrill 2015 mae lefel priso de minimis o £30k wedi ei osod

Ymrwymadau Cyfalaf

Ar 31 Mawrth 2018, mae'r Cyngor wedi ymrwymo i nifer o gontractau ar gyfer adeiladu neu wella Eiddo, Peiriannau neu Offer yn 2018/19 a'r dyfodol. Mae'r gost a gyllidebwyd ar gyfer y prif ymrwymadau yn £12,873k fel isod. Roedd ymrwymadau tebyg 31 Mawrth 2017 yn £15,079k.

Prosiect	Amcangyfrif Contract	Taliadau i 31 Mawrth 2018	Cyfanswm Taliadau Contractau yn y Dyfodol £000
	£000	£000	£000
Y Rhyl, Ysgol Gatholig Newydd 3-16 – Gwasanaethau Cyn Adeiladu	1,465	1,065	400
Ysgol Glan Clwyd – Estyniad, Ailfodelu ac Ailwampio	14,510	15,240	299
Stryd y Rhos ac Ysgol PenBarras – Ysgolion Newydd	9,537	9,306	539
Tai – Atgyweiriadau Allanol	1,631	507	1,124
Gosodiad Gwresogi Cartefi Cynnes – Gorllewin Y Rhyl	571	0	571
Parc Dwr Y Rhyl	14,515	6,397	8,118
Datblygiad Glan y Dwr – Gwaith Galluogi Travelodge	708	379	329
Amddiffyn yr Arfordi Dwyrain Y Rhyl	1,400	521	879
Llyfrgell Y Rhyl – Ail-doi	242	0	242
Canolfan Hamdden Y Rhyl – Cyfleusterau Ffitrwydd Newydd	617	245	372
Cyfanswm	45,196	33,660	12,873

Adbrisiadau

Fel rhan o'r rhaglen i adbriso'r holl asedau o fewn pum mlynedd i'w prisiad blaenorol, mae cyfran o'r eiddo rhydd-ddaliadol ac ar brydles, sy'n cynnwys portffolio eiddo'r Awdurdod, wedi'u prasio gan Mrs C Jones Black BSc (Anrh.) MRICS, ar y seiliau a nodir isod, yn unol â Datganiadau Prisiadau asedau a Nodiadau Canllaw Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig, ond nad oedd yr holl eiddo wedi'u harchwilio. Nid oedd hyn yn ymarferol nac wedi'i ystyried gan y prisiwr o fod yn hanfodol ar gyfer diben prasio. Cynhaliwyd archwiliadau rhwng Medi 2017 a Mai 2018.

Cafodd eiddo a ystyriwyd gan yr Awdurdod yn weithredol eu prasio ar sail gwerth marchnad agored ar gyfer defnydd presennol, neu le nad oedd modd asesu oherwydd nad oedd marchnad ar gyfer yr ased, y gost ddisodli wedi'i dibrisio. Prisiwyd Asedau Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer, Isadeiledd ac asedau cymunedol, ar gost hanesyddol. Caiff anheddau Cyngor eu prasio ar y gwerth gyfredol mewn defnydd fel tai cymdeithasol.

Mae'r Datganiad canlynol yn dangos y cynnydd yn rhaglen dreigl y Cyngor ar gyfer adbriso asedau sefydlog.

	Anheddau Cyngor	Tir ac Adeiladau Eraill	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer	Asedau dros ben	Cyfanswm
	£000	£000	£000	£000	£000
Cariwyd ar gost hanesyddol Prisiwyd ar werth cyfredol ar:			8,546		8,546
31 Mawrth 2018		58,715		4,155	62,870
31 Mawrth 2017	101,419				101,419
31 Mawrth 2016		35,439			35,439
31 Mawrth 2015		118,369			118,369
31 Mawrth 2014		19,511			19,511
Cyfanswm y Gost neu Brisiad	101,419	232,034	8,546	4,155	346,154

Fel rhan o'r rhaglen dreigl, adolygwyd y meysydd canlynol yn 2017/18:

Clybiau Ieuenctid
Ysgolion Arbennig
Cartrefi Preswyl
Canolfannau Dydd
Adeiladau Swyddfa ac Adeiladau Eraill
Llyfrgelloedd
Tir
Canolfannau Cymunedol
Eiddo Amrywiol
Rhandiroedd
Storfeydd a gweithdai
Safleoedd Amwynderau Dinesig
Meysydd parcio

Cafodd adolygiad blynyddol ei wneud hefyd o Eiddo Buddsoddi, Asedau sy'n cael eu Hadeiladu, Eiddo Dros Ben ac Eiddo a Ddelir i'w Gwerthu.

Colledion Amhariad

Yn ystod yr ymarfer ailbrisiu ni ddaeth y Prisiwr o hyd i dueddiadau sylfaenol eraill a fyddai'n effeithio ar asedau sy'n weddill heb eu hailbrisiu yn ystod 2017/18. Fodd bynnag, cydnabyddir bod yna brosiectau mawr ar y gweill sydd â photensial i effeithio ar brisiadau yn y dyfodol, ond mae'r prosiectau hyn yn eu camau cynnar.

15. Eiddo Buddsoddi

Nid oes unrhyw gyfyngiad ar allu'r Cyngor i wireddu'r gwerth yn ei eiddo buddsoddi neu ar hawl y Cyngor i daliad yr incwm ac enillion y gwaredu. Nid oes gan y Cyngor unrhyw rwymedigaeth gytundebol i brynu, adeiladu neu ddatblygu eiddo buddsoddi, neu atgyweiriadau, cynnal a chadw neu wella. Mae'r tabl canlynol yn crynhoi'r symudiad yng ngwerth teg yr eiddo buddsoddi dros y flwyddyn:

2016/17 £000		2017/18 £000
7,599	Balans ar ddechrau'r flwyddyn	7,360
0	Ychwanegiadau	0
(68)	Gwaredu	0
(171)	Enillion/(colledion) net o addasiadau gwerth teg	481
	Trosglwyddiadau:	
0	• (i)/o Restrau Eiddo	0
0	• (i)/o Eiddo, Peiriannau ac Offer	782
7,360	Balans ar ddiwedd y flwyddyn	8,623

16. Offerynnau Ariannol

Categoriâu o Offerynnau Ariannol

Caiff y categorïau o offerynnau ariannol eu cario yn y Fantolen:

31 Mawrth 2017			31 Mawrth 2018	
Tymor Hir £000	Cyfredol £000		Tymor Hir £000	Cyfredol £000
1	0	<u>Buddsoddiadau</u> Benthyciadau a symiau Derbyniadwy	1	7,400
721	10,318	<u>Dyledwyr</u> Benthyciadau a symiau Derbyniadwy	661	14,426
(179,618)	(6,058)	<u>Benthyciadau</u> Dyledion ariannol ar gost wedi'i hamorteiddio	(175,364)	(31,935)
(2,340)	(21,433)	<u>Credydwyr</u> Dyledion ariannol ar gost wedi'i hamorteiddio	(3,340)	(23,178)

Nid yw'r ffigyrau ar gyfer dyledwyr a chredydwyr yn y tabl uchod yn cynnwys unrhyw symiau nad ydynt yn cael eu dosbarthu fel offerynnau ariannol megis taliadau ymlaen llaw, derbyn ebau ymlaen llaw ac unrhyw eitemau statudol.

Mae'r benthyciad sy'n weddill yn y tabl uchod yn cynnwys benthyciad a dderbyniwyd o Gynllun Effeithlonrwydd Ynni Salix, sy'n rhaglen a ddarperir gan Lywodraeth Cymru mewn partneriaeth â Salix Finance a'r Ymddiriedolaeth Garbon i ddarparu benthyciadau di-log. Derbyniodd y Cyngor fenthyciadau gwerth £643k yn ystod blynyddoedd blaenorol a £217k yn ystod 2017/18. Y balans ar y benthyciad hwn ar 31 Mawrth 2018 yw £594k.

Mae'r Cyngor hefyd yn aelod o Cyclescheme, sy'n fenter eithrio rhag talu treth Llywodraeth y DU, a gyflwynwyd i annog gweithwyr i feicio i'r gwaith, ac felly'n lleihau llygredd amgylcheddol. Mae'r Cyngor yn rhoi benthyciadau i weithwyr ar gyfer y diben hwn, a'r balans sy'n weddill ar 31 Mawrth 2018 yw £8k.

Nid yw'r Cyngor yn cyfrif y benthyciadau hyn yn fenthyciadau meddal oherwydd nid yw'r addasiad gwerth teg yn faterol.

Gwariant, Enillion a Cholledion Incwm

Mae enillion a cholledion a gydnabyddir yn y Cyfrif Incwm a Gwariant mewn perthynas ag offerynnau ariannol yn cynnwys yr eitemau canlynol:

31 Mawrth 2017			31 Mawrth 2018		
Dyledion Ariannol £000	Asedau Ariannol £000		Dyledion Ariannol £000	Asedau Ariannol £000	Cyfanswm £000
9,385		Traul Llog Colledion dadgydnabod	9,147		9,147
9,385		Cyfanswm traul mewn Arian Dros Ben neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau	9,147		9,147
	(59)	Incwm llog Enillion dadgydnabod		(44)	(44)
	(59)	Cyfanswm incwm Arian Dros Ben neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau		(44)	(44)

Gwerthoedd Teg Asedau a Dyledion

Caiiff asedau ariannol a dyledion ariannol y Cyngor eu cario yn y Fantolen ar y gost wedi'i hamorteiddio. Mae'r IFRS yn gofyn bod Gwerthoedd Teg yr asedau a'r dyledion hyn yn cael eu datgelu ar gyfer dibenion cymharu. Diffinnir Gwerth Teg fel y swm y gellir cyfnewid ased amdano, neu setliad dyled, rhwng partiön gwybodus, parod mewn gwerthiant hyd braich. Gwerth Teg offeryn ariannol wrth ei gydnabod am y tro cyntaf yw pris y trafodyn fel arfer. Roedd dyled y Cyngor oedd yn weddill ar 31 Mawrth 2017 a 31 Mawrth 2018 yn cynnwys benthyciadau o'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLb), awdurdodau lleol a chyrrff cyhoeddus eraill a Chynllun Effeithlonrwydd Ynni Salix. Mae ymgynghorwyr rheolaeth trysorlys y Cyngor, Arlingclose Cyf, wedi darparu symiau Gwerth Teg i'r Cyngor mewn perthynas â'i bortffolio dyledion. Mae Arlingclose Cyf wedi asesu'r Gwerthoedd Teg drwy gyfrifo'r symiau y byddai'r Cyngor yn gorfod eu talu i ddileu'r benthyciadau ar y dyddiadau hyn.

Yn achos buddsoddiadau'r Cyngor, roedd bron pob un o'r rhain yn adneuo'n tymor gyda Banciau a Chymdeithasau Adeiladu. Roedd dyddiadau aeddfedu'r buddsoddiadau hyn o fewn 12 mis i ddyddiad y Fantolen. Nid yw contractau'r adneuo'n tymor yn caniatáu adbryniant cynamserol. Nid oedd nam ar unrhyw un o'r buddsoddiadau (h.y. mewn risg o ddiffygddalu). Mae gwerthoedd teg ar gyfer buddsoddiadau felly wedi'u hasesu fel bod yr un peth â chario'r swm ar y Fantolen.

Mae Gwerth Teg yn fwy na'r swm cario oherwydd bod benthyciadau'r Cyngor yn rhedeg ar gyfraddau a oedd yn sefydlog ar y pryd y cawsant eu cymryd. Mae'r ymrwymiad hwn i dalu llog ar gyfraddau sy'n uwch na'r cyfraddau benthycia newydd cyfatebol ar ddyddiad y Fantolen yn golygu y byddai'r Cyngor yn gorfod talu mwy na'r swm cario os ydyw'n dewis ad-dalu ei fenthyciadau ar y dyddiad hwnnw.

Mae'r gwerthoedd teg a gyfrifir fel a ganlyn:

31 Mawrth 2017			31 Mawrth 2018	
Swm Cario £000	Gwerthoedd Teg £000		Swm Cario £000	Gwerthoedd Teg £000
(185,676)	(283,544)	Dyledion Ariannol	(207,299)	(293,640)
(2,340)	(2,340)	Credydwy'r Hirdymor	(3,340)	(3,340)
(188,016)	(285,884)	Cyfanswm Dyledion Ariannol	(210,639)	(296,980)
1	1	Benthyciadau a Symiau Derbyniadwy	7,401	7,401
721	721	Dyledwy'r Hirdymor	661	661
722	722	Cyfanswm Asedau Ariannol	8,062	8,062

17. Dyledwy'r

31 Mawrth 2017 £000		31 Mawrth 2018 £000
10,243	Cyrff llywodraeth ganolog	9,099
2,017	Awdurdodau Lleol eraill	3,695
1,969	Cyrff GIG	2,683
0	Corfforaethau cyhoeddus a chronfeydd masnachu	0
7,016	Endidau ac unigolion eraill	7,522
21,245	Cyfanswm	22,999

18. Asedau i'w Gwerthu

	Cyfredol	
	2016/17 £000	2017/18 £000
Balans yn weddill ar ddechrau'r flwyddyn	2,740	3,305
Asedau sydd wedi'u neilltuo fel rhai sydd i'w gwerthu		
• Eiddo, Peiriannau ac Offer	1,331	1,864
• Arall	0	0
Colledion Adbriso	(490)	(401)
Enillion Adbriso	160	1,478
Asedau sydd ddim wedi'u neilltuo fel rhai sydd i'w gwerthu		
• Eiddo, Peiriannau ac Offer	0	(400)
Asedau a werthwyd	(436)	(900)
Balans yn weddill ar ddiwedd y flwyddyn	3,305	4,946

19. Credydwyr

31 Mawrth 2017 £000		31 Mawrth 2018 £000
(3,318)	Cyrff llywodraeth ganolog	(5,499)
(1,808)	Awdurdodau Lleol eraill	(2,459)
(412)	Cyrff GIG	(587)
(141)	Corfforaethau cyhoeddus a chronfeydd masnachu	(2)
(18,927)	Endidau ac unigolion eraill	(17,437)
(24,606)	Cyfanswm	(25,984)

20. Trosglwyddiadau i Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd

Mae'r nodyn hwn yn nodi'r symiau a neilltuwyd o Gronfa'r Cyngor a balansau'r Cyfrif Refeniw Tai mewn cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd i ddarparu arian ar gyfer cynlluniau gwariant i'r dyfodol a'r symiau a ddaeth o gronfeydd wrth gefn a glustnodwyd i ddiwallu gwariant Cronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai yn 2016/17.

	Balans ar 31 Mawrth 2016 £000	Trosglwydd- iadau allan 2016/17 £000	Trosglwydd- iadau i mewn 2016/17 £000	Balans ar 31 Mawrth 2017 £000	Trosglwydd- iadau allan 2017/18 £000	Trosglwydd- iadau i mewn 2017/18 £000	Balans ar 31 Mawrth 2018 £000
Cronfa'r Cyngor:							
Balansau gan ysgolion dan gynllun dirprwyo (i)	(1,562)	2,904	(286)	1,056	730	(1,442)	344
<u>Cronfeydd Wrth Gefn a ddelir fel rhan o Gynllun Corfforaethol Y Cyngor (v)</u>							
Cuddsoddiad Strategol Ysgolion yr 21ain Ganrif	(146)	0	(2,229)	(2,375)	3,478	(1,864)	(761)
Cuddsoddiad Strategol Tai Gofal Ychwanegol	(1,904)	163	(400)	(2,141)	0	(400)	(2,541)
Cynlluniau Tref/Datblygiad Economaidd	(623)	432	0	(191)	193	(2)	0
<u>Cronfeydd Wrth Gefn Grantiau Penodol</u>							
Grantiau Refeniw heb eu defnyddio	(593)	343	(210)	(460)	173	(173)	(460)
Rheoli Gwastraff Cynaliadwy (iv)	(3,347)	0	0	(3,347)	0	0	(3,347)
<u>Cronfeydd Wrth Gefn a ddelir ar gyfer Achosion Gyfreithiol</u>							
Gofynion Deddf Cynllunio Gwlad a Thref (a.106)	(1,228)	63	(9)	(1,174)	13	(4)	(1,165)
Statws Sengl	(294)	0	0	(294)	0	0	(294)
<u>Cronfeydd Wrth Gefn Mawr Eraill</u>							
Lliniaru Cyllideb (ii)	(1,511)	0	(1,000)	(2,511)	2,122	(3,182)	(3,571)
Blaenoriaethau Corfforaethol 2017	0	0	0	0	0	(1,000)	(1,000)
Gofal Cymdeithasol i Oedolion (iii)	(2,606)	1,866	(1,378)	(2,118)	546	0	(1,572)
Cynlluniau Cyfalaf (v)	(9,038)	5,930	(2,355)	(5,463)	5,503	(4,789)	(4,749)
Lleoliadau Arbenigol	(591)	569	(500)	(522)	522	0	0
Adferiad Blwydd-dalialau	(1,062)	5	(875)	(1,932)	1	(699)	(2,630)
Cronfa Yswiriant	(743)	0	(91)	(834)	18	(123)	(939)
Cronfa Rheoli Risg	(272)	0	(59)	(331)	0	(57)	(388)
Dosbarthu Newid	(502)	382	(505)	(625)	679	(305)	(251)

	Balans ar 31 Mawrth 2016 £000	Trosglwydd- iadau allan 2016/17 £000	Trosglwydd- iadau i mewn 2016/17 £000	Balans ar 31 Mawrth 2017 £000	Trosglwydd- iadau allan 2017/18 £000	Trosglwydd- iadau i mewn 2017/18 £000	Balans ar 31 Mawrth 2018 £000
<u>Cronfa Wrth Gefn ar gyfer Digwyddiadau Mawr</u>							
Urdd	(69)	23	(21)	(67)	0	(21)	(88)
Etholiadau	(113)	0	(10)	(123)	65	0	(58)
CDLI	(87)	0	(20)	(107)	0	(20)	(127)
Tywydd Garw yn cynnwys Cynnal a Chadw yn y Gaeaf	(922)	357	0	(565)	127	0	(438)
<u>Cronfeydd Wrth Gefn Y Gwasanaethau</u>							
Strategaeth Hamdden	(382)	9	0	(373)	0	0	(373)
Prif Brosiectau'r Priffyrdd	(159)	0	0	(159)	0	0	(159)
Datblygiad Rhwydweithiau TG	(162)	0	(405)	(567)	330	(42)	(279)
Mentrau Cefndy	(140)	0	(1)	(141)	0	(35)	(176)
Cyfarwyddiaeth Amgylchedd	(186)	8	(11)	(189)	6	0	(183)
Dylunio a Datblygu	(120)	0	0	(120)	0	0	(120)
Gweinyddu Cyllid Allanol	(117)	1	0	(116)	0	0	(116)
Cyllid a Chyfreithiol	(100)	16	0	(84)	0	(19)	(103)
Refeniw a Budd-daliadau	(402)	0	0	(402)	214	(248)	(436)
Tu Allan i'r Sir/Adennill Costau	(359)	133	0	(226)	226	0	0
Trwner	(170)	0	(69)	(239)	0	(43)	(282)
Diwygiadau ADY	(111)	27	(28)	(112)	27	(179)	(264)
Datblygu Rhwydwaith TG i Ysgolion	(120)	60	0	(60)	34	0	(26)
Fframwaith Ysgolion Gogledd Cymru	0	0	(12)	(12)	12	(54)	(54)
<u>Arall</u>							
Ystwythder Ariannol Ysgolion	(46)	0	(154)	(200)	109	(174)	(265)
Moderneiddio Addysg	(93)	0	(88)	(181)	88	0	(93)
Datblygu Systemau TG (EDRMS)	(80)	26	0	(54)	0	(35)	(89)
Prosiect Adfywio (ad-daliad TAW)	(120)	0	(36)	(156)	33	(14)	(137)
A.117 Deddf Iechyd Meddwl	(52)	0	0	(52)	0	0	(52)
Cronfa wrth gefn Aelodau Ardal	(41)	26	0	(15)	0	0	(15)
Cyllideb Gyfun Gwasanaethau Cyfarpar Cymunedol	(44)	6	0	(38)	18	0	(20)
Cynllunio Darpariaeth i Gymru	(181)	17	0	(164)	8	(39)	(195)
Hyfforddiant ar y cyd	(30)	0	0	(30)	0	0	(30)
Cynlluniau Arwyddo	(62)	20	(44)	(86)	0	(13)	(99)
Ffioedd Cartrefi Gofal	(358)	0	0	(358)	0	0	(358)
Cronfa Amwynder Gofal Cymdeithasol	(14)	0	0	(14)	0	0	(14)
Arolwg Preswylwyr	(15)	0	(22)	(37)	0	0	(37)

	Balans ar 31 Mawrth 2016 £000	Trosglwydd- iadau allan 2016/17 £000	Trosglwydd- iadau i mewn 2016/17 £000	Balans ar 31 Mawrth 2017 £000	Trosglwydd- iadau allan 2017/18 £000	Trosglwydd- iadau i mewn 2017/18 £000	Balans ar 31 Mawrth 2018 £000
Newid Sianel	(125)	53	(5)	(77)	36	0	(41)
Bwrdd Lleol Diogelu Plant	(97)	97	0	0	0	0	0
Moderneiddio Gofal Cymdeithasol	(212)	0	0	(212)	0	0	(212)
Plant gydag Anableddau	(104)	34	(9)	(79)	57	(9)	(31)
Gweithwyr Cefnogi Iechyd a Gofal Cymdeithasol	(45)	0	(2)	(47)	0	0	(47)
Prosiect Digidol	(23)	23	0	0	0	0	0
Cyfleusterau	(184)	0	0	(184)	0	0	(184)
Prosiect Pictiwrésg	(152)	0	0	(152)	0	0	(152)
Glannau Rhyl	0	0	(150)	(150)	150	0	0
Gofal Cymdeithasol mewn Partneriaeth	0	0	0	0	0	(17)	(17)
Asiantaeth Gwella Gwasanaethau Cymdeithasol	0	0	0	0	0	(116)	(116)
Uned Fusnes Diogelu	0	0	0	0	0	(340)	(340)
Cyflawni Trawsnewidiad	0	0	0	0	0	(234)	(234)
Tim Comisiynu Rhanbarthol	0	0	0	0	0	(41)	(41)
Cyfanswm	(31,819)	13,593	(10,984)	(29,210)	15,518	(15,733)	(29,425)

Rhoddir manylion isod am brif gronfeydd wrth gefn y Cyngor:

- (i) Balansau gan yr ysgolion dan gynllun dirprwyo: Yn unol ag adran 48 Deddf Safonau Ysgol a Fframwaith 1998, mae cynllun Sir Ddinbych ar gyfer ariannu ysgolion yn darparu ar gyfer trosglwyddo balansau ysgolion unigol.
- (ii) Lliniaru Cyllideb: mae hyn wedi cael ei sefydlu i liniaru'r effeithiau o ostyngiadau yn y dyfodol mewn cyllid a dderbyniwyd gan Lywodraeth Cymru ac mae'n rhan o strategaeth y gyllideb ar gyfer 2018/19.
- (iii) Cronfa wrth gefn Gofal Cymdeithasol i Oedolion: Sefydlwyd a cynhaliwyd y gronfa wrth gefn hon er mwyn helpu i ddarparu'r gwasanaeth gyda ystwythder ariannol i ymdrin â phwysau cyllidebol yn ystod y flwyddyn.
- (iv) Rheoli Gwastraff Cynaliadwy: dyma arian grant y mae'n rhaid ei ddefnyddio ar brosiectau gwastraff penodol fydd yn cael eu cyflawni yn y dyfodol. Mae wedi'i sefydlu i liniaru effaith lleihad arian grant yn y dyfodol.
- (v) Ysgolion yr 21ain Ganrif a Thai Gofal Ychwanegol: Fel rhan o'r Cynllun Corfforaethol, penderfynodd y Cyngor i ddechrau cynllun uchelgeisiol o fuddsoddiad cyfalaf mewn ysgolion, priffyrdd, gofal ychwanegol ac adfywio. Mae'r gronfa wrth gefn wedi'i sefydlu i neilltuo arian parod sydd ei angen i ariannu prosiectau amrywiol. Fel y mae pob prosiect yn derbyn cymeradwyaeth derfynol, mae'r cyllid cysylltiedig yn cael ei drosglwyddo i'r Gronfa Cynlluniau Cyfalaf.

21. Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir Eu Defnyddio

31 Mawrth 2017 £000		31 Mawrth 2018 £000
(7,549)	Cronfa'r Cyngor	(7,541)
(29,210)	Cronfeydd Wrth Gefn sydd wedi'u Clustnodi (Nodyn 20)	(29,425)
(2,547)	Cyfrif Refeniw Tai	(2,203)
(4,846)	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf	(5,374)
(3,807)	Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso	(3,150)
(47,959)	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir eu Defnyddio	(47,693)

Balansau Refeniw

Mae balansau refeniw Cronfa'r Cyngor ar gael i'r Cyngor Sir ar gyfer pwrpasau cyffredinol neu benodol ac yn cynrychioli croniant gorniferoedd y gorffennol yng Nghyfrif Refeniw Cronfa'r Cyngor. Nid yw balansau'r Cyfrif Refeniw Tai yn rhan o Falansau Cronfa'r Cyngor ac maent yn cael eu nodi ar wahân.

31 Mawrth 2017 £000		Trosglwyddo (i mewn) / allan £000	31 Mawrth 2018 £000
	<u>Balansau Refeniw Cronfa'r Cyngor</u>		
(7,135)	Balansau Cyffredinol	0	(7,135)
(414)	Balansau a Glustnodwyd	8	(406)
(7,549)	Cyfanswm Balansau Cronfa'r Cyngor	8	(7,541)
(2,547)	Balansau'r Cyfrif Refeniw Tai	344	(2,203)

Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf

Bydd incwm o werthu asedau nad ydynt yn gyfredol yn cael ei gredu i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf, ac yna gellir ei ddefnyddio i ariannu gwariant cyfalaf newydd.

2016/17 Cyfanswm £000			2017/18		
			Cronfa'r Cyngor £000	Cyfrif Refeniw Tai £000	Cyfanswm £000
(2,228)	A	Balans ar 1 Ebrill	(4,689)	(157)	(4,846)
(3,769)		Derbyniadau – Gwerthiant Asedau	(1,830)	(328)	(2,158)
(128)		Derbyniadau – Grantiau a Ad- dalwyd	(62)	0	(62)
(6,125)			(6,581)	(485)	(7,066)
	Tynnu	Wedi'i gymhwyso yn ystod y flwyddyn:			
551		Gwariant Cyfalaf Ariannol - arall	1,363	83	1,446
728		Adbryniant dyledion	0	246	246
(4,846)		Balans ar 31 Mawrth	(5,218)	(156)	(5,374)

Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso

2016/17 £000		2017/18	
		£000	£000
(1,576)	Balans ar 1 Ebrill (wedi'i diwygio)		(3,807)
	A grantiau a chyfraniadau a gafwyd yn y flwyddyn		
(13,696)	- Cronfa'r Cyngor	(14,887)	
(2,420)	- Cyfrif Refeniw Tai	(2,409)	
(1,567)	- Gwariant refeniw a ariennir o gyfalaf trwy statud	(728)	(18,024)
	Llai grantiau a chyfraniadau sydd wedi'u cynhwyso yn ystod y flwyddyn		
15,281	- Grantiau a gafwyd yn ystod y flwyddyn	16,525	
171	- Grantiau a gafwyd mewn blynyddoedd blaenorol	2,156	18,681
(3,807)	Balans ar 31 Mawrth		(3,150)

22. Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio

31 Mawrth 2017 £000		31 Mawrth 2018 £000
(92,672)	Y Gronfa Adbriso Wrth Gefn	(99,756)
(156,236)	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	(157,474)
357	Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol	351
273,859	Y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn	249,461
3,134	Cyfrif absenoldebau cronodig	2,298
28,442	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn na ellir eu Defnyddio	(5,120)

Y Gronfa Adbriso Wrth Gefn

Mae'r Gronfa Adbriso Wrth Gefn yn cynnwys enillion y Cyngor a ddeilliodd o'r cynnydd yng ngwerth ei Eiddo, Peiriannau ac Offer. Caiff y balans ei leihau pan gaiff asedau ag enillion crynodol eu:

- adbriso i lawr neu eu gwanhau gan gollir enillion
- defnyddio i ddarparu gwasanaethau gan gollir enillion drwy ddibrisio, neu
- gwerthu gan wireddu'r enillion.

Mae'r Gronfa Wrth Gefn ond yn cynnwys enillion adbriso a grynhowyd ers 1 Ebrill 2007, sef dyddiad creu'r Gronfa Wrth Gefn. Caiff enillion a gronnwyd cyn y dyddiad eu cyfuno ym malans y Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

2016/17 £000		2017/18	
		£000	£000
(94,101)	Balans ar 1 Ebrill		(92,672)
(16,705)	Adbrisiad asedau yn uwch	(19,392)	
5,416	Adbrisiad asedau yn is sydd ddim yn cael eu talu o'r Gweddill/Diffyg Darpariaeth Gwasanaethau	2,252	
(11,289)	Cyfanswm Adbrisiad	(17,140)	
7,510	Colledion amhariad sydd ddim yn cael eu talu o'r Gweddill/Diffyg Darpariaeth Gwasanaethau	4,694	
(3,779)	Nid yw gweddill neu ddiffyg adbrisiad yr asedau anghyfredol yn cael eu cynnwys yn y gweddill/diffyg Darpariaeth Gwasanaethau		(12,446)
3,334	Gwahaniaeth rhwng dibrisiad gwerth teg a dibrisiad cost hanesyddol	3,632	
1,874	Enillion cronedig ar asedau a werthwyd neu a waredwyd	1,730	
0	Dileu balansau yn dilyn aiddosbarthiad fel Eiddo Buddsoddi	0	
5,208	Swm a ddiddymwyd yn y Cyfrif Addasiadau Cyfalaf		5,362
(92,672)	Balans ar 31 Mawrth		(99,756)

Cyfrif Addasiadau Cyfalaf

Mae'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf yn amsugno'r gwahaniaethau amser sy'n deillio o'r gwahanol drefniadau cyfrifo ar gyfer defnyddio asedau anghyfredol ac ar gyfer ariannu caffael, adeiladu neu wella'r asedau hynny dan ddarpariaethau statudol. Mae cost caffael, adeiladu neu wella yn cael ei ddebydu o'r Cyfrif fel dibrisiad, colledion nam ac amorteiddiad yn cael ei dalu o'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gan gysoni o'r Gronfa Adbrisiad Wrth Gefn i newid ffigurau gwerth teg a cyfredol yn sail cost hanesyddol). Mae'r cyfrif yn cael ei gredu gyda'r symiau a neilltuwyd gan y Cyngor ar gyfer costau caffael, adeiladu a gwella. Mae'r Cyfrif yn cynnwys enillion a cholledion cronedig ar Eiddo Buddsoddi ac enillion cydnabyddedig ar asedau a roddwyd ac sydd eisoes i'w defnyddio gan y Cyngor. Mae'r Cyfrif hefyd yn cynnwys enillion prisio cronedig ar Eiddo, Peiriannau ac Offer cyn 1 Ebrill 2007, y dyddiad y crëwyd y Gronfa Adbrisiad ar gyfer enillion o'r fath. Mae Nodyn 9 yn darparu manylion ffynhonnell yr holl drafodion sy'n rhan o'r Cyfrif, ac eithrio'r rhai sy'n cynnwys y Gronfa Adbrisiad wrth gefn.

	2016/17 £000		2017/18 £000	2017/18 £000
Tudalen 98	(152,732)	Balans ar 1 Ebrill Gwrthdroad eitemau mewn perthynas â gwariant cyfalaf sydd wedi eu debydu neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:		(156,236)
	22,530	• Y tâl a godir am ddibrisio ac amharu ar asedau anghyfredol	29,549	
	6,552	• Colledion ailbriso Eiddo, Peiriannau ac Offer	6,492	
	330	• Colledion/enillion adbriso ar asedau i'w gwerthu	(1,077)	
	3,304	• Gwariant refeniw a ariennir o gyfalaf trwy statud	4,192	
	3,840	• Symiau'r asedau anghyfredol a ddiddymwyd wrth waredu neu werthu fel rhan o'r enillion/colledion wrth waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	2,047	
	36,556			41,203
	(5,208)	Addasu symiau a adawyd allan o'r Gronfa Adbriso Wrth Gefn		(5,362)
	31,348	Swm net a adawyd allan o gost asedau anghyfredol yn ystod y flwyddyn		35,841
		Ariannu Cyfalaf a ddefnyddiwyd yn ystod y flwyddyn:		
	(1,279)	• Defnydd o'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn i ariannu gwariant cyfalaf newydd	(1,692)	
	(15,281)	• Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr sydd wedi'u cymhwyso i arian cyfalaf	(16,525)	
(171)	• Defnyddio grantiau ar gyfer ariannu cyfalaf o'r Cyfrif Grantiau Cyfalaf Heb eu Cymhwyso	(2,156)		
(10,025)	• Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiadau cyfalaf yn erbyn balansau Cronfa'r Cyngor a balansau cyfrif refeniw tai	(8,866)		
(8,266)	• Gwariant Cyfalaf y codir tâl yn erbyn Cronfa'r Cyngor a Balansau'r Cyfrif Refeniw Tai	(7,359)		
(35,022)			(36,598)	
170	Symudiadau yng ngwerth marchnad yr Eiddo Buddsoddi a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		(481)	
(156,236)	Balans ar 31 Mawrth		(157,474)	

Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol

Mae'r Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol yn cynnwys y gwahaniaethau amser sy'n deillio o'r trefniadau gwahanol ar gyfer rhoi cyfrif am incwm a gwariant yn ymwneud ag offerynnau ariannol penodol a dioddef colledion neu fanteision o enillion ar gyfer darpariaethau statudol.

Mae'r Awdurdod yn defnyddio'r Cyfrif i reoli premiymau a dalwyd a gostyngiadau a dderbyniwyd ar adbryniant buan benthyciadau. Mae premiymau a gostyngiadau yn cael eu debydu neu eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr pryd a wariwyd, ond byddant yn cael eu tynnu o Falans Cronfa'r Cyngor i'r Cyfrif yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Dros amser, bydd cost neu incwm yn dychwelyd i Falans Cronfa'r Cyngor yn unol â'r trefniadau statudol ar gyfer lliniaru'r baich ar dreth y cyngor.

2016/17 £000		2017/18 £000
358 (1)	Balans ar 1 Ebrill Cyfran y premiymau/gostyngiadau a wariwyd/a gafwyd yn y blynyddoedd ariannol blaenorol i'w bilio/credydu i Falans Cronfa'r Cyngor yn unol â'r gofynion statudol ond wedi ei wrthdroi allan o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn	357 (6)
357	Balans ar 31 Mawrth	351

Y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn

Mae'r Gronfa Bensiynau Wrth Gefn yn cynnwys gwahaniaeth amseru sy'n deillio o'r gwahanol drefniadau cyfrifo ar gyfer buddion ar ôl cyflogaeth ac ar gyfer ariannu buddion yn unol â'r darpariaethau statudol. Mae'r Cyngor yn rhoi cyfrif am fuddion ar ôl cyflogaeth yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr wrth i'r buddion gael eu hennill gan weithwyr dros flynyddoedd o wasanaeth, gan ddiweddarau'r atebolrwydd i adlewyrchu chwyddiant, newid rhagdybiaethau ac adenillion buddsoddi ar unrhyw adnoddau a neilltuwyd i dalu'r costau. Ond, mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i ariannu manteision a enillwyd oherwydd bod y Cyngor yn gwneud cyfraniad y cyflogwr i'r gronfa bensiwn neu'n talu unrhyw bensiwn y mae'n gyfrifol amdano yn uniongyrchol. Felly, mae balans debyd y Gronfa Bensiwn Wrth Gefn yn dangos diffyg sylweddol yn y manteision a enillwyd gan weithwyr y gorffennol a'r presennol a'r adnoddau y mae'r Cyngor wedi'u neilltuo i'w diwallu. Bydd y trefniadau statudol yn sicrhau bod arian wedi'i neilltuo erbyn amser talu'r buddion.

2016/17 £000		2017/18 £000
207,388 62,251 20,916	Balans ar 1 Ebrill Ailfesur y rhwymedigaeth buddiannau net a ddiffinnir Newid eitemau mewn perthynas â buddiannau ymddeol sydd wedi eu debydu neu eu credydu i'r arian dros ben neu'r diffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:	273,859 (33,746) 27,661
(16,696)	Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr yn daladwy yn y flwyddyn	(18,313)
273,859	Balans ar 31 Mawrth	249,461

Cyfrif absenoldebau cronodig

Mae'r Cyfrif Absenoldebau Cronodig yn cynnwys y gwahaniaethau fyddai'n codi fel arall ar Falans Cronfa'r Cyngor sy'n deillio o absenoldebau a enillwyd, ond na chymerwyd yn ystod y flwyddyn, e.e. hawl gwyliau blynyddol a gariwyd drosodd ar 31 Mawrth. Mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol bod yr effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor wedi'i niwtralu gan drosglwyddiadau i neu o'r cyfrif.

2016/17 £000		2017/18 £000	2017/18 £000
2,384	Balans ar 1 Ebrill		3,134
(2,384)	Setlo neu ganslo'r cronid a wnaed ar ddiwedd y flwyddyn flaenorol	(3,134)	
3,134	Symiau cronedig ar ddiwedd y flwyddyn bresennol	2,298	
750	Y swm sy'n gwahaniaethu rhwng tâl swyddogion y codir amdanynt i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail gronnu, a'r tâl y codir amdanynt yn ystod y flwyddyn yn unol â gofynion statudol.		(836)
3,134	Balans ar 31 Mawrth		2,298

23. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Gweithredol

2016/17 £000		2017/18 £000
5,693	Net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau Addasiadau i net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau ar gyfer symudiadau nad yw'n arian parod	12,896
(32)	Cynnydd/(Lleihad) Rhestrau Eiddo	(9)
(49)	Cynnydd/(Lleihad) Dyledwyr Hirdymor	(60)
(1,057)	Cynnydd/(Lleihad) Dyledwyr/Taliadau ymlaen llaw	5,514
(13)	Cynnydd/(Lleihad) mewn croniant llog buddsoddi	0
211	(Cynnydd)/Lleihad mewn Credydwyr/Derbynebau ymlaen llaw	(500)
26	(Cynnydd)/Lleihad mewn Croniant Llog Benthyciad	(3)
(347)	Trosglwyddiadau (i)/o'r Darpariaethau	438
366	Darpariaethau Dyledion Drwg	(645)
(24,774)	Dibrisiad ac Amhariad	(36,041)
(4,639)	Colledion ailbrisiu Eiddo, Peiriannau ac Offer	1,077
(170)	Symudiadau yng ngwerth marchnad yr Eiddo Buddsoddi	481
(4,220)	Addasiadau i'r Gronfa Bensiwn	(9,348)
10,527	Arall	11,775
3,897	Addasiadau i eitemau a gynhwysir yn y net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau sy'n weithgareddau buddsoddi neu ariannu	2,220
	Gwerthu Eiddo, Peiriannau ac Offer	
(14,581)	Llifoedd arian net gan Weithgareddau Gweithredol	(12,205)

Mae'r llif arian ar gyfer gweithgareddau gweithredol yn cynnwys yr eitemau canlynol:

2016/17 £000		2017/18 £000
(72)	Llog a dderbyniwyd	(44)
9,367	Llog a dalwyd	9,134

24. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Buddsoddi

2016/17 £000		2017/18 £000
40,456	Prynu eiddo, peiriannau ac offer, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	45,120
172,800	Prynu buddsoddiadau tymor byr a thymor hir	109,100
126	Taliadau eraill ar gyfer gweithgareddau buddsoddi	150
(3,897)	Elw o werthiant eiddo, peiriannau ac offer, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	(2,220)
(177,800)	Elw o fuddsoddiadau tymor byr a thymor hir	(101,700)
(14,335)	Derbynebaw eraill o weithgareddau buddsoddi	(21,363)
17,350	Llifoedd arian net o Weithgareddau Buddsoddi	29,087

25. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Ariannu

2016/17 £000		2017/18 £000
(13,220)	Derbynebaw cyfalaf benthycyca tymor byr a thymor hir	(83,217)
(2,287)	Derbynebaw eraill o weithgareddau ariannu	1,540
18,491	Ad-dalu benthycyca tymor byr a thymor hir	61,607
2,984	Llif arian net o weithgarwch ariannu	(20,070)

26. Lwfansau Aelodau

Mae'r holl Aelodau'n derbyn cyflog sylfaenol bob blwyddyn. Mae rhai o'r Aelodau'n ymgymryd â swyddi uwch ac felly'n derbyn cyflog uwch. Mae'r holl lefelau cyflog yn cael eu gosod gan gorff cenedlaethol o'r enw Panel Tâl Annibynnol. Talodd y Cyngor y symiau canlynol i aelodau'r cyngor yn ystod y flwyddyn.

2016/17 £000		2017/18 £000
804	Cyflogau	802
23	Treuliau	14
827	Cyfanswm	816

27. Tâl Swyddogion

a) Nifer y gweithwyr oedd â tâl, ac eithrio cyfraniadau pensiwn y cyflogwr, o £60,000 neu fwy.

2016/17 Cyfanswm Gweithwyr	Band Tâl	2017/18			
		Staff Mewn Ysgolion	Staff Tu Allan i Ysgolion	Cyfanswm y Gweithwyr	Gadael yn ystod y flwyddyn
11	£60,000 - £64,999	12	4	16	2
5	£65,000 - £69,999	3	3	6	1
2	£70,000 - £74,999	4	0	4	1
0	£75,000 - £79,999	0	0	0	0
7	£80,000 - £84,999	0	6	6	0
1	£85,000 - £89,999	0	0	0	0
1	£90,000 - £94,999	2	1	3	0
3	£95,000 - £99,999	1	0	1	0
0	£100,000 - £104,999	0	1	1	0
0	£105,000 - £109,999	1	0	1	0
0	£110,000 - £114,999	0	0	0	0
0	£115,000 - £119,999	0	0	0	0
0	£120,000 - £124,999	0	0	0	0
0	£125,000 - £129,999	0	0	0	0
0	£130,000 - £134,999	0	0	0	0
1	£135,000 - £139,999	0	0	0	0
0	£140,000 - £144,999	0	0	0	0
0	£145,000 - £149,999	0	1	1	0
31	Cyfanswm	23	16	39	4

Dylid nodi bod y tabl hwn yn cynnwys yr Uwch Swyddogion a fanylir yn y tablau isod.

Gadawodd nifer o swyddogion yn ystod y flwyddyn felly bydd eu tâl yn cynnwys unrhyw daliadau derbyniadwy wrth derfynu eu cyflogaeth.

b) Mae'r tablau a ganlyn yn amlinellu'r datgeliadau tâl ar gyfer Uwch Swyddogion sydd â chyflogau o lai na £150,000 ond yn hafal i neu'n fwy na £60,000 y flwyddyn. Nid oes unrhyw Uwch Swyddogion gyda chyflogau o £150,000 neu fwy.

Mae'r golofn "Lwfans treuliau" yn cynnwys unrhyw dâl adleoli.

Tudalen 103

2017/18 Teitl y Swydd	Cyflog, ffioedd, lwfansau a chyflog ar sail perfformiad Nodyn 1 £	lawndal am golli swydd £	Lwfans Treuliau £	Cyfanswm gan eithrio cyfraniadau pensiwn £	Cyfradd cyfraniadau pensiwn cyfredol ar 13.8% Nodyn 2 £	Cyfanswm gan gynnwys cyfradd cyfraniadau pensiwn cyfredol £	Adennill diffygion cyfraniadau pensiwn Nodyn 3 £	Cyfanswm tâl gan gynnwys cyfraniadau pensiwn £
Prif Weithredwr	149,092			149,092	23,402	172,494	20,786	193,280
Cyfarwyddwyr Corfforaethol: Economi a'r Parth Cyhoeddus i 30/09/2017	51,183			51,183	7,750	58,933	6,883	65,816
Cyfarwyddwyr Corfforaethol: Economi a'r Parth Cyhoeddus o 23/10/2017	91,034			91,034	13,837	104,871	12,290	117,161
Cyfarwyddwyr Corfforaethol: Cymunedol	101,973			101,973	15,500	117,473	13,766	131,239
Pennaeth Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	83,617			83,617	12,710	96,327	11,288	107,615
Pennaeth Cyfleusterau, Asedau a Thai	83,617			83,617	12,710	96,327	11,288	107,615
Pennaeth Addysg a Gwasanaethau Plant	83,617			83,617	12,710	96,327	11,288	107,615
Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd	83,617			83,617	12,710	96,327	11,288	107,615
Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio	83,617			83,617	12,710	96,327	11,288	107,615
Pennaeth Cynllunio & Gwarchod y Cyhoedd o 18/12/2017	59,861			59,861	9,099	68,960	8,081	77,041
Pennaeth Cyllid	68,566			68,566	10,422	78,988	9,257	88,245
Pennaeth Cwsmeriaid, Cyfathrebu a Marchnata	61,396			61,396	9,332	70,728	8,269	79,017
Pennaeth Prifffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	67,932			67,932	10,344	78,276	9,187	87,463
	1,069,122			1,069,122	163,236	1,232,358	144,979	1,377,337

Nodyn 1: Roedd gan y Prif Weithredwr hawl i Gyflog ar Sail Perfformiad (CSP). Cafodd hyn ei ystyried gan banel tâl sydd yn cynnwys cynghorwyr a chynghorydd allanol. Talwyd y CSP a ddyfarnwyd mewn ôl-ddyledion ac fe'i cyfrifwyd yn ystod y flwyddyn yn dilyn ystyriaeth gan y panel tâl, fel arfer oherwydd fod amseriad y broses ar ôl cau'r cyfrifon. Yn 2017/18 dyfarnwyd £9,848 i'r Prif Weithredwr a oedd yn gysylltiedig â pherfformiad yn 2016/17. Fodd bynnag, roedd y panel cydnabyddiaeth yn ystyried perfformiad ar gyfer 2017/18 ym mis Mawrth 2018 ac felly mae confensiwn cyfrifyddu yn disgwyl datgeliad CSP am ddyw flynedd yn y nodyn uchod. Y swm a ddyfarnwyd ar gyfer 2017/18 oedd £12,708. Nid oes gan unrhyw swyddog arall yr hawl i CSP.

Nodyn 2: Mae'r golofn hon yn cynnwys cost buddiannau pensiwn i'r awdurdod gan yr unigolion yn ystod y flwyddyn ariannol honno.

Nodyn 3: Mae'r golofn hon yn cynnwys cost i'r awdurdod er mwyn adennill swm diffygion pensiwn. Mae'n rhaid i'r awdurdod godi swm bob blwyddyn i Gronfa'r Cyngor er mwyn lleihau diffygion pensiwn. Mae'r pris hwn yn cael ei ddyrannu ar draws y gwasanaethau yn seiliedig ar gostau pensiwn y swyddi yn y gwasanaethau hynny. Nid yw'n daliad i'r unigolion a ni effeithir lefel y diffyg gan y nifer o swydd yn y tîm arweinyddiaeth uwch.

Nodyn 4: Mae'r Prif Weithredwr a Phennaeth y Gwasanaeth Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Democrataidd yn derbyn cydnabyddiaeth ariannol am eu rolau fel Swyddog Canlynaidau & Dirprwy Swyddog Canlyniadau yn y drefn honno, ar gyfer etholiadau lleol a chyffredinol (gyda chostau yn cael eu had-dalu ymbob achos heblaw am Etholiadau Cyngor Sir). Yn 2017/18, ar gyfer y Prif Weithredwr roedd hyn yn dod i £12,982 ynghyd â chostau pensiwn o £3,726: roedd yr ad-daliad a dderbyniwyd yn (£10,736). Y ffigurau ar gyfer 2016/17 oedd £12,069 a £1,523, gydag ad-daliad o (£12,943). Yn 2017/18, derbyniodd Pennaeth y Gwasanaeth Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Democrataidd £4,060 gydag ad-daliad o (£2,300): y ffigurau ar gyfer 2016/17 oedd £2,473.50, gydag ad-daliad o (£2,338.50). Nid yw'r talidadau hyn wedi cael eu cynnwys yn y dadansoddiad a gyflwynir.

2016/17 Teitl y Swydd	Cyflog, ffioedd, lwfansau a chyflog ar sail performiad Nodyn 1 £	lawndal am golli swydd £	Lwfans Treuliau £	Cyfanswm gan eithrio cyfraniadau pensiwn £	Cyfradd cyfraniadau pensiwn cyfredol ar 13.1% Nodyn 2 £	Cyfanswm gan gynnwys cyfradd cyfraniadau pensiwn cyfredol £	Adennill diffygion cyfraniadau pensiwn Nodyn 3 £	Cyfanswm tâl gan gynnwys cyfraniadau pensiwn £
Prif Weithredwr	136,000			136,000	18,769	154,769	18,360	173,129
Cyfarwyddwyr Corfforaethol: Economi a'r Parth Cyhoeddus	99,448			99,448	13,724	113,172	13,425	126,597
Cyfarwyddwyr Corfforaethol: Cymunedol	99,448			99,448	13,724	113,172	13,425	126,597
Pennaeth Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	81,547			81,547	11,253	92,800	11,009	103,809
Pennaeth Cyfleusterau, Asedau a Thai	81,547			81,547	11,253	92,800	11,009	103,809
Pennaeth Addysg a Gwasanaethau Plant	81,547			81,547	11,253	92,800	11,009	103,809
Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd	81,547			81,547	11,253	92,800	11,009	103,809
Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio	81,547			81,547	11,253	92,800	11,009	103,809
Pennaeth Cynllunio & Gwarchod y Cyhoedd	80,563			80,563	11,253	91,816	11,009	102,825
Pennaeth Cyllid	66,869			66,869	9,228	76,097	9,027	85,124
Pennaeth Cwsmeriaid, Cyfathrebu a Marchnata	62,521			62,521	8,628	71,149	8,440	79,589
Pennaeth Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol i 09/09/2016	37,259			37,259	3,977	41,236	3,890	45,126
Pennaeth Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol o 08/08/2016	60,238			60,238	8,330	68,568	8,149	76,717
	1,050,081	0	0	1,050,081	143,898	1,193,979	140,770	1,334,749

- c) Amlinellir y nifer o becynnau ymadael gyda chyfanswm cost fesul band a chost llawn diswyddiadau gorfodol ac eraill yn y tabl isod:

Band cost pecyn ymadael (gan gynnwys taliadau arbennig)	Nifer o ddiswyddiadau gorfodol		Nifer o ymadawiadau eraill a gytunwyd		Nifer llawn o becynnau ymadael fesul band cost		Cyfanswm cost y pecynnau ymadael fesul band	
	2016/17	2017/18	2016/17	2017/18	2016/17	2017/18	2016/17	2017/18
£0 - £20,000	22	13	42	32	64	45	£368,005	£343,768
£20,001 - £140,000	2	2	9	11	11	13	£316,701	£371,893
Cyfanswm	24	15	51	43	75	58	£684,706	£715,661

Mae'r costau a ddangosir yn y tabl uchod yn cynnwys costau diswyddo a phob cost ymadael arall. Mae'r rhain yn cynnwys cost straen pensiwn. Mae straen pensiwn yn codi pan fod gweithiwr yn ymddeol yn fuan heb ostyngiad pensiwn actiwaraid. Mae'r straen pensiwn yn daladwy dros dair blynedd ond mae'r Cyngor yn dewis talu'r costau hyn yn ystod blwyddyn gyntaf ymddeoliad.

- d) Mae'n ofynnol i gyrrff adrodd ddatgelu cymhareb tâl rhwng tâl canolrifol pob gweithiwr yr awdurdod yn ystod y flwyddyn a'r un ar gyfer Prif Weithredwr yr awdurdod. Yn 2017/18 roedd tâl y Prif Weithredwr yn £149,092. Tâl canolrifol y gweithlu oedd £21,962. Felly, roedd y gymhareb yn 6.79:1. Yn 2017/18 roedd tâl ar gyfer staff yn amrywio o £6,753 i £101,973. Mae'r tâl yn cynnwys cyflog a chyflog ar sail perfformaid ac nid yw'n cynnwys taliadau diswyddo neu gyfraniadau pensiwn y cyflogwr.

28. Costau Archwilio Allanol

Mae'r Cyngor yn wynebu'r costau canlynol mewn perthynas ag archwilio'r Datganiad Cyfrifon, ardystio ceisiadau grant, arolygiadau statudol ac i wasanaethau nad ydynt yn cael eu harchwilio, a ddarperir gan archwilydd allanol yr Awdurdod

2016/17 £000		2017/18 £000
178	Ffioedd yn daladwy i Swyddfa Archwilio Cymru mewn perthynas â gwasanaethau archwilio allanol a gynhelir gan yr archwilydd a benodwyd am y flwyddyn	178
94	Ffioedd yn daladwy i Archwilydd Cyffredinol Cymru mewn perthynas ag archwiliadau statudol a'r Mesur Llywodraeth Leol	94
62	Ffioedd yn daladwy am ardystio ceisiadau grant a ffurflenni am y flwyddyn	72
0	Ffioedd yn daladwy mewn perthynas â gwasanaethau eraill a ddarperir gan Swyddfa Archwilio Cymru yn ystod y flwyddyn	0
334	Costau Archwilio Allanol	344

29. Incwm Grant

Fe gredydodd y Cyngor y grantiau, cyfraniadau a rhoddion canlynol i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn 2017/18

2016/17 £000		2017/18 £000
	Credydwyd i Drethiant ac Incwm Grant Amhenodol	
(164)	Grantiau a chyfraniadau eraill	(461)
0	Cyngor Tref Y Rhyl – Cyfraniad i'r Parc Dŵr	(150)
(113)	Llywodraeth Cymru – Lliniaru Llifogydd	(593)
(1,843)	Llywodraeth Cymru – Grant Cyfalaf Cyffredinol	(1,840)
(91)	Llywodraeth Cymru – Diogelwch Ffordd Lleol	(293)
(2,420)	Llywodraeth Cymru – Lwfans Atgyweiriadau Mawr	(2,409)
(5,863)	Llywodraeth Cymru – Ysgolion yr 21 ^{ain} Ganrif	(9,460)
(251)	Llywodraeth Cymru – Llwybrau mwy diogel mewn Cymunedau	(121)
(243)	Llywodraeth Cymru – Cronfa Cludiant Lleol	(78)
(229)	Llywodraeth Cymru – Gwaith Amddiffyn yr Arfordir Gorllewin Y Rhyl	0
(690)	Llywodraeth Cymru – Gwaith Amddiffyn yr Arfordir Dwyrain Y Rhyl	(426)
0	Llywodraeth Cymru – Adnewyddu Ffyrdd Awdurdod Lleol 2017/18	(1,204)
0	Llywodraeth Cymru – Grant Cyfalaf Trawsfurfio Amgueddfeydd, Archifau a Llyfrgelloedd	(120)
0	Llywodraeth Cymru – Prosiectau Adfywio Cyfalaf Sydd yn yr Arfaeth 2017/18	(117)
(4,203)	Llywodraeth Cymru – Llefydd Bywiog a Hyfyw	0
(6)	Grantiau Eraill Llywodraeth Cymru	(24)
(16,116)	Cyfanswm	(17,296)
	Credydwyd i Wasanaethau	
(3,732)	Grant Chweched Dosbarth Llywodraeth Cymru	(3,958)
(1,975)	Grant Dechrau'n Deg Llywodraeth Cymru	(1,887)
(1,113)	Grant Teuluoedd yn Gyntaf Llywodraeth Cymru	(1,151)
(99)	Grantiau Addysg Eraill gan Lywodraeth Cymru	(801)
(5,490)	Grant Cefnogi Pobl Llywodraeth Cymru	(5,490)
0	Grant Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy Llywodraeth Cymru	(1,313)
(1,698)	Grantiau Gwasanaethau Cymdeithasol Eraill gan Lywodraeth Cymru	(1,092)
(2,067)	Grant Rheoli Gwastraff Cynaliadwy Llywodraeth Cymru	0
0	Grantiau Amgylchedd a Datblygiad Cynaliadwy Llywodraeth Cymru	(2,153)
(1,806)	Grant Tocynnau Teithio Rhatach Llywodraeth Cymru	(1,626)
(1,485)	Grantiau Eraill gan Lywodraeth Cymru	(2,048)
(19,465)	Cyfanswm Grantiau Llywodraeth Cymru	(21,519)
(2,913)	Grant Datblygu Disgyblion	(3,116)
(3,982)	Grant Gwella Addysg	(3,975)
(25,547)	Cymorthdal Lwfansau Rent DWP	(24,562)
(8,342)	Cymorthdal Ad-daliadau Rent DWP	(8,418)
(423)	Grant Gweinyddu Budd-daliadau Tai / Treth y Cyngor DWP	(384)
(1,538)	Gwahanol grantiau a dderbyniwyd gan Fwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	(1,701)
(2,261)	Grantiau Eraill y Llywodraeth	(2,716)
(64,471)	Cyfanswm Grantiau Llywodraeth	(66,391)
(71)	Grantiau Dilywodraeth eraill	(335)
(64,542)	Cyfanswm Grantiau Credydwyd i Wasanaethau	(66,726)

Mae'r Cyngor wedi derbyn nifer o grantiau, cyfraniadau a rhoddion nad ydynt eto wedi'u cydnabod fel incwm, gan eu bod ag amodau sydd ynghlwm wrthynt y byddai angen dychwelyd yr arian neu eiddo i'r rhoddwr pe na fodlonir unrhyw amodiad o'r fath. Mae'r balansau ar ddiwedd y flwyddyn fel a ganlyn:

31 Mawrth 2017 £000		31 Mawrth 2018 £000
(2,008)	Derbyniadau Grantiau Cyfalaf Ymlaen Llaw Symiau Gohiriedig	(2,082)
(2,008)	Cyfanswm	(2,082)
	Derbyniadau Grantiau Refeniw Ymlaen Llaw	
0	Grant Dechrau'n Deg Llywodraeth Cymru	(260)
(124)	Grant Cyfnod Sylfaen Llywodraeth Cymru	(124)
0	Grant 'Reflect' Rhanbarthol Llywodraeth Cymru	(149)
(13)	Grant Ieithoedd Ethnig Lleiafrifol Llywodraeth Cymru	(13)
(9)	Grant Teuluoedd yn Gyntaf Llywodraeth Cymru	(15)
(1,436)	Cymhorthdal Budd-daliadau Tai yr Adran Gwaith a Phensiynau	0
(6)	Grant y Gymraeg mewn Addysg	0
(291)	Grant Cefnogi Pobl Llywodraeth Cymru	(291)
(23)	Grant Datblygu Disgyblion	(21)
(16)	Grant Dysgu Cymunedol Llywodraeth Cymru	(16)
(19)	Grant Rhaglenni Llythrennedd a Rhifedd Llywodraeth Cymru	(19)
0	Grant Rhyddhad Cyfraddau Stryd Fawr Llywodraeth Cymru	(31)
(1)	Cyllid Grant Trosiannol – Digartrefedd	0
(10)	Grant Newid Canfyddiad – Llywodraeth Cymru	0
(28)	Grant Diwygio Lles Llywodraeth Cymru	(28)
0	Grant Cymunedau ar gyfer Gwaith	(3)
0	Grant Tirweddau Coll Bryniau Clwyd	(51)
0	Grant Comic Relief	(5)
0	Grant Asiantaeth Gefnffyrdd Gogledd & Chanolbarth Cymru	(16)
(1,976)	Cyfanswm	(1,042)

30. Partïon Cysylltiedig

Mae'r Cyngor yn gorfod datgelu trafodion materol gyda phartïon cysylltiedig – cyrff neu unigolion sydd â'r potensial i reoli neu ddylanwadu ar y Cyngor, neu i'w rheoli neu eu dylanwadu gan y Cyngor. Mae datgelu'r trafodion hyn yn caniatáu darllenwyr i asesu'r graddau y gallai'r Cyngor fod wedi'i gyfyngu yn ei allu i weithredu'n annibynnol neu efallai wedi diogelu'r gallu i gyfyngu ar allu parti arall i ymdrin yn rhydd â'r Cyngor.

Llywodraeth Ganolog

Mae gan y Lywodraeth Ganolog ddylanwad statudol dros weithrediadau cyffredinol y Cyngor - mae'n gyfrifol am ddarparu fframwaith strategol y mae'r Awdurdod yn gweithredu ynddo, yn darparu'r mwyaf o'i gyllid ar ffurf grantiau, ac yn rhagnodi telerau sawl trafodyn sydd gan y cyngor â phartïon eraill (e.e. biliau treth y cyngor, budd-daliadau tai). Mae grantiau a dderbyniwyd gan adrannau'r llywodraeth wedi'u trafod mewn mwy o fanylder yn Nodyn 29.

Aelodau Etholedig

Gofynnwyd i'r holl Aelodau Etholedig cyfredol i gwblhau datganiad ac i ddatgelu unrhyw drafodion yn ymwneud â pharti yn yr awdurdod. Derbyniwyd datganiad gan yr holl Aelodau Etholedig.

Gwnaethpwyd y datganiadau materol canlynol ar gyfer 2017/18:

- Datganodd aelod etholedig y mae ei berthynas yn gweithio o fewn y Gwasanaeth Addysg ddiddordeb mewn grŵp sy'n ymwneud â chodi arian ar gyfer yr Ysgol Ffydd newydd arfaethedig yn y Rhyl.
- Datganodd aelod etholedig berthynas â chontractwr y talodd y cyngor £43k iddo yn 2017/18.
- Roedd aelod etholedig ynghlwm wrth gytundeb i rannu costau gyda'r Cyngor yn ymwneud â ffens ffin.
- Cytunodd aelod etholedig i gytundeb i rentu eiddo i'r Cyngor at ddibenion tai.
- Roedd un aelod etholedig yn rhan o broses cais cynllunio personol yn ystod 2017/18, tra bod un arall yn Drysorydd clwb chwaraeon lleol a oedd yn rhan o broses cais cynllunio.
- Datganodd aelod etholedig berthynas â chwmni sy'n rhentu Uned Ddiwydiannol wrth y Cyngor. Death y berthynas hon i ben yn ystod 2017/18.
- Datganodd aelod etholedig berthynas ag unigolyn a ddarparodd wasanaethau proffesiynol i'r Cyngor, ac i'r sawl y talodd y Cyngor £14k yn 2017/18.

Cynhelir rhestr o ddiddordebau aelodau etholedig gan Bennaeth y Gyfraith a Llywodraethu, ac mae'n agored i'w harchwilio gan y cyhoedd. Mae nifer o aelodau etholedig hefyd wedi'u penodi gan y Cyngor i wasanaethu ar gyrfi eraill sydd â pherthynas ariannol gyda'r Cyngor. Caiff y rhain eu manylu yn yr adran Cwmnïau isod.

Swyddogion

Gofynnwyd i'r Prif Weithredwr, Cyfarwyddwyr Corfforaethol a Phenaethiaid Gwasanaeth gwblhau datganiad i ddatgelu unrhyw drafodion yn ymwneud â pharti sydd ganddynt â'r awdurdod. Gwnaethpwyd y datganiadau materol canlynol ar gyfer 2017/18:

- Datganodd uwch swyddog berthynas ag unigolyn a oedd yn rhan o gais cynllunio busnes yn ystod 2017/18.
- Roedd uwch swyddog yn Aelod o Fwrdd Cwmni Buddiant Cymunedol awdurdod cyfagos a ymgwymerodd â phrosiectau sy'n defnyddio fframwaith caffael Sr Ddinbych.

Cyrff Cyhoeddus Eraill

Asiantaeth Pensiynau Athrawon

Mae'r costau pensiwn a godir yn y gyfradd gyfrannu a osodwyd gan yr Adran Addysg ar sail cronfa dybiannol. Mae manylion pensiwn athrawon wedi'u nodi yn Nodyn 33.

Cronfa Bensiynau Clwyd

Mae Cyngor Sir Ddinbych yn gorff a dderbyniwyd i Gronfa Bensiynau Clwyd. Mae manylion o'r trafodion a wnaed gyda Cronfa Bensiwn Clwyd wedi'u cynnwys yn Nodyn 34.

Cynghorau Cymuned/Tref a Dinas

Mae Cyfanswm y praeseptau a dalwyd i'r 37 o gynghorau cymuned/tref a dinas wedi'u cynnwys yn Nodyn 9 ac yn dod i gyfanswm o £1,834k (£1,761k yn 2016/17).

Comisiynydd Heddlu & Throseddu Gogledd Cymru ac Awdurdod Tân Gogledd Cymru

Mae Comisiynydd Heddlu & Throseddu ac Awdurdodau Tân ac Achub yn gosod eu ffioedd eu hunain i dalwyr treth y cyngor, sydd wedyn yn cael eu cynnwys ar bil treth y cyngor - mae'r taliadau hyn yn cael eu hadnabod fel y praesept. Mae cyfanswm y praeseptau a'r ardollau a dalwyd i Gomisiynydd Heddlu & Throseddu Gogledd Cymru ac Awdurdod Tân Gogledd Cymru yn dod i gyfanswm o £14,313k (£13,702k yn 2016/17). Mae dadansoddiad wedi ei ddarparu yn Nodyn 9.

Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr

Mae gan yr Awdurdod ddau drefniant cyllideb ar y cyd gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr: un ar gyfer darparu storfa Offer Cymunedol; a sefydlwyd yr ail gyda'r nod o sicrhau darpariaeth gwasanaeth integredig o weithiwr cefnogi Iechyd a Gofal Cymdeithasol, sy'n cefnogi defnyddwyr gwasanaethau yn y gymuned. Roedd cyfraniad Cyngor Sir Ddinbych i'r storfa Offer Cymunedol yn £219k (£219k yn 2016/17) a chyfrannodd yr Awdurdod £50k i'r Gwasanaeth Gweithwyr Cefnogi Iechyd a Gofal Cymdeithasol (£50k yn 2016/17).

Cymdeithas Llywodraeth Leol (CLIL)/Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC)

Mae'r Cyngor yn aelod o CLIL/CLILC a gwnaed taliadau iddynt o £78k yn 2017/18 (£106k yn 2016/17). Ni dderbyniodd y Cyngor unrhyw incwm gan CLIL/CLILC yn 2017/18 ac nid oedd unrhyw incwm yn 2016/17.

Cyd-bwyllgor Addysg Cymru (CBAC)

Mae CBAC yn fwrdd arholi, sydd yn darparu cymwysterau ac asesiad arholiadau i ysgolion Sir Ddinbych. Mae un o Gyfarwyddwyr Gweithredol ei Fwrdd yn Aelod Etholedig o Gyngor Sir Ddinbych. Yn 2017/18 talodd Cyngor Sir Ddinbych £747k ac roedd ganddo ddyled o £5k ar ddiwedd y flwyddyn i CBAC (talwyd £652k yn 2016/17).

Cwmnïau

Mae Cod Ymarfer Cyfrifo yn gofyn i awdurdod sydd â chysylltiadau materol mewn un neu fwy o is-gwmnïau a chwmnïau cysylltiedig baratoi cyfrif refeniw grŵp a mantolen. Nid yw cysylltiadau'r Cyngor â'r cwmnïau perthnasol naill ai'n diwallu'r meini prawf ar gyfer bod yn is-gwmni neu'n gwmni cysylltiedig fel y nodir yn y Cod, neu lle maent yn diwallu'r meini prawf, ni ystyrir eu bod yn faterol mewn perthynas â graddfa gyffredinol gweithrediadau'r Cyngor, ac o ganlyniad nid yw Cyfrifon Grŵp wedi'u paratoi.

Mae manylion y cwmnïau perthnasol fel a ganlyn:

Ymddiriedolaeth Castell Bodelwyddan a Mentrau Castell Bodelwyddan Cyf.

Mae Grŵp Ymddiriedolaeth Castell Bodelwyddan yn gwmni cyfyngedig drwy warant, heb unrhyw gyfalaf cyfrannau. Mae'n elusen gofrestrdedig a sefydlwyd yn Chwefror 1994. Amcanion yr Ymddiriedolaeth yw datblygu addysg drwy gaffael, cynnwys a dangos gwrthrychau a chasgliadau o natur addysgol, a drwy sefydlu, caffael a rheoli amgueddfeydd, orielau a llyfrgelloedd i'w defnyddio ar gyfer dibenion o'r fath. Mae'r Ymddiriedolaeth yn caffael arteffactau y mae'n eu hadfer, eu cadw a'u harddangos. Mae hefyd yn rheoli parc cyhoeddus ar gyfer gweithgareddau hamdden ac yn hyrwyddo gwerthfawrogiad o'r byd naturiol. Mae Cyngor Sir Ddinbych yn rhoi grant blynyddol i Ymddiriedolaeth Castell Bodelwyddan ac yn ystod 2017/18, derbyniodd yr Ymddiriedolaeth £145k. Mae'r Cyngor hefyd yn darparu ei wasanaethau cyflog. Roedd Bwrdd y Gyfarwyddwyr yn cynnwys cyfanswm o wyth aelod, nad oedd yr un ohonynt yn Gynghorydd Cyngor Sir Ddinbych.

Nid yw'r datganiadau ariannol a archwiliwyd ar gyfer y flwyddyn ariannol 2017/18 ar gael eto. Fodd bynnag, roedd asedau net y Grŵp ar 31 Mawrth 2017 yn £716k ac roedd yr adnoddau sy'n dod i fewn am y flwyddyn yn dod i gyfanswm o £28k.

Ni ystyrir bod y cwmni'n is-gwmni neu'n gwmni cysylltiedig yr Awdurdod, ar sail er gwaethaf bod yn fuddsoddwr yn y cwmni, mae Sir Ddinbych yn dal llai na 20% o'r hawliau pleidleisio, sydd felly'n aelodaeth leiafrifol. Felly nid oes cyfrifon grŵp wedi'u paratoi.

Nid oes unrhyw atebolrwydd cyfreithiol i'r cyngor gyfrannu at golledion neu ddiffygion y cwmni.

Gellir cael gwybodaeth bellach gan Ymddiriedolaeth Castell Bodelwyddan Cyf., Bodelwyddan, LL18 5YA.

31. Gwariant Cyfalaf ac Ariannu Cyfalaf

Dangosir cyfanswm y gwariant cyfalaf yn y flwyddyn yn y tabl isod (gan gynnwys gwerth yr asedau a gaffaelwyd o dan brydlesau ariannol a chontractau PFI/PP), ynghyd â'r adnoddau a ddefnyddiwyd i'w ariannu. Lle bydd gwariant cyfalaf yn cael ei ariannu yn y dyfodol drwy daliadau i refeniw wrth i asedau gael eu defnyddio gan y Cyngor, mae'r gwariant yn golygu bod cynnydd yn y Gofyniad Cyllido Cyfalaf (GCC), mesuriad o'r gwariant cyfalaf a wnaed yn hanesyddol gan y Cyngor nad ydyw wedi'i ariannu eto. Dadansoddir y GCC yn ail ran y nodyn hwn.

2016/17 £000		2017/18 £000
233,672	Gofyniad Cyllido Cyfalaf Agoriadol	241,564
	Buddsoddiad Cyfalaf	
39,660	Eiddo, Peiriannau ac Offer	43,412
0	Eiddo Buddsoddi	0
3,304	Gwariant Refeniw a Ariennir o Gyfalaf Trwy Statud	4,192
	Ffynonellau o Arian	
(1,279)	Derbyniadau cyfalaf	(1,692)
(15,452)	*Grantiau a chyfraniadau eraill y Llywodraeth Symiau a roddwyd o'r neilltu o refeniw:	(18,681)
(8,266)	*Cyfraniadau refeniw uniongyrchol	(7,359)
(10,075)	MRP a Dyledwyr Hirdymor	(8,916)
241,564	Gofyniad Cyllido Cyfalaf Terfynol	252,520

2016/17 £000		2017/18 £000
	Esboniad o symudiadau mewn blwyddyn	
4,167	Cynnydd mewn angen sylfaenol i fenthycyca (a gefnogir gan gymorth ariannol y llywodraeth)	2,679
14,528	Cynnydd mewn angen sylfaenol i fenthycyca (heb gefnogaeth cymorth ariannol y llywodraeth)	17,439
(10,075)	MRP a Dyledwyr Hirdymor	(8,916)
(728)	Derbyniadau Cyfalaf a neilltuwyd	(246)
7,892	Cynnydd / (gostyngiad) mewn Gofyniad Cyllido Cyfalaf	10,956

* Mae ffigyrau 2016/17 wedi cael eu hailddatgan i gymryd ystyriaeth o ail-ddosbarthiad y cronfeydd cyfalaf.

32. Prydlesau

Mae'r Cyngor yn prydlesu rhai o'i eiddo, cerbydau ac eitemau o offer, yn ogystal â phrydlesu rhai o'r eiddo y mae'n berchen arnynt. Mae trefniadau'r prydlesau wedi'u hadolygu a'u dosbarthu fel prydlesau gweithredol neu ariannol fel y disgrifir mewn mwy o fanylder isod.

Awdurdod fel Lesddeiliad

Prydlesau Ariannol

Mae'r Cyngor wedi caffael rhai eiddo o dan brydlesau ariannol.

Caiff yr asedau a gafaelir o dan y prydlesau hyn eu cario fel Adeiladau, Peiriannau ac Offer yn y Fantolen ar y symiau net canlynol:

31 Mawrth 17 £000		31 Mawrth 18 £000
3,239	Tir ac Adeiladau Eraill	4,407

Awdurdod fel Prydlesydd

Prydlesau Weithredol

Mae'r Cyngor yn prydlesu eiddo i unigolion o dan brydlesau gweithredol ar gyfer dibenion amrywiol, fel datblygiad economaidd, i ddarparu unedau i fusnesau lleol. Y taliadau prydles lleiaf sy'n dderbyniadwy o dan brydlesau na ellir eu canslo yn y dyfodol yw:

31 Mawrth 17 £000		31 Mawrth 18 £000
1,031	Dim hwyrach na blwyddyn	1,159
2,746	Hwyrach na blwyddyn a dim hwyrach na 5 mlynedd	2,781
13,651	Hwyrach na 5 mlynedd	13,287
17,428		17,227

33. Cynlluniau Pensiwn y Rhoddir Cyfrif Amdanynt fel Cynlluniau Cyfraniad Diffiniedig

Mae athrawon a gyflogir gan y Cyngor yn aelodau o'r Cynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan yr Adran Addysg. Mae'r Cynllun yn rhoi buddiannau penodol i athrawon pan fyddant yn ymddeol, ac mae'r Cyngor yn cyfrannu at y costau drwy wneud cyfraniadau ar sail canran o gyflogau pensiynadwy aelodau. Yn dechnegol, mae'r Cynllun yn gynllun â buddion diffiniedig. Fodd bynnag, nid yw'r Cynllun wedi'i gyllido ac mae'r Adran Addysg yn defnyddio cronfa dybiannol i gyfrifo cyfradd gyfraniadau cyflogwyr a delir gan awdurdodau lleol. Nid yw'r Cyngor yn gallu nodi ei gyfran o sefyllfa ariannol waelodol a pherfformiad y Cynllun gyda digon o ddibynadwyedd at ddibenion cyfrifeg. At ddiben y Datganiad Cyfrifon hwn, caiff ei gyfrif ar yr un sail â chynllun cyfraniadau diffiniedig. Yn 2017/18, talodd y cyngor sir £5,454k i Bensiynau Athrawon o ran buddiannau ymddeol athrawon, sy'n gyfwerth â 16.48% o gyflog pensiynadwy. Y ffigurau ar gyfer 2016/17 oedd £5,530k ac 16.48%. Yn ogystal, gwnaed taliadau o ran ymddeoliadau cynnar cyfwerth â £379k (£379k yn 2016/17). Nid oedd unrhyw gyfraniadau yn aros i'w talu ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gostau unrhyw fuddiannau ychwanegol a roddir wrth ymddeol yn gynnar y tu allan i delerau'r cynllun athrawon. Cyfrifir y costau hyn ar sail buddiannau diffiniedig ac fe'u nodir yn Nodyn 34.

34. Cynlluniau Pensiwn â Buddiannau Diffiniedig**Cymryd rhan mewn Cynlluniau Pensiwn**

Fel rhan o delerau ac amodau cyflogaeth ei swyddogion, mae'r Cyngor yn gwneud cyfraniadau at gost buddiannau ar ôl cyflogaeth. Er na fydd y buddiannau hyn yn cael eu talu nes i'r gweithwyr ymddeol, mae ymrwymiad ar y Cyngor i wneud y taliadau (ar gyfer y buddiannau hyn) a datgelu pryd y gall gweithwyr gael eu hawliad yn y dyfodol.

Mae'r Cyngor yn cymryd rhan mewn dau gynllun ar ôl cyflogaeth.

- Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, mae hwn yn drefniant pensiwn â buddiannau diffiniedig a gaiff ei gyllido, sy'n golygu bod y Cyngor a gweithwyr yn talu cyfraniadau i mewn i gronfa, a gyfrifir ar lefel a fwriedir i gydbwysu dyledion pensiynau gydag asedau buddsoddi.
- Trefniadau ar gyfer rhoi buddiannau â disgresiwn ar ôl ymddeol wrth ymddeol yn gynnar – mae hwn yn drefniant buddiannau diffiniedig na chaiff ei gyllido, lle caiff dyledion eu cydnabod pan gaiff y buddiannau eu rhoi. Fodd bynnag, nid oes asedau buddsoddi wedi'u cronni i dalu'r dyledion pensiynau hyn, a rhaid creu arian parod i dalu taliadau pensiwn gwirioneddol pan fyddant yn daladwy.
- Mae Cronfa Bensiynau Clwyd yn drefniant aml-gyflogwr, ble mae pob cyflogwr yn gyfrifol am y costau pensiwn, rhwymedigaethau a risgiau ariannu yn ymwneud â'i weithwyr ei hun a chyn-weithwyr.
- Mae rheolaeth y Gronfa yn cael ei freinio yng Nghyngor Sir y Fflint, sef Awdurdod Gweinyddu'r Gronfa. Mae'r Cyngor wedi sefydlu Pwyllgor Cronfa Bensiwn sy'n cynnwys pum Cynghorydd o Gyngor Sir y Fflint a phedwar aelod cyfetholedig.

Mae'r Pwyllgor, gyda chymorth ymgynghorwyr proffesiynol y Gronfa, yn ymgymryd â rolau megis penderfynu ar bolisiâu mewn perthynas â'r strategaeth fuddsoddi, gweinyddu llywodraethu, cyfathrebu, strategaeth ariannu a darpariaethau rheoli risg.

Am fanylion pellach ynglŷn ag egwyddorion llywodraethu a buddsoddi Cronfa Bensiwn

Clwyd, ewch i www.clwydpensionfund.org neu cysylltwch â Chronfa Bensiynau Clwyd yn:

Cronfa Bensiwn Clwyd
Neuadd y Sir
Yr Wyddgrug
Sir y Fflint
CH7 6NA

- Y prif risgiau i awdurdod y cynllun yw'r tybiaethau hirhoedledd, newidiadau statudol i'r cynllun, newidiadau strwythurol i'r cynllun (h.y. codi arian ar raddfa fawr o'r cynllun), newidiadau i chwyddiant, llog bondiau a pherfformiad y buddsoddiadau ecwiti a ddelir gan y cynllun. Mae'r rhain yn cael eu lliniaru i ryw raddau gan y gofynion statudol i godi tâl ar Gronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai yn y symiau sy'n ofynnol yn ôl statud fel y disgrifir yn y nodyn polisïau cyfrifeg.

Trafodion sy'n gysylltiedig â Buddiannau ar ôl Cyflogaeth

Rydym yn cydnabod cost buddiannau ymddeol yng nghost gwasanaethau pan gânt eu hennill gan weithwyr, yn hytrach na phan gaiff y buddiannau eu talu fel pensiynau. Fodd bynnag, mae'r tâl y mae angen i ni eu gwneud yn erbyn Treth y Cyngor yn seiliedig ar yr arian sy'n daladwy yn y flwyddyn, felly caiff cost wirioneddol buddiannau ar ôl cyflogaeth/buddiannau ymddeol ei dynnu allan o Gronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai drwy'r Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Mae'r trafodion canlynol wedi'u gwneud yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a Balans Cronfa'r Cyngor drwy'r Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod y flwyddyn:

	Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol		Trefniadau Buddiannau â Disgresiwn	
	2016/17 £000	2017/18 £000	2016/17 £000	2017/18 £000
Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Cost y Gwasanaethau <i>Cost gwasanaeth, yn cynnwys:</i>				
• Costau Gwasanaeth Cyfredol	13,147	20,335		
• Costau Gwasanaeth y Gorffennol / (Enillion)	84	117		
• (Enillion) Colled o Setliadau a Chwtogiadau	0	0		
<i>Gwariant Gweithredu Arall:</i>				
• Treuliau Gweinyddu	661	685		
Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi:				
• Treuliau Llog Net	6,752	6,322	272	202
Cyfanswm y Buddiannau ar ôl Cyflogaeth a godir ar y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau Buddiannau eraill ar ôl Cyflogaeth a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Ailfesuriad y Rhwymedigaeth Buddiannau Diffiniedig Net yn cynnwys:	20,644	27,459	272	202
• *Adenillion ar Asedau Cynlluniau (ac eithrio'r swm a nodir yn y Gwariant Llog Net) (A)	(51,659)	(6,936)		
• *(Enillion) a Cholledion Actiwari yn sgil Newidiadau mewn Rhagdybiaethau Demograffig (B)	(10,823)	0	(398)	0
• *(Enillion) a Cholledion Actiwari yn sgil Newidiadau mewn Rhagdybiaethau Ariannol (C)	129,984	(26,689)	783	(121)
• *Arall (D)	(5,841)	0	205	0
Cyfanswm Buddiannau ar ôl Cyflogaeth a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	82,305	(6,166)	862	81
Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn				
• Gwrthdroi costau net a wnaed i'r Gwarged neu'r Ddyled ar gyfer Darparu Gwasanaethau ar gyfer Buddiannau ar ôl Cyflogaeth yn unol â'r Cod	(20,644)	(27,459)	(272)	(202)
Swm gwirioneddol a godir yn erbyn Balans Cronfa'r Cyngor ar gyfer pensiynau yn y flwyddyn.				
• Cyfraniadau gweithiwr sy'n daladwy i'r cynllun	15,893	17,537		
• Buddiannau ymddeol sy'n daladwy i bensiynwyr			803	777

*A + B + C + D = Ailfesuriad y Rhwymedigaeth / (Ased) Buddiannau Diffiniedig Net fel y dyfynnwyd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr: (£33,746k) 2017/18; (£62,251k 2016/17).

Asedau Pensiwn a Rhwymedigaethau a Gydabyddir yn y Fantolen

Mae'r swm a nodir yn y Fantolen yn sgil rhwymedigaeth yr awdurdod o ran ei gynlluniau buddiannau diffiniedig fel a ganlyn:

	Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol		Trefniadau Buddiannau â Disgresiwn	
	2016/17 £000	2017/18 £000	2016/17 £000	2017/18 £000
Gwerth Presennol y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig	654,439	649,677	8,470	7,774
Gwerth teg yr Asedau Cynlluniau	(389,051)	(407,992)		
Is-gyfanswm	265,388	241,685	8,470	7,774
Symudiadau eraill yn y rhwymedigaeth (ased)				
Rhwymedigaeth net yn sgil y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig	265,388	241,685	8,470	7,774

Cysoni Symudiadau yn yr Asedau'r Cynllun Gwerth Teg

	Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	
	2016/17 £000	2017/18 £000
Gwerth teg agoriadol asedau'r cynllun	324,415	389,051
Incwm llog	11,837	9,855
Treuliau gweinyddu	(661)	(685)
Enilliad/(colled) ailfesuriad:		
• Yr elw ar asedau'r cynllun, ac eithrio'r swm a gynhwysir yn y gwariant llog net	51,659	6,936
• Arall		
Effaith newidiadau yng nghyfraddau'r gyfnewidfa dramor		
Cyfraniadau gan y cyflogwr	15,893	17,537
Cyfraniadau gan weithwyr	3,583	3,723
Buddiannau a dalwyd	(17,675)	(18,425)
Arall		
Gwerth teg terfynol asedau'r cynllun	389,051	407,992

Cysoni Gwerth Presennol y Cynllun Rhwymedigaethau (Rhwymedigaeth Buddiannau Diffiniedig)

	Rhwymedigaethau a Ariennir Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol		Rhwymedigaeth nas Ariennir Trefniadau Buddiannau Disgresiwn	
	2016/17 £000	2017/18 £000	2016/17 £000	2017/18 £000
Balans agoriadol ar 1 Ebrill	523,391	654,439	8,411	8,470
Cost gwasanaeth presennol	13,147	20,335		
Cost llog	18,589	16,177	272	202
Cyfraniadau gan gyfranogwyr y cynllun (Enillion) a cholledion aifesuriad:	3,583	3,723		
• (Enillion) a cholledion actiwari yn sgil newidiadau yn y rhagdybiaethau demograffig	(10,823)	0	(398)	0
• (Enillion) a cholledion actiwari yn sgil newidiadau yn y rhagdybiaethau ariannol	129,984	(26,689)	783	(121)
• Arall	(5,841)	0	205	0
Cost gwasanaeth blaenorol	0	19		
Colledion/(enillion) a chwtogiad	84	98		
Rhwymedigaethau a ragdybir ar gyfuniad endidau Buddiannau a dalwyd Rhwymedigaethau wedi eu dileu ar setliadau	(17,675)	(18,425)	(803)	(777)
Balans terfynol ar 31 Mawrth	654,439	649,677	8,470	7,774

Asedau Cynwysedig y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol:

	Gwerth Teg Asedau'r Cynllun	
	2016/17 £000	2017/18 £000
Arian Parod a Symiau Cywerth ag Arian Parod	3,501	4,896
Ecwitiai		
• DU a ddyfynnwyd	0	0
• Byd-eang a ddyfynnwyd	29,957	33,455
• Byd-eang a ddyfynnwyd	0	0
• UDA	0	0
• Japan	0	0
• Ewrop	0	0
• Marchnadoedd datblygol	24,121	28,559
• Cyffindir	0	0
• Dwyrain Pell	0	0
Is-gyfanswm Ecwiti	54,078	62,014
Bondiau		
Bondiau Tramor Eraill	46,297	46,511
LDI	90,649	92,206
Is-gyfanswm Bondiau	136,946	138,717
Eiddo:		
• DU	17,507	20,808
• Tramor	8,948	5,304
Is-gyfanswm Eiddo	26,455	26,112
Eraill:		
• Cronfeydd Diogelu	34,236	34,271
• Ecwiti preifat	38,905	42,023
• Isadeiledd	7,003	9,384
• Coed ac Amaeth	6,614	5,712
• Credyd Preifat	0	3,264
• DGF	81,313	81,599
Is-gyfanswm Eraill	168,071	176,253
Cyfanswm Asedau	389,051	407,992

Sail ar gyfer Amcangyfrif Asedau a Dyledion

Mae dyledion wedi'u hasesu ar sail actiwaraidd gan ddefnyddio'r dull credyd uned a ragamcanir, amcangyfrif o'r pensiynau a fydd yn daladwy mewn blynyddoedd i ddod yn dibynnu ar ragdybiaethau am gyfraddau marwolaeth, lefelau cyflog ac ati.

Mae'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol a dyledion buddiannau â Disgresiwn wedi'u hamcangyfrif gan Mercer Human Resource Consulting, cwmni o actiwariad, ac mae amcangyfrifon ar gyfer Cronfa'r Cyngor Sir yn seiliedig ar brisiad llawn diweddaraf y cynllun ar 31 Mawrth 2016.

Y prif ragdybiaethau a ddefnyddiwyd gan yr actiwari oedd:

	Cynllun Pensiwn y Llywodraeth Leol		Trefniadau Buddion Disgresiwn	
	2016/17 £000	2017/18 £000	2016/17 £000	2017/18 £000
Rhagdybiaethau Marwolaeth: Hirhoedledd yn 65 ar gyfer pensiynwyr presennol:				
• Dynion	23.0 blwyddyn	23.1 blwyddyn	23.0 blwyddyn	23.1 blwyddyn
• Merched	25.5 blwyddyn	25.6 blwyddyn	25.5 blwyddyn	25.6 blwyddyn
Hirhoedledd yn 65 ar gyfer pensiynwyr y dyfodol:				
• Dynion	25.6 blwyddyn	25.7 blwyddyn		
• Merched	28.2 blwyddyn	28.3 blwyddyn		
Cyfradd Chwyddiant	2.30%	2.10%	2.30%	2.10%
Cyfradd cynnydd mewn cyflogau	3.55%	3.35%		
Cyfradd cynnydd mewn pensiynau	2.30%	2.20%	2.30%	2.20%
Cyfradd disgowntio buddiannau'r cynllun	2.50%	2.60%	2.50%	2.60%

Mae amcangyfrif y rhwymedigaeth budd ddiffiniedig yn sensitif i'r rhagdybiaethau actiwari a nodir yn y tabl uchod. Mae'r dadansoddiadau sensitifrwydd isod wedi eu pennu ar sail newidiadau rhesymol posibl ar ddiwedd y cyfnod adrodd ac mae'n rhagdybio ar gyfer pob newid bod y rhagdybiaeth wedi dadansoddi newidiadau tra mae'r holl ragdybiaethau eraill yn aros yn gyson. Mae'r rhagdybiaethau o ran hirhoedledd, er enghraifft, yn rhagdybio bod disgwyliad oes yn cynyddu neu'n lleihau ar gyfer dynion a merched. Yn ymarferol, mae hyn yn annhebygol o ddigwydd, a gall newidiadau mewn rhai rhagdybiaethau fod yn rhyngberthynol. Mae'r amcangyfrifon yn y dadansoddiad sensitifrwydd wedi dilyn polisiâu cyfrifo'r cynllun h.y. ar sail actiwari yn defnyddio'r dull credyd uned a ragamcanir. Nid yw'r dulliau na math y rhagdybiaethau a ddefnyddiwyd wrth lunio'r dadansoddiad sensitifrwydd isod wedi eu newid ers y cyfnod blaenorol.

Newid mewn rhagdybiaethau 31 Mawrth 2018	Effaith ar y rhwymedigaeth net yn sgil y Rhwymedigaeth Budd Ddiffiniedig yn y Cynllun £000
Hirhoedledd (cynnydd mewn 1 flwyddyn)	13,023
Cyfradd chwyddiant (cynnydd o 0.1%)	11,996
Cyfradd cynnydd mewn cyflogau (cynnydd o 0.1%)	1,899
Cyfradd ddisgowntio rhwymedigaeth y cynllun (cynnydd o 0.1%)	(11,782)

Risgiau a'r Strategaeth Fuddsoddi

Mae'r Gronfa yn cynnal sefyllfaoedd yn defnyddio amrywiaeth o offerynnau ariannol ac felly mae'n agored i nifer o risgiau ariannol gan gynnwys risgiau credyd a gwrthranol, risg hylifedd, risg marchnad a risg cyfraddau cyfnewid.

Mae gweithdrefnau rheoli risg yr Awdurdod Gweinyddu yn canolbwyntio ar natur anrhagweladwy'r marchnadoedd ariannol a gweithredu cyfyngiadau i leihau'r risgiau hynny. Mae'r Gronfa Bensiwn yn adolygu ei Ddatganiad Strategaeth Buddsoddi, a'r Datganiad Strategaeth Ariannu cysylltiedig, yn flynyddol, sy'n gosod polisi'r Gronfa Bensiwn ar faterion

fel y math o fuddsoddiadau i'w dal, y balans rhwng gwahanol fathau o fuddsoddiadau, cyfyngiadau buddsoddi a'r ffordd y rheolir risg.

Effaith ar Lif Arian yr Awdurdod

Amcanion y cynllun yw cadw cyfraniadau cyflogwyr mor gyson â phosibl. Mae'r Cyngor Sir wedi cytuno ar strategaeth gydag actiwari'r cynllun i gyflawni lefel gyllido 100% dros y 18 mlynedd nesaf. Caiff lefelau cyllido eu monitro yn flynyddol. Bydd y prisiad tair blynedd nesaf yn cael ei gwblhau ar 31 March 2019.

Bydd yn rhaid i'r cynllun ystyried newidiadau cenedlaethol i'r cynllun dan Ddeddf Pensiynau'r Gwasanaethau Cyhoeddus 2013. Dan y Ddeddf, efallai na fydd Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol Cymru a Lloegr, a'r prif gynlluniau pensiwn eraill, yn darparu buddiannau mewn perthynas â gwasanaeth ar ôl 31 March 2014. Mae'r Ddeddf yn darparu ar gyfer gwneud rheoliadau, o fewn fframwaith cyffredin, i sefydlu cynlluniau cyfartaledd enillion gyrfa newydd i dalu pensiynau a buddiannau eraill i weision cyhoeddus penodol.

Rhagwelir y bydd yr awdurdod yn talu £16,991k i'r cynllun yn 2018/19.

Cyfartaledd pwysol hyd y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig ar gyfer aelodau'r cynllun yw 18 mlynedd, 2017/18 (18 mlynedd 2016/17).

35. Natur a Maint y Risgiau sy'n Deillio o Offerynnau Ariannol

Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu Cod Ymarfer Rheoli Trysorlysoedd y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth ac mae'n cydymffurfio â'r Cod Darbodus ar gyfer Cyllid Cyfalaf ar gyfer Awdurdodau Lleol.

Fel rhan o fabwysiadu Cod Rheoli'r Trysorlys, cymeradwyodd y Cyngor Strategaeth Reoli'r Trysorlys ar gyfer 2017/18 ar 14 Chwefror 2017. Mae'r Strategaeth yn nodi'r paramedrau ar gyfer rheoli risgiau sy'n gysylltiedig ag Offerynnau Ariannol. Mae'r Cyngor hefyd yn cynhyrchu Arferion Rheoli'r Trysorlys sy'n nodi'r trefniadau ymarferol i'w dilyn i reoli'r risgiau hyn.

Mae Strategaeth Reoli'r Trysorlys yn cynnwys Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol yn unol â Chyfarwyddyd Buddsoddi Llywodraeth Cymru i awdurdodau lleol. Mae'r Cyfarwyddyd hwn yn egluro y dylid rhoi blaenoriaeth i ddiogelwch a hylifedd, yn hytrach nag arenillion. Mae Strategaeth Trysorlys y Cyngor, ynghyd â'i Arferion Rheoli'r Trysorlys, yn seiliedig ar geisio cyfradd uchaf dychweliadau sy'n gyson â lefelau priodol diogelwch a hylifedd.

Y prif risgiau a gaiff eu cwmpasu yw:

Risg Credyd: Y posibilrwydd y bydd partïon eraill yn methu talu symiau dyledus i'r Cyngor.

Risg Hylifedd: Y posibilrwydd y does gan y Cyngor ddim arian ar gael i gwrdd â'i ymrwymadau i wneud taliadau.

Risg Marchnad: Y posibilrwydd y gallai colled ariannol godi i'r Cyngor o ganlyniad i newidiadau mewn mesuriadau fel cyfraddau llog a symudiadau ar y farchnad stoc.

Risg Credyd**Buddsoddiadau**

Mae'r Cyngor yn rheoli'r risg trwy sicrhau bod buddsoddiadau wedi'u lleoli gyda'r llywodraeth ganolog, awdurdodau eraill neu Fanciau a Chymdeithasau Adeiladu sydd â sgorau credyd digon uchel fel y nodwyd yn y Strategaeth Rheoli Trysorlys. Bydd cyfyngiad o £5,000k yn cael

ei roi ar swm yr arian y gellir ei fuddsoddi gyda pharti unigol. Ni ellir buddsoddi mwy na chyfanswm o £10,000k am gyfnod hirach na blwyddyn.

Nid oes gan y Cyngor unrhyw brofiad hanesyddol o ddiffygdalu gan barti arall. Mae'r Cyngor yn defnyddio amryw o ddangosyddion yn ogystal â sgorau credyd i benderfynu pwy i fuddsoddi gyda nhw. Mae'r rhain yn cynnwys gwarantau'r Llywodraeth, cryfder ariannol y Wlad a phrisiau cyfranddaliadau. Bydd y Cyngor a'i ymgynghorydd trysorlys yn parhau i ddadansoddi a monitro'r dangosyddion hyn a datblygiadau credyd yn rheolaidd ac yn ymateb yn ôl yr angen i sicrhau diogelwch y symiau a fuddsoddwyd.

Dyledwyr

Cydnabyddir yn yr amgylchedd economaidd presennol y bydd casglu arian dyledus yn anoddach, ond mae'r Awdurdod eisoes wedi buddsoddi mewn methodoleg Rheoli Credyd cryf gyda staff hyfforddedig wedi'u cefnogi gan drefnau effeithiol a ddylai gynnal llif arian a lleihau enghreifftiau o droseddau cytundebol.

Mae'r tabl isod yn crynhoi gwerth nominal portffolio buddsoddi'r Cyngor ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

		Sgôr Tymor Hir ar adeg Buddsoddi	Sgôr Tymor Hir ar 31/03/2018	Balans a fuddsoddwyd ar 31/03/2018 £000	Dyddiad Ad-dalu			
					0-3 Mis	4-6 Mis	7-9 Mis	10-12 Mis
					£000	£000	£000	£000
Banciau'r DU	Bank of Scotland	A+	A+	4,700	4,700			
	NatWest	BBB+	BBB+	500	500			
	Llywodraeth y DU Swyddfa Rheoli Dyled	AA	AA	7,400	7,400			
	Cyfanswm			12,600	12,600			

Diffiniad		
Graddau Tymor Hir	AA	Ansawdd Credyd Uchel iawn Disgwyliad o risg credyd isel iawn. Gallu cryf iawn i dalu ymrwymadau ariannol sydd ddim yn agored yn sylweddol i ddigwyddiadau rhagweladwy.
	A	Ansawdd Credyd Uchel Disgwyliad o risg credyd isel. Gallu cryf i dalu ymrwymadau ariannol, a all fod yn fwy agored i amodau busnes neu economaidd anffafriol nag sy'n wir ar gyfer graddau uwch.
	BBB	Ansawdd Credyd Da Disgwyliad o risg credyd isel ar hyn o bryd. Gallu digonol i dalu ymrwymadau ariannol, ond mae amodau busnes neu economaidd anffafriol yn fwy tebygol o effeithio ar y gallu hwn.

Risg Hylifedd

Mae gan y Cyngor fynediad at gyfleusterau benthyca gan y Bwrdd Benthyca Gwaith Cyhoeddus (PWLB). Does dim risg yn cael ei adnabod na fydd y Cyngor yn gallu dod o hyd i'r arian i dalu ei ymrwymadau. Mae'r Cyngor hefyd yn gorfod rheoli'r risg na fydd yn agored i ailgyflenwi cyfran helaeth o'r arian a fenthycwyd ar adeg pan mae cyfraddau llog yn anffafriol.

Roedd dadansoddiad aeddfedrydd dyled PWLB a dros dro y Cyngor ar 31 Mawrth 2018 fel a ganlyn:

	Blynyddoedd	31 Mawrth 2017 £000	31 Mawrth 2018 £000	%
Benthyciadau Tymor Byr	Llai na 1 blwyddyn	(4,533)	(30,390)	14.74
Benthyciadau Tymor Hir	Dros 1 dan 6	(21,217)	(19,830)	9.62
	Dros 6 dan 10	(10,713)	(9,800)	4.75
	Dros 10 dan 15	(10,168)	(10,049)	4.87
	Dros 15 dan 20	(29,349)	(35,803)	17.37
	Dros 20 dan 25	(14,796)	(12,370)	6.00
	Dros 25 dan 30	(6,000)	0	0.00
	Dros 30 dan 35	(4,000)	(11,053)	5.36
	Dros 35 dan 40	(69,630)	(71,897)	34.87
	Dros 40 dan 45	(14,320)	(5,000)	2.42
Cyfanswm Benthyca Tymor Hir		(180,193)	(175,802)	85.26
Cyfanswm Benthyca ar Swm Nominal		(184,726)	(206,192)	100.00
Llog a Gronnwyd		(1,451)	(1,454)	
Premiwm a Ohiriwyd		952	941	
Cyfanswm Benthyca ar Gost Amorteiddio		(185,225)	(206,705)	

Risg Marchnad**(1) Risg Cyfradd Llog:**

Mae'r Cyngor yn agored i risgiau sy'n deillio o symudiadau yn y cyfraddau llog. Nod y Strategaeth Rheoli Trysorlys yw lliniaru'r risgiau hyn trwy osod terfyn uchaf o 40% ar ddyled allanol a all fod yn destun cyfraddau llog amrywiol. Ar 31 Mawrth 2017 a 31 Mawrth 2018, roedd 100% o'r portffolio dyledion mewn offerynnau cyfradd sefydlog.

Mae buddsoddiadau hefyd yn amodol ar symudiadau mewn cyfraddau llog. Oherwydd bod buddsoddiadau yn cael eu gwneud ar gyfraddau sefydlog, ond ar gyfer cyfnodau amser byrrach, maent yn fwy agored i symudiadau cyfraddau llog. Mae'n rhaid cydbwysu'r risg yn erbyn y camau gweithredu a gymerwyd i liniaru'r risg credyd.

(2) Risg pris:

Nid yw'r Cyngor yn buddsoddi mewn cyfranddaliadau ecwiti ac felly ni fydd unrhyw risg prisiau (h.y. y risg y bydd y Cyngor yn dioddef colled o ganlyniad i symudiadau anffafriol ym mhris yr offerynnau ariannol).

(3) Risg cyfnewid tramor

Nid oes gan y Cyngor unrhyw asedau na dyledion ariannol mewn arian tramor. Felly, nid yw'n agored i risg o golli arian o ganlyniad i symudiadau anffafriol yn y cyfraddau cyfnewid.

36. Asedau Treftadaeth

Cysoni Gwerth Asedau Treftadaeth sydd gan yr Awdurdod.

	Cofeb Hynafol Cofrestredig £000	Plas Newydd £000	Carchar Rhuthun £000	Nant Clwyd Y Dre £000	Cyfanswm Asedau Treftadaeth £000
Cost neu Brisiad 1 Ebrill 2017	361	1,122	4,460	2,969	8,912
Ychwanegiadau	0	0	0	0	0
Colledion Amhariad a gydnabyddir yn y Gronfa					
Adbrisió Wrth Gefn	0	0	0	0	0
Dibrisiadau	0	(8)	(33)	(15)	(56)
31 Mawrth 2018	361	1,114	4,427	2,954	8,856

	Cofeb Hynafol Cofrestredig £000	Plas Newydd £000	Carchar Rhuthun £000	Nant Clwyd Y Dre £000	Cyfanswm Asedau Treftadaeth £000
Cost neu Brisiad 1 Ebrill 2016	361	1,130	4,493	2,984	8,968
Ychwanegiadau	0	0	0	0	0
Colledion Amhariad a gydnabyddir yn y Gronfa					
Adbrisió Wrth Gefn	0	0	0	0	0
Dibrisiadau	0	(8)	(33)	(15)	(56)
31 Mawrth 2017	361	1,122	4,460	2,969	8,912

Cofebion Hynafol Cofrestredig

Mae Castell Dinas Bran yn gastell canoloesol sy'n sefyll yn uchel ar fryn uwchben tref Llangollen. Mae hefyd yn safle bryngaer o'r Oes Haearn. Mae wedi'i brisio yn ôl ei gost. Mae Archeolegwyr y Sir wedi dosbarthu cofebion rhestredig eraill ac adeiladau rhestredig fel asedau treftadaeth ond nid oes gwerth ariannol wedi'i neilltuo ar gyfer y rhain. Maent yn cynnwys Tŵr Jiwbilî, Moel Fenlli, Moel y Gaer Llanbedr, Caer Drewyn, Tŷ Baddon Rufeinig Prestatyn. Mae rhagor o wybodaeth ar gael gan CADW neu Ymddiriedolaeth Archeolegol Clwyd Powys.

Regalia Dinesig

Nid yw Regalia Dinesig wedi'i gynnwys ar y fantolen eto oherwydd bod angen rhagor o wybodaeth. Credir bod y rhan fwyaf o'r Regalia Dinesig yn berchen i'r Cyngorau Tref unigol.

Adeiladau Treftadaeth

Mae gan Sir Ddinbych yr adeiladau treftadaeth a ganlyn. Adbrisiwyd yr adeiladau yn 2013/14 fel rhan o raglen adbrisio flynyddol. Nid oes prisiad, ar hyn o bryd, ar gyfer yr arteffactau a gedwir yn yr adeiladau. Mae'r rhan fwyaf o arteffactau yn 'roddion' heb unrhyw gost ac nid yw'r gair 'gwerth' mewn amgueddfeydd yn aml yn cyfeirio at werth ariannol.

Plas Newydd – Adeilad Gradd 2 a Thirwedd Rhestredig*

Mae Plas Newydd yn eiddo dau lawr ar wahân sydd wedi'i adeiladu gyda ffrâm bren a drychiadau brics a charreg wedi'u rendro a'u paentio. Mae gan yr amgueddfa tua 400 o arteffactau gan gynnwys dodrefn, eitemau cymdeithasol a domestig (llyfrau, medalau, cerameg a gwisgoed), effemera a chasgliadau amrywiol.

*Carchar Rhuthun – Carchar Fictoraidd Gradd 2**

Caeodd Carchar Rhuthun fel carchar yn 1916. Prynodd y Cyngor Sir yr adeiladau yn 1926 a'u defnyddio ar gyfer swyddfeydd, archifau'r sir a llyfrgell y dref. Yn ystod yr Ail Ryfel Byd, defnyddiwyd adeiladau'r carchar fel ffatri arfau, cyn ei dychwelyd i'r Cyngor Sir fel pencadlys Gwasanaeth Llyfrgell Sir Ddinbych. Yn 2002, ailwampwyd y carchar yn helaeth a'i ailagor fel amgueddfa. Mae rhai o'r eitemau yn y casgliad yn rhan annatod o'r adeilad, megis y baddonau cerrig, tra bod eraill yn wrthrychau ac yn archifau sy'n ymwneud â hanes y Carchar.

Nant Clwyd Y Dre – Adeilad Graddfa 1 a Gerddi Rhestredig*

Prynwyd yr eiddo gan Gyngor Sir Clwyd yn 1984. Roedd yn adfail ond roedd rhaglen i adnewyddu a diogelu'r rhannau allanol a gwblhawyd yng nghanol y 1990au. Cafodd yr eiddo ei adnewyddu yn llawn a'i agor i'r cyhoedd ym mis Mehefin 2007 fel amgueddfa oherwydd ei deilyngdod hanesyddol.

Mae'r eiddo yn cynnwys Tŷ 14eg Ganrif a ehangwyd yn helaeth. Mae'r eiddo yn strwythur rhestredig gradd 1 gyda gardd hanesyddol cofrestredig, gazebo rhestredig gradd 1 a waliau gardd rhestredig. Mae'r mwyafrif o'r eitemau sy'n cael eu harddangos yn atgynhyrchiadau neu o ffynhonnell anhysbys y tu allan i Sir Ddinbych. Fodd bynnag, mae unrhyw wrthrychau sy'n gysylltiedig yn uniongyrchol â hanes y tŷ, ac sydd wedi dod i'r amlwg ac wedi bod yn 'roddion' wedi dod i mewn i Wasanaeth Treftadaeth Sir Ddinbych.

Casgliadau Gwasanaeth Treftadaeth Sir Ddinbych

Mae'r casgliad yn dyddio o'r 1960au pan, cyn bodolaeth gwasanaeth amgueddfa neu dreftadaeth, roedd deunydd yn cael ei gasglu gan amryw o adrannau o'r hen awdurdodau lleol. Mae tua 10,000 o wrthrychau yn y casgliad gan gynnwys hanes cymdeithasol a diwydiannol, archif a deunydd archeolegol.

Amgueddfeydd

Mae tua 1,000 o eitemau yn gysylltiedig â'r hen amgueddfa yn Ninbych a tua 3,000 o eitemau unigol yn gysylltiedig ag Amgueddfa'r Rhyl.

Asedau Treftadaeth Anniriaethol

Mae rhai cofnodion hanesyddol yn cael eu cadw yn Swyddfa Cofnodion Sir Ddinbych, ond mae angen ymchwil pellach ar gyfer perchnogaeth rhai o'r cofnodion.

Arall

Nodwyd fod fan Ysgol Uchradd yn Sir Ddinbych lun gan yr arlunydd Tirlun Cymreig, Syr John "Kiffin" Williams. Amcangyfrif ir ei fod yn werth rhwng £14,000 - £20,000.

Rheoli Casgliadau a Phrasiadau

Mae rheoli casgliadau yn cael ei arwain gan y Cynllun Achrediadau a Strategaeth Amgueddfeydd Cymru. Mae casgliadau treftadaeth teithiol y Sir yn cael eu cadw yn Storfa'r Sir yn Rhuthun. Mae'r rhain yn cynnwys casgliadau archeolegol (fel canfyddiadau Rhufeinig o Faddondy Prestatyn a chasgliadau canoloesol o Gastell Rhuddlan), casgliadau sy'n gysylltiedig â Merched Llangollen, sawl cadair Eisteddfod a chasgliadau hanes cymdeithasol yn ymwneud â'r sir gyfan. Ym mis Awst 2017, cafodd Curadur Amgueddfa â chymwysterau proffesiynol ei recriwtio i gymryd cyfrifoldeb am ofalu am y casgliadau yn Sir Ddinbych, gan ddisodli'r trefniant SLA blaenorol gydag Ymddiriedolaeth Castell Bodelwyddan. Mae gwaith y Curadur hyd yn hyn wedi cynnwys cyflwyno Ail-achrediad llawn ar gyfer Plas Newydd, Carchar Rhuthun ac Amgueddfa'r Rhyl, a byddwn yn derbyn canlyniadau ym mis Medi 2018. Mae cynllun i symud yr holl wrthrychau a restrir yn y Casgliad Sir i Gronfa Ddata Rheoli Gwrthrychau Amgueddfa newydd ac i symud, ail-labelu, gwirio cyflwr a chymeryd ffotograff o bob wrthrych yn ei le a bydd yn cychwyn ym mis Mehefin 2018. Mae'r Curadur wedi cwblhau archwiliad o'r holl wrthrychau a gedwir / a ddangosir o fewn pob un o'r safleoedd Treftadaeth a restrir uchod. Mae'r swydd Curadur yn llwyr fodloni gofynion Achrediad Amgueddfeydd.

Benthyciadau

Bydd nifer o eitemau yn cael eu benthycia i ac o'r Gwasanaeth Treftadaeth. Mae gan Plas Newydd ddodrefn sy'n cael ei fenthycia gan Amgueddfa Cenedlaethol Cymru ac mae'r rhain wedi'u cynnwys ym mholisi yswiriant Sir Ddinbych. Mae yna hefyd eitemau ar fenthyciad hirdymor gan Orielau Cyfiawnder yn Nottingham yng Ngharchar Rhuthun. Bydd cofrestr fenthyciadau yn cael ei chadw ym mhrif swyddfa'r amgueddfa.

Caffael a Gwerthu

Mae gan y Gwasanaeth Treftadaeth "Lyfryn Dogfennau a Threfnau Amgueddfa", yn ogystal â'r polisïau eraill sydd wedi'u rhestru yng Nghynllun Ymlaen y Gwasanaeth Treftadaeth. Mae Dogfennaeth a Llawlyfr Gweithdrefn yr Amgueddfa yn dogfennu'r gweithdrefnau ar gyfer caffael a gwaredu pob eitem. Dylai fod gan bob eitem rif unigryw, manylion am berchnogaeth a math o flaendal. Unwaith y bydd eitem ar gael yn erbyn y Polisi Casglu, gwneir penderfyniad i'w dderbyn yn ffurfiol i gasgliad yr amgueddfa neu ddychwelyd i'r perchennog.

Adran 4: Datganiadau Atodol

A Nodiadau Ynglŷn Â'r Datganiadau Atodol

Datganiad Incwm a Gwariant y Cyfrif Refeniw Tai

2016/17 £000		Nodyn	2017/18 £000
	Gwariant		
3,886	Trwsio a chynnal		4,442
2,327	Goruchwylio a rheoli		2,523
12	Rhenti, cyfraddau, trethu a ffioedd eraill		13
4,106	Dibrisiant ac amhariad ar asedau anghyfredol	5	9,350
32	Costau rheoli dyledion		39
84	Symudiad mewn darpariaeth dyledion drwg		96
10,447	Cyfanswm Gwariant		16,463
	Incwm		
(13,605)	Rhenti anheddau (Gros)		(14,158)
(166)	Rhenti nad ydynt ar gyfer anheddau (Gros)		(172)
(13,771)	Cyfanswm incwm		(14,330)
	Gwariant net Gwasanaethau y Cyfrif Refeniw Tai fel sydd wedi'u cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		2,133
58	Cyfran y Cyfrif Refeniw Tai o'r Gwariant Corfforaethol		58
(3,266)	Gwariant Net y Gwasanaethau Cyfrif Refeniw Tai		2,191
	Cyfran y Cyfrif Refeniw Tai o'r incwm a gwariant sydd wedi'u cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		
22	Costau Gweinyddu Pensiwn		24
3,222	Llog yn daladwy a thaliadau tebyg		3,253
(15)	Incwm llog a buddsoddiadau		(10)
234	Llog net ar y rhwymedigaeth buddiannau net diffiniedig (ased)	6	225
(2,420)	Grantiau cyfalaf a chyfraniadau eraill a gafwyd		(2,409)
(2,223)	(Gweddill) neu ddiffyg ar gyfer y flwyddyn ar wasanaethau Cyfrif Refeniw Tai		3,274

Symudiadau'r Datganiad Cyfrif Refeniw Tai

2016/17 £000		2017/18 £000	
(2,604)	Balans y Cyfrif Refeniw Tai ar 1 Ebrill		(2,547)
(2,223)	(Gweddill) neu ddiffyg ar gyfer y flwyddyn ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cyfrif Refeniw Tai.	3,274	
2,137	Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau (gweler isod)	(2,993)	
(86)	(Cynnydd) neu leihad net cyn trosglwyddo i neu o'r cronfeydd wrth gefn		281
143	Trosglwyddiadau i neu (o'r) cronfeydd wrth gefn		63
57	(Cynnydd) neu leihad yn y flwyddyn ar y Cyfrif Refeniw Tai		344
(2,547)	Balans y Cyfrif Refeniw Tai ar 31 Mawrth		(2,203)

	<u>Addasiadau rhwng y sail gyfrifo a'r sail ariannu dan y Rheoliadau:</u> Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf <u>Gwrthdroad eitemau sydd wedi eu debydu a'u credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr</u>		
(4,106)	Y tâl a godir am ddibrisiant ac amhariad ar asedau anghyfredol	(9,350)	
2,420	Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a gymhwyswyd	2,409	
0	Gwariant Refeniw a Ariennir o Gyfalaf Trwy Statud	0	
(971)	Symiau'r asedau nad ydynt yn gyfredol a ddiddymwyd wrth waredu neu werthu fel rhan o'r enillion/colledion wrth waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(328)	(7,269)
	<u>Cynnwys eitemau nad ydynt wedi eu debydu na'u credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr</u>		
2,522	Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiadau cyfalaf	2,703	
1,497	Gwariant Cyfalaf y codir tâl yn erbyn Balansau'r Cyfrif Refeniw Tai	1,347	
	Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Derbyniadau Cyfalaf		
971	Trosglwyddiad enillion gwerthiannau arian parod a gredydwyd fel rhan o'r enillion/colledion wrth waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cyfrif Refeniw Tai	328	
	Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol		
(2)	Y swm sy'n gwahaniaethu rhwng costau ariannu y codir tâl amdanynt i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'r costau ariannu y codir tâl amdanynt yn ystod y flwyddyn yn unol â gofynion statudol.	0	
	Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Gronfa Bensiynau		
(693)	Gwrthdroad eitemau mewn perthynas â buddiannau ymddeol sydd wedi eu debydu a'u credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Cyfrif Refeniw Tai.	(967)	
493	Cyfraniadau pensiwn gweithiwr yn daladwy yn y flwyddyn	579	
	Addasiadau'n cynnwys y Cyfrif Absenoldeb Cronnol		
6	Y swm sy'n gwahaniaethu rhwng tâl swyddogion y codir amdanynt i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Cyfrif Refeniw Tai ar sail gronnus, a'r tâl y codir amdanynt yn ystod y flwyddyn yn unol â gofynion statudol.	(14)	4,276
2,137	Cyfanswm yr addasiadau		(2,993)

Nodiadau ynglŷn â'r Datganiadau Atodol**1. Stoc Tai**

Roedd cyfanswm stoc tai y Cyngor fel a ganlyn:

2016/17 Nifer yr Eiddo		2017/18 Nifer yr Eiddo
1,816	Tai	1,810
977	Fflatiau	954
618	Byngalos	616
3,411	Cyfanswm	3,380

Yn ystod y flwyddyn, gwerthwyd pedwar adeilad dan y Cynllun Hawl i Brynu. Cafodd chwech eu hailddosbarthu, prynwyd pedwar yn ystod y flwyddyn a thynnwyd pump ar hugain o'r stoc dai a byddant yn cael eu dymchwel yn 2018/19.

2. Ôl-ddyledion Rhent

Ar 31 Mawrth 2018, roedd ôl-ddyledion rhent y tenantiaid yn £427k, (£368k ar 31 Mawrth 2017) sy'n cynrychioli 2.60% o'r incwm net rhent sy'n ddyledus yn ystod y flwyddyn. Dilëwyd cyfanswm ôl-ddyledion o £36k yn ystod y flwyddyn. Gwnaethpwyd cyfraniad i'r ddarpariaeth Dyledion Drwg ac Amheus o £96k yn ystod y flwyddyn a'r balans ar ddiwedd y flwyddyn yw £330k.

3. Derbyniadau Cyfalaf

Bu 4 gwerth Hawl i Brynu (RTB) yn 2017/18. Er bod y "RTB" wedi ei atal, mae ceisiadau cyn-atal wedi eu cwblhau. Yn 2017/18 derbyniwyd £328k o werthiannau "RTB", £ 971k yn 2016/17.

4. Dadansoddiad Gwariant Cyfalaf y Cyfrif Refeniw Tai

Yn ystod 2017/18, roedd gwariant cyfalaf o £9,000k ar welliannau i stoc tai y Cyngor. Mae hyn yn cynnwys gwelliannau i'r stoc presennol a buddsoddiad mewn safleoedd i hwyluso datblygiad stoc tai ychwanegol. Mae hefyd yn cynnwys caffaeliad stoc tai blaenorol. Mae'r cyfanswm gwariant cyfalaf wedi'i ariannu gan pedair ffynhonnell: Y Lwfans Gwaith Trwsio Mawr (grant y llywodraeth), derbyniadau cyfalaf (o'r cynllun 'Hawl i Brynu') cyfraniadau refeniw Uniongyrchol y Cyfrif Refeniw Tai a Benthycia Darbodus fel y nodwyd yn y tabl drosodd.

2016/17 £000	Gwariant Cyfalaf Tai	2017/18 £000
7	Rheoli Ansawdd Perfformiad – Prosiect TG	87
1,724	Caffaeliadau	3,007
6,250	Cynlluniau Gwella	5,906
7,981	Gwariant yn y Flwyddyn	9,000
	<i>Wedi'i ariannu gan:</i>	
2,420	Lwfans Gwaith Trwsio Mawr (Grant)	2,409
243	Derbyniadau Cyfalaf Defnyddiol	82
	Cyfraniadau refeniw Cyfrif Refeniw Tai	
1,497	Uniongyrchol	1,647
3,821	Benthyca Darbodus	4,862
7,981	Cyfanswm	9,000

5. Dibrisiant a Cholledion Amhariad ac Ailbrisió Asedau Anghyfredol

Yn unol â'r fframwaith Cyfrifo Adnoddau, bydd ffioedd dibrisiant, amhariad a cholledion adbrisió wedi'u cynnwys yn y Cost Gwasanaethau Net Cyfrif Refeniw Tai. Mae'r ffi dibrisio yn seiliedig ar werth y Fantolen o'r anheddau ac asedau eraill ac mae'n adlewyrchu'r asedau sy'n bodoli ac a ddefnyddir wrth ddarparu'r gwasanaeth, yn hytrach na'r arian a wariwyd arnynt bob blwyddyn. Mae'r amhariad a'r colledion adbrisió yn deillio o ganlyniad i'r broses adbrisió. Mae'r ffi dibrisio, amhariad a cholledion adbrisió'n cael eu cildroi o Gostau Net Gwasanaethau drwy Symudiad ar Ddatganiad CRT. Mae'r cildroad yn dod â phris net cyfalaf i'r CRT yn ôl i bris statudol, sy'n cael ei gyfrifo yn unol ag Penderfyniad Cyffredinol ynghylch Eitem 8 Credyd ac Eitem 8 Debid (Cymru) 2015. Nid yw'r ffioedd dibrisio a cholledion amhariad ac ailbrisió yn cael effaith ar falansau'r Cyfrif Refeniw Tai.

Mae cyfanswm ffioedd dibrisio a cholledion amhariad ac adbrisió ar gyfer 2017/18 yn cael eu dangos isod:

2016/17 £000	Ffioedd Dibrisio a Cholledion Amhariad CRT	2017/18 £000
2,099	Asedau Gweithredol – Anheddau	2,103
63	Asedau Gweithredol - Systemau cyfathrebu	63
2,162	Cyfanswm Dibrisiant	2,166
1,944	Colledion Amhariad ac Adbrisiad	7,184
4,106	Cyfanswm Ffioedd Dibrisio a Cholledion Amhariad CRT	9,350

Yn 2016/17 ail-brisiwyd 100% o'r Tai Cyngor, bydd yr ailbrisiad 100% nesaf yn 2021/22. Yn 2016/17 codwyd £6.1m o golledion amhariad i'r Gronfa Ailbrisió Wrth Gefn.

6. Trafodion yn Ymwneud â Buddion Ymddeol

Mae cost buddiannau ymddeol wedi'i gydnabod yng nghost net gwasanaethau pan gânt eu hennill gan weithwyr, yn hytrach na phan gaiff y buddiannau eu talu fel pensiynau. Ond, mae'r ffi i'r Cyfrif Refeniw Tai yn seiliedig ar gyfraniad y cyflogwr sy'n daladwy yn y flwyddyn, felly bydd gwir gost y buddion ymddeol yn cael eu dileu yn y Datganiad Symudiad Cyfrif Refeniw Tai.

Mae'r trafodion canlynol wedi'u gwneud yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'r Datganiad Symudiadau Cyfrif Refeniw Tai yn ystod y flwyddyn.

2016/17 £000	Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	2017/18 £000
437	<u>Cost net y Gwasanaethau</u>	702
0	Costau Gwasanaeth Cyfredol	16
	Costau Gwasanaeth y Gorffennol	
22	<u>Gwariant Gweithredu Net</u>	24
234	Treuliau Gweinyddu Pensiwn	225
	Gwariant Llog Net	
693	Ffi net i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	967
(693)	Symudiadau'r Datganiad Cyfrif Refeniw Tai Dileu ffioedd net ar gyfer buddion ymddeol yn unol â'r Cod	(967)
493	Cyfraniadau cyflogwr sy'n daladwy i Gynllun Cronfa Bensiwn Clwyd	579

Adran 5: Adroddiad archwilio arfaethedig Archwilydd Cyffredinol Cymru i Aelodau
Cyngor Sir Ddinbych

Adran 6: Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2017-18

Pam mae angen Datganiad Llywodraethu Blynyddol?

Mae llywodraethu da yng Nghyngor Sir Ddinbych (y Cyngor):

- yn annog penderfyniadau mwy deallus a mwy hirdymor, yn ogystal â defnyddio adnoddau mewn modd effeithlon.
- yn cryfhau atebolrwydd ar gyfer gwarchod yr adnoddau hynny.
- yn cael eu nodweddu gan graffu cadarn, sy'n rhoi pwysau pwysig ar wella perfformiad y Cyngor a mynd i'r afael â llygredigaeth.
- yn gwella arweinyddiaeth, rheolaeth a goruchwyliaeth sefydliad, gan arwain at ymyraethau mwy effeithiol ac, yn y pen draw, gwell canlyniadau.

I gyflawni ei swyddogaethau eang, rhaid i'r Cyngor fodloni ystod gymhleth o amcanion gwleidyddol, economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol yn y tymor byr, canolig a hir. Mae hyn yn ei wneud yn agored i gyfres o gyfyngiadau a mentrau allanol a mewnol gwahanol i'r rheiny a welir yn y sector preifat, ac mae pob un ohonynt yn effeithio ar ei drefniadau llywodraethu. Deddfwriaeth allweddol yng Nghymru yw Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, sy'n mynnu fod y Cyngor yn ystyried y tymor hir wrth wneud penderfyniadau a gweithio ar y cyd â chyrff cyhoeddus eraill i wella lles yng Nghymru.

Gan hynny, mae gan randdeiliaid fuddiant mewn materion megis:

- a) a yw'r deilliannau a gynlluniwyd wedi'u darparu ac a yw'r canlyniadau wedi'u cyflawni; ac
- b) a yw hyn wedi'i wneud mewn modd effeithlon, economaidd, effeithiol a theg.

Gan hynny, rhaid i'r Cyngor fod yn hynod dryloyw a darparu gwybodaeth o ansawdd uchel am bob agwedd ar ei berfformiad. O fewn yr adolygiad llywodraethu blynyddol, cydlynodd y Gweithgor Llywodraethu Corfforaethol hunanasesiad o'n trefniadau yn erbyn y Fframwaith Llywodraethu Corfforaethol yn ôl y gofynion a amlinellwyd yn CIPFA/Solace 2016 – Nodiadau Canllaw ar gyfer Awdurdodau Cymru. Rhoddodd yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth ystyriaeth i'r canlyniadau a'r egwyddorion sydd angen eu gwella ymhellach a ddangosir yn y Cynllun Gwella ar dudalen 15. Mae crynodeb o ganlyniadau ein hunanasesiadau wedi ei chynnwys yn y ddogfen hon wedi eu rhestru dan egwyddorion allweddol llywodraethu da rydym yn eu defnyddio yn ein fframwaith llywodraethu corfforaethol.

Beth yw egwyddorion allweddol y Fframwaith Llywodraethu Corfforaethol

Swyddogaeth sylfaenol llywodraethu da yn y Cyngor yw sicrhau ei fod yn cyflawni'r canlyniadau a fwriedir gan weithredu er budd y cyhoedd bob amser.

Mae Fframwaith Llywodraethu Corfforaethol y Cyngor yn seiliedig ar saith egwyddor greiddiol:

- A Ymddwyn gydag uniondeb, dangos ymrwymiad cadarn i werthoedd moesegol, a pharchu rheol gyfreithiol
- B Sicrhau bod y Cyngor yn agored a'i fod yn ymgysylltu â rhanddeiliaid yn gynhwysfawr
- C Diffinio canlyniadau o ran buddion economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy
- D Penderfynu ar yr ymyraethau angenrheidiol i gyflawni'r canlyniadau a fwriedir cystal ag sy'n bosibl
- E Datblygu cynhwysedd y Cyngor, gan gynnwys galluedd ei arweinwyr a'i weithwyr
- F Rheoli risgiau a pherfformiad drwy fesurau rheoli mewnol cadarn a rheolaeth ariannol gref
- G Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio er mwyn darparu atebolrwydd effeithiol

Crynodeb o'n trefniadau llywodraethu

Mae'n ofynnol i ni adolygu effeithiolrwydd ein trefniadau llywodraethu bob blwyddyn. Mae'r rhain yn cynnwys:

- Cynnal fframwaith tystiolaeth parhaus sy'n dangos sut y gallwn ddarparu sicrwydd yn ein trefniadau llywodraethu.
- Adolygu effeithiolrwydd Cyfansoddiad y Cyngor yn rheolaidd.
- Adolygu trefniadau llywodraethu o fewn gwasanaethau a ddarperir ar ein rhan gan bartneriaid, sefydliadau hyd braich ac ati.
- Cael Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol sy'n cyflawni swyddogaethau craidd 'pwyllgor archwilio', gan gynnwys:
 - adolygiad rheolaidd o'n trefniadau llywodraethu;
 - ystyried ac adolygu strategaethau, cynlluniau ac adroddiadau archwilio mewnol ac allanol;
 - adolygu, craffu a chymeradwyo'r datganiad cyfrifon blynyddol; a
 - monitro effeithiolrwydd rheoli risg.
- Ymgynghori'n eang ar ein hunanasesiad gydag uwch reolwyr ac aelodau etholedig.
- Defnyddio gwybodaeth o amryw o ffynonellau i lywio ein trefniadau llywodraethu, er enghraifft:
 - heriau gwasanaeth;
 - adroddiadau perfformiad;
 - rheoli risg;
 - adroddiadau rheoleiddwyr allanol; ac
 - Adroddiad Blynyddol y Prif Archwilydd Mewnol.

I grynhoi, mae ein hunanasesiad yn rhoi tystiolaeth a sicrwydd bod gan y Cyngor drefniadau llywodraethu cadarn. Mae'r tudalennau canlynol yn cynnig crynodeb o'r camau a'r ymddygiad a gymerwyd gan y Cyngor mewn perthynas a phob un o'r saith egwyddor greiddiol a'u hegwyddorion ategol. Byddwn yn monitro ac yn adrodd ar gynnydd y cynllun gweithredu i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn rheolaidd.

Egwyddor A

Ymddwyn gydag uniondeb, dangos ymrwymiad cadarn i werthoedd moesegol, a pharchu rheolaeth y gyfraith

Egwyddorion Ategol

Ymddwyn gydag Uniondeb

Dangos ymrwymiad cadarn i werthoedd moesegol

Parchu rheolaeth y gyfraith

Sut rydym ni'n gwneud hyn:

Tudalen 138

- Mae disgwyl i Swyddogion ac Aelodau ymddwyn yn ôl Codau Ymddygiad, Cyfansoddiad, a pholisïau a gweithdrefnau'r Cyngor
- Mae gan y Cyngor Bwyllgor Safonau i hyrwyddo safonau ymddygiad uchel gan aelodau etholedig.
- Mae gan y Cyngor werthoedd a rennir, wedi eu cynnwys yn y Cynllun Corfforaethol, lle mae'n cyfathrebu gydag Aelodau, swyddogion, trigolion a phartneriaid.
- Codau Ymddygiad ar gyfer Aelodau a Swyddogion ac mae angen datgan cysylltiadau busnes ac anrhegion ac / neu letygarwch a dderbyniwyd.
- Mae'r Codau hyn yn cael eu hadolygu o bryd i'w gilydd i sicrhau eu bod yn gweithredu'n effeithiol.
- Mae polisiau allweddol ar waith i atal a lleihau'r risg o dwyll. Mae'r polisiau'n cynnwys: Polisi Rhannu Pryderon, Strategaeth Gwrth-dwyll a Llygredigaeth a Rheoliadau Ariannol a Rheolau'r Weithdrefn Gontractau
- Penderfyniadau a wneir gan ddefnyddio Asesiad Effaith.
- Polisi cwynion i dderbyn ac ymateb i unrhyw bryderon a dderbynnir.

- Mae'r arweinyddiaeth ofynnol ac ymddygiad staff yn rhan o'r gwerthusiadau perfformiad. Safon ymddygiad disgwyliedig wrth gyflwyno, goruchwyliaeth, hyfforddiant a gwerthusiadau a cymwyseddau allweddol.
- Mae polisi recriwtio'r Cyngor, prosesau cyflwyno a hyfforddi yn ymgorffori ymddygiad personol gyda gwerthoedd moesegol.
- Mae gwerthoedd craidd y Cyngor yn ymwneud ag ymddygiad moesegol. Balchder, Parch, Undeb ac Uniondeb
- Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol a chylch gorchwyl y Pwyllgor Safonau.
- Cydymffurfiaeth â pholisïau a gweithdrefnau
- Mynd ati i geisio rhwystro ac atal twyll a llygredigaeth gan ddilyn y Strategaeth ar gyfer Atal Twyll, Llwgrwobrwyo a llygredigaeth a defnyddio Cynllun Gwrth-Dwyll Archwilio Mewnol. Lle amheuir fod anghysonderau, sicrhau yr ymchwilir yn drwyadl i hynny.

- Mae Cyfansoddiad y Cyngor yn amlinellu cyfrifoldebau'r Cyngor, y Cabinet, Craffu a Phwyllgorau eraill, yn ogystal â swyddogion, gan gynnwys grymoedd penderfynu (Cynllun dirprwyo).
- Mae'r Cyfansoddiad yn gosod disgwyliaid o ran safonau ymddygiad a chaiff hyn ei fonitro gan y Pwyllgor Safonau.
- Cofnodir cyngor cyfreithiol a ddarperir i swyddogion ac mae Asesiadau effaith yn sicrhau fod y penderfyniadau y mae'r Cyngor yn eu gwneud er budd dinasyddion, cymunedau a budd-ddeiliad.
- Fframwaith Gwrth-Dwyll a Llygredigaeth a gefnogir gan nifer o bolisïau a gweithdrefnau. Ymchwilir i achosion disgyblu ac unrhyw gyhuddiadau o wneud unrhyw beth o'i le yn unol â hynny.
- Mae gan Swyddog Monitro'r Cyngor ddarpariaethau mewn grym i sicrhau fod y penderfyniadau sy'n cael eu gwneud gan y Cyngor yn unol â'r gyfraith a bod y Cyngor yn cydymffurfio gyda darpariaethau ei gyfansoddiad.

Egwyddor B

Sicrhau bod y Cyngor yn agored a'i fod yn ymgysylltu â budd-ddeiliaid yn gynhwysfawr

Egwyddorion Ategol

Openness

Engaging comprehensively with institutional stakeholders

Engaging stakeholders effectively, including individual citizens and service users

Sut rydym yn gwneud hyn:

- Caiff cynnydd yn erbyn y Cynllun Corfforaethol ei fonitro bob chwarter blwyddyn drwy adroddiadau perfformiad, ariannol a risg i'r Cabinet a'r Pwyllgorau Craffu, sydd ar gael i'r cyhoedd.
- Mae cyfarfodydd yn cael eu hysbysebu i'r cyhoedd ac yn cael eu cynnal mewn amgylchedd agored gyda mwy o gyfarfodydd yn cael eu darlledu'n fyw ar y we bellach.
- Mae'r Cyngor yn cyhoeddi gwybodaeth ar ei wefan fel rhan o'r cynllun cyhoeddi.
- Mae ymrwymiad y Cyngor i fod yn agored hefyd yn cael ei ddangos drwy:
 - Asesiad effaith ar gyfer holl benderfyniadau allweddol y Cyngor;
 - Gweithdrefn Cwynion a Chanmoliaethau
 - Amcanion lles;
 - Cafodd sgwrs y sir ddylanwad mawr ar ddatblygiad y Cynllun Corfforaethol a'i flaenoriaethau. Hefyd mae ymgynghori cyhoeddus ar rai o'r prif benderfyniadau a wnaed drwy wefan y Cyngor;
 - Modelau cytundeb ffurfiol ac anffurfiol gyda gweithwyr a chymunedau e.e. modelau darparu amgen a Grwpiau Ardal yr Aelodau;
 - Ymgysylltu ag Undebau Llafur.

- Mae Sgwrs y Sir a'r Cynllun Corfforaethol yn croesawu ymatebion gan drigolion.
- Cynllun Lles.
- Mae'r Cyngor yn defnyddio amryw o ddulliau i ymgysylltu â budd-ddeiliaid sy'n cynnwys:
 - Strategaeth gyfathrebu
 - Strategaeth ymgysylltu â'r gymuned
 - Cynlluniau dinas, tref ac ardal
 - Arwain cyfathrebu gan gynnwys Cyfryngau Cymdeithasol
 - Cyfarfodydd ffurfiol ac anffurfiol gyda grwpiau budd-ddeiliaid
 - Ymgysylltu â budd-ddeiliaid ar faterion strategol
 - Arolygon a holiaduron wedi eu harwain gan wasanaethau
- Mae aelodau etholedig yn atebol yn ddemocrataidd i'w hardal leol ac yn cynnig swyddogaeth glir i'r arweinwyr wrth greu cymunedau cynaliadwy.
- Mae'r Cyngor yn dibynnu ar gytundebau partneriaeth anffurfiol a ffurfiol i gynnig canlyniadau penodol yn gweithredu dan y fframwaith llywodraethu mewn partneriaeth.
- Mae'r Pwyllgor Craffu Partneriaethau yn monitro perfformiad partneriaethau allweddol.
- Datblygu a gweithredu modelau darparu gwasanaeth amgen i ganiatáu defnydd mwy effeithlon ac effeithiol o adnoddau.

- Mae'r Cynllun Corfforaethol yn amlinellu'r strategaeth hirdymor ar gyfer y Cyngor a datblygwyd hwn gan ymgynghori â'r cyhoedd a budd-ddeiliaid allweddol eraill.
- Cynhaliwyd trefniadau ymgynghori cyhoeddus ffurfiol a chyfarfodydd cyhoeddus i ganfod barn budd-ddeiliad cyn datblygu a chyflwyno newidiadau allweddol.
- Sefydlwyd Panel Dinasyddion yn cynnwys trigolion Sir Ddinbych sydd â'r dasg o roi eu barn ar wasanaethau'r Cyngor a materion sy'n effeithio ar Sir Ddinbych.
- Dyma rai dulliau i ymgysylltu â dinasyddion, defnyddwyr gwasanaeth a budd-ddeiliaid allweddol unigol:
 - Strategaeth gyfathrebu ac ymgysylltu'r bwrdd gwasanaeth cyhoeddus
 - Strategaeth gyfathrebu
 - Sgwrs y Sir
 - Arolwg Preswylwyr
 - Cynnal asesiad effaith ar gyfer holl benderfyniadau arwyddocaol y Cyngor
 - Gosodwyd asesiad lles ac amcanion lles
 - Defnyddio canlyniadau arolygon bodlonrwydd cwsmeriaid i wella darpariaeth gwasanaeth.
 - Adolygwyd y cwynion a gwnaed gwelliannau lle bo modd.

Egwyddor C

Diffinio canlyniadau o ran buddion economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy

Egwyddorion Ategol

Diffinio canlyniadau

Buddion economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy

Sut rydym ni'n gwneud hyn

Tudalen 141

- Amlinellir gweledigaeth hirdymor a blaenoriaethau'r Cyngor yn y Cynllun Corfforaethol. Mae'r rhain wedi eu llunio gan ystyried gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.
- Mae Strategaeth Ariannol Tymor Canolig a phroses flynyddol y gyllideb yn sicrhau fod adnoddau ariannol yn cael eu cyfeirio at flaenoriaethau'r Cyngor.
- Mae'r Cyngor yn gweithio mewn partneriaeth gyda sefydliadau eraill lle mae amcanion yn cael eu rhannu a manteision cydweithio.
- Mae'r Cyngor yn gweithredu ymagwedd strwythuredig at gomisiynu gwasanaethau a diffinio canlyniadau.
- Mae trefniadau rheoli a monitro contractau ar waith i sicrhau fod gwasanaethau a chanlyniadau disgwylidig yn cael eu darparu i'r safon ofynnol.
- Mae amcanion trefniadol yn cael eu darparu drwy Fyrddau Rhaglen a'r broses wleidyddol o wneud penderfyniadau.
- Ystyriaeth wrth Gynllunio Gwasanaethau gan gynnwys cynaliadwyedd darpariaeth gwasanaethau.
- Mae angen cwblhau asesiad cychwynnol ar holl benderfyniadau'r Cyngor.
- Mae'r Strategaeth Rheoli Risg yn sicrhau y caiff cofrestrau risg a therminoleg eu gweithredu'n gyson. Gweithredir Rheoli Risg ar lefelau corfforaethol, prosiect, partneriaeth a gwasanaeth ac mae'n cael ei adrodd gan ddefnyddio'r system perfformiad corfforaethol (Verto). Mae adroddiad penderfyniadau'r Cyngor yn gorchymyn cael asesiad o'r risgiau sydd ynghlwm wrth wneud neu beidio â gwneud y penderfyniad.
- Mae Cynllun Lles y Sir a chyflawniad blaenoriaethau Bwrdd y Gwasanaethau Cyhoeddus yn sicrhau fod gwasanaethau cyhoeddus yn cydweithio'n effeithiol.

- Mae'r Cyngor wedi sefydlu bwrdd rhaglen 'Ail-lunio'r Cyngor' i ganfod arbedion effeithlonrwydd ar draws y sefydliad mewn modd systematig ac ystyriol.
- Mae'r Strategaeth Gaffael yn diffinio disgwyliadau ynghylch buddion economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol sy'n hysbysu manylebau gwasanaeth, tendrau a chontractau.
- Datblygwyd a phroffwyd y Cynllun Parhad Busnes i sicrhau bod modd cynnal ac adfer gwasanaethau hanfodol yn ystod sefyllfa o argyfwng.
- Mae angen cwblhau asesiad effaith ar benderfyniadau'r Cyngor, sy'n ystyried y saith egwyddor gynaliadwyedd a gofynion deddfwriaethol Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.
- Gosod cyllideb y Rhaglen Gyfalaf a'r Strategaeth Ariannol Tymor Canolig a chynllunio busnes tymor hirach gan ddefnyddio modelau rhagolygu.
- Mae angen ystyried risgiau hirdymor, cynaliadwyedd a gwerth am arian er mwyn rheoli rhaglenni a phrosiectau.
- Mae'r Gofrestr Risgiau Cymunedol yn canolbwyntio ar risgiau hirdymor i'r boblogaeth. Rhennir hyn yn rhanbarthol gyda Bwrdd y Gwasanaethau Cyhoeddus.

Egwyddor D

Penderfynu ar yr ymyraethau angenrheidiol i gyflawni'r canlyniadau a fwriedir cystal a bo modd

Egwyddorion Ategol

Pennu ymyrraeth

Cynllunio ymyriadau

Gwella cyflawniad canlyniadau a fwriedir

Sut rydym ni'n gwneud hyn

Tudalen 142

- Mae proses benderfynu'r Cyngor yn sicrhau fod penderfynwyr yn cael dadansoddiad gwrthrychol a chadarn o sawl dewis er mwyn dangos sut y bydd canlyniadau yn cael eu cyflawni, ynghyd ag asesiad effaith a'r risgiau a chyfluoedd sy'n gysylltiedig â'r dewisiadau hyn i helpu hysbysu eu penderfyniadau.
- Cynhelir ymgynghoriadau cyhoeddus wrth wneud penderfyniadau sy'n ymwneud â newidiadau sylweddol i wasanaethau i sicrhau fod adborth dinasyddion a defnyddwyr gwasanaethau yn hysbysu'r penderfyniad.
- Roedd asesiadau Lles Lleol yn sail i'r Cynllun Corfforaethol ac yn ei dro, i Gynlluniau Gwasanaeth.
- Sefydlwyd Panel Dinasyddion i gael barn ar wasanaethau gan ddetholiad o drigolion Sir Ddinbych.
- Datblygwyd porth a phegyn ymgysylltu i hwyluso cyfathrebu.

- Mae'r Cynllun Corfforaethol yn amlinellu blaenoriaethau a chynlluniau'r Cyngor, yn dilyn ymgynghori cyhoeddus fel rhan o Sgwrs y Sir.
- Mae adroddiadau perfformiad chwarterol, dadansoddi tueddiadau, ac adroddiadau ariannol i'r Cabinet a'r Pwyllgorau Craffu ac mae strategaethau lliniaru yn cael eu cyflwyno i reoli unrhyw risgiau a ganfyddir.
- Mae cynlluniau gwasanaeth yn cynnwys dangosyddion perfformiad lleol yn ogystal â rhai cenedlaethol.
- Mae'r broses herio gwasanaethau yn cynnwys mesur perfformiad gwasanaethau drwy gymharu dangosyddion perfformiad cenedlaethol a data meincnodi.
- Gweithredir rheoli risg wrth weithio mewn partneriaeth ac ar y cyd.
- Mae proses gynllunio'r gyllideb ar waith i baratoi cyllidebau yn unol â'r amcanion, strategaethau a'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig.

- Mae'r broses o gynllunio'r gyllideb yn cynnwys cyfraniad gan wasanaethau a chyfraniad gan Aelodau i sicrhau fod gofynion o ran adnoddau ar gyfer gwasanaethau yn cael eu nodi yn ogystal ag amlygu unrhyw ddiffyg mewn adnoddau a gofynion gwariant.
- Caiff 'Gwerth Cymdeithasol' drwy gynllunio a chomisiynu gwasanaeth ei gyflawni drwy'r Strategaeth Gaffael a'r Rheolau Caffael Corfforaethol. Hefyd mae datganiadau lles wedi eu cysylltu â chynlluniau gwasanaeth ac mae asesiadau effaith o ran lles hefyd yn hysbysu penderfyniadau allweddol a newidiadau i wasanaethau neu bolisiau.
- Mae'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig yn dangos sut y bydd adnoddau'r Cyngor yn cael eu defnyddio dros y blynyddoedd nesaf i gyflawni canlyniadau a blaenoriaethau a gytunwyd arnynt. Mae'n amlinellu'r lefel neu'r adnoddau a fydd ar gael a sut y mae'r rhain yn cael eu dyrannu ar hyn o bryd rhwng gwasanaethau.

Egwyddor E

Datblygu cynhwysedd y Cyngor, gan gynnwys galluoedd ei arweinwyr a'r unigolion y tu mewn iddo

Egwyddorion Ategol

Datblygu gallu'r endid

Sut rydym ni'n gwneud hyn:

- Mae'r Broses Herio Gwasanaeth yn dangos sut mae'r Cyngor yn adolygu ei weithrediadau, perfformiad, a'i ddefnydd o asedau yn rheolaidd i sicrhau eu bod yn parhau i fod yn effeithiol. Mae hyn yn cynnwys ymarferion ymchwil a meincnodi ac adolygiad o ddangosyddion perfformiad cenedlaethol a lleol.
- Adolygiadau rheolaidd o ddarpariaeth gwasanaeth, perfformiad a risgiau drwy gyfarfodydd tîm ac adroddiadau perfformiad bob chwarter.
- Gwaith cydweithredol a gwaith mewn partneriaeth ar waith yn rhanbarthol ac yn genedlaethol a monitro trwy strwythur byrddau a phwyllgorau i sicrhau y cyflawnir gwerth ychwanegol.
- Mae gan y Cyngor fframwaith model darparu gwasanaeth amgen sy'n cynnwys achos busnes, gwerthusiad dewisiadau ac ati. Mae hyn yn rhan o'r Rheoliadau Ariannol.
- Mae'r Cyngor wedi datblygu cynllun gweithlu i wella dyraniad adnoddau strategol.
- Mae cynllunio Datblygu Sefydliadol ar waith i nodi gallu a chynnydd gweithlu yn y dyfodol.
- Ymarferion gwaith hyblyg gan gynnwys rhannu desgiau a gweithio o gartref er mwyn gwneud defnydd mwy effeithiol o adnoddau.

Datblygu gallu arwain yr endid ac unigolion eraill

- Mae Cyfansoddiad y Cyngor yn amlinellu'n glir beth yw swyddogaethau arweinwyr etholedig a rhai a benodwyd i alluogi cyd-ddealltwriaeth o swyddogaethau ac amcanion. Mae hefyd yn nodi'r mathau o benderfyniadau sy'n cael eu dirprwyo yn ei Gynllun Dirprwyo.
- Mae Strategaeth Arweinyddiaeth ar waith i ddatblygu sgiliau arwain a rheoli Uwch Reolwyr.
- Mae'r system werthuso yn asesu a yw amcanon arweinwyr yn cael eu diwallu.
- Mae cyfarfod y Cadeiryddion Craffu yn galluogi trafod swyddogaethau a rhaglenni ar gyfer cyfarfodydd craffu.
- Penodwyd aelodau lleyg medrus a phrofiadol i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol a'r Pwyllgor Safonau i alluogi gallu ac effeithiolrwydd.
- Proses gyflwyno ar gyfer aelodau a gweithwyr.
- Mae anghenion datblygu yn cael eu nodi drwy gyfarfodydd wyneb yn wyneb, goruchwyliaeth a gwerthuso. Hefyd mae strategaeth ddatblygu aelodau etholedig yn amlinellu cynllun hyfforddi ar gyfer aelodau.
- Mae pwyllgorau yn adolygu ei berfformiad ei hun yn flynyddol ac mae cyfle i nodi meysydd i'w gwella ac anghenion hyfforddi.
- Darperir hyfforddiant gan ddefnyddio amrywiaeth o ddulliau gan gynnwys modiwlau e-ddysgu sy'n orfodol ar gyfer pynciau penodol e.e. Diogelu Data, Diogelu.
- Mae iechyd a lles y gweithlu i gefnogi a chynnal ei les corfforol a meddyliol yn cael ei ddarparu drwy amryw o bolisiau a chefnogaeth AD, dull gweithio hyblyg, gweithio qartref a'r Gwasanaeth Iechyd Galwedigaethol.

Egwyddor F

Tudalen 145

Rheoli risgiau a pherfformiad drwy fesurau rheoli mewnol cadarn a rheolaeth gref o arian cyhoeddus

Egwyddorion Ategol

Rheoli Risg

Rheoli perfformiad

Rheolaeth fewnol gadarn

Rheoli data

Rheolaeth gref o arian cyhoeddus

Sut rydym ni'n gwneud hyn:

Tudalen 146

- Mae gan y Cyngor Strategaeth Rheoli Risg sy'n diffinio swyddogaethau a chyfrifoldebau dros reoli risg, yn cadarnhau fod Rheoli Risg yn rhan ganolog o weithredoedd y Cyngor gan gynnwys cynllunio gwasanaeth, gwerthuso dewisiadau a gwneud penderfyniadau.
- Mae trefniadau Parhad Busnes ar waith i sicrhau y gall gwasanaethau hanfodol barhau i gael eu darparu yn ystod argyfwng.
- Mae'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn gyfrifol am fonitro digonolrwydd trefniadau rheoli risg o fewn y Cyngor.
- Darperir sicrwydd blynyddol gan y Gwasanaethau Archwilio Mewnol

- Darperir adroddiadau rheolaidd i aelodau ac uwch reolwyr ar berfformiad y gwasanaeth yn erbyn y dangosyddion perfformiad a'r cerrig milltir allweddol
- Mae'r Broses Herio Gwasanaeth yn adolygu perfformiad
- Trafodaethau rhwng aelodau etholedig a swyddogion am y wybodaeth sydd angen i gefnogi penderfyniadau.
- Mae adroddiadau'r Cyngor yn cynnwys asesiad risg ac asesiadau effaith i hysbysu penderfyniadau.
- Mae'r dull rhaglen a rheoli prosiectau yn monitro cyflawniad blaenoriaethau a chanlyniadau allweddol.

- Mae'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol wedi nodi meysydd gwella yn ystod y flwyddyn, a chytunwyd ar gynlluniau gweithredu gyda'r rheolwyr i fynd i'r afael â nhw. Mae'r Prif Archwilydd Mewnol yn rhoi sicrwydd cyffredinol canolig ar ddigonolrwydd trefniadau rheolaeth fewnol, rheoli risg a llywodraethu.
- Mae'r cyngor yn hollol o ddifrif am dwyll a llygredigaeth fel y nodwyd yn y Strategaeth Gwrth-dwyll a Llygredigaeth a'r Polisi Rhannu Pryderon.

- Mae polisiau a threfniadau ar waith gan y Cyngor i reoli'r modd yr ymdrinnir â data Y rhain yw'r Polisi Diogelu Data, y Polisi Rhyddid Gwybodaeth a'r Polisi Diogelwch Gwybodaeth.
- Mae Protocolau Rhannu Gwybodaeth ar waith wrth rannu data gyda phartneriaid.
- Mae'r Grŵp Llywodraethu Gwybodaeth yn gyfrifol am gyflwyno newidiadau mewn ymateb i'r Rheoliadau Diogelu Data Cyffredinol.
- Mae'r modiwl e-ddysgu ar ddiogelu data yn orfodol.
- Archwilio mewnol ac adolygiad rheoleiddio allanol o ansawdd a chywirdeb gwybodaeth a ddefnyddir ar gyfer gwneud penderfyniadau a monitro perfformiad.

- Mae rheolaeth ariannol yn cefnogi darpariaeth gwasanaethau a newid trawsffurfiol, yn ogystal â sicrhau gwarchodaeth dda.
- Mae adroddiadau cyllid misol yn cael eu hadolygu gan y Cabinet ac ar gael i'r cyhoedd.
- Arolwg ac adroddiad Archwilio Allanol ar ddatganiadau ariannol y Cyngor (gan gynnwys y Datganiad Llywodraethu Blynyddol).
- Mae bwrdd rhaglen yn cael ei sefydlu i nodi arbedion ac arbedion effeithlonrwydd yn y dyfodol i sicrhau fod sefyllfa ariannol y Cyngor yn gynaliadwy.

Egwyddor G

Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio er mwyn darparu atebolrwydd effeithiol

Egwyddorion Ategol

Gweithredu arferion da ynghylch tryloywder

Sut rydym yn gwneud hyn

- Mae'r Cyngor yn defnyddio cynllun a chyflwyniad clir ei adroddiadau er mwyn cyflwyno gwybodaeth allweddol i benderfynwyr.
- Mae rhaglenni a chofnodion cyfarfodydd y Cyngor ar gael yn gyhoeddus ar fewnrwyd y Cyngor ynghyd â gweddarllediad byw o'r cyfarfod.
- Mae Rhyddid Gwybodaeth a'r cynllun cyhoeddi yn sicrhau fod mynediad gan y cyhoedd at wybodaeth a gedwir gan y Cyngor.

Tudalen 147

Gweithredu arferion da wrth adrodd

- Mae'r Datganiad Cyfrifon Blynyddol yn rhoi gwybodaeth glir ar incwm a gwariant y Cyngor ac yn arddangos stiwardiaeth y Cyngor o arian cyhoeddus ar gyfer y flwyddyn.
- Cyhoeddir Datganiad Llywodraethu Blynyddol sy'n dangos y modd yr ydym yn monitro effeithiolrwydd ein trefniadau llywodraethu yn ystod y flwyddyn a'r gwelliannau a gynllunnir ar gyfer y flwyddyn i ddod.
- Mae'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn adolygu ac yn cymeradwyo'r Datganiad Cyfrifon Blynyddol a'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.
- Mae Archwilio Mewnol yn adolygu gwasanaethau a ddarperir drwy Fodel Darparu Gwasanaeth Amgen ac yn cadarnhau fod trefniadau llywodraethu digonol ar waith.

Sicrwydd ac atebolrwydd effeithiol

- Mae'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn goruchwyllo ac yn adolygu digonolrwydd ac effeithiolrwydd y trefniadau llywodraethu a'r amgylchedd rheoli mewnol sy'n gweithredu o fewn y Cyngor. Mae'r Pwyllgor yn adolygu ei berfformiad ei hyn yn erbyn arferion gorau o bryd i'w gilydd.
- Mae archwilio mewnol yn seiliedig ar risgiau yn cynnig sicrwydd parhaus fod y risgiau allweddol sy'n atal y Cyngor rhag cyflawni ei amcanion yn cael eu rheoli.
- Heriau gwasanaeth ac archwiliadau gan gyrff rheoleiddio ac adolygiadau cydymffurfiaid allanol. Defnyddir camau gweithredu'r adolygiadau hyn i wella darpariaeth gwasanaethau.
- Hunanasesiad Archwilio Mewnol ac asesiad allanol yn erbyn Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus i sicrhau gwasanaeth archwilio mewnol effeithiol.
- Caiff yr holl gamau gweithredu o adolygiadau Archwilio Mewnol eu monitro yn rheolaidd gydag adroddiadau i bob Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol.
- Mae Archwilio Mewnol yn adolygu protocolau sydd ar waith i reoli risgiau sy'n gysylltiedig â modelau darparu gwasanaethau amgen. Caiff Sicrwydd ei adrodd i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ac Uwch Reolwyr Perthnasol.
- Mae Fframwaith Llywodraethu Mewn Partneriaeth ar waith ac yn adrodd i'r Pwyllgor Craffu Partneriaethau.

Cyfranwyr allweddol tuag at ddatblygu a chynnal y Fframwaith Llywodraethu

Tudalen 148

Y Cyngor	<ul style="list-style-type: none"> - Cymeradwyo'r Cynllun Corfforaethol - Ardystio'r Cyfansoddiad - Yn cymeradwyo'r polisi a fframweithiau ariannol
Y Cabinet	<ul style="list-style-type: none"> - Prif gorff penderfynu'r Cyngor - Yn cynnwys Arweinydd y Cyngor ac aelodau Cabinet sydd â chyfrifoldeb am bortffolios penodol
Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol	<ul style="list-style-type: none"> - Helpu codi proffil rheolaeth fewnol, rheoli risg a materion adrodd ariannol o fewn y Cyngor, yn ogystal â chynnig fforwm ar gyfer trafod materion a godwyd gan archwilywyr mewnol ac allanol
Pwyllgor Safonau	<ul style="list-style-type: none"> - Mae'r Pwyllgor Safonau yn hyrwyddo ymddygiad o safon uchel gan aelodau etholedig a chyfetholedig ac yn monitro gweithrediad Cod ymddygiad yr Aelodau.
Byrddau Rhaglenni	<ul style="list-style-type: none"> - Tracio arbedion effeithlonrwydd, amlygu risg a lliniaru camau i lliniaru - Ystyried cadernid cynllunio rhag argyfwng a rhagweld ac ystyried darparu adnoddau ar gyfer darpariaeth a gynlluniwyd - Cynllunio qweithqaredd cyfathrebu ac ymqysylltu
Pwyllgorau Craffu	<ul style="list-style-type: none"> - Adolygu a chraffu ar benderfyniadau ac ar berfformiad y Cyngor, y Cabinet a Phwyllgorau - Adolygu a chraffu ar benderfyniadau a pherfformiad cyrff cyhoeddus eraill gan gynnwys partneriaethau.
Uwch Dîm Arweinyddiaeth	<ul style="list-style-type: none"> - Gosod safonau llywodraethu - Arwain a chyflwyno safonau llywodraethu ar draws portffolios - Bwydo i mewn i'r hunanasesiad blynyddol
Archwilio Mewnol	<ul style="list-style-type: none"> - Cynnig barn annibynnol a gwrthrychol flynyddol ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd trefniadau rheoli mewnol, rheoli risg a llywodraethu - Yn ymchwilio i dwyll ac afreoleidd-dra

Sut mae'r Cyngor wedi cyflawni y camau gweithredu o'r cynllyn gwella llywodraethu 2016/17?

Roedd yr Asesiad Llywodraethu a Gwella Blynyddol 2016/17 yn cynnwys y camau gweithredu canlynol. Dyma sut y cyflawnwyd:

Maes i'w wella	Cyfrifoldeb	Cynnydd ym mis Mawrth 2018
<p>Sicrhau fod trefniadau llywodraethu cadarn mewn lle i wasanaethau a ddarperir gan ddarparwyr eraill, roedd y Pennaeth Archwilio Mewnol wedi bwriadu adolygu trefniadau gwasanaeth y Ganolfan Cyngor Ar Bopeth yn 2016-17. Oherwydd newidiadau yng nghynhwysedd y tîm yn ystod y flwyddyn, cynhelir yr adolygiad hwn nawr yn 2017-18.</p>	<p>Prif Archwilydd Mewnol</p>	<p>Mae'r adolygiad ar drefniadau llywodraethu Cyngor ar Bopeth Sir Ddinbych yn gyflawn ac rhoddwyd sgôr sicrwydd cyffredinol uchel.</p> <p>Wedi'i gwblhau</p>
<p>Nid oes adolygiad wedi cael ei gynnal i asesu cadernid trefniadau gwrth-dwyll a llygredigaeth y Cyngor.</p>	<p>Prif Archwilydd Mewnol</p>	<p>Mae Cam 1 a 2 adolygiad Archwilio Mewnol o Reoli'r perygl o Dwyll yn erbyn Cod Ymarfer CIPFA wedi ei gwblhau.</p> <p>Wedi'i gwblhau</p>
<p>Nododd adroddiad Swyddfa Archwilio Cymru '<i>Cynllunio Arbedion - Cyngor Sir Ddinbych</i>' ddau gynnig gwella i gryfhau trefniadau ariannol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Datblygu polisi cynhyrchu incwm / codi tâl • Rhoi sgôr risg ffurfiol i arbedion yn ôl pa mor gyraeddadwy dynt a nodi camau lliniaru cynaliadwy i'r rheiny a ystyrir yn rhai risg uchel. 	<p>Pennaeth Cyllid</p>	<p>Gweithredwyd y ddau gynnig gwelliant:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cymeradwywyd y polisi incwm gan y Cabinet ac mae'n rhan o broses y gyllideb; • Ymgorfforwyd cyfradd risg cynilion i broses y gyllideb ar gyfer 2018/19. <p>Wedi'i gwblhau</p>
<p>Nododd yr adroddiad gan Swyddfa Archwilio Cymru '<i>Llywodraethu Da wrth benderfynu ar newidiadau sylweddol i wasanaethau - Cyngor Sir Ddinbych</i>' un gwelliant:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gellid cryfhau trefniadau llywodraethu'r Cyngor drwy fonitro effaith pob newid arwyddocaol i wasanaethau yn gyson ac amserol. 	<p>Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio</p>	<p>Mae ystod o gamau gweithredu wedi eu cynllunio:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae Fersiwn 2 yr Asesiad Effaith Lles yn cynnwys dadansoddiad wedi'i gryfhau o Effeithiau Cydraddoldeb. Nid yw hwn wedi ei gyhoeddi eto. • Bydd Pwyllgorau Craffu yn cael eu diweddarau gyda'r Camau Gweithredu a gytunwyd yn yr Heriau Gwasanaeth. <p>Bydd gan Fyrddau rhaglen newydd ran ymarferol wrth fonitro effaith newidiadau a wnaed i wasanaethau fel rhan o'r Cynllun Corfforaethol.</p>

Maes i'w wella	Cyfrifoldeb	Cynnydd ym mis Mawrth 2018
<p>Argymhellodd Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth y dylai'r Cyngor ddatblygu polisi ffurfiol ar gyfer staff sy'n mynd â data personol sy'n ymwneud â'u cleientiaid allan o'r swyddfa.</p>	<p>Rheolwr Tîm Gwybodaeth Busnes</p>	<p>Drafftwyd y Polisi Data Personol ac mae ymgynghoriad yn cael ei gynnal arno gyda gwasanaethau ar hyn o bryd drwy'r Grŵp Llywodraethu Gwybodaeth.</p> <p>Mae'r polisi yn aros am gymeradwyaeth ffurfiol gan Gyd-bwyllgor yr Undebau Llafur.</p> <p>Yn y cyfamser, bydd y polisi drafft yn cael ei osod ar Fewnrwyd y Cyngor a dechrau codi ymwybyddiaeth wedi hynny.</p>

Materion Llywodraethu Arwyddocaol

Nid oes unrhyw broblemau llywodraethu arwyddocaol i'w hadrodd eleni.

Mae unrhyw faterion llai arwyddocaol a nodwyd yn ein hunanasesiad uchod wedi'u cynnwys yn y Cynllun Gweithredu Gwelliannau Llywodraethu a fonitrir gan y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol. Mae'r cynllun hwn hefyd yn cynnwys unrhyw faterion a godwyd yng nghynllun gweithredu y llynedd sydd heb eu datrys yn llawn.

Dros y flwyddyn nesaf, rydym yn cynnig cymryd camau i fynd i'r afael â'r materion a nodwyd yn ein Cynllun Gweithredu Gwelliannau Llywodraethu er mwyn gwella ein trefniadau llywodraethu. Rydym yn fodlon y bydd y camau hyn yn mynd i'r afael â'r angen am welliant a nodwyd yn ein hadolygiad o effeithiolrwydd, a byddwn yn monitro eu gweithrediad fel rhan o'n hadolygiad blynyddol nesaf

Llofnod: (Arweinydd)2018

Llofnod: (Prif Weithredwr)2018

Atodiad A – Cynllun Gweithredu Gwella Llywodraethu 2017/18

Maes i'w wella	Cam Gweithredu	Cyfrifoldeb	Amserlen
<p>Mewn perthynas â'r camau gweithredu a gwblhawyd yng nghynllun gwella'r llynedd, mewn ymateb i <i>adroddiad SAC 'Llywodraethu da wrth Benderfynu ar newidiadau sylweddol i wasanaethau – Cyngor Sir Ddinbych'</i>, mae'r Cyngor yn ystyried fod gwelliant pellach yn bosibl i sicrhau monitro cyson, amserol ar effaith pob newid sylweddol i wasanaeth.</p>	<p>Atgoffa cadeiryddion pwyllgorau sy'n gwneud penderfyniadau gan gynnwys y Cabinet i sicrhau fod trafodaethau yn cynnwys ystyriaeth i asesiadau effaith. Craffu cyn penderfynu i sicrhau y rhoddir ystyriaeth i natur ac amllder monitro effeithiau yn y dyfodol lle bo hynny'n briodol.</p>	<p>Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio a'r Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd</p>	<p>31 Mawrth 2019</p>
<p>Mae angen adlewyrchu risgiau sy'n gysylltiedig a newidiadau sylweddol i wasanaethau yn well o fewn yr adroddiadau ar y penderfyniadau fel fod penderfyniad y Cyngor wedi ei hysbysu'n gywir. Dylai unrhyw effeithiau negyddol nodedig a nodir o fewn yr asesiad effaith gael ei adlewyrchu yn yr asesiad risg.</p>	<p>Bydd y nodiadau canllaw sydd wedi eu cynnwys yn y Templedi Adroddiadau yn cael eu hadolygu i bwysleisio'r angen i nodi ac egluro'n glir o fewn corff yr adroddiad am unrhyw risgiau ac effeithiau cysylltiedig.</p>	<p>Rheolwr Tîm Cynllunio Strategol a'r Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd.</p>	<p>31 Mawrth 2019</p>
<p>Hyrwyddo ymwybyddiaeth swyddogion o'r cod ymddygiad gan gynnwys datgan cysylltiad a'r polisi rhannu pryderon</p>	<p>Bydd modiwl hyfforddiant e-ddysgu yn cael ei gyflwyno i staff newydd i ddechrau ac yna i'r holl staff.</p>	<p>Rheolwr AD Strategol</p>	<p>31 Mawrth 2019</p>
<p>Nodwyd bwlch cyllidebol yn yr MTFP ac mae bwrdd rhaglen newydd yn cael ei sefydlu i ganfod arbedion. Mae angen i'r Cyngor ganfod sut y bydd arbedion yn cael eu cyflawni o fewn yr amserlen ofynnol i fynd i'r afael â'r bwlch yn y gyllideb.</p>	<p>Sefydlwyd bwrdd, cytunwyd ar gylch gorchwyl ac mae'r broses ar gyfer 2019/20 wedi dechrau.</p>	<p>Pennaeth Cyllid</p>	<p>28 Chwefror 2019</p>

Maes i'w wella	Cam Gweithredu	Cyfrifoldeb	Amserlen
Trawsnewidiadau yn ymwneud â newidiadau o fewn yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth i leihau'r effaith ar ddarpariaeth gwasanaeth.	Prosesau ar waith i reoli newidiadau ar lefel uwch i sicrhau fod swyddogion newydd yn cyflawni eu swyddogaethau a'u cyfrifoldebau yn llawn ac yn effeithiol.	UDA a AD	31 Rhagfyr 2018
Mae'r ddibyniaeth gynyddol ar bartneriaid i weithio gyda'r Cynghorau i ddarparu gwasanaethau allweddol yn golygu fod angen trefniadau cadarn ar gyfer goruchwyllo a monitro i sicrhau eu bod yn effeithiol.	Adolygu'r Llawlyfr Llywodraethu Partneriaethau a rhoi gwybod i'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth fel fod y partneriaethau yn gweithredu'r gofynion.	Rheolwr Tîm Cynllunio Strategol a'r UDA	31 Mawrth 2019
Mae nifer cynyddol o wasanaethau craidd yn cael eu darparu drwy gontractau mawr a chymhleth ac angen trefniadau effeithiol ar gyfer rheoli'r contract.	Adolygiad Archwilio Mewnol o Reoli Contractau yn 2018/19.	Prif Archwiliwr Mewnol	30 Mehefin 2019
Arddangos fod bendithion arfaethedig yn cael eu cyflawni o raglenni a phrosiectau mawr.	Adolygiad Archwilio Mewnol o wireddu bendithion reolaeth rhaglenni a phrosiectau yn 2018/19.	Prif Archwiliwr Mewnol	31 Mawrth 2019
Bydd cydymffurfiad gyda Rheoliadau Diogelu Data Cyffredinol o fis Mai 2018 yn golygu fod angen adnoddau sylweddol o bob rhan o'r Cyngor.	Mae'r Grŵp Llywodraethu Gwybodaeth wedi datblygu cynllun gweithredu a dibyniaeth ar wasanaeth i gynorthwyo i gyflwyno'r camau angenrheidiol i gydymffurfio â'r rheoliadau newydd. Hyfforddiant cyfathrebu a gofynnol i'w ddarparu yn unol â'r cynllun gweithredu.	Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio	31 Mawrth 2019

Atodiad B – Crynodeb o'n fframwaith llywodraethu

Fframwaith Llywodraethu Corfforaethol Cyngor Sir Ddinbych

Egwyddorion Llywodraethu Da

- A. Ymddwyn gydag uniondeb, dangos ymrwymiad cadarn i werthoedd moesegol, a pharchu rheol y gyfraith
- B. Sicrhau bod y Cyngor yn agored a'i fod yn ymgysylltu â budd-ddeiliaid yn gynhwysfawr
- C. Diffinio canlyniadau o ran buddion economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy
- D. Penderfynu ar yr ymyraethau angenrheidiol i gyflawni'r canlyniadau a fwriedir cystal ag sy'n bosibl
- E. Datblygu cynhwysedd y Cyngor, gan gynnwys galluoedd ei arweinwyr a'i weithwyr
- F. Rheoli risgiau a pherfformiad drwy fesurau rheoli mewnol cadarn a rheolaeth ariannol gref
- G. Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio er mwyn darparu atebolrwydd effeithiol

Ffynonellau Tystiolaeth

- Cynllun Corfforaethol
- Dogfen Cyflenwi Blynyddol
- Blaenoriaethau Corfforaethol
- Cynllunio ariannol
- Rheoli Perfformiad
- Trefniadau Partneriaeth
- Adborth cwsmeriaid
- Strategaeth a pholisïau Adnoddau Dynol
- Rheoli caffaeliad
- Cyfansoddiad
- Llywodraethu partneriaethau
- Swydd-ddisgrifiadau
- Prif Swyddog Gweithredol
- Swyddog Adran 151
- Swyddog Monitro
- Adroddiadau a gyhoeddwyd
- Ymgysylltu â chwsmeriaid
- Cynllun Ymgysylltu â'r Gymuned
- Cynlluniau Dinas, Tref ac Ardal
- Grwpiau Ardal yr Aelodau
- Arolygon preswylwyr
- Strategaeth Gyfathrebu
- Ymgysylltu â staff
- Datganiad ac Amcanion Lles
- Asesiadau o Effaith ar Les

Ffynonellau Sicrwydd

- Adroddiadau perfformiad
- Adroddiadau ariannol
- Trefniadau democrataidd
- Adroddiadau rheoleiddwyr allanol
- Adroddiadau Archwilio Mewnol
- Heriau gwasanaeth
- Hunanasesiadau
- Adolygiadau cyfoedion
- Byrddau Partneriaeth
- Arolygon Staff
- Arolygon preswylwyr
- Adborth cwsmeriaid
- Ymgynghoriadau

Aelodau

- Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol

Pwyllgor Gwaith

- Tim Gweithredol Corfforaethol
- Uwch Dim Arweinyddiaeth
-

Ffynonellau Tystiolaeth

- Arweinyddiaeth
- Gwerthoedd Craidd
- Trefniadau cydraddoldeb
- Trefniadau Rhyddid Gwybodaeth
- Codau ymddygiad
- Polisi Twyll a Llygredigaeth
- Trefniadau Rhannu Pryderon
- Pwyllgorau 'Archwilio' a Safonau
- Pwyllgorau statudol
- Fframwaith gwneud penderfyniadau
- Cofnod o benderfyniadau
- Swyddogaeth craffu
- Bod yn agored a thryloyw
- Cyngor a chanllawiau arbenigol
- Rheoli risg
- Rheoli prosiectau
- Rheolaethau mewnol
- Gwasanaeth Archwilio Mewnol
- Rheoli Gwybodaeth
- Rheoli hyfforddiant a pherfformiad aelodau etholedig a staff
- Datblygu staff ac aelodau etholedig
- Prosesau cwyno

'Asesiad Llywodraethu a Gwella Blynyddol' wedi'i llofnodi gan yr Arweinydd a'r Prif Swyddog Gweithredol

Cynllun Gweithredu Gwella Llywodraethu wedi'i fonitro gan y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol

Adran 7: Geirfa

ADDASIAD BLWYDDYN FLAENOROL - Addasiadau materol sy'n ymwneud â blynyddoedd blaenorol sy'n deillio o newidiadau mewn polisiau cyfrifo neu o gywiro gwallau sylfaenol. Nid yw hyn yn cynnwys cywiriadau neu addasiadau dro ar ôl tro i'r rhagamcanion cyfrifo yn y blynyddoedd blaenorol.

ADENILLION A DDISGWYLIR AR ASED AU PENSIWN - Mewn cynllun â buddion diffiniedig wedi ei ariannu, dyma gyfradd gyfartalog yr adenillion a ddisgwylir yn ystod gweddill oes y rhwymedigaeth sy'n berthynol i'r asedau gwirioneddol sydd wedi eu dal gan y cynllun. Mae'n cynnwys incwm a newidiadau i werth teg ond mae'n net o dreuliau'r cynllun.

AMHARIAD - Gostyngiad yng ngwerth ased anghyfredol nes bod yn is na'r swm sydd i'w gario ar y fantolen. Gall amhariad fod o ganlyniad i dreuliant budd economaidd (amhariad budd economaidd) neu gwmp cyffredinol mewn prisiau.

AMORTEIDDIAD - Dileu dyled yn raddol, megis benthyciad, trwy wneud taliadau rheolaidd dros gyfnod penodedig o amser. Rhaid i daliadau o'r fath fod yn ddigonol i gyfarch y prifswm a'r llog.

ARCHWILIO CYFRIFON - Adolygiad annibynnol o faterion ariannol yr Awdurdod.

ARDRETHI ANNOMESTIG - Ardoll ar fusnesau yw Ardreth Annomestig, sy'n seiliedig ar gyfradd genedlaethol yn y bunt, a osodwyd gan y llywodraeth a'i lluosu â gwerth trethiannol asesedig yr eiddo y maent yn ei feddiannu. Fe'i cesglir gan y Cyngor ar ran llywodraeth ganolog ac yna caiff ei hailddosbarthu i gefnogi costau gwasanaethau.

ARIAN PAROD - Yn cynnwys arian parod mewn llaw ac adneuon ar gais.

ARIANNU CYFALAF - Cyllid y cafwyd gafael arno i dalu am wariant cyfalaf. Mae amryfal ffyrdd o ariannu gwariant cyfalaf gan gynnwys benthycia, prydlesu, ariannu refeniw uniongyrchol, derbynion cyfalaf y gellir eu defnyddio, grantiau cyfalaf, cyfraniadau cyfalaf, cronfeydd refeniw wrth gefn a chronfeydd wrth gefn a glustnodwyd.

ASED - Eitem y mae iddi werth ariannol i'r awdurdod. Caiff asedau eu dosbarthu naill yn rhai cyfredol neu'n rhai anghyfredol.

- Bydd ased cyfredol yn cael ei defnyddio neu'n peidio â bod o unrhyw werth materol o fewn y flwyddyn ariannol nesaf (e.e. arian parod a stoc);

- Bydd ased anghyfredol o fudd i'r Awdurdod ac i'r gwasanaeth y mae'n ei wasanaethu am gyfnod sy'n hwy na blwyddyn a gall fod yn ddiriaethol e.e. adeilad ysgol, neu'n anniriaethol, e.e. trwyddedau meddalwedd gyfrifiadurol.

ASED DIGWYDDIADOL - Ased tebygol sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol yw ased digwyddiadol, na ellir cadarnhau ei fodolaeth ond trwy un neu ragor o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn llwyr o fewn rheolaeth yr Awdurdod.

ASEDAU ANNIRIAETHOL - Ased anariannol adnabyddadwy heb iddo unrhyw sylwedd ffisegol yw ased anniriaethol. Yr asedau anniriaethol y deuir o hyd iddynt amlaf o fewn awdurdodau lleol yw meddalwedd gyfrifiadurol.

ASEDAU CYMUNEDOL - Asedau y mae'r Cyngor yn bwriadu dal ei afael ynddynt am yr hir dymor, nad oes iddynt unrhyw oes ddefnyddiol benodadwy a gallai hynny gyfyngu ar sut y gellir eu gwaredu. Esiamplau o asedau cymunedol yw parciau ac adeiladau hanesyddol.

ASEDAU ISADEILEDD - Asedau anghyfredol sy'n perthyn i'r Cyngor na ellir eu trosglwyddo na'u gwerthu, na ellir ond adfer gwariant arnynt trwy wneud defnydd parhaus o'r ased a grëwyd. Mae priffyrdd, llwybrau a phontydd yn enghreifftiau.

BENTHYCA DROS DRO - Arian sy'n cael ei fenthyg am gyfnod o lai na blwyddyn.

BENTHYCIAD MEDDAL - Benthyciad a wnaed yn ddi-log neu ar gyfradd is na chyfradd y farchnad, fel arfer oherwydd rhesymau polisi. Bydd benthyciadau o'r fath yn aml yn cael eu rhoi i unigolion neu sefydliadau y mae'r Cyngor yn credu sy'n dod â budd i'r boblogaeth leol.

BUDD-DALIADAU TAI - System o gymorth ariannol i unigolion tuag at rai costau tai penodol a weinyddir gan awdurdodau ac y derbynnir cymhorthdal ar ei gyfer gan Lywodraeth Ganolog.

BUDDIANNAU Â DISGRESIWN (PENSIYNAU) - Buddiannau ymddeoliad, nad oes gan y cyflogwr unrhyw rwymedigaeth gyfreithiol, gytundebol nac adeiladol i'w dyfarnu, ac a gânt eu dyfarnu'n ôl pwerau disgresiwn yr Awdurdod megis y Rheoliadau Cynlluniau Pensiwn Llywodraeth Leol (Buddiannau, Aelodaeth a Chyfraniadau) 2007.

BUDDIANNAU GWEITHWYR - Pob ffurf o gydnabyddiaeth a roddir gan y Cyngor yn gyfnewid am wasanaeth a gyflawnwyd gan ei weithwyr.

BUDDION YMDDEOL - Pob mathau o ystyriaeth sy'n cael ei roi gan gyflogwr i'w cyfnewid am wasanaethau gan y gweithwyr sy'n daladwy ar ôl cwblhau'r gyflogaeth.

BUDDSODDIADAU (CRONFA BENSIWN) - Gwneir cyfrif o fuddsoddiadau'r Gronfa Bensiwn yn y datganiadau ar gyfer y gronfa honno. Fodd bynnag, mae'n ofynnol hefyd ar i awdurdodau ddatgelu, fel rhan o'r datgeliadau sy'n ymwneud â buddiannau ymddeol, pa gyfran o asedau'r cynllun pensiwn sydd i'w priodoli sy'n gysylltiedig â'u rhwymedigaethau gwaelodol.

BUSNES GWEITHREDOL - Y cysyniad fod y Datganiad Cyfrifon yn cael ei baratoi gan dybio y bydd y Cyngor yn parhau i fodoli'n weithredol yn y dyfodol rhagweladwy.

BWRDD BENTHYCA GWAITH CYHOEDDUS (PWL B) - Asiantaeth Llywodraeth Ganolog sy'n darparu benthyciadau am un flwyddyn a mwy i awdurdodau ar gyfraddau llog sydd ddim ond ychydig yn uwch na'r cyfraddau llog y gall y llywodraeth ei hun eu benthyca.

BYWYD ECONOMAIDD DEFNYDDIOL (UEL) - Y cyfnod lle bydd y Cyngor yn cael budd o ddefnyddio ased anghyfredol.

CIPFA - Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth.

COSTAU ADNEWYDDU DIBRISIEDIG - Dull prisio sy'n rhoi brasamcan gydnabyddedig o werth eiddo arbenigol ar y farchnad. Mae'n rhoi amcangyfrif o werth defnydd presennol y tir ar y farchnad, ynghyd â'r costau adnewyddu gros presennol ar gyfer yr adeilad a llai dirywiad materol yr ased o gymharu â'i gyflwr materol presennol.

COSTAU GWASANAETH BLAENOROL (PENSIYNAU) - Mewn cynllun pensiwn â buddion diffiniedig, y cynnydd yng ngwerth presennol rhwymedigaethau'r cynllun pensiwn mewn perthynas â gwasanaeth gweithiwr mewn cyfnodau blaenorol sy'n codi yn y cyfnod presennol o ganlyniad i gyflwyno neu wella buddiannau ymddeol.

COSTAU GWASANAETH CYFREDOL (PENSIYNAU) - Y cynnydd yng ngwerth presennol rhwymedigaethau'r cynllun pensiwn â buddion diffiniedig, sydd i'w disgwyl o ganlyniad i wasanaeth gweithwyr yn ystod y cyfnod presennol.

COSTAU LLOG (PENSIYNAU) - Mewn cynllun â buddion diffiniedig, y cynnydd disgwylidig yn ystod y cyfnod yng ngwerth cyfredol rhwymedigaethau'r cynllun oherwydd bod y buddion yn nes o un cyfnod at y setliad.

CREDYDWR - Swm sy'n ddyledus gan y Cyngor am waith a wnaed, nwyddau a dderbyniwyd neu wasanaethau a gyflenwyd o fewn y cyfnod cyfrifo, ond na wnaed taliad ar eu cyfer cyn diwedd y cyfnod cyfrifo.

CRONFA YMDDIRIEDOLAETH - Arian sy'n cael ei weinyddu gan yr Awdurdod ar gyfer pwrpasau fel gwobrau, elusennau, prosiectau penodol, ac ar ran plant dan oed.

CRONFEYDD WRTH GEFN - Croniant arian dros ben, diffyg ariannol a neilltuad arian dros y blynyddoedd diwethaf. Mae cronfeydd refeniw wrth gefn ar gael a gellir eu gwario neu eu clustnodi ar ddisgresiwn y Cyngor. Ni ellir defnyddio rhai cronfeydd cyfalaf fel y Gronfa Adbrisio Wrth Gefn i dalu'r gwariant presennol.

CRONIADAU - Symiau a gânt eu cynnwys yn y cyfrifon terfynol i gydnabod incwm a gwariant refeniw a chyfalaf a enillwyd neu a wariwyd yn ystod y flwyddyn ariannol, ond na dderbyniwyd neu na wnaed taliad gwirioneddol ar eu cyfer erbyn 31 Mawrth.

CYFNOD CYFRIFO - Y cyfnod amser y mae a wnelo'r cyfrifon ag o, sydd fel arfer yn gyfnod o ddeuddeg mis yn dechrau ar 1 Ebrill. Diwedd y cyfnod cyfrifo yw dyddiad y fantolen.

CYFRADD LLOG GWIRIONEDDOL - Dyma'r gyfradd llog sydd ei hangen i ddisgowntio amcangyfrif y llif yr arian prifswm a'r llog yn ystod oes ddisgwylidig yr offeryn ariannol er mwyn bod yn hafal â swm y gydnabyddiaeth gychwynol.

CYFRIF INCWM A GWARIANT - Cyfrif refeniw'r Cyngor sy'n adrodd am gostau net y flwyddyn ar gyfer y swyddogaethau y mae'n gyfrifol amdanynt, ac sy'n dangos sut mae'r costau hynny wedi cael eu hariannu o braeseptau, grantiau ac incwm arall.

CYFRIF REFENIW TAI (CRT) - Cyfrif ar wahân i Gronfa'r Cyngor, sy'n cynnwys gwariant ac incwm sy'n deillio o'r ddarpariaeth tai a gynnigir gan yr Awdurdod.

CYLLIDEB - Y refeniw net a'r gwariant cyfalaf rhagweladwy dros y cyfnod cyfrifo.

CYMHORTHDAL NEGyddOL - Pe bai'r Cyfrif Cymhorthdal Refeniw Tai yn cynhyrchu canlyniad, sy'n tybio fod incwm y Cyngor yn uwch na'i wariant, byddai sefyllfa o 'Gymhorthdal Negyddol' yn digwydd. Pe digwydd hynny byddai'n rhaid i'r awdurdod dalu swm sy'n gyfwerth â'r gwarged tybiannol, o'i Gyfrif Refeniw Tai i'r Llywodraeth.

CYNLLUN ARIANNU PREIFAT(PFI) - Yn nodweddiadol, mae trefniadau PFI yn cynnwys endid sector preifat yn adeiladu neu'n gwella eiddo sy'n cael ei ddefnyddio i ddarparu gwasanaeth cyhoeddus, a gweithredu a chynnal yr eiddo hwnnw am gyfnod amser penodol ar ran y corff sector cyhoeddus. Bydd y corff sector cyhoeddus yn talu am gael defnyddio'r asedau a'r gwasanaethau cysylltiedig dros gyfnod y trefniant trwy daliad unedol.

CYNLLUN PENSIWN Â BUDDION DIFFINIEDIG - Cynlluniau pensiwn y mae'r buddion sy'n cael eu derbyn gan eu haelodau yn annibynnol ar y cyfraniadau a delir a heb fod yn gysylltiedig yn uniongyrchol â'r hyn sy'n cael ei fuddsoddi yn y cynllun.

CYWERTHOEDD ARIAN PAROD - Buddsoddiadau hynod hylifol, byr dymor, sy'n hawdd eu cyfnewid am symiau hysbys o arian parod ac sy'n amodol ar risg ansylweddol o unrhyw newid yn eu gwerth.

DARPARIAETH - Swm sy'n cael ei roi i un ochr yn y cyfrifon ar gyfer rhwymedigaethau neu golledion i'r dyfodol sy'n debygol neu'n debygol iawn o ddigwydd, ond mae'r symiau neu'r dyddiadau y byddant yn digwydd yn ansicr.

DERBYNIADAU CYFALAF - Yr incwm a wneir wrth waredu tir neu asedau anghyfredol eraill. Gellir defnyddio cyfran o dderbyniadau cyfalaf Tai i ariannu gwariant cyfalaf newydd, yn rhwym wrth reolau sydd wedi eu hamlinellu gan y Llywodraeth, ond ni ellir eu defnyddio i ariannu gwariant refeniw ar wahân i Wariant Refeniw a Ariennir o Gyfalaf Trwy Statud.

DIBRISIANT - Mesuriad o gostau traul, defnydd neu ostyngiad arall yn oes economaidd ddefnyddiol asedau anghyfredol yr Awdurdod yn ystod y cyfnod cyfrifo, p'un ai bod hynny oherwydd defnydd, treigl amser, neu ddarfodiad o ganlyniad i newidiadau technolegol neu newidiadau eraill.

DIGWYDDIADAU AR ÔL DYDDIAD Y FANTOLEN - Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen yw'r digwyddiadau hynny, boed ffafriol neu anffafriol, sy'n digwydd rhwng dyddiad y fantolen a'r dyddiad yr awdurdodir cyhoeddi'r Datganiad Cyfrifon.

DULL RHAGAMCANU UNEDAU - Dull prisio buddion cronedig lle bydd y rhwymedigaethau cynllun pensiwn yn darparu ar gyfer rhagamcan enillion. Y buddion cronedig yw'r buddion ar gyfer gwasanaeth hyd at bwynt penodol mewn amser, dim ots a oes hawliau personol neu beidio.

DYLED - Dyled yw pan fo taliad yn ddyledus gan y Cyngor i unigolyn neu sefydliad arall.

- Mae dyled gyfredol yn swm a ddaw'n daladwy neu y gellid ei alw i mewn o fewn y cyfnod cyfrifo nesaf, e.e. credydwy'r neu ddyled arian parod.

- Dyled ohiriedig yw swm sydd, trwy drefniant, yn daladwy y tu hwnt i'r flwyddyn nesaf ar ryw adeg yn y dyfodol, neu sydd i'w ad-dalu gyda swm blynyddol dros gyfnod o amser.

DYLED DDIGWYDDIADOL - Gall dyled ddigwyddiadol fod naill ai:

- yn rhwymedigaeth ddichonadwy sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol, na ellir cadarnhau eu bodolaeth ond trwy un neu ragor o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn llwyr o fewn rheolaeth yr Awdurdod, neu

- yn rhwymedigaeth bresennol sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol pan nad yw'n debygol fod angen trosglwyddo buddiannau economaidd, neu pan na ellir mesur swm y rhwymedigaeth yn ddigon dibynadwy.

DYLEDWR - Swm sy'n ddyledus i'r Cyngor am waith a wnaed, nwyddau a dderbyniwyd neu wasanaethau a gyflenwyd o fewn y cyfnod cyfrifo, ond na wnaed taliad ar eu cyfer cyn diwedd y cyfnod cyfrifo.

EIDDO BUDDSODDI - Eiddo sy'n cael ei ddal yn unig er mwyn cael enillion rhenti neu adbrisiant cyfalaf neu'r ddau.

EITEMAU ANGHYFFREDIN - Eitemau o bwys, sydd â graddfa fawr o abnormaledd, sy'n deillio o ddigwyddiadau neu drafodion oddi allan i weithgarwch arferol yr awdurdod nad oed disgwyl iddynt ddigwydd eto. Nid ydynt yn cynnwys eitemau eithriadol, nac yn cynnwys eitemau o gyfnod blaenorol dim ond oherwydd eu bod yn gysylltiedig â chyfnod blaenorol.

EITEMAU EITHRIADOL - Eitemau o bwys sy'n deillio o faterion neu drafodion sydd o fewn gweithgareddau arferol yr Awdurdod y mae angen eu datgelu ar wahân yn rhinwedd eu maint neu eu nifer er mwyn rhoi cynrychiolaeth deg o'r cyfrifon.

ENILLION A CHOLLEDION ACTIWARAIDD - Mewn cynllun pensiwn â buddion diffiniedig, y newidiadau mewn gwargedau neu ddiffygion actiwaraidd sy'n digwydd oherwydd:

- nad yw digwyddiadau wedi cyd-fynd â'r rhagdybiaethau actiwaraidd a wnaed ar gyfer y prisiad diwethaf (profi enillion a cholledion); neu
- fod y rhagdybiaethau actiwaraidd wedi amrywio

GRANT CYNNAL REFENIW - Grant a dalwyd gan y Lywodraeth Ganolog i awdurdodau, sy'n cyfrannu at gost cyffredinol eu gwasanaethau.

GRANTIAU LLYWODRAETH - Grantiau gan y llywodraeth tuag at wariant refeniw neu gyfalaf yn gyfnewid am gydymffurfiaeth yn y gorffennol neu yn y dyfodol ag amodau penodol yn ymwneud â gweithgareddau'r Cyngor. Gall y grantiau fod yn benodol i gynllun neilltuol neu gallant fod yn cefnogi gwariant refeniw neu gyfalaf (yn y drefn honno) yr Awdurdod yn gyffredinol.

GWAITH AR Y GWEILL - Cost gwaith a wnaed ar brosiect anghyflawn ar ddyddiad y fantolen, ac y dylid rhoi cyfrif amdano.

GWARIANT CYFALAF - Gwariant wrth gaffael ased anghyfredol, a fydd yn cael ei defnyddio i ddarparu gwasanaethau y tu hwnt i'r cyfnod cyfrifo presennol neu wariant sy'n ychwanegu at werth ased anghyfredol bresennol, yn hytrach na dim ond cynnal y gwerth hwnnw'n unig.

GWARIANT REFENIW - Gwariant darparu gwasanaethau o ddydd i ddydd.

GWARIANT REFENIW A ARIENNIR O GYFALAF TRWY STATUD (REFCUS) - Gwariant y gellir ei ddsbarthu fel arian cyfalaf i bwrpasau ariannu pan nad yw'n arwain at nodi gwariant ar y Fantolen fel ased anghyfredol. Mae hyn i'w alluogi i gael ei ariannu o adnoddau cyfalaf. Enghreifftiau o REFCUS yw grantiau o natur cyfalaf i sefydliadau gwirfoddol.

GWEITHGAREDDAU BUDDSODDI - Caffael a gwaredu asedau tymor hir a buddsoddiadau eraill nad ydynt wedi eu cynnwys o fewn cywerthoedd arian parod.

GWEITHGAREDDAU CYLLIDO - Gweithgareddau sy'n arwain at newidiadau ym maint ac yng nghyfansoddiad y prifswm a dderbyniwyd neu a ad-delir i ddarparwyr cyllid allanol.

GWEITHGAREDDAU GWEITHREDOL - Gweithgareddau'r Cyngor nad ydynt yn weithgareddau buddsoddi nac ariannu.

GWERTH DEFNYDD PRESENNOL - Y swm yr amcangyfrifir y dylai eiddo gyfnewid amdano ar ddyddiad prisiad rhwng prynwr parod a gwerthwr parod mewn gwerthiant hyd braich, yn dilyn ei farchnata'n briodol fel y bo'r partion wedi gweithredu yn wybodus, yn ddarbodus a heb eu gorfodi. Tybir y rhoir meddiant, yn wag, i'r prynwr o bob rhan o'r eiddo y mae eu hangen ar y busnes gan ddiystyru unrhyw ddefnydd amgen posibl ac unrhyw nodweddion eraill o'r eiddo a fyddai'n achosi i'w werth ar y farchnad fod yn wahanol i'r hyn y byddai ei angen i gymryd lle'r potensial gwasanaeth gweddillol am y costau lleiaf.

GWERTH GWEDDILLIOL - Gwerth gwiredadwy net yr ased ar ddiwedd ei fywyd defnyddiol.

GWERTH LLYFR NET - Y swm a nodir ar gyfer asedau anghyfredol yn y fantolen, h.y. eu costau hanesyddol neu eu gwerth presennol llai y symiau cronus a roddir ar gyfer dibrisiant ac amhariad.

GWERTH TEG - Gwerth teg unrhyw ased yw'r swm y gellir ei gyfnewid amdano, neu setliad dyled, rhwng partïon gwybodus, parod mewn gwerthiant hyd braich.

GWERTH TRETHADWY - Gwerth rhent tybiedig blynyddol yr eiddo, sy'n cael ei ddefnyddio i bwrpasau ardrethi annomestig.

INCWM - Symiau y mae'r Cyngor yn eu derbyn neu'n disgwyl eu derbyn o unrhyw ffynhonnell, gan gynnwys ffioedd, gwerthiannau a grantiau.

ISAFSWM DARPARIAETH REFENIW - Yr isafswm y mae'n rhaid codi ar ei gyfer yn y cyfrif refeniw bob blwyddyn er mwyn gallu darparu ar gyfer ad-dalu benthyciadau a symiau eraill sydd wedi cael eu benthycu gan y Cyngor.

LLIFOEDD ARIAN - Mewnllif ac all-lif arian parod a chywerthoedd arian parod.

MATEROLIAETH - Y cysyniad y dylai'r Datganiad Cyfrifon gynnwys yr holl symiau, y byddai disgwyl iddynt, pe caent eu gadael allan neu eu camddyfyngu, arwain at lurgunio'r datganiadau ariannol a chamarwain defnyddwyr y cyfrifon maes o law.

OFFERYN ARIANNOL - Unrhyw gontract sy'n peri bod ased ariannol gan y naill endid ac yn peri bod dyled ariannol neu offeryn ecwiti gan y llall. Mae'r term yn cynnwys asedau ariannol a dyledion ariannol, o dderbyniadwyon masnachu (anfonebau dyledus) a thaladwyon masnachu (anfonebau dyladwy) syml hyd at ddeilliadau cymhleth a deilliadau sefydlog.

PARTÏON CYSYLLTIEDIG - Credir bod partïon yn gysylltiedig os oes gan un parti y gallu i reoli'r parti arall neu ddylanwadu yn sylweddol ar y parti arall wrth wneud penderfyniadau ariannol neu weithredol.

PARTNERIAETHAU PREIFAT CYHOEDDUS (PPC) - Menter ar y cyd lle bydd partner sector preifat yn cytuno i roi gwasanaethau i, neu ar ran sefydliad sector cyhoeddus. Mae Cynllun Ariannu Preifat yn fath o PPC.

POLISIÄU CYFRIFO - Yr egwyddorion, y seiliau, y confensiynau, y rheolau a'r arferion penodol a gymhwysir gan y Cyngor wrth baratoi a chyflwyno ei ddatganiadau ariannol.

PRAESEPT - Yr ardoll y bydd awdurdodau praeseptio yn ei chodi ar awdurdodau bilio, sy'n ei gwneud yn ofynnol ar i'r olaf gasglu incwm gan drethdalwyr y cyngor ar eu rhan.

PRYDLES - Cytundeb pan fo'r prydleswr yn rhoi'r hawl i'r prydlesai ddefnyddio ased am gyfnod, yn gyfnewid am daliad neu gyfres o daliadau.

PRYDLES ARIANNOL - Prydles sy'n trosglwyddo bron y cyfan o'r risgiau a'r gwobrau sy'n gysylltiedig â bod yn berchen ar ased i'r prydleswr.

PRYDLES WEITHREDOL - Prydles pan fo perchnogaeth yr ased anghyfredol yn aros gyda'r prydleswr.

RHAGLEN GYFALAF - Y cynlluniau cyfalaf y mae'r Cyngor yn bwriadu eu gweithredu mewn cyfnod penodedig.

RHESTRAU EIDDO - Yr eitemau hynny o ddeunyddiau crai ac o gyflenwadau y mae'r Awdurdod wedi eu caffael ac sy'n cael eu dal ganddynt yn y disgwyl y bydd iddynt ddefnydd yn y dyfodol.

RHWYMEDIGAETHAU'R CYNLLUN PENSIWN - Rhwymedigaethau cynllun pensiwn â buddion diffiniedig ar gyfer treuliau sy'n ddyledus ar ôl dyddiad y prisiant. Mae rhwymedigaethau'r cynllun sydd wedi eu mesur yn defnyddio'r dull rhagamcanu unedau yn adlewyrchu'r buddiannau y mae'r cyflogwr wedi ymrwymo i'w darparu am wasanaeth hyd at ddyddiad y prisiad.

TÄL - Bydd pob swm sy'n cael ei dalu neu ei dderbyn gan weithiwr a symiau sy'n ddyledus trwy lwfansau treuliau (os yw'r symiau hynny yn berthnasol i dreth incwm y DU) a gwerth ariannol unrhyw fuddiannau sy'n cael eu derbyn, ac eithrio mewn arian parod.

TRAFODION PARTION CYSYLLTIEDIG - Mae'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn ei gwneud yn ofynnol i ddatgelu unrhyw drafodion pwysig rhwng yr Awdurdod a phartïon cysylltiedig i sicrhau bod budd-ddeiliaid yn ymwybodol pan fydd y trafodion hyn yn digwydd a swm a goblygiadau hynny.

TREFNIADAU ASIANTAETHOL - Trefniant rhwng dau sefydliad pan fydd un yn gweithredu fel asiant, yn casglu arian ar ran y llall, ac yna'n talu'r arian iddo.. Enghraifft o hyn yw

casgliadau Ardrethi Annomestig Cenedlaethol, pan fo'r Cyngor yn gweithredu fel yr asiant bilio ar ran llywodraeth ganolog, yn casglu arian gan dreth dalwyr ar ran llywodraeth ganolog ac yna talu'r arian hwnnw yn ei flaen iddynt.

TREFNIANT CONSESIWN GWASANAETH - Mae cytundeb consesiwn gwasanaeth yn gyffredinol yn golygu y bydd y rhoddwr (corff sector cyhoeddus fel arfer) yn cyfleu i'r gweithredwr (endid sector preifat fel arfer), am gyfnod y consesiwn, yr hawl i ddarparu gwasanaethau sy'n rhoi mynediad i'r cyhoedd i gyfleusterau economaidd a chymdeithasol mawr.

Y FANTOLEN - Datganiad ynglŷn ag asedau, dyledion a chronfeydd wrth gefn a gofnodwyd ar ddiwedd y cyfnod cyfrifo.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Adroddiad i'r:	Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol
Dyddiad y Cyfarfod:	11 Gorffennaf 2018
Aelod / Swyddog Arweiniol:	Y Cynghorydd Julian Thompson-Hill
Awdur yr Adroddiad:	Richard Weigh, Pennaeth Cyllid
Teitl:	1. Adroddiad Rheoli Trysorlys (RhT) Blynyddol 2017/18 (Atodiad 1) 2. Adroddiad Diweddarau ar Reoli Trysorlys 2018/19 (Atodiad 2)

1 Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

- 1.1 Mae'r Adroddiad Blynyddol ar Reoli Trysorlys 2017/18 (Atodiad 1) yn sôn am weithgarwch buddsoddi a benthycar Cyngor yn ystod 2017/18. Mae hefyd yn rhoi manylion am yr hinsawdd ariannol ar yr adeg honno ac yn dangos sut y cydymffurfiodd y Cyngor â'i Ddangosyddion Darbodus. Mae Adroddiad Diweddarau RhT (Atodiad 2) yn rhoi manylion gweithgareddau RhT y Cyngor yn ystod 2018/19 hyd yma.
- 1.2 Mae'r term 'rheoli trysorlys' yn cynnwys rheoli benthyciadau, buddsoddiadau a llif arian y Cyngor. Mae tua £0.5bn yn mynd drwy gyfrifon banc y cyngor bob blwyddyn. Swm benthycar cyngor heb ei dalu ar 31 Mawrth 2018 oedd £206.19m ar gyfradd gyfartalog o 4.41% ac roedd gan y cyngor £12.6m mewn buddsoddiadau ar gyfradd gyfartalog o 0.28%.

2 Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

- 2.1 Cytunwyd gan y Cyngor ar 27 Hydref 2009 y dylai'r gwaith o lywodraethu Rheoli Trysorlys fod yn destun archwilio gan y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol. Rhan o'r rôl hon yw cael diweddariad ar weithgareddau Rheoli Trysorlys ddwywaith y flwyddyn ac i adolygu'r Adroddiad Rheoli Trysorlys Blynyddol ar gyfer 2017/18 sydd wedi'i atodi.
- 2.2 **Rôl y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol**
 - 2.2.1 Bydd y tîm Rheoli Trysorlys yn darparu adroddiadau i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn unol â'r amserlen isod:

Pwyllgor	Dyddiad	Teitl yr Adroddiad	Cynnwys Adroddiad	yr
Llywodraethu Corfforaethol	Ionawr	Diweddariad Trysorlys	Rheoli	- Amgylchedd allanol - Risgiau - Gweithgarwch - Rheolaethau - Gweithgarwch yn y Dyfodol
Llywodraethu Corfforaethol	Ionawr	Strategaeth Trysorlys	Rheoli	- Polisi - Strategaeth - Dangosyddion Darbodus
Cyngor	Chwefror	Strategaeth Trysorlys	Rheoli	Fel yr uchod
Llywodraethu Corfforaethol	Gorffennaf	Diweddariad Trysorlys	Rheoli	Fel Diweddariad RhT uchod
Llywodraethu Corfforaethol	Gorffennaf	Adolygiad Trysorlys	Rheoli	- Adolygiad o weithgareddau RhT yn ystod y flwyddyn flaenorol - Perfformiad swyddogaeth RhT
Y Cabinet	Medi	Adolygiad Trysorlys	Rheoli	Fel yr uchod

2.2.2 Mae Rheoli Trysorlys yn faes cymhleth sy'n cymryd amser i'w deall yn llwyr a darperir diweddariadau rheolaidd. Felly, ystyriwyd bod y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn fwy priodol na'r Cyngor i gael y diweddariadau hyn fel y gellid neilltuo'r amser a'r ymrwymiad angenrheidiol i'r maes hwn.

2.2.3 Mae'n ofynnol i'r Pwyllgor gael dealltwriaeth o lefel benodol yn y maes hwn a chaiff hyn ei gyflawni drwy ddiweddariadau rheolaidd.

2.2.4 Mae rôl y Pwyllgor yn cynnwys y canlynol:

- Deall y Dangosyddion Darbodus
- Deall effaith benthyca ar y sefyllfa refeniw
- Deall y cymhellion ehangach sy'n cael effaith ar weithgarwch Rheoli Trysorlys y Cyngor
- Sicrhau bod y Cyngor bob amser yn gweithredu mewn modd darbodus mewn perthynas â'i weithgareddau Rheoli Trysorlys

3 Beth yw'r Argymhellion?

- 3.1 Bod aelodau'n nodi perfformiad swyddogaeth Rheoli Trysorlys y Cyngor yn ystod 2017/18 a'i fod yn cydymffurfio â'r Dangosyddion Darbodus fel y nodir yn yr Adroddiad Blynyddol ar Reoli Trysorlys 2017/18 (Atodiad 1).
- 3.2 Bod aelodau'n nodi adroddiad diweddarau RhT (Atodiad 2) ar berfformiad hyd yma yn 2018/19.
- 3.3 Bod y Pwyllgor yn cadarnhau ei fod wedi darllen, deall ac ystyried yr Asesiad o Effaith ar Les (Atodiad 3) fel rhan o'i ystyriaethau.

4 Manylion yr Adroddiad

- 4.1 Diben Adroddiad Rheoli Trysorlys Blynyddol (Atodiad 1) yw gwneud y canlynol:
 - cyflwyno manylion am gyllid cyfalaf, benthyca, ad-drefnu dyledion a thrafodion buddsoddi yn 2017/18;
 - adrodd am oblygiadau risg penderfyniadau a thrafodion y trysorlys;
 - cadarnhau cydymffurfiaeth â therfynau'r trysorlys a Dangosyddion Darbodus.
- 4.3 Mae adroddiad diweddarau Rheoli Trysorlys (Atodiad 2) yn rhoi manylion am y canlynol:
 - Amgylchedd economaidd allanol
 - Risgiau
 - Gweithgarwch
 - Rheolaethau
 - Gweithgarwch yn y Dyfodol

5 Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

- 5.1 Mae penderfyniadau buddsoddi a benthyca da yn galluogi i adnoddau ychwanegol gael eu hatgyfeirio at wasanaethau eraill y Cyngor.

6 Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

- 6.1 Amh.

7 Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

- 7.1 Dylai cynllunio ariannol a gwneud penderfyniadau sicrhau y rhoddir ystyriaeth briodol i ofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ac yn benodol, ystyriaeth briodol i effaith hirdymor penderfyniadau ariannol, gan gynnwys y cyfnod ad-dalu a chostau oes gyfan penderfyniadau buddsoddi cyfalaf, cynigion cyllideb â'u heffaith wedi'i asesu'n briodol a strategaethau dyled a buddsoddiad hirdymor (rheoli trysorlys). Mae egwyddorion pwyll, fforddiadwyedd a chynaliadwyedd eisoes wedi'u cynnwys o fewn gofynion y Cod Darbodus a dylent fod yn sail i gynllunio ariannol a gwneud penderfyniadau.

7.2 Yng nghyd-destun rheoli'r trysorlys, mae'r gofynion presennol i asesu ac adrodd ar effeithiau hirdymor penderfyniadau buddsoddi a benthyca, gan ddefnyddio dangosyddion darbodus a chynllunio dyled hirdymor, yn cefnogi nodau cynaliadwyedd y Ddeddf Llesiant.

7.3 Mae adroddiad yr Asesiad o Effaith ar Les wedi'i gynnwys yn Atodiad 3 ac yn dangos sut mae strategaeth Rheoli Trysorlys effeithlon yn hyrwyddo nodau lles y Ddeddf.

8 Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gydag Archwilio ac eraill?

8.1 Mae'r Cyngor wedi ymgynghori â'i gynghorwyr trysorlys, Arlingclose Ltd.

9 Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1 Mae Rheoli Trysorlys yn golygu gofalu am symiau sylweddol o arian parod, felly mae'n rhan hanfodol o waith y Cyngor. Mae'n gofyn am strategaeth gadarn a rheolaethau priodol i ddiogelu arian y Cyngor, er mwyn sicrhau enillion rhesymol ar fuddsoddiadau a bod dyled yn cael ei reoli'n effeithiol ac yn ddoeth.

9.2 Cyhoeddodd SSCCCh ei argraffiad newydd o God Ymarfer ar Reoli Trysorfa ar ddiwedd 2017. Mae'n ofyniad gan y Cod hwnnw i'r pwyllgor hwn gael y wybodaeth ddiweddaraf ar weithgareddau Rheoli Trysorlys ddwywaith y flwyddyn ac adolygu Adroddiad Rheoli Trysorlys Blynnyddol.

9.3 Mae gan y Cyngor ymrwymadau parhaus i'r Cynllun Corfforaethol a gymeradwywyd yn 2012. Er bod disgwyl i'r cynllun redeg am 5 mlynedd, bydd rhai o'r prosiectau yn dod i ben yn 2020/21 a rhagwelir y bydd angen i'r Cyngor fenthyg i ariannu'r buddsoddiad hwn.

9.4 Cymeradwyodd y Cyngor y Cynllun Corfforaethol newydd ar gyfer 2017 – 2022 ym mis Hydref 2017. Mae unrhyw gynigion newydd wedi cael eu hystyried yn y strategaeth RhT gan ei fod yn hanfodol bod swyddogaeth RhT gryf ac effeithiol gan y Cyngor i ategu'r buddsoddiad hwn a phob gweithgarwch arall.

10 Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

10.1 Mae Rheoli Trysorlys ynddo'i hun yn risg, ond mae'r Cyngor yn monitro ac yn rheoli'r risgiau hyn fel yr amlinellir yn y prif adroddiad. Fodd bynnag, mae'n amhosibl cael gwared ar y risgiau hyn yn gyfan gwbl. Caiff strategaeth a gweithdrefnau rheoli trysorlys y cyngor eu harchwilio'n flynyddol ac roedd adolygiad yr archwiliad mewnol diwethaf yn gadarnhaol ac ni chodwyd unrhyw faterion sylweddol.

11 Pŵer i wneud y Penderfyniad

11.1 Mae Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyllid Cyfalaf a Chyfrifyddu) (Cymru) yn ei gwneud hi'n ofynnol i awdurdodau lleol ystyried Cod Ymarfer Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth ar Reoli Trysorlys sy'n

penderynu ar y gofyniad i'r Cabinet dderbyn adroddiad blynyddol ar weithgareddau'r trysorlys yn ystod y flwyddyn ariannol flaenorol.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Appendix 1

DENBIGHSHIRE COUNTY COUNCIL

ANNUAL TREASURY MANAGEMENT REPORT 2017/18

**Richard Weigh
Head of Finance**

CONTENTS

Section	Title
1	Background
2	Economic Background
3	Borrowing Activity
4	Investment Activity
5	Compliance with Prudential Indicators
6	Money Laundering Update
	Annex A - PWLB borrowing rates and UK Money Market rates
	Annex B – Compliance with Prudential Indicators 2017/18
	Annex C – Glossary

1. Background

- 1.1 The Council's treasury management activity is underpinned by CIPFA's Code of Practice on Treasury Management ("the Code"), which requires local authorities to produce Prudential Indicators annually and a Treasury Management Strategy Statement on the likely financing and investment activity. The Code also recommends that members are informed of treasury management activities at least twice a year. Reports are presented twice a year to the Corporate Governance Committee which is the committee with responsibility for the scrutiny of the Council's treasury policy, strategy and activity, as well as the annual report made to cabinet and the report to full council for approval of the annual treasury strategy.
- 1.2 Treasury management is defined as: "The management of the local authority's investments and cash flows, its banking, money market and capital market transactions; the effective control of the risks associated with those activities; and the pursuit of optimum performance consistent with those risks."
- 1.3 The Council has borrowed and invested substantial sums of money and is therefore exposed to financial risks including the loss of invested funds and the revenue effect of changing interest rates. This report covers treasury activity and the associated monitoring and control of risk.

2. Economic Background

- 2.1 The outlook for the UK economy remained uncertain, however, latest estimates showed that GDP, helped by an improving global economy, grew by 1.8% in 2017, the same level as in 2016. This was a far better outcome than the majority of forecasts following the EU Referendum in June 2016, but it also reflected the international growth momentum generated by the increasingly buoyant US economy and the re-emergence of the Eurozone economies.
- 2.2 The inflationary impact of rising import prices, a consequence of the fall in sterling associated with the EU referendum result, resulted in year-on-year CPI rising to 3.1% in November before falling back to 2.7% in February 2018. Consumers felt the squeeze as real average earnings growth, i.e. after inflation, turned negative before slowly recovering. The labour market showed resilience as the unemployment rate fell back to 4.3% in January 2018. The inherent weakness in UK business investment was not helped by political uncertainty following the surprise General Election in June and by the lack of clarity on Brexit.
- 2.3 The Bank of England's Monetary Policy Committee (MPC) increased Bank Rate by 0.25% in November 2017. It was significant in that it was the first rate rise in ten years, although in essence the MPC reversed its August 2016 cut following the referendum result. The February *Inflation Report* indicated the MPC was keen to return inflation to the 2% target over a more

conventional (18-24 month) horizon with 'gradual' and 'limited' policy tightening.

3. **Borrowing Activity**

3.1 The table below shows the level of the Council's borrowing from the Public Works Loan Board (PWLB) at the start and the end of the year.

	Balance at 01/04/2017 £000	Maturing loans £000	Premature repayments £000	New Borrowing £000	Balance at 31/03/2018 8£000
Fixed rate loans – Public Works Loan Board (PWLB)	184,726	4,534	0	0	180,192
Total borrowing	184,726	4,534	0	0	180,192

3.2 The Council's strategy in 2017/18 was to internally borrow to fund its borrowing requirement.

3.3 The Council has also been accessing temporary borrowing from other local authorities at very low rates to cover short-term cash flow requirements.

3.4 As a result of this temporary borrowing, the average rate on the Council's debt decreased from 4.94% at 1 April 2017 to 4.41% at 31 March 2018.

3.5 Annex A shows how interest rates for borrowing have moved over the course of the year.

4. **Investment Activity**

4.1 The Council held cash balances of £12.6m at the end of 2017/18. These represent the Council's Balances and Reserves (after internal borrowing and working cash balances are accounted for) and also where money has been borrowed before capital expenditure is incurred.

4.2 The Welsh Government's Investment Guidance requires local authorities to focus on security (keeping the money safe) and liquidity (making sure the Council never runs out of cash) as the primary objectives of a prudent investment policy. The Council's aim was to achieve a return on investments in line with these principles. The return is important but is a secondary consideration and the priority is the security of the sums invested.

4.3 The table below shows the level of the Council's investments at the start and the end of the year.

	Balance at 01/04/2017 £000	Investments Raised £000	Investments Repaid £000	Balance at 31/03/2018 £000
Investments	1,200	223,700	212,300	12,600

- 4.4 The Council's investment income for the year was £0.017m compared to £0.032m in 2016/17 which meant that the low interest rates available in the market continued to have a significant impact on the investment return earned by the Council.
- 4.5 Security of capital remained the Council's main investment objective. This was maintained by following the Council's counterparty policy as set out in its Treasury Management Strategy Statement for 2017/18 which defined "high credit quality" organisations as those having a long-term credit rating of A- or higher if domiciled in the UK or a foreign country with a sovereign rating of AA+ or higher.

Unsecured Bank Deposits

- 4.6 Conventional bank deposits have become riskier because of a lower likelihood that the UK and other governments will support failing banks. As the Banking Reform Act 2014 was implemented in the UK from January 2015, banks were no longer able to rely on government bail-outs if they got into difficulty. They would be required instead to bail themselves out by taking a proportion of investors' deposits to build up their capital. This new risk has been termed 'bail-in' risk and is potentially a greater risk to investors than the 'bail-out' risk of the past.
- 4.7 Given the increasing risk and continued low returns from short-term unsecured bank investments, the Council has only held a minimal amount of investments for short-term cash flow purposes and has placed a far greater emphasis on investing with the UK Government's Debt Management Office and other local authorities in order to minimise these risks.

Credit Risk Management

- 4.8 Counterparty credit quality was assessed and monitored with reference to the following:
- credit ratings (minimum long-term counterparty rating of A- across rating agencies Fitch / S&P / Moody's);
 - analysis of funding structure and susceptibility to bail-in;
 - credit default swap prices;
 - financial statements;
 - information on potential government support;
 - share prices.

Liquidity Management

- 4.9 In keeping with the WG's Guidance on Investments, the Council maintained a sufficient level of liquidity through the use of overnight deposits and instant access call accounts. The Authority uses purpose-built cash flow forecasting software to determine the maximum period for which funds may prudently be

committed.

Yield

- 4.10 The Council sought to achieve the best return balanced against its objectives of security and liquidity. The UK Bank Rate was increased from 0.25% to 0.50% on 2 November 2017. Short term money market rates also remained at very low levels which had a significant impact on investment income.
- 4.11 All investments made during the year complied with the Council's agreed Treasury Management Strategy, Prudential Indicators, Treasury Management Practices and prescribed limits. Maturing investments were repaid to the Council in full and in a timely manner.

5. Compliance with Prudential Indicators

- 5.1 The Council can confirm that it has complied with its Prudential Indicators for 2017/18, which were set in February 2017 as part of the Council's Treasury Management Strategy Statement. Details can be found in Annex B.
- 5.2 In compliance with the requirements of the CIPFA Code of Practice this report provides members with a summary report of the treasury management activity during 2017/18. None of the Prudential Indicators have been breached and a prudent approach has been taken in relation to investment activity with priority being given to security and liquidity over yield.

6. Money Laundering Update

- 6.1 The Council is alert to the possibility that it may become the subject of an attempt to involve it in a transaction involving the laundering of money. Accordingly, it maintains procedures for verifying and recording the identity of counterparties and reporting suspicions, and will ensure that relevant staff are properly trained.
- 6.2 The Head of Finance has been appointed as the Money Laundering Reporting Officer. There haven't been any cases of money laundering reported since the start of Denbighshire to date and the risk to the Council is considered to be minimal.

Interest Rates 2017/18

Public Works Loan Board (PWLB) borrowing rates and UK Money Market rates during the year were:

Example PWLB Borrowing rates (The rate at which the Council could borrow money from the Government)

Start Date	Length of Loan		
	1yr %	19½-20 yrs %	49½-50 yrs %
03-Apr-17	1.06	2.75	2.56
29-Sep-17	1.34	2.94	2.72
29-Mar-18	1.67	2.75	2.49

Example Bank Rate, Money Market rates (The rate at which the Council could invest with banks)

Date	Bank Rate %	7-day Investment Rates %	1-month Investment Rates %	6-month Investment Rates %
03-Apr-17	0.25	0.11	0.13	0.37
29-Sep-17	0.25	0.11	0.13	0.37
29-Mar-18	0.50	0.36	0.39	0.70

Compliance with Prudential Indicators 2017/18

1 Estimated and Actual Capital Expenditure

- 1.1 This indicator is set to ensure that the level of proposed investment in capital assets remains within sustainable limits and, in particular, to consider the impact on the Council Tax and in the case of the HRA, housing rent levels.

Capital Expenditure	2017/18 Estimated February 2017 £000	2017/18 Revised February 2018 £000	2017/18 Outturn March 2018 £000
Non-HRA	30,477	41,026	38,604
HRA	10,058	11,045	9,000
Total	40,535	52,071	47,604

- NB The figures for the February estimate were produced early in January but due to the nature of capital expenditure, some of the major schemes have slipped and this expenditure will now be incurred in 2018/19.

2 Estimated and Actual Ratio of Financing Costs to Net Revenue Stream

- 2.1 This is an indicator of affordability and demonstrates the revenue implications of capital investment decisions by highlighting the proportion of the revenue budget required to meet the borrowing costs associated with capital spending. The financing costs include existing and proposed capital commitments.

Ratio of Financing Costs to Net Revenue Stream	2017/18 Estimated February 2017 £000	2017/18 Revised February 2018 £000	2017/18 Outturn March 2018 £000
Financing Costs	12,864	12,962	12,965
Net Revenue Stream	189,252	189,252	189,252
Non-HRA Ratio	6.80%	6.85%	6.85%
Financing Costs	6,602	6,261	5,985
Net Revenue Stream	14,864	14,566	14,566
HRA Ratio	44.42%	42.98%	41.09%

3 Capital Financing Requirement

- 3.1 The Capital Financing Requirement (CFR) measures the Council's underlying need to borrow for a capital purpose. In order to ensure that over the medium term net borrowing will only be for a capital purpose, the Council ensures that net external borrowing does not, except in the short term, exceed the CFR in the preceding year plus the estimates of any additional CFR for the current and next two financial years. Performance during 2017/18 is demonstrated in the following table:

Capital Financing Requirement	2017/18 Estimated February 2017 £000	2017/18 Revised February 2018 £000	2017/18 Outturn March 2018 £000
Non-HRA	186,054	181,333	182,589
HRA	74,215	71,769	69,931
Total	260,269	253,102	252,520
Borrowing	205,192	205,192	206,192

NB The outturn figures are taken from the pre-audited Statement of Accounts 2017/18 so they may be subject to change.

4 **Authorised Limit and Operational Boundary for External Debt**

Summary Table:

2017/18	31/03/2018 £000
External Borrowing	206,192
Internal Borrowing	46,328
Operational Boundary	235,000
Authorised Limit	240,000

- 4.1 **Operational Boundary:** This limit is set to reflect the Council's best view of the most likely prudent (i.e. not worst case) levels of borrowing activity.
- 4.2 **Authorised Limit:** This is the maximum amount of external debt that can be outstanding at one time during the financial year. The limit, which is expressed gross of investments, is consistent with the Council's existing commitments, proposals for capital expenditure and financing and with its approved treasury policy and strategy and also provides headroom over and above for unusual cash movements.
- 4.3 The levels of debt are measured on an ongoing basis during the year for compliance with the Authorised Limit and the Operational Boundary. The Council maintained its total external borrowing and other long-term liabilities within both limits; at its peak this figure was £207.2m. In addition to external borrowing, the Council uses its own reserves and balances to fund capital expenditure and this is known as internal borrowing as shown in the table above.

5 Upper Limits for Fixed Interest Rate Exposure and Variable Interest Rate Exposure

- 5.1 These indicators allow the Council to manage the extent to which it is exposed to changes in interest rates. The exposures are calculated on a net basis i.e. fixed rate debt net of fixed rate investments. The upper limit for variable rate exposure allows for the use of variable rate debt to offset exposure to changes in short-term rates on the portfolio of investments.

	2017/18 Estimated %	2017/18 Actual Peak Exposure %
Upper Limit for Fixed Rate Exposure	100	100
Upper Limit for Variable Rate Exposure	40	0

6 Maturity Structure of Fixed Rate borrowing

- 6.1 This indicator is to limit large concentrations of fixed rate debt needing to be replaced at times of uncertainty over interest rates and is designed to protect against excessive exposures to interest rate changes in any one period, in particular in the course of the next ten years.
- 6.2 It is calculated as the amount of projected borrowing that is fixed rate maturing in each period as a percentage of total projected borrowing that is fixed rate.

Maturity structure of fixed rate borrowing	Upper limit %	Lower limit %	Actual Borrowing as at 31/03/2018 £000	Percentage of total as at 31/03/2018 %
under 12 months	30	0	30,390	14.74
12 months and within 24 months	30	0	4,372	2.12
24 months and within 5 years	30	0	12,455	6.04
5 years and within 10 years	30	0	12,804	6.21
10 years and above	100	50	146,171	70.89
Total			206,192	100.00

7 Total principal sums invested for periods longer than 364 days

- 7.1 This indicator is set in order to allow the Council to manage the risk inherent in investments longer than 364 days. For 2017/18 this limit was set at £10m. The Council did not have any investments which exceeded 364 days during 2017/18 because the policy was to limit investments to a shorter period than 1 year.

8 Adoption of the CIPFA Treasury Management Code

- 8.1 The Council confirms its adoption of the CIPFA Code of Treasury Management at its Council meeting on 26 March 2002. The Council has incorporated the changes from the revised CIPFA Code of Practice into its treasury policies, procedures and practices.

GLOSSARY - Useful guide to Treasury Management Terms and Acronyms

BANK OF ENGLAND	UK's Central Bank
BANK RATE	Bank of England Interest Rate (also known as Base Rate)
CPI	Consumer Price Index – a measure of the increase in prices
RPI	Retail Price Index – a measure of the increase in prices
DMO	Debt Management Office – issuer of gilts on behalf of HM Treasury
FSA	Financial Services Authority - the UK financial watchdog
GDP	Gross Domestic Product – a measure of financial output of the UK
LIBID	London Interbank Bid Rate - International rate that banks lend to other banks
LIBOR	London Interbank Offer Rate – International rate that banks borrow from other banks (the most widely used benchmark or reference for short term interest rates)
PWLB	Public Works Loan Board – a Government department that lends money to Public Sector Organisations
MPC	Monetary Policy Committee - the committee of the Bank of England that sets the Bank Rate
LONG TERM RATES	More than 12 months duration
SHORT TERM RATES	Less than 12 months duration
BOND (GENERAL)	An investment in which an investor loans money to a public or private company that borrows the funds for a defined period of time at a fixed interest rate
GOVERNMENT BOND	A type of bond issued by a national government generally with a promise to pay periodic interest payments and to repay the face value on the maturity date
CORPORATE BOND	A type of bond issued by a corporation to raise money in order to expand its business

COVERED BOND

A corporate bond issued by a financial institution but with an extra layer of protection for investors whereby the investor has recourse to a pool of assets that secures or “covers” the bond if the financial institution becomes insolvent

GILT

A bond that is issued by the British government which is classed as a low risk investment as the capital investment is guaranteed by the government

REPO

A repurchase agreement involving the selling of a security (usually bonds or gilts) with the agreement to buy it back at a higher price at a specific future date
For the party selling the security (and agreeing to repurchase it in the future) it is a REPO
For the party on the other end of the transaction e.g. the local authority (buying the security and agreeing to sell in the future) it is a reverse REPO

FTSE 100

Financial Times Stock Exchange 100 - An index composed of the 100 largest companies listed on the London Stock Exchange which provides a good indication of the performance of major UK companies

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Treasury Management (TM) Update Report

1 Changes in the external environment

Economic Outlook

- 1.1 The political backdrop to the UK remains uncertain as the Brexit negotiations continue ahead of Britain's planned withdrawal from the EU in March 2019. In view of this uncertainty, the Council will continue to take a cautious approach in relation to its investments.

2 Investment Strategy

- 2.1 Conventional bank deposits have become riskier because of a lower likelihood that the UK and other governments will support failing banks. As the Banking Reform Act 2014 was implemented in the UK from January 2015, banks were no longer able to rely on government bail-outs if they got into difficulty. They would be required instead to bail themselves out by taking a proportion of investors' deposits to build up their capital. This new risk has been termed 'bail-in' risk and is potentially a greater risk to investors than the 'bail-out' risk of the past.
- 2.2 Given the increasing risk and continued low returns from short-term unsecured bank investments, the Council has only held a minimal amount of investments for short-term cash flow purposes and has placed a far greater emphasis on investing with the UK Government's Debt Management Office and other local authorities in order to minimise these risks.

3 Borrowing Strategy

- 3.1 In line with its TM strategy and following advice from its treasury consultants, the Council has locked in a proportion of its debt at very low rates with the Public Works Loan Board (PWLB) to fund the capital programme. In total, two new loans for £20m were undertaken in May 2018 over a 15 year period on an Equal Instalment of Principal (EIP) basis.
- 3.2 This has also enabled the Council to repay many of its temporary loans from other local authorities but it will continue to undertake temporary borrowing from other local authorities if required to cover short-term cash flow requirements in the future as this is a good source of readily available cash at historically low rates.
- 3.3 At the same time, the Council will also continue to monitor its cash position and interest rate levels to ensure that further long term borrowing is undertaken from the PWLB at the optimal time to fund on-going Capital commitments.

4 Controls

4.1 Prudential Indicators

The Council sets prudential indicators which set boundaries within which its treasury management activity operates. The indicators are calculated to demonstrate that the Council's borrowing is affordable and include measures that show the impact of capital and borrowing decisions over the medium term. The Council has remained within all of its borrowing and investment limits for 2018/19 agreed by Council in February 2018. The Council has not deviated from the Capital related indicators either.

4.2 Audit Reviews

The Internal Audit review undertaken in November 2017 concluded that the treasury management system continues to be well controlled. The audit report listed the following key points:

- *“Overall, effective controls continue to operate within the Council's Treasury Management function ensuring that risks are well managed, for example;*
 - *Several members of staff within Finance can carry out treasury management activities, which allows for continuity of service and appropriate separation of duties.*
 - *Real-time advice and updates are provided by external treasury management advisers and are followed by members of staff.*
- *Our sample testing confirmed that members of staff continue to adhere to the Council's Treasury Management policies and procedures, which in the main provides a robust framework to ensure the effective management and control of its treasury management activities.*
- *There is an opportunity to further strengthen the controls around daily cash flow management, to ensure that the Council is both receiving returns on investing large surplus balances and avoiding interest charges when balances fall into an overdraft facility.*
- *Regular reconciliations are carried out between the general ledger and the treasury management system (Logotech).*
- *The Council's Treasury Management Strategy Statement and Investment Strategy is scrutinised by the Corporate Governance Committee annually and approved by County Council. This governs the activity of the treasury management function to defined parameters, thereby managing risks.”*

5 Future

5.1 TM Strategy for next six months

As the Corporate Plan is progressing, the Council will continue to review its cash position to ensure that borrowing is undertaken if required. The Council will also monitor market conditions and interest rate levels to ensure that external borrowing is undertaken at the optimal time in line with the TM strategy.

5.2 Reports

This report will be submitted to Cabinet in September following a review by the Corporate Governance Committee. The next reports to the Corporate Governance Committee will be the Treasury Management Strategy Statement and Prudential Indicators 2019/20 and the TM Update Report 2018/19 in January.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Annual Treasury Management Report 2017/18

Well-being Impact Assessment Report

This report summarises the likely impact of the proposal on the social, economic, environmental and cultural well-being of Denbighshire, Wales and the world.

Assessment Number:	148
Brief description:	A review of the Treasury Management activities for 2017/18
Date Completed:	14/06/2018 16:45:56 Version: 7
Completed by:	Rhys Ifor Jones
Responsible Service:	Finance
Localities affected by the proposal:	Whole County,
Who will be affected by the proposal?	Proposals have little or no direct impact on the vast majority of residents as the strategy involves managing the Council's investments and borrowing.
Was this impact assessment completed as a group?	No

IMPACT ASSESSMENT SUMMARY AND CONCLUSION

Before we look in detail at the contribution and impact of the proposal, it is important to consider how the proposal is applying the sustainable development principle. This means that we must act "in a manner which seeks to ensure that the needs of the present are met without compromising the ability of future generations to meet their own needs."

Score for the sustainability of the approach

★ ★ ★ ★ (3 out of 4 stars) Actual score : 20 / 30.

Implications of the score

An efficient Treasury Management strategy ensures that the Council is maximising the use of its resources in order to guarantee the sustainability of the approach in the long term.

Summary of impact

Well-being Goals

- A prosperous Denbighshire
- A resilient Denbighshire
- A healthier Denbighshire
- A more equal Denbighshire
- A Denbighshire of cohesive communities
- A Denbighshire of vibrant culture and thriving Welsh language
- A globally responsible Denbighshire

- Positive
- Positive
- Neutral
- Neutral
- Neutral
- Neutral
- Neutral

Main conclusions

An effective Treasury Management strategy ensures that the Council's investment and borrowing decisions will contribute towards the goal of maximising income and minimising costs which supports efficient service delivery.

Evidence to support the Well-being Impact Assessment

- We have consulted published research or guides that inform us about the likely impact of the proposal
- We have involved an expert / consulted a group who represent those who may be affected by the proposal
- We have engaged with people who will be affected by the proposal

THE LIKELY IMPACT ON DENBIGHSHIRE, WALES AND THE WORLD

A prosperous Denbighshire

Overall Impact	Positive
Justification for impact	An effective Treasury Management strategy ensures that the Council's investment and borrowing decisions will contribute towards the goal of maximising income and minimising costs which supports efficient service delivery.
Further actions required	Sound financial planning and efficient long term treasury management strategies ensure that the positive impact of this report on the County's prosperity is maximised.

Positive impacts identified:

A low carbon society	
Quality communications, infrastructure and transport	Financial planning and decision making ensures that proper consideration of the long term impact of financial decisions is given, including the payback period and whole life costs of capital investment decisions, properly impact assessed budget proposals and long term debt and investment (treasury management) strategies.
Economic development	The Treasury Management strategy and Prudential Indicators ensure that the Council's cash is safeguarded as much as possible by making investments in banks recommended in the annual strategy statement.
Quality skills for the long term	The strategy ensures that the Council's borrowing is monitored and is within set limits and is affordable. It identifies current financing requirements for the Capital Plan and estimates the proposed capital requirements for the next three financial years.
Quality jobs for the long term	Sound investment and borrowing decisions relating to the Council's cash will maximise the Council's income within the guidelines set in the Treasury Management strategy.
Childcare	The Prudential Indicators are a statutory requirement which demonstrate the affordability of our plans and contribute towards the overall financial wellbeing of Denbighshire.

Negative impacts identified:

A low carbon society	
Quality communications, infrastructure and transport	
Economic development	
Quality skills for the long term	
Quality jobs for the long term	
Childcare	

A resilient Denbighshire

Overall Impact	Positive
Justification for impact	A sound Treasury Management strategy ensures that the Council's cash is secure and new borrowing is affordable. It also enables the Council to react quickly to market volatility by continual monitoring of the financial institutions throughout the year.
Further actions required	Good investment decisions will help the Council to develop more efficient working practices which will use less resources which will help to maximise the positive impact of this report on the County's resilience.

Positive impacts identified:

Biodiversity and the natural environment	
Biodiversity in the built environment	
Reducing waste, reusing and recycling	Good investment decisions will help the Council to develop more efficient working practices which will use less resources.
Reduced energy/fuel consumption	The strategy is set at the start of the financial year but it is monitored carefully throughout the year to ensure that the Council reacts quickly to any market volatility and the impact on the banking institutions.
People's awareness of the environment and biodiversity	
Flood risk management	

Negative impacts identified:

Biodiversity and the natural environment	
Biodiversity in the built environment	
Reducing waste, reusing and recycling	
Reduced energy/fuel consumption	
People's awareness of the environment and biodiversity	
Flood risk management	

A healthier Denbighshire

Overall Impact	Neutral
-----------------------	---------

Justification for impact	Proposals have little or no direct impact on the vast majority of residents as the strategy involves managing the Council's investments and borrowing.
Further actions required	The impact of this report is neutral in this particular area so this is not applicable.

Positive impacts identified:

A social and physical environment that encourage and support health and well-being	
Access to good quality, healthy food	
People's emotional and mental well-being	
Access to healthcare	
Participation in leisure opportunities	The strategy contributes to the overall financial health of Denbighshire and therefore supports the delivery of the annual budget.

Negative impacts identified:

A social and physical environment that encourage and support health and well-being	
Access to good quality, healthy food	
People's emotional and mental well-being	
Access to healthcare	
Participation in leisure opportunities	

A more equal Denbighshire

Overall Impact	Neutral
Justification for impact	A good treasury management strategy contributes to the overall financial resilience of the Council and supports the on-going work of the Authority without impacting on residents.
Further actions required	The impact of this report is neutral in this particular area so this is not applicable.

Positive impacts identified:

Improving the well-being of people with protected characteristics. The nine protected characteristics are: age; disability; gender reassignment; marriage or civil partnership; pregnancy and maternity; race; religion or belief; sex; and sexual orientation	
People who suffer discrimination or disadvantage	
Areas with poor economic, health or educational outcomes	
People in poverty	An efficient treasury management strategy contributes to the financial resilience of the Council and supports service delivery.

Negative impacts identified:

Improving the well-being of people with protected characteristics. The nine protected characteristics are: age; disability; gender reassignment; marriage or civil partnership; pregnancy and maternity; race; religion or belief; sex; and sexual orientation	
People who suffer discrimination or disadvantage	
Areas with poor economic, health or educational outcomes	
People in poverty	

Overall Impact	Neutral
Justification for impact	A good treasury management strategy contributes to the overall financial resilience of the Council and supports the on-going work of the Authority without impacting on residents.
Further actions required	The impact of this report is neutral in this particular area so this is not applicable.

Positive impacts identified:

Safe communities and individuals	
Community participation and resilience	
The attractiveness of the area	
Connected communities	

Negative impacts identified:

Safe communities and individuals	
Community participation and resilience	
The attractiveness of the area	
Connected communities	

A Denbighshire of vibrant culture and thriving Welsh language

Overall Impact	Neutral
Justification for impact	A good treasury management strategy contributes to the overall financial resilience of the Council and supports the on-going work of the Authority. It has no direct impact on the language and the culture because any treasury management decisions are based on the treasury strategy and advice from financial consultants.
Further actions required	The impact of this report is neutral in this particular area so this is not applicable.

Positive impacts identified:

People using Welsh	
Promoting the Welsh language	
Culture and heritage	

Negative impacts identified:

People using Welsh	
Promoting the Welsh language	
Culture and heritage	

A globally responsible Denbighshire

Overall Impact	Neutral
Justification for impact	A good treasury management strategy contributes to the overall financial resilience of the Council and supports the on-going work of the Authority. It has no direct impact on the local area.
Further actions required	The impact of this report is neutral in this particular area so this is not applicable.

Positive impacts identified:

Local, national, international supply chains	
Human rights	All investments are undertaken from national institutions in line with the strategy and financial advice. The strategy determines the institutions with the minimum credit rating which the Authority is permitted to invest with.
Broader service provision in the local area or the region	All borrowing is undertaken from central Government as detailed in the strategy and in line with other local authorities.

Negative impacts identified:

Local, national, international supply chains	
Human rights	
Broader service provision in the local area or the region	

Adroddiad i'r:	Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol
Dyddiad y Cyfarfod:	11 Gorffennaf 2018
Aelod / Swyddog Arweiniol:	Lisa Lovegrove – Prif Archwilydd Mewnol
Awdur yr Adroddiad:	Lisa Lovegrove – Prif Archwilydd Mewnol
Teitl:	Diweddariad Archwilio Mewnol

1. **Am beth mae'r adroddiad yn sôn?**

Mae'r adroddiad hwn (atodiad ynghlwm) yn rhoi diweddariad i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ar gynnydd diweddaraf Archwilio Mewnol o ran sut y mae'n darparu gwasanaeth, darparu sicrwydd, adolygiadau a gynhaliwyd, perfformiad ac effeithiolrwydd mewn ysgogi gwelliant.

2. **Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?**

I ddarparu gwybodaeth am waith yr Adain Archwilio Mewnol ers cyfarfod diwethaf y Pwyllgor. Mae'n galluogi'r Pwyllgor fonitro perfformiad a chynnydd yr Adain Archwilio Mewnol yn ogystal â darparu crynodebau o adroddiadau'r Adain Archwilio Mewnol er mwyn i'r Pwyllgor dderbyn sicrwydd ar wasanaethau eraill y Cyngor a meysydd corfforaethol.

3. **Beth yw'r Argymhellion?**

Dylai'r Pwyllgor ystyried cynnwys yr adroddiad, asesu cynnydd a pherfformiad yr Adain Archwilio Mewnol a phenderfynu a oes angen unrhyw sicrwydd pellach ar adroddiadau archwilio.

4. **Manylion yr Adroddiad**

Mae'r adroddiad yn darparu diweddariad hyd at fis Mehefin 2018 ar:

- Adroddiadau archwilio mewnol a gyflwynwyd yn ddiweddar h.y. Cludiant i Ddysgwyr ac lechyd a Diogelwch mewn Ysgolion;
- Cynnydd ar waith Archwilio Mewnol hyd yma yn 2018-19;
- Cynnydd ar weithredu camau gwella; a
- Diweddariad ar berfformiad yr Adain Archwilio Mewnol yn erbyn safonau gosod.

Ers mis Ebrill 2018, mae pob cam archwilio mewnol sydd yn weddill a chamau newydd yn cael eu cofnodi ar system prosiect corfforaethol a rheoli perfformiad (Verto). Mae yna 85 o gamau archwilio mewnol wedi'u cofnodi ar y system ar hyn o bryd. Mae'r system yma'n galluogi uwch reolwyr a chynrychiolwyr gwasanaeth i fonitro cynnydd wrth fynd i'r afael â chamau sy'n weddill a darparu diweddariad ar gynnydd.

Mae Swyddogion Cynllunio Strategol a Pherfformiad yn monitro camau sydd wedi'u cwblhau ac yn atgoffa gwasanaethau i'w diweddarau bob chwarter yn unol â gofynion adrodd perfformiad corfforaethol.

5. **Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?**

Nid oes angen gwneud penderfyniad ynglŷn â'r adroddiad hwn. Nid oes cyfraniad uniongyrchol at y Blaenoriaethau Corfforaethol, ond bydd rhai prosiectau yn y Cynllun yn adolygu meysydd Blaenoriaeth Corfforaethol ac yn darparu sicrwydd ar eu darpariaeth.

- 6. Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?**
Amherthnasol – nid oes penderfyniad na chostau yn gysylltiedig â'r adroddiad hwn.
- 7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?**
Amherthnasol - nid oes angen penderfyniad na chynnig ar gyfer newid ar gyfer yr adroddiad hwn.
- 8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda Chraffu ac eraill?**
Dim angen.
- 9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid**
Nid oes unrhyw oblygiadau ariannol ynghlwm wrth yr adroddiad hwn.
- 10. Pa risgiau sydd yna ac oes yna unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?**
Mae'r gwaith archwilio mewnol yn rhoi sicrwydd i'r cyngor ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd y rheolau sydd ar waith i reoli a lliniaru risgiau.
- 11. Pŵer i wneud y Penderfyniad**
Amherthnasol - nid oes angen gwneud penderfyniad gyda'r adroddiad hwn.

Corporate Governance Committee Update

July 2018

Introduction

1. This report provides an update on Internal Audit's latest progress in terms of its service delivery, assurance provision, reviews completed, performance and effectiveness in driving improvement.
2. The report provides an update as at July 2018 on:
 - Internal Audit reports recently issued
 - Progress on Internal audit work to date in 2018-19
 - Internal Audit performance standards.

Internal Audit reports recently issued

3. The following section provides an overview of recent Internal Audit reports, including the overall Assurance Rating and the number of Risks/Issues raised in the report's action plan.

Definitions of Assurance Rating

Green	High Assurance	Risks and controls well managed and objectives being achieved
Yellow	Medium Assurance	Minor weaknesses in management of risks and/or controls but no risk to achievement of objectives
Amber	Low Assurance	Significant weaknesses in management of risks and/or controls that put achievement of objectives at risk
Red	No Assurance	Fundamental weaknesses in management of risks and/or controls that will lead to failure to achieve objectives

Definitions of Risks/Issues

Green	Low	Advisory issues discussed with managers during the audit and not included in audit reports and action plans
Yellow	Moderate	Operational issues that are containable at service level
Amber	Major	Corporate, strategic and/or cross-service issues potentially requiring wider discussion at SLT and/or CET
Red	Critical	Significant issues to be brought to the attention of SLT, CET, Cabinet Lead Members and Corporate Governance Committee

Learner Transport – June 2018

Learner Transport – Medium Assurance

5	Moderate Risks/Issues
0	Major Risks/Issues
0	Critical Risks/Issues
4. The School Support and Education Transport teams work well together in providing the learner transport service in terms of consulting and developing the latest Learner Transport policy, with regular communication between the teams on the service provision and any associated issues.
 5. A new Learner Transport policy is due for implementation in September 2018, which was approved by Cabinet in July 2017. Extensive consultation was carried out with key stakeholders such as councillors, parents and schools. Any concerns highlighted with the current policy have been addressed where possible, for example, providing discretionary elements for feeder schools and faith schools.
 6. The School Support team has good processes in place for assessing transport applications to ensure that pupils access free learner transport only if they meet the eligibility criteria, and any discretionary measures were appropriately applied and sufficiently authorised. There is separation of duties for any appeals regarding learner transport applications decisions.
 7. Controls need to be strengthened within the School Support team to ensure that documents are not held for longer than they are needed. The team are already addressing this with the EDRMS (Electronic Document Retention Management System) team.
 8. Transport applications for managed transfers and additional learning needs are not input onto the learner transport system which may hinder effective monitoring. Copies of the applications are retained by the departments that have received them as well as the Education Transport team, causing duplication and potential data protection infringement if not handled properly.
 9. Finance has highlighted that the two biggest risks in terms of the budget are:

- i. The cost of implementing the new policy is not yet known until the contracts are tendered later this year. Finance are reviewing this risk as part of the budget setting discussions; and
 - ii. The discretionary post-16 transport provision. Income for the first two terms of the 2017/18 academic year has not been recharged to colleges despite the efforts of staff. This has budgetary implications now the 2017/18 financial year has closed down, and is an inefficient use of staff resources in terms of attempting to resolve the issues.
10. The Education Transport team has put in place some good procurement processes for both tender rounds. We have discussed with the team some minor issues where arrangements could be strengthened e.g. within the emergency contracts process.
11. A number of areas within the procurement system (Proactis) had not been updated, for instance, details of the operators that were awarded a contract. This has meant that the corporate contract register, held within Proactis, has no learner transport contracts recorded.
12. Additionally, Contract Procedure Rules are applied in certain areas of the procurement process, but not in terms of completing procurement commissioning forms or contract award reports. We consider that these weaknesses are due to the tender process being extremely complex, which has created additional pressure for the Education Transport team.
13. The Education Transport team is being proactive in implementing a dynamic purchasing system that should reduce the complexities of the tendering process. The system is due for implementation in October 2018, and some current contracts that were due to expire have been extended so they can be tendered under the new system. Contract Procedure Rules state that contracts can be extended before the original expiry date by the contract manager as long as they are not extended by more than 50% of the contract period. By October 2018, some contracts will be near this extension limit and the procurement business partner for learner transport has advised that a variation report should be submitted for approval to formally explain the reason for the contract extensions. This will also be beneficial in case the implementation of the dynamic purchasing system is delayed.
14. Overall, the Education Transport team manages its contracts well as these had been signed by the operator and the contract content covered key elements

such as performance and termination arrangements. We have raised a couple of areas for improvement in terms of some route-specific risk assessments not being received from operators, and the mechanism for applying financial deductions.

15. We have raised five areas for improvement in total, but consider that arrangements in place to manage learner transport operate well hence our overall medium assurance rating.

Health & Safety in Schools – June 2018

16. This review was given a “low assurance” overall, therefore it is included as a separate agenda item.

Health & Safety in Schools – Low Assurance	
4	Moderate Risks/Issues
1	Major Risks/Issues
0	Critical Risks/Issues

Progress in delivering the Internal Audit Assurance 2018-19

17. The following table shows a summary of Internal Audit's work to date for this year. This table will be added to during the year as more projects commence.

18. Where projects have been completed since 1 April 2018, the table provides assurance ratings and number of issues raised for the completed reviews.

19. The following projects have not yet commenced but are scheduled for the coming months:

- Homelessness
- Welsh Transport Grants
- Section 106 Agreements
- Revenues and Benefits

Tudalen 202

Internal Audit Assurance Plan Areas of Work	2018-19 Days to Date	Likely Outturn Days	Current Status of Work	Audit Assurance	No. of Critical Issues	No. of Major Issues	No. of Moderate Issues	Comments
2018-19 Projects								
Catering	18	20	Fieldwork					
Risk Management	1	10	Fieldwork					
Business Continuity Management	1	12	Fieldwork					
Homelessness	3	30	Scoping					
Housing Rents	26	30	Fieldwork					

Internal Audit Assurance Plan Areas of Work	2018-19 Days to Date	Likely Outturn Days	Current Status of Work	Audit Assurance	No. of Critical Issues	No. of Major Issues	No. of Moderate Issues	Comments
AONB Grant Certification	2	2	Complete	N/a				
Welsh Government Grant Certification: <ul style="list-style-type: none"> Pupil Deprivation Grant Education Improvement Grant 	0	15	Scoping					
Section 106	3	15	Scoping					
Welsh Transport Grant	1	15	Scoping					
Single Access Route to Housing (SARTH)	1	10	Scoping					
Revenues and Benefits	0	40	Scoping					
Projects Brought Forward from 2017-18								
Procurement	7	10	Complete	Low	0	1	1	Joint audit with Flintshire County Council of the shared service. Issues are consolidated into two root causes.
Project Management	5	5	Complete	Medium	0	1	1	
School Transport	23	25	Final	Medium	0	0	5	
Health & Safety in Schools	6	15	Final	Low	0	1	4	
Travel & Subsistence	1	1	Complete	Medium	0	1	3	

Tudalen 203

Internal Audit Assurance Plan Areas of Work	2018-19 Days to Date	Likely Outturn Days	Current Status of Work	Audit Assurance	No. of Critical Issues	No. of Major Issues	No. of Moderate Issues	Comments
CCTV Partnership	1	1	Complete	Medium	0	0	3	
IT Procurement of Resources	4	10	Closing meeting					Nearing completion.
ALN & Inclusion / Recoupment & Out of County Placement / Special Education	24	30	Closing meeting					Nearing completion.
Pooled Budgets	1	5	Fieldwork					
Registrars	1	15	Fieldwork					Initial investigation concluded. Further work planned after office relocation.
Court of protection	22	25	Closing meeting					Nearing completion.
Fraud & Corruption Work								
National Fraud Initiative	1	40	Ongoing					
Housing Tenancy Fraud	5	20	Scoping					
General fraud enquiries and counter fraud work	15	50	Ongoing					
Follow-up Reviews								
IA project follow-ups	13	30	Ongoing					Includes devising new follow up process

Tudalen 2024

Internal Audit Assurance Plan Areas of Work	2018-19 Days to Date	Likely Outturn Days	Current Status of Work	Audit Assurance	No. of Critical Issues	No. of Major Issues	No. of Moderate Issues	Comments
Management of follow-ups	7	20						
Other Areas of Work								
School Fund admin & audits	10	40	In progress					New school fund guidance now in place
Corporate Governance Framework	3	10	2017-18 complete					
Corporate working groups	6	35	In progress					
Consultancy & corporate areas	12	70	In progress					
IA Support & Management								
Team Meetings / 1:1s	21	50						
Management	8	40						
Training & development	4	40						
Total Days	256	786						

Tudalen 205

Progress with Improvement Actions Arising From Internal Audit Assurance Work 2018-19

20. Responsibility to resolve issues and manage agreed actions lies with management. The International Internal Audit Standards require internal audit to monitor what is happening to the results of audit engagements to ensure that actions have been implemented effectively or that management has accepted the risk of not taking action. The table below summarises progress as at the end June 2018. The current status of each action is detailed in Appendix A of this report.

Tudalen 206

Service	Number of Actions Raised (includes actions from 2017/18)	Number of Actions Due	Actions Implemented Since April 2018	% Actions Completed to Date (of those that are due)	Actions Exceeding Original Due Date
Business Improvement & Modernisation	11	8	4	50%	3
Community Support Services	6	6	0	0%	6
Communications Customers & Marketing	4	2	2	100%	0
Education & Children's Services	11	8	6	75%	3
Facilities Assets & Housing	5	5	4	80%	1
Finance	15	10	3	30%	8
Highways & Environmental Services	6	6	2	33%	3

Legal, HR & Democratic Services	23	15	4	27%	7
Planning & Public Protection	4	1	1	100%	0
Total	85	61	26	43%*	31

* Performance is cumulative and should improve as the year progresses.

Internal Audit performance standards

21. Internal Audit measures its performance in two key areas:

- Follow-up audit work – Two measures to ensure that Internal Audit carries out its follow-up work promptly and that services implement agreed improvement actions.
- Customer Standards – A range of indicators to ensure that Internal Audit delivers a good service to its customers.

22. The table below shows Internal Audit's performance to date for 2018/19.

Customer Service Standard	Target	Current Performance
Internal Audit will discuss, agree and send services the Internal Audit Project Scoping Document before it commences work.	100%	100%
At the conclusion of its work, Internal Audit will hold a closing meeting with all relevant people to discuss the outcome of its work, and then send services a draft report as soon as possible after that meeting.	Avg. Days (less than 10)	4
Internal Audit will issue a final audit report as soon as possible after agreeing the report and its action plan with services.	Avg. Days (less than 5)	1

Follow Up Action Plans & Service Improvement	Target	Current Performance
Using performance management system (Verto), Internal Audit will monitor and report on the % of agreed improvement actions that have been implemented by services to show that Internal Audit's service is effective in helping to deliver improvement.	75%	43%*

* This is a cumulative figure and performance should improve during the course of the year.

Appendix A – Status of Improvement Actions (as at June 2018)

Internal Audit Actions

Business Improvement & Modernisation

Activities

IAABIM01a	D171802f - Modernising Council: Strategic Planning Team will work with Heads of Service and Lead Members to identify appropriate success criteria at the beginning of the new corporate plan. These will be periodically reviewed by the programme board	01/06/17	31/05/18
	The Performance Management Framework for the Corporate Plan has gone to SLT, and is going to Cabinet and Performance Scrutiny during late Q4 and / or early Q1 for 2018 / 2019.	Carol A Evans	07/03/18
IAABIM02a	D171802f - Modernising the Council: Strategic planning team will prompt services to consider fraud risk when they're updating their service risk registers; and refer to the fraud risk in their individual service plans, where appropriate.	31/01/18	30/06/18
	Strategic Planning & Performance officers have prompted the services they support to consider fraud risk when they're updating their service risk registers as part of the current Service Planning process 2018/19. Where appropriate services have reference the fraud risk in their individual service risk register. (Finance)	Heidi Barton-Price	02/03/18
IAABIM03a	D151642f - AD Access - Public Sector Network (PSN) guidance has recently changed to reflect concerns over password strength and ICT will act on the new guidance and issue information to service users	01/03/17	30/06/18
	As of 05.03.18 this work is was thought this work was complete. Internal Audit have advised that this is now yellow - experiencing obstacles.	Carol A Evans	05/03/18
IAABIM04a	D151642f - AD Access Management: We are currently updating the Council's Information Security Policies and, as part of this, we will include latest guidance on passwords	01/08/16	30/06/18
	Policy due to go to Cabinet for approval in June 2018.	Lisa Lovegrove	28/03/18
IAABIM06a	D171801f - Corporate Document Review: Promote and raise awareness and accessibility of Corporate Document Retention and the use of the Corporate Retention Schedule	01/06/18	31/07/18
	Work has been carried out in the making the Corporate document schedule more user friendly. The revised version has been demonstrated to the officers on the Information Governance panel, who have been asked to provide feedback on the revised version by 11th May. The re-launch of the schedule was carried out week commencing 14th May through Denbighshire's intranet page. The revised version of the document retention schedule has be relocated on the intranet to the Apps link on the home page of Denbighshire's Intranet, making it easier for staff to locate the document.	Lisa Lovegrove	14/05/18
IAABIM07a	D171801f - Corporate Document Review: Services will be encouraged to highlight any gaps in the Corporate Retention Schedule. The Schedule will then be amended accordingly	01/03/18	31/12/18
	The revised Corporate Document Schedule has been reformatted into a database format, which will allow staff to filter and search for the relevant document type. As part of the launch due to be carried out week commencing 14th May staff will be made aware of the document. Services are still encouraged to highlight any gaps in the retention schedule. Further highlighting of any gaps in the schedule have been raised through the information governance	Lisa Lovegrove	14/05/18

	group Through the Information Governance group the Business Information Team Manager has asked officers to feed back any gaps in the retention schedule. In terms of reviewing the associated policies the following policies have now been removed from the intranet for staff to access as they are no longer relevant: -		
	<ul style="list-style-type: none"> • Networks Drive Policy April 2014 • The paper Housekeeping policy January 2014. 		
IAABIM08a	D171801f Corporate Document Review: A trawl of network drives will be undertaken and the results shared with Heads of Service for them to raise awareness of the issue with their teams. A day will be identified and promoted as a "Tidy Denbighshire" day	01/05/18	31/03/19
	A trawl of the network drives within Business, Improvement and Modernisation (BIM) service was completed as a pilot to establish how quick the exercise had taken. The exercise took longer than predicted but identified a number of duplicate files on the shared drives. No further progress has been carried out since, which is down to having staff capacity within the team to review other services network drives. The Business Information Team Manager has asked for the timescale of the completion of this issue to be extended to March 2019 as there are resources issues within their team.	Lisa Lovegrove	14/05/18
IAABIM09a	D171801f- Corporate Document Review: ICT will amend contract procurement procedure and tender documents in association with Corporate Procurement to include reference to Document Retention	01/04/18	30/04/18
	Activity is on target and will be reported upon in 2018 - 2019 Service Business Plan	Carol A Evans	05/03/18
IAABIM10a	D151642F - IT Access Management : Remote support agreement for iTrent	03/06/16	31/08/18
	The remote support agreement is still not in place. The current contract with Midland has been extended, but there is still a lack of clarity as to whether the contract sufficiently covers remote support responsibilities. When the contract is renewed in August 2018, the content should be checked to ensure that the contract adequately reflects this and that it complies with the requirements of the new General Data Protection Regulation (GDPR)	Lisa Lovegrove	28/03/18
IAABIM11a	D151642F - IT Access Management : Management of all ICT systems re: providers, remote support agreements and renegotiations	01/03/17	28/02/18
	Complete with the exception of iTrent (See IAABIM10a for more information of this action)	Lisa Lovegrove	28/03/18
IAABIM12a	D151642F - IT Access Management : Review and distribute the relevant policy to systems administrators (protective monitoring in relation to detecting actual or potential security incidents)	01/03/17	30/06/18
	Policy has been drafted. Due to go to cabinet for approval in June 2018.	Lisa Lovegrove	28/03/18
IAABIM13a	D171814f Project Management Risk 1.1: Prepare Guidance Notes for Project Executives to mitigate risk within Project Management	25/05/18	29/06/18

Community Support Services

Activities

IAACSS01a	D151621F - POVA : Quality Audit results will be a standing agenda item for the regular DLM Meeting. The Audit tool will be shared with DLMs as part of this process.		30/06/18
	The audit tool is now in use and was used for Q1. However, this has yet to be shared with Designated Lead Managers and as such they are yet to carry out an audit themselves using this tool.	Lisa Lovegrove	07/03/18
IAACSS02a	D151620F - PARIS Financials: Presentation on late of incomplete movement forms and output errors to Practice Improvement & Commissioning Alliance (PICA) emphasising importance of timely movement forms.	01/03/16	30/04/18

	Business Support Officers to be informed at the end of each week about new/ending/ respite placements to ensure movement forms are completed. Monitoring via Quaterly Performance Reports at Service Managers Meetings.		
	Although there have been improvements in the completion, monitoring and retaining of movement forms, the review has identified movement forms are still being completed after the child has moved placement. The Service Manager LAC now sample checks records throughout the month and her testing has seen an improvement in the number of forms being completed prior to the child moving placement. The Family Placement team also now ensure that movement forms are completed at the time a placement is agreed, movement forms now form part of the placement paperwork.	Lisa Lovegrove	27/03/18
IAACSS03a	D151620F - PARIS Financials: A report of overpayments to be provided to the service manager at each payment run. Service manager to decide on whether to recover money and how this will be done. A case note will be added to record the decision.	01/03/16	30/04/18
	Review of overpayment has reduced the amounts. Biggest challenge is making placement officers/business support officers of the need for timely movement forms (above issue).	Lisa Lovegrove	27/03/18
IAACSS04a	D151620F - PARIS Financials: Payment for Skills can now be automated but this functionality needs testing. This needs to be debated and agreed by managers in terms of priority for this piece of work against other developments, including implementation of changes to reflect the Social Services and Wellbeing Act and Adult Finance requirements. The authorisation of changes of carers Tiers is clearly defined and on Paris. This is not the issue that caused this overpayment.	01/03/16	30/04/18
	Still errors with Payment for skills. Paris upgrade not yet taken place.	Lisa Lovegrove	27/03/18
IAACSS05a	D151620F - PARIS Financials: The Special Guardianship Register is being updated to include details of the financial payments made, including start and finish dates if the allowance is for a set period of time. For this particular case, we have written to the carer concerned to give notice of us ceasing payments and inviting her to request a new assessment if she wishes	01/03/16	30/04/18
	Testing identified issues with inaccurate Special Guardianship Order allowances.	Lisa Lovegrove	27/03/18
IAACSS06a	D151620F - PARIS Financials: All court orders for existing cases are on Paris. Historic cases are being updated.	01/03/16	30/04/18
	The majority of SGOs are now on Paris. There is still some work to be done regarding the historic SGOs and making them available on the system. The team are trying to ensure that all information around a new SGO case are scanned into Paris and the information saved into the relevant area of Paris. However, the backlog is a work in progress and will take time to enter all the information onto Paris due to time / resources.	Lisa Lovegrove	27/03/18

Customers, Communication & Marketing

Activities

IAACCM01a	D171711F - Corporate Communications: Develop a Business Case for a new Council website which is fully accessible (by September 2018) and make necessary changes to the website if Business Case is approved. (Formerly CCM316a)	01/11/17	30/09/18
	This project has now been amalgamated into a wider Corporate Plan Project in order to secure funding to be able to undertake the development of a new site. The work done on the project brief to date remains in line with the objective of producing a business case by September	Sian Owen	03/05/18
IAACCM02a	D171811F - Corporate Communications: Create formal protocol & guidance for services for updating information on Linc intranet platform (following	01/11/17	28/02/18

	evaluation of implementation phase of this new platform) and on all Council web platforms. (Formerly CCM317a)		
	This protocol is now in place and appears on linc for staff to reference	Sian Owen	03/05/18
IAACCM03a	D171811F - Corporate Communications: Support HR to launch and promote the Council's social media policy to ensure all personnel are fully aware of their individual responsibilities with regard to personal use of social media. (Formerly CCM318a)	01/11/17	31/03/18
	This project is completed and is just awaiting Welsh translation before being published	Sian Owen	03/05/18
IAACCM04a	D151630f-Housing Enforcement: Modernisation of the payment process for Houses in Multiple Occupancy licences.	01/04/18	31/03/19

Education & Children's Services

IAAECS01a	D131433F - Governance : Produce an induction pack and extensive training support programme for new governors and clerks.	01/01/15	30/04/18
	The actions have been implemented. There is a planned review of the Governance in 2018-19, which we review the effectiveness of the controls in place from our previous review.	Lisa Lovegrove	19/06/18
IAAECS02a	D131443F - Governance : Produce a checklist for new governors to ensure that all necessary checks, forms, and training are completed at the appropriate time.	01/12/14	30/04/18
	The actions have been implemented. There is a planned review of the Governance in 2018-19, which we review the effectiveness of the controls in place from our previous review.	Lisa Lovegrove	19/06/18
IAAECS03a	D131443F - Governance : Review existing Instruments of Government to ensure that they comply with current legislation and are signed off by the local authority.	01/01/15	31/12/18
	The legislative changes are still unknown at this point.	Lisa Lovegrove	19/06/18
	There is a planned review of the Governance in 2018-19, which we review the impact on the Instruments of Governance to ensure compliance.		
IAAECS04a	D131443F - Governance : Work with HR to develop an integrated system of recording/maintaining Criminal Records Bureau (CRB) / Disclosure and Barring Service (DBS) for governors	01/01/15	31/05/18
	Work is progressing in the issue highlighted. There is a planned review of the Governance in 2018-19, which we assess the progress made in the actions raised from our previous review.	Lisa Lovegrove	19/06/18
IAAECS05a	D151633F - Information Management & IT mangement: The Education Support team will produce a key contact list so that schools know who to contact for certain events.	01/09/16	30/04/18
	Since the last follow up the Education Support team has revisited the contact list and have now included the service aims, outline of what the service provides and the current priorities and initiatives. This information will be provided to all head teachers in September 2018 at their meeting and then placed on the Council's Intranet for schools to access. It is the intention of the JMT to update this information on an annual basis.	Lisa Lovegrove	06/06/18
IAAECS06a	D151633F - IT & Information Management in schools: Where internal templates are available (to adapt and fill any gaps in policy framework or understanding), these will be put on the Knowledge Hub (web-based information portal).	01/09/16	30/04/18
	All policy templates have been completed and have been loaded into the Knowledge Hub (web-based information portal). Head teacher and Business and finance managers have been	Lisa Lovegrove	06/06/18

	provided with a link to the Knowledge Hub, which they can then navigate to view all policy templates. Once they have selected the relevant policy, they can download it and amend as required.		
IAAECS07a	D151633F - IT & Information Management in Schools: An ICO training session for governors, head teachers and business and finance managers has been provided and subsequent training sessions will be offered to maintain awareness of DPA & FOI requirements.	01/04/17	31/05/18
	The ICO was meant to carry out training in early May for all Education staff, but unfortunately the training was cancelled at the last minute. However the Legal Services Manager has agreed to carry out the relevant training for all head teachers and Business / Finance Managers on the 8th June. Training will then be arranged for the Governors in the Autumn term, but it has not yet been decided if the training will take place in one venue, or whether the training will be put on in two or three venues to encourage as many governors to attend.	Lisa Lovegrove	06/06/18
IAAECS08a	D151633F: Develop a matrix of training needs for policies and guidance for all areas of schools ICT (through the SWGFL 360 self-evaluation tool)	01/01/17	30/04/18
	The new web based tool kit is fully operational and once a school has completed the self-evaluation form, it colour codes the response ROYG and provides the school with a visual picture. As part of the follow up we confirmed that the self-evaluation form is being completed by schools and the Education team are monitoring the outcomes.	Lisa Lovegrove	06/06/18
IAAECS09a	D151633F - IT & Information Management in Schools: Make schools aware of e-learning training that is available to them so that they can disseminate training more broadly to teachers and administrative staff.	01/09/16	31/05/18
	Training session for head teacher and finance staff has been agreed for the 8th June to be carried out by the Legal Services Manager. A Task and Finish group was set up to explore an SLA with DCC to carry out training and guidance work. The group has agreed in principle to the SLA and has now rolled out the SLA to the school clusters. For the SLA to go ahead, all schools need to agree and initial feed-back is very promising and the team are hopeful that the SLA will be sent to each school by middle of June.	Lisa Lovegrove	06/06/18
IAAECS11a	D151633F - IT & Information Management in Schools: Review existing ICT Admin Contract with Gaia where supplier agreed to encrypt mobile devices and provide certification of data destruction as part of the original Invitation to Tender.	01/05/17	31/08/18
	New provider will be in place and will fully complying with the action by September 2018.	Lisa Lovegrove	06/06/18
IAAECS12a	D171814 Project Management Risk 2.1: Review the remit and capacity of the new Corporate Programme Boards to provide the required scrutiny of large, high value and complex projects such as those which form the Modernising Education programme.	25/05/18	01/09/18

Facilities, Assets & Housing

Activities

IAAFAH01a	D151617F - Industrial Estates : Programmed schedule of inspections for properties	01/04/16	30/06/18
<p>In order to address the Audit requirement of informing tenants of their duties under their management agreements, all tenants have been contacted by phone with their e-mail address requested, along with their consent to be contacted by email regarding all tenancy matters. A communication* detailing tenant's obligations has been sent by email to tenants. Tenants have been asked to respond with the certificates requested (Electrical Wiring Test certificate, Gas Safety Check certificate, Fire Risk Assessment certificate).</p> <p><i>*Note - this communication excludes fourteen tenants that have been not been contactable by phone, therefore a letter was post out instead.</i></p> <p>Regarding the recording of inspections and whether they have been carried out, inspections are now underway. The Property Health & Safety Manager and Valuation & Estates Team Manager have reached agreement about how these will be recorded on the departments TF Cloud system. Since 1st March 2018, 20 have been completed.</p> <p>The programme of inspections has been drafted and is currently being monitored via a spreadsheet, which details inspections carried out. This is being proactively managed by the Valuation & Estates Team Manager.</p> <p>It's anticipated this process will migrate onto the TF Cloud system before the end of June 2018, with data currently held in the aforementioned spreadsheet migrating onto the system. This will enable monitoring of completion rates, and ensure all compliance documentation is centrally held.</p> <p>The programme of inspections will be staggered over a 2 year period. The TF Cloud system automatically generates the next inspection when the existing record is closed down. This allows for progress to be monitored periodically (dependant on the requirements of the KPIs) but at a minimum on a quarterly basis. In addition automated reports will be produced monthly which will inform managers of current completion rates and compliance performance to ensure internally set targets are met.</p>		Andy Moreland	30/05/18
IAAFAH02a	D161740F -Housing Voids & Allocations: More robust monitoring of spend to be introduced to ensure that CPR limits are not exceeded use of Exemption Forms where appropriate. Longer term, a framework is being developed and will be in place later in 2017.	01/11/16	31/03/18
No progress from previous update. Item was due to be presented to Cabinet for approval in May 2018. Meeting has been delayed until end June 2018. Further progress to be made following approval.		Andy Moreland	19/06/18
IAAFAH03a	D171801F - Corporate Documentation Retention : Deletion of files from housing network drives	01/09/17	31/03/18
Drive has now been removed and the contents deleted.		Lisa Lovegrove	27/03/18
IAAFAH04a	D171801F - Corporate Document Retention : Appropriate access and restrictions are applied to drives and folders and cleansing activities carried out	01/08/17	31/03/18
<ol style="list-style-type: none"> 1. Access to folders on shared drives relating to Bowls and Coastal Services has been restricted to appropriate staff and cleansed appropriately. 2. Access to the 'Cascade' folder which contains confidential information has also been restricted to appropriate staff. 3. Access to the Ruthin and Denbigh Leisure Centre folders has been restricted. Cleansing has taken place. An internal review of the cleansing was also completed during April. This confirmed the cleansing completed was correct and appropriate. Restrictions have now been placed across the remaining Leisure sites in the 'Leisure Centre' folder, to ensure a uniform approach. This completes the original action from the services perspective. 		Andy Moreland	08/05/18
IAAHESFAH01a	D171802f: Head of Highways and Environmental Services and the Head of Facilities, Assets & Housing to agree a robust methodology that can be applied through the lifetime of the Corporate Plan to measure the reduction of the Council's carbon emissions.	01/01/18	31/05/18
Methodology has now been agreed through Corporate Plan board submission in May.		Andy Moreland	25/06/18

<p>Clear objectives have been developed for the project in order to achieve a reduction of 15% in carbon emissions from council assets by 31/3/2022, namely:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Reduce energy consumption within council buildings (where we pay the bills) through more effective, proactive energy management 2. Improve the energy efficiency of council buildings (where we pay the bills) 3. Increase the amount of energy we use from renewable sources; and 4. Reduce the amount of fossil fuel consumption in our fleet vehicles <p>Clear performance measures have been drawn up spanning the lifetime of the plan to include baselines and targets</p> <p>Progress against targets will be monitored quarterly through project team meetings.</p>		
--	--	--

Finance

Activities			
IAAFIN01a	D161756f - Corporate Petty Cash Review: Internal Audit to meet with School Finance and Business managers to clarify which Accounts Payable accounts relate to petty cash and which relate to Voluntary School Funds.	31/12/17	31/05/18
	Received list of accounts held by the schools, which has been circulated to Senior Payments Officer (Accounts Payable), Senior Financial Systems Officer and the Business and Risk Manager to update the required records.	Lisa Lovegrove	04/05/18
IAAFIN02a	D161756f - Corporate Petty Cash Review: Review all bank accounts to identify any dormant accounts and close them, where necessary, and update all out of date petty cash signatories.	01/12/17	31/05/18
	There is evidence that the dormant accounts have been closed. Some of the signatories are still incorrect.	Lisa Lovegrove	27/03/18
IAAFIN03a	D171805f: CAD: Chief Internal Auditor, Head of Finance and Head of Legal, HR & Democratic Services to meet and review existing ASP Framework document, looking at the type of arrangements that it applies to and then the reporting frequency requirements	01/03/18	30/04/18
	Meeting took place and agreed the reporting arrangement to comprise of an annual report of ASPs to Chairs and Vice Chairs for them to decide the appropriate committee to monitor. A larger piece of work is also required to assess existing ASPs, Partnership etc to ensure mechanism in place for scrutiny by the appropriate committee or level of management. A report will be produced for Corporate Governance Committee by the November meeting outlining the agreed mechanism	Peter York	07/06/18
IAAFIN04a	D161756f - Corporate Petty Cash Review: The Senior Payments Officer will reconcile the bank accounts against the information held on the Accounts Payable System and amend the account names accordingly	31/12/17	31/05/18
	Corporate bank accounts have been reconciled to the Accounts Payable system and account names amended accordingly. However, the school account names have not yet been reconciled. This is dependent on the information being sent through from the schools, as in agreed action below.	Lisa Lovegrove	27/03/18
IAAFIN05a	D161756f - Corporate Petty Cash: Changes have been identified within the Proactis system, which will provide consistency and enhanced control in processing of petty cash claims. These changes will feed into guidance documents and communicated to all petty cash users.	28/02/18	31/07/18

	The Senior Payments Officer has completed his action in terms of renaming the Creditor records. There are still further actions on the project that are being completed by Finance and Audit. The date for the completion of the finance section of the guidance has been rolled on, a new completion date of July has been agreed.	Peter York	05/06/18
IAAFIN06a	D161756f - Corporate Petty Cash: Seek approval from the corporate executive team to modernise the petty cash process and administer all petty cash payments via Proactis systems	01/12/17	31/05/18
	It has been agreed that all petty cash accounts will be administered via the Proactis system. Once all information has been received by Internal Audit a series of demonstrations with all relevant parties will be arranged and carried out by the Financial Systems Officer.	Lisa Lovegrove	27/03/18
IAAFIN07a	D171806f - Revs & Bens: Internal Audit will carry out a review of debts under £25 to ensure that the current Financial Regs are being complied with now the new system is more embedded	01/09/17	30/06/18
	Internal Audit have reviewed debts under £25 and found that a large number are issued for good reason. Several are annual payments and are carried forward from year to year. Services who are still issuing a significant volume of invoices under £25 have been contacted requesting them to review their processes in this respect. Work is continuing with the Business Support Manager to take this further.	Peter York	07/06/18
IAAFIN08a	D170806f - Revs & Bens: Credit balances are being reviewed on a quarterly basis. A new software release will be available shortly that will mean that the process is paperless and will enable us to get accreditation to take BACs details over the phone.	01/04/17	31/05/18
	No follow up due yet.	Lisa Lovegrove	27/03/18
IAAFIN09a	D171806f - Revs & Bens: The sundry debt standards will be completed and put forward to the Operations Board in June 2016 for consideration. Once discussed a change control will be raised.	01/07/17	31/05/18
	Confirmed that the measures are now incorporated into the Key Performance Indicators.	Lisa Lovegrove	22/06/18
IAAFIN10a	D161721f - Risk of Fraud & Corruption: A corporate anti-fraud plan is to be developed initially. An annual review will then be completed to assess how effectively the council performs against the plan.	01/06/18	30/06/18
	This is underway. CIA is capturing fraud referrals and time spent on them and met with HR Manager to understand their involvement with referrals. A process has been put in place to ensure coordination between CIA and HR on any potential investigations. CIA to meet with Head of Finance this week to discuss before producing the Annual Fraud Report.	Peter York	07/06/18
IAAFIN11a	D171801f - Corporate Document Retention : Activity to ensure Payroll and Accounts Payable - data is retained in line with the Retention Schedule	01/05/18	31/05/18
	This has been completed. The initial removal of the old data was done last week. We are running a manual task every week for the time being to remove incrementing data. Once we are satisfied that all of the programs are running correctly we are going to automate the process to run once a week.	Peter York	07/06/18
IAAFIN12a	D171815F - Travel & Subsistence: Develop procedures and automate the expenses paid process	01/04/18	31/05/18
IAAFIN13a	D171815F - Travel & Subsistence: Ensure the expenses process allows sufficient separation of duty	01/04/18	31/07/18
IAAFIN14a	171807F - Re-circulate the existing guidance notes showing how VAT should be coded to all the users in Proactis	01/03/18	30/04/18
IAAFIN15a	171807F - Reviewed and amend Financial Regulations to reflect reality with regard to retrospective purchase orders	01/03/18	31/07/18

Highways & Environmental Services

Activities			
IAAHES01a	D171803f: We will deliver the annual capital highway maintenance programme. We will report progress in three categories; work completed, work not done due to third party issues and work not done due to issues within our control.	01/04/18	31/03/19
	Further detail on reasons for deferred work will also be included on a quarterly basis.	Heidi Barton-Price	23/02/18
IAAHES02a	D171803f: We will give an annual condition score for those roads not covered by the Scanner survey	01/04/18	31/03/19
	2018/19 - In addition to the independent road condition surveys of the A, B & C roads, we have devised a method whereby we can also accurately give a six monthly Road Condition Score for around 75% of the remaining network (some C roads and almost all unclassified roads). This would equate to coverage of nearly 90% of the entire network. See indicator HESRCSI above.	Heidi Barton-Price	23/02/18
IAAHES03a	D161748f: Passenger Transport : Review of documentation following full implementation of Proactis e-sourcing solution (too paper intensive). Issue particularly with monitoring checks	01/03/17	30/12/18
	Monitoring checks are now carried out and recorded electronically. The transport officer (standards) has been issued with a phone that allows him to record all monitoring.	Lisa Lovegrove	06/06/18
IAAHES04a	D151624f: Street Works : We will arrange with the Corporate GIS Team to address any overlap/gaps between the Street Gazetteer and the Council's Asset Register	01/02/16	30/04/18
	A meeting has been held with DCC's Mapping team and this flagged up issues that need to be discussed with Conwy's Symology team and a new meeting will be arranged soon. This is a complex issue that may take a while to resolve unless a decision can be made that the differences in the two systems are of little consequence.	Lisa Lovegrove	19/06/18
IAAHES05a	D151627f: Fleet: business case for a new system will be developed (ICT procurement). Funding streams will be investigated to cover the purchase cost. If agreed, a new fleet management system will be implemented.	01/04/17	31/10/18
	The Fleet Manager has advised that this work has not moved on as fast as he would have liked due to resource pressures within the department. The specification for the new system has now been reviewed and agreed by both ICT and Procurement. The next stage is for the tendering advert to be formatted so that it can be advertised on the Sell to Wales website, after which the formal tendering selection process will commence. The Fleet Manager expects the new system will be procured by October 2018.	Heidi Barton-Price	02/03/18
IAAHESFAH01a	D171802f: Head of Highways and Environmental Services and the Head of Facilities, Assets & Housing to agree a robust methodology that can be applied through the lifetime of the Corporate Plan to measure the reduction of the Council's carbon emissions.	01/01/18	31/05/18
	Methodology has now been agreed through Corporate Plan board submission in May. Clear objectives have been developed for the project in order to achieve a reduction of 15% in carbon emissions from council assets by 31/3/2022, namely: <ol style="list-style-type: none"> 1. Reduce energy consumption within council buildings (where we pay the bills) through more effective, proactive energy management 2. Improve the energy efficiency of council buildings (where we pay the bills) 3. Increase the amount of energy we use from renewable sources; and 4. Reduce the amount of fossil fuel consumption in our fleet vehicles Clear performance measures have been drawn up spanning the lifetime of the plan to include baselines and targets.	Andy Moreland	25/06/18

Progress against targets will be monitored quarterly through project team meetings.		
---	--	--

Legal, HR & Democratic Services

Activities

IAALHRD01a	D151632f - HR Management in Schools: Arrange for all Business & Finance Officers to have EDRMS access for their cluster. Investigate whether schools would be able to have access to EDRMS.	01/12/16	30/05/18
	<p>The Principal Manager – Modernising Education advised that all schools have been given the link to corporate document retention schedules to ensure all schools are aware of the retention period for the various documents held on the school sites.</p> <p>As part of the on-going monitoring the team have introduced the following steps within their 'donut' system as part of the continued awareness of the retention modules for the various documents on site: -</p> <ul style="list-style-type: none"> • Questions and responses analysed to see which schools are complying with the Data Protection Act and the impending GDPR legislation. The schools have now responded twice on the retention of documents. <p>Based on the on-going work carried out and the planned work there are now effective controls in place to address the risk originally raised.</p>	Lisa Lovegrove	14/05/18
IAALHRD02a	D151632f - HR Management in schools : Incorporate schools into work undertaken on improving the application of the corporate leaver process, which includes automatic reminders to managers.	30/09/16	28/02/18
	Schools now incorporated into the leavers' process and automatic reminders set to prompt on the steps in complying with the leavers process.	Lisa Lovegrove	27/03/18
IAALHRD03a	D161748f - Corporate Procurement : Dun & Bradstreet checks carried out at tendering stage are to be saved into the attachments section of the project (as a private attachment for Council staff only to view) on the Proactis system.	01/06/17	30/06/18
	<p>It has been agreed that Finance checks carried out by Dun & Bradstreet (D&B) should be completed by the Finance Teams in DCC/FCC. The Procurement Team have been in discussion with the Welsh Government who fund the cost of D & B to explore the possibility of receiving e-mail alert on daily basis to highlight any changes in a company financial standing.</p> <p>A second issue has been highlighted by the Procurement Team who would require 20 staff to be set up to receive the daily e-mail alert.</p>	Lisa Lovegrove	27/03/18

IAALHRD04a	D161748f - Corporate Procurement: Review Proactis portal user activity and user permission settings to ensure that those officers set up on the system are using it and have access to appropriate modules of the system.	01/06/17	30/06/18
	The Procurement Systems Officer & Data Analyst, has reviewed portal user activity and removed all staff off Proactis who have not accessed the system in the last 18 months. Going forward, the Procurement Systems Officer & Data Analyst will run the portal user activity report on a quarterly basis and remove all users who have not accessed Proactis within the last 18 months.	Lisa Lovegrove	27/03/18
IAALHRD05a	D161748f - Corporate Procurement: Review current set up of project templates on the Proactis system to simplify processes where we able to and therefore alleviate issues we may have further into the project, i.e. at the scoring stage.	01/08/17	30/06/18
	Follow up not yet due.	Lisa Lovegrove	27/03/18
IAALHRD06a	D161748f - Corporate Procurement: Create an e-procurement system 'Quick Guides' to enable officers to become self-sufficient in the using the system. Develop a training programme for officers to follow on from CPR training around general procurement	01/03/18	30/06/18
	Follow up not yet due.	Lisa Lovegrove	27/03/18
IAALHRD07a	D171801f - Corporate Document Retention - HR to ensure that documents are disposed of in line with the corporate document retention schedule - ITrent	01/01/18	31/05/18
	Purchase of GDPR module from ITrent will address retention issues highlighted in review.	Lisa Lovegrove	28/03/18
IAALHRD08a	D151632f - HR Management in Schools: HR is reviewing the leaver process to make improvements; however, HR relies on managers to provide information on staff moving service areas. This is a corporate issue, which needs input from ICT, Payroll and HR	01/06/16	28/02/18
	Middle Managers now receiving email through Itrent of the leavers process.	Lisa Lovegrove	28/03/18
IAALHRD09a	D171815f - Travel & Subsistence: Send a DVLA form to all employees who have claimed mileage within the last 12 months.	01/04/18	30/09/18
IAALHRD10a	D171815f - Travel & Subsistence: Check the declaration on Proactis to ensure that it complies with the requirements of the policy.	01/04/18	30/05/18
IAALHRD11a	D171815f - Travel & Subsistence: Add a separate declaration relating to the completion of the DVLA form in the last 12 months	01/04/18	30/05/18
IAALHRD12a	D171815f - Travel & Subsistence: Check the capability of Proactis to see whether it can store information regarding the date the DVLA form was completed	01/04/18	30/05/18
IAALHRD13a	D171815f - Travel & Subsistence: Incorporate a process for the monitoring of the return of completed DVLA forms and ensure forms received are checked within 48 working hours of being received by the Council.	01/04/18	31/12/18
IAALHRD14a	D171815f - Travel & Subsistence: Update the Travel and Subsistence Policy to reflect the changes in the process for claiming mileage.	01/04/18	30/04/18
IAALHRD15a	D171815f - Travel & Subsistence: To provide a link to the revised policy to the Proactis Team, who will create a link on the P2P Expenses module to the "Travel and Subsistence" policy on the intranet.	01/04/18	30/04/18
IAALHRD16a	D171814f – Procurement: Provide regular updates to Corporate Governance, Audit and Scrutiny and an annual report to Cabinet	01/06/18	31/03/19
IAALHRD17a	D171814f – Procurement: Update the procurement strategy	01/06/18	31/03/19
IAALHRD18a	D171814f – Procurement: Agree a methodology to capture efficiency savings and non-financial savings	01/06/18	30/09/18
IAALHRD19a	D171814f – Procurement: Review contract procedure rules relating to extensions, variations and direct awards to ensure markets are regularly	01/06/18	31/10/18

	tested and the most competitive price obtained (and remind staff of good practice in relation to these)		
IAALHRD20a	D171814f – Procurement: Consider options for a time recording system and review time spent working on regional procurement	01/06/18	31/03/19
IAALHRD21a	D171814f – Procurement: Raise the profile of the Joint Corporate Procurement Unit to highlight procurement and the need to collaborate	01/06/18	31/03/19
IAALHRD22a	D171814f – Procurement: Promote the Joint Corporate Procurement Unit and attend SLT/CET six monthly	01/06/18	31/03/19
IAALHRD23a	D171807F - Review and amend the disclaimer allowing staff to opt out of information sharing in line with General Data Protection Regulation.	01/03/18	31/05/18

Planning & Public Protection

Activities

IAAPPP01a	D151630F - Housing Enforcement: The process for applying and paying for a HMO licence would benefit from modernisation to ensure that it is simplified, efficient and provides customers with opportunities for on-line application and payment.	01/07/16	31/03/18
	The Public Protection Business Manager advised that the service has recently received a new card reader, which has improved the process. Further work is possible and the Digital Futures Programme Manager has confirmed that this forms part of their workload, but it has yet to be scheduled. See CCM04a for update on the actions to address the issue originally raised.	Lisa Lovegrove	27/03/18
IAAPPP02a	D171817- CCTV Partnership: The Denbighshire CCTV Partnership will develop and agree a risk register for the partnership and keep it under review on a regular basis.	01/04/18	31/07/18
IAAPPP03a	D171817- CCTV Partnership: Agree with NWP a method of them providing the CCTV Partnership Board with a crime update on a quarterly basis. One option could be for NWP to provide an update at each quarterly Board meeting.	01/04/18	31/07/18
IAAPPP04a	D171817 - CCTV Partnership: The Board will consult with all partners and CWAC to agree a set of suitable performance indicators and measures to be incorporated into the SLA and monitored on a regular basis.	01/04/18	31/07/18

Adroddiad i'r:	Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol
Dyddiad y Cyfarfod:	11 Gorffennaf 2018
Aelod / Swyddog Arweiniol:	Lisa Lovegrove – Prif Archwilydd Mewnol
Awdur yr Adroddiad:	Lisa Lovegrove – Prif Archwilydd Mewnol
Teitl:	Archwiliad Mewnol o Iechyd a Diogelwch mewn Ysgolion

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?
Mae'r adroddiad hwn (atodiad ynghlwm) yn darparu manylion ar adroddiad diweddar yr Adain Archwilio Mewnol ar Iechyd a Diogelwch mewn Ysgolion a dderbyniodd raddfa Sicrwydd 'Isel'.
2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?
Mae'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol wedi cytuno y bydd yn derbyn ac yn trafod pob adroddiad yr Adain Archwilio Mewnol sy'n derbyn graddfa Sicrwydd 'Isel' fel eu bod yn gallu trafod y canlyniad a derbyn sicrwydd y gwneir gwelliannau.
3. Beth yw'r Argymhellion?
Mae'r Pwyllgor yn rhoi sylwadau ar yr adroddiad ac yn penderfynu a oes angen adroddiadau diweddar pellach ar gynnydd gyda'r cynllun gweithredu gwella.
4. Manylion yr Adroddiad
Mae'r adroddiad Archwilio Mewnol llawn wedi'i gynnwys fel Atodiad 1.

Roedd yr adolygiad o Iechyd a Diogelwch mewn Ysgolion yn cynnwys: polisiâu a gweithdrefnau, asesiad risg mewn ysgolion, hyfforddiant ac ymwybyddiaeth, adrodd damweiniau a digwyddiadau ac adrodd ymatebol. Daeth ein hadolygiad i'r casgliad, o ystyried natur y materion a nodwyd ac effaith posibl unrhyw oblygiadau andwyol, ein bod yn rhoi graddfa sicrwydd 'isel' cyffredinol.

Rydym wedi derbyn ymateb positif i'n hadroddiad ac mae cam gweithredu eisoes ar waith i fynd i'r afael â rhai o'r pryderon a godwyd.
5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?
Amherthnasol - nid oes angen gwneud penderfyniad gyda'r adroddiad hwn.
6. Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?
Amherthnasol - nid oes angen gwneud penderfyniad gyda'r adroddiad hwn.
7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?
Amherthnasol – does dim penderfyniad o gynnig ar gyfer newid gyda'r adroddiad hwn.
8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda Chraffu ac eraill?
Amherthnasol - nid oes angen gwneud penderfyniad gyda'r adroddiad hwn.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid
Amherthnasol - nid oes angen gwneud penderfyniad gyda'r adroddiad hwn.

10. Pa risgiau sydd yna ac oes yna unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?
Mae gwaith yr adain archwilio mewnol yn rhoi sicrwydd i'r cyngor ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd y rheolau sydd ar waith i reoli a lliniaru risgiau. Bydd adain Archwilio Mewnol yn dilyn y camau a gytunwyd i sicrhau bod gwelliannau angenrheidiol yn cael eu gwneud i leihau'r risgiau a nodwyd. Fe all y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ofyn am adroddiadau diweddar er mwyn monitro cynnydd wrth weithredu'r cynllun gweithredu gwella.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad
Amherthnasol - nid oes angen gwneud penderfyniad gyda'r adroddiad hwn.

Health & Safety in Schools

June
2018

Low
Assurance

Purpose & Scope of Review

We carried out this review to inform the annual internal audit report and annual governance statement.

During this review we covered the following health and safety arrangements in schools:

- Policy and procedures;
- Risk assessments in schools (safety and fire)
 - Health & safety gap analysis in schools;
- Training and awareness;
- Accident and incident reporting;
- Reactive reports.

Our review included sample testing of five schools, namely:

- Ysgol Caer Drewyn,
- Ysgol Henllan,
- Christchurch C.P. School,
- Prestatyn High School,
- Ysgol Bryn Clwyd.

Records held by Corporate Health & Safety and the Councils HR system (iTrent) allowed us to test training provision and accident and incident reporting across all schools.

Context

It is the responsibility of the schools and their governing bodies to have effective governance and controls in place to ensure that any health and safety issues are addressed, school staff are suitably trained and the arrangements for health and safety are robust.

The Corporate Health and Safety team provides support to schools as set out in the Service Level Agreement (SLA) for Health & Safety that all schools have opted into.

This includes: –

- Annual inspections of schools, e.g. themed review for 2017–18 covering health and safety arrangements in schools. Reports are issued to schools including an action plan detailing issues, actions and timescales.

- Fire risk assessments for all schools. Reports are sent to the schools including an action plan detailing issues, actions and timescales.
- Provide and facilitate health and safety training for school-based staff.
- Support and guidance for reactive works and reports as required.
- The team work closely with Occupational Health (who do the medical assessment of staff) before minibus driver assessments are carried out to ensure designated staff are safe to drive minibuses.

Audit Opinion

Our review of Health and Safety in Schools has identified a number weaknesses that need strengthening to minimise the risk of harm, injury or fatality to staff, children and other users of school buildings.

Testing a sample of five schools confirms that the following health and safety related documents are in place: –

- Up to date health & safety policies which cover key areas such as risk assessments, first aid and fire evacuation arrangements as well as monitoring.
- Four of the five schools tested had an asbestos management plan and/or risk assessment in place identifying areas where asbestos was present at the schools.
- Relevant emergency response plans appropriate for each individual school's needs.
- Only two out of the five schools had an infection control plan in place.

The Corporate Health and Safety team raise schools' awareness of issues within their reports, and they follow up priority issues according to their significance and the resources available. While the school is responsible for implementing the agreed actions, there is no central system in place to record when the required actions have been implemented. A measured approach is required to ensure that any inaction does not put users of school buildings at risk of harm, injury or fatality. See Risk/Issue 1 for more information.

Although fire risk assessments are in place, our testing highlighted 10 school sites where a fire risk assessment had not been updated within the last three years. The Corporate Health & Safety team is undergoing a programme of visits to schools to update their fire risk assessments to comply with Article 9 (2) of the Regulatory Reform (Fire Safety) Order 2005 which states that a risk assessment must be reviewed and updated by a responsible person on a regular basis or where there has been a significant change affecting the premises. It is a concern that out of date school fire risk assessments could mean that fire safety measures are not adequate which may put the safety of staff and children at risk. Also, in the event of a fire, the school and Council may be investigated by the Fire & Rescue Authority or the Health and Safety Executive (HSE) and enforcement action taken if the school or Council is deemed negligent. See Risk/Issue 2 for details.

While many schools are using the corporate system to record accidents and incidents, and the Health & Safety team promote its use, our testing confirms that some schools have never recorded an accident or incident on the corporate system. Our sample testing confirms that schools do maintain their own manual records on site which the legislation allows. However, lack of data centrally makes it difficult for the Corporate Health & Safety team and/or Corporate Health & Safety Committee to monitor and take action if there are emerging trends across schools and to ensure that all serious accidents and incidents are reported to the Health and Safety Executive under the Reporting of Injuries, Diseases and Dangerous Occurrences Regulations (RIDDOR) 2013 (see Risk/Issue 3 for more details).

The Corporate Health and Safety team promotes and facilitates health and safety training courses for staff, some mandatory and others advisory. Analysis of the training records kept on the Council's HR system (iTrent) highlighted a few schools where none of their staff were showing as having attended a health and safety training course. While most schools have a trained representative, some staff have not attended the relevant health and safety course for their role. Head teachers from the sample of five schools tested, confirmed that school-based staff had received some training (e.g. induction where health and safety is covered); however, only one school had evidence to demonstrate this (see Risk/Issue 4).

The Healthy Schools Co-ordinator is currently working with schools and raising the importance of having an infection control plan in place. This is a key document for identifying various infections that could impact the school and ensure that controls are put in place to users of school buildings where possible. Although a plan is not mandatory, it is advisable, particularly given the recent outbreaks in a few of Denbighshire's schools. See Risk/Issue 5 for more information.

The review has identified a number of weaknesses that need strengthening within the school environment to ensure compliance with health & safety legislation and to minimise the risk of harm to users of school buildings. For this to be effective, it will require a co-ordinated approach from schools, Education Support Services and the Corporate Health and Safety team. Given the nature of the issues identified, and the potential impact of any adverse consequences, we are providing a 'Low' assurance overall.

Low Assurance

Significant weaknesses in management of risks and/or controls that put achievement of objectives at risk.

Action Plan

Audit Review of: Health & Safety in Schools

Date: June 2018

Corporate Risk/Issue Severity Key	
0	Critical – Significant issues to be brought to the attention of SLT, CET, Cabinet Lead Members and Corporate Governance Committee
1	Major – Corporate, strategic and/or cross-service issues potentially requiring wider discussion at SLT and/or CET
4	Moderate – Operational issues that are containable at service level

Risk Issue 1	There is no formal mechanism in place corporately for recording the status of actions raised as part of the inspections and assessments carried out by the Corporate Health and Safety team.		
Tudalen 228 Background Detail	<p>The Corporate Health and Safety team carry out the following inspections and assessments of school premises: –</p> <ul style="list-style-type: none"> • General health and safety inspections with involvement from the schools. These cover different themes i.e. in 2017/18 focused on policies and procedures and in 2018/19 the focus will be on cleaning standards. • Fire Risk Assessments. <p>Although improvement actions which are identified to address any issues are formally reported to the school, there is no process/system in place centrally to record that the necessary actions have been implemented. Although the school has a role to address the actions, the Council, as landlord, also has a role to maintain school buildings. The Health & Safety team follow up priority issues based on their significance and the resources available but are not currently recording any progress or updates.</p>		
Action (Ref)	Agreed Management Action	Responsibility	Deadline
1.1	Meet with ICT to discuss and implement an action tracking system for the recording of “recommended actions” with the agreed timescales. The recipients of the “recommended actions” to respond to the Corporate Health and Safety Team within a given timescale. The system will include iterative reminders from the system and escalation triggers as part of the process.	Corporate Health & Safety Manager & ICT Business Partner for Service	30/03/2019
1.2	Internal Audit to attend a future Business and Finance Managers meeting to highlight the responsibility of the schools for updating the status of actions arising from inspections.	Internal Audit Services	30/09/2018

1.3	Schools to advise Corporate Health and Safety on the progress/status of actions resulting from the Corporate Health and Safety inspections.	All School Head teachers	30/03/2019
-----	---	--------------------------	------------

Risk Issue 2	Some schools' fire risk assessment may no longer be relevant as they have not been reviewed within the last three years. As a result, there is potential that fire safety measures are inadequate.
Tudalen 229 Background Detail	<p>The Regulatory Reform (Fire Safety) Order 2005 states that fire risk assessment must be reviewed and updated by a responsible person on a regular basis or where there has been significant changes to the premises. Although the legislation does not specify the frequency of fire risk assessments, the Corporate Health & Safety team aim to carry out a fire risk assessment every three years. The team is undergoing a programme of updating schools' fire risk assessment; however, testing shows that there are a number of schools who have not had their fire risk assessment updated within the set target period. At the time of our review, of the 65 school sites¹:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 5 were assessed in 2018. • 25 were assessed in 2017. • 11 were assessed in 2016. • 11 were assessed in 2015. • 10 were last assessed in 2014. Although four of these school sites are due to be updated this year, at the time of our review there were no planned dates for the remaining seven schools.

¹ Although there are 58 schools in Denbighshire, some have more than one site, giving a total of 65 school sites.

	<ul style="list-style-type: none"> 3 relate a new school sites or classroom that have not yet been assessed. <p>Where fire risk assessments are not up-to-date and adequate and appropriate fire safety measures are not put in place (see Risk Issue 1 above), there could be greater risk of injury or loss of life in the event of a fire.</p>		
Action (Ref)	Agreed Management Action	Responsibility	Deadline
2.1	We will add extra resource into the process to bring all school FRA's within a three year period. This resource will be taken from other activities in a balanced manner. We will maintain our target of three yearly FRA reviews where resources permit.	Corporate Health & Safety Manager	30/03/2019

Risk Issue 3	Some schools are not using the corporate system for recording accidents or incidents which have occurred on school premises.		
Background Detail	<p>Analysis of the corporate system for recording accidents and incidents shows that 20 out of 58 schools (34%) have not recorded any accidents or incidents. Our sample testing confirms that schools are recording accident & incidents locally which complies with legislation as it does not specify how accidents and incidents should be recorded. However, this means that the Corporate Health & Safety team has difficulty monitoring all accidents and incidents that have occurred on school premises to gauge any emerging trends, enable monitoring by the Corporate Health & Safety Committee and ensure that serious accidents and incidents are reported to the HSE under the Reporting of Injuries, Diseases and Dangerous Occurrences Regulations (RIDDOR) 2013.</p> <p>The Corporate Health and Safety team as part of their role has advised the schools but cannot force the schools to record accidents and incidents on the corporate system.</p>		
Action (Ref)	Agreed Management Action	Responsibility	Deadline
3.1	School Support team to include “accident incident reporting” to the self-assessment reporting tool for schools used by Education.	Principal Manager– Modernising Education	30/03/2019
3.2	We will continue to regularly communicate the requirements for accident incident reporting to school responsible persons through training, Health and Safety attended, Education Health and Safety committee and Business & Finance Managers meetings.	Corporate Health & Safety Manager	30/03/2019

Tudalen 231

Risk Issue 4	Not all schools were able to demonstrate that staff have attended the required Health and Safety training courses.		
Background Detail	<p>Analysis of iTrent (HR system) and discussion with a sample of Head teachers identified that not all schools are using iTrent as the recording mechanism for recording training courses, in particular health and safety courses. There was evidence on iTrent that school representatives have attended a range of health and safety courses (53 out of 58 schools); however, records show that some school employees had not attended the relevant courses for their role, for example a Head teacher is required to attend the ‘Managing Safely’ course. The only other mandatory course that all staff should attend is the induction course, which covers Health and Safety.</p> <p>The sample of five schools tested confirmed that they all provide the mandatory induction training course which includes Health and Safety; however, only one school was able to evidence this.</p> <p>The Corporate Health and Safety team advises the schools of the available courses but it is each school’s responsibility to ensure that the relevant staff attend the recommended courses.</p>		
Action (Ref)	Agreed Management Action	Responsibility	Deadline
4.1	School Support team to include “Health & Safety course” to the self-assessment tool ‘School Management Review’. This is monitored by the Education Support team and highlight any schools that have not attended the appropriate training.	Planning & Resources Manager (Education)	30/3/2019
4.2	Schools to use the corporate induction template provided by HR and incorporate the Health and Safety checklist template provided by Corporate Health and Safety to devise their own in-house induction for all new staff within their schools. This document will also assist with ensuring that all corporate mandatory training is covered during the induction period.	All School Head teachers	30/03/2019
4.3	Internal Audit presented the results of this review at the Heads of Clusters meeting in May 2018 and each Head teacher that was in attendance at the meeting was required to feedback to their school clusters that all staff must attend the relevant Health & Safety training and maintain formal training records.	All School Head teachers	30/03/2019

Risk Issue 5	Some schools have not implemented an infection control plan which sets out controls to address associated risks.		
Background Detail	<p>Our sample testing highlighted some schools without an infection control plan in place. The purpose of an infection control plan is to identify various infections and illnesses and the controls required to address the associated risks. This is particularly advisable given the recent outbreaks at a few schools within Denbighshire.</p> <p>The Healthy Schools Co-ordinator is in the process of working with schools to raise awareness of the importance of having infection control plans in place.</p> <p>Note: The Corporate Health & Safety team in co-ordination with the Council's Cleaning Services team and the Healthy Schools Co-ordinator will review the risk of infection at schools in 2018/19.</p>		
Action (Ref)	Agreed Management Action	Responsibility	Deadline
5.1	Create relevant questions relating to infection control plans and cleanliness. The questions will be available for all schools to answer on the self-assessment tool 'School Management Review' in terms of what arrangement are in place. The information will then be analysed and a minimum level of quality assurance will be agreed for relevant officers to carry out spot checks of a sample of schools.	Principal Manager - Modernising Education and Healthy Schools Co-Ordinator.	30/12/2018

Tudalen 233

Report Recipients

- Chef Executive Officer
- Corporate Director: Economy and Public Realm
- Corporate Director Communities
- Head of Facilities, Assets & Housing
- Head of Education & Children Services
- Head of Finance / Section 151 Officer
- Corporate Health & Safety Manager
- Programme Manager – Business Change
- Principal Manager – Modernising Education
- Planning & Resources Manager (Education)
- Healthy Schools Co-ordinator
- Scrutiny Co-Ordinator
- Chair – Performance Scrutiny Committee
- Lead Member for Finance, Corporate Plan & Performance
- Corporate Governance Committee
- Lead Officer – Operations & Business Support
- Strategic Planning & Performance Officer

Internal Audit Team

Samantha Davies	Auditor	01824 708086 Samantha.davies@denbighshire.gov.uk
-----------------	---------	---

Key Dates

Review commenced	January 2018
Review completed	March 2018
Reported to Corporate Governance Committee	11 July 2018
Proposed date for 1st follow up review	April 2019

Appendix 1 – Assurance Definition

Assurance Rating (based on areas reviewed)		
	High Assurance	Risks and controls well managed and objectives being achieved.
	Medium Assurance	Minor weaknesses in management of risks and/or controls but no risk to achievement of objectives.
	Low Assurance	Significant weaknesses in management of risks and/or controls that put achievement of objectives at risk.
	No Assurance	Fundamental weaknesses in management of risks and/or controls that will lead to failure to achieve objectives.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Adroddiad i'r:	Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol
Dyddiad y Cyfarfod:	11 Gorffennaf 2018
Aelod/Swyddog Arweiniol:	Barry Mellor, Cadeirydd Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol/ Gary Williams, Pennaeth Cyfreithiol, AD a Gwasanaethau Democrataidd
Awdur yr Adroddiad:	Gary Williams, Pennaeth Cyfreithiol, AD a Gwasanaethau Democrataidd
Teitl:	Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn sôn am adroddiad blynyddol y Pwyllgor i'r Cyngor.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

I geisio cymeradwyaeth aelodau i adroddiad drafft gael ei gyflwyno i'r Cyngor yn ymwneud â gwaith y Pwyllgor yn ystod blwyddyn y cyngor 2017/2018.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Y bydd y Pwyllgor yn ystyried yr adroddiad drafft wedi ei atodi fel Atodiad 1 a chymeradwyo ei gyflwyno i'r Cyngor yn ddarostyngedig i unrhyw addasiadau a argymhellwyd a chytunwyd gan yr Aelodau.

4. Manylion am yr Adroddiad

Mae'r Cyfansoddiad yn ei wneud yn ofynnol i'r Pwyllgor baratoi a chyflwyno adroddiad bob blwyddyn i'r Cyngor ar berfformiad ac effeithiolrwydd y Pwyllgor.

Mae'r adroddiad drafft atodedig yn ceisio gosod allan y prif broblemau y mae'r Pwyllgor wedi eu hystyried yn ystod Blwyddyn y Cyngor 2017/18 a'r argymhellion a wnaed gan y Pwyllgor.

Mae'r adroddiad drafft yn egluro rôl y Pwyllgor, yr eitemau sefydlog y mae'n eu hystyried, a rhai problemau pwysig y mae wedi eu hystyried yn ystod y cyfnod hwn.

Mae gofyn i'r aelodau ystyried a yw cynnwys yr adroddiad yn adlewyrchu gwaith y Pwyllgor gan wneud unrhyw awgrymiadau ar sut i wella arddull a chynnwys yr adroddiad.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae gwaith y Pwyllgor yn archwilio materion ariannol y Cyngor, rheolaeth risg a rheolaeth llywodraethu corfforaethol yn cynorthwyo'r Cyngor wrth ddarparu Blaenoriaethau Corfforaethol.

6. Faint fydd y gost a sut bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Nid oes unrhyw gostau uniongyrchol mewn cyswllt â'r adroddiad hwn.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

Nid oes angen asesiad effaith ar gyfer yr adroddiad hwn.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gydag Archwilio ac eraill?

Mae'r adroddiad yn ceisio barn aelodau ynglŷn â chynnwys yr adroddiad Blynyddol. Nid oes angen unrhyw ymgynghoriadau eraill.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae'r Pwyllgor yn rhan allweddol o drefniadau llywodraethu'r Cyngor. Mae archwiliad effeithiol o brosesau ariannol sylweddol, systemau a throsglwyddiadau yn elfen hanfodol o reolaeth fewnol ac yn darparu lefel o sicrwydd i'r Cyngor ehangach a rhanddeiliaid eraill.

10. Pa risgiau sy'n bodoli ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Y risg o beidio â chael Llywodraethu Corfforaethol neu Bwyllgor Archwilio effeithiol yw nad oes unrhyw oruchwyliaeth o lywodraethu corfforaethol y Cyngor sy'n gydran allweddol ar gyfer perfformiad da. Gall llywodraethu corfforaethol gwan gyfrannu at fethiannau yn narpariaeth gwasanaeth.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Adran 13, Cyfansoddiad y Cyngor.

Report To: County Council

Date of Meeting: 11th September 2018

Lead Member / Officer: Barry Mellor, Chair Corporate Governance Committee

Report Author: Gary Williams, Head of Legal, HR and Democratic Services

Title: **Annual Report of the Corporate Governance Committee**

1. What is the report about?

The report is about the work of the Corporate Governance Committee (the Committee) for the Municipal Year 2017/18

2. What is the reason for making this report?

To inform all Members of the work of the Committee.

3. What are the Recommendations?

3.1 That Members note the content of the report.

4. Report details

4.1 The Council is statutorily required under the provisions of the Local Government Wales Measure 2011 to have an Audit Committee. The Committee is the Council's designated committee for this purpose. The statutory role of the Audit Committee is to review and scrutinise the authority's financial affairs, make reports and recommendations in relation to the authority's financial affairs, review and assess the risk management, internal control and corporate governance arrangements of the authority and make reports and recommendations to the authority on the adequacy and effectiveness of those arrangements. The Committee is required to oversee the authority's internal and external audit arrangements, and review the financial statements prepared by the authority. The Committee is also the body that is responsible for keeping the Constitution under review.

4.2 The Council's Constitution provides that the membership of the Committee is made up of six elected Members on a politically balanced basis. There is no statutory requirement for the Committee to be politically balanced. There is a statutory requirement to have at least one independent lay member of the Committee and the current lay member is Mr. Paul Witham.

4.3 Each meeting of the Committee is attended by the Council's s151 Officer, Monitoring Officer and Head of Internal Audit or their representatives. In addition each meeting is attended by officers of the Wales Audit Office.

4.4 During the period covered by this report, the Committee has received a number of internal annual reports on matters relating to governance. These have included:

- 4.4.1 Annual Governance Statement Report - this report provides the self-assessment report on the Council's governance and improvement arrangements for 2016-17, which incorporates the Council's 'annual governance statement'. There were no significant governance issues to report. Any less significant issues were included in the Governance Improvement Action Plan which is monitored by the Committee.
- 4.4.2 Corporate Health and Safety Annual Report – this is a report from the Corporate Health and Safety Officer to provide assurance to the Committee that accidents and incidents are reported and monitored; that activity is planned in line with information provided by service hazard and gap analysis; and that training is delivered as required. The overall assessment of DCC's implementation of H&S systems and of employee involvement in H&S are both medium assurance (yellow). This means that H&S management systems are generally developed and recorded. Significant hazards are generally identified and managed to minimise risk. Employees are generally involved in the development and use of H&S management systems.
- 4.4.3 Senior Information Risk Officer (SIRO) Annual Report – the Senior Information Risk Owner (SIRO) has an explicit responsibility to ensure that information held by the Council is managed safely, effectively and in accordance with legislation. This report provides Members with information as to any data protection breaches that may have occurred and whether there are any issues or trends that require further action to be taken. The report sets out statistical data regarding requests for information under the Freedom of Information legislation and the number of complaints made to the Information Commissioner's Office. There had been no serious breaches during the reporting period.
- 4.4.4 Whistleblowing Annual Report – the Council's Whistleblowing Policy requires that an annual report be provided to the Committee on the number and outcome of concerns raised under the policy and whether there are any trends or issues that require further action to be taken. There were no concerns raised under the policy during the reporting period.
- 4.4.5 Regulation of Investigatory Powers Act (RIPA) Annual Report – the Council's RIPA policy deals with the conduct of surveillance activity by the Council and requires an annual report on the number of authorisations issued for directed surveillance activity covered by the relevant legislation in order that the Committee can be assured that the Council is operating within the parameters set by legislation. No authorisations had been issued for directed surveillance activity during the reporting period.
- 4.5 The Committee also receives a number of reports relating to financial matters each year. These have included:
- 4.5.1 Statement of Accounts – each year the Committee is required to approve the Council's statement of accounts in order that they may be signed off by the Chair of the Committee and the s151 Officer. There is a large amount of information involved in the accounts and the draft is presented to the

Committee in one meeting before summer recess and the final statement of accounts is presented for approval in September each year in order that the committee has sufficient opportunity to examine the documentation and scrutinise it. The accounts were approved.

4.5.2 Treasury Management – the Committee receives two reports each year on the treasury management functions of the Council. The reports present details of capital financing, borrowing, debt rescheduling and investment transactions during the reporting period. The reports also deal with the risk implications of treasury decisions and transactions and compliance with treasury limits and Prudential Indicators. The Committee reviews the Annual Treasury Management Strategy prior to its approval by Council.

4.5.3 Schools in Financial Difficulty – the Committee received a report to explain the Council's policy and approach to working with schools in financial difficulty. The policy follows a number of escalation steps, one of which is for individual schools and governors to report to the Committee.

4.6 The Committee also receives external regulatory reports. During this reporting period the Committee has received the following reports:

4.6.1 Wales Audit Office Annual Improvement Report - this report was presented to the Committee and Full Council and is a summary of audit work by the WAO, including studies on Governance, Information management and the use of resources. No significant recommendations for change were made, and the report was overall very positive about the Council. There were six 'proposals for improvement', which were presented to Council together with the actions in respect of each of these.

4.6.2 WAO Annual Audit Letter – the Committee received the WAO's annual audit letter, the key messages in which were that Denbighshire County Council complied with its responsibilities relating to financial reporting and use of resources, that WAO was satisfied that the Council has appropriate arrangements in place to secure economy, efficiency and effectiveness in its use of resources and that their work to date on certification of grant claims and returns had not identified significant issues that would impact on the 2016-17 accounts or key financial systems.

In addition the Committee receives reports on the WAO's programme of work.

4.6.3 Domiciliary Care Services Actions update – the Committee received an update on the response to the Denbighshire County Council report following the CSSIW National Review of Domiciliary Care in Wales, an external regulatory report that had been presented in the previous municipal year.

4.6.4 Homelessness Prevention Action Plan Update – The Committee received an information report on the progress of the Homelessness Prevention Action Plan, incorporating actions required by the Denbighshire Homelessness Strategy 2017-21; the Denbighshire Supporting People /

Homelessness Prevention Annual (Commissioning) Plan, and the recommendations of the Welsh Audit Office report: 'How Local Government Manages Demand – Homelessness' (January 2018) to provide assurance that the service had responded to recommendations received from the WAO.

4.7 The Committee also receives regular reports from the Chief Internal Auditor on the progress made against the Internal Audit Plan which is approved by the Committee. Members of the Committee also receive copies of internal audit reports. The reports which have “low” assurance are considered at Committee and the action plans to address any concerns are scrutinised and monitored by the Committee. Audit reports that have been considered, or have had action plans monitored by the Committee during the reporting period include, Corporate Safeguarding, Information Management and IT Management in Schools, Corporate Fleet Management and Public Conveniences.

4.8 The Committee has also received reports reviewing other corporate issues including the Strategic Risk Management Framework and the Council's preparations for the introduction of the General Data Protection Regulation (GDPR)

5. How does the decision contribute to the Corporate Priorities?

The Committee's work in scrutinising the Council's financial affairs, risk management and corporate governance controls assists the Council in delivering the Corporate Priorities.

6. What will it cost and how will it affect other services?

There are no direct costs associated with this report.

7. What are the main conclusions of the Well-being Impact Assessment?

This report contains no proposal but is, rather, a report on the work done by the Committee over the past year. There is therefore no impact assessment required.

8. What consultations have been carried out with Scrutiny and others?

The Committee has received and commented upon a draft of this report.

9. Chief Finance Officer Statement

The Committee is a key part of the Council's governance arrangements. Effective scrutiny of significant financial processes, systems and transactions is a vital element of internal control and provides a level of assurance to the wider Council and other stake holders.

10. What risks are there and is there anything we can do to reduce them?

The risk of not having an effective Corporate Governance or Audit Committee is that there is no oversight of the Council's corporate governance which is a key

component of good performance. Weak corporate governance can contribute to failures in service delivery.

11. Power to make the Decision

There is no decision required as a result of this report.

DRAFT

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Archwilydd Cyffredinol Cymru
Auditor General for Wales

Trosolwg a Chraffu – Addas i'r Dyfodol? – **Cyngor Sir Ddinbych**

Blwyddyn archwilio: 2017-18

Dyddiad cyhoeddi: Mehefin 2018

Cyfeirnod y ddogfen: 587A2018-19

Paratowyd y ddogfen hon i'w defnyddio'n fewnol gan Gyngor Sir Ddinbych yn rhan o'r gwaith a gyflawnwyd/a gyflawnir yn unol â swyddogaethau statudol.

Nid oes unrhyw gyfrifoldeb ar yr Archwilydd Cyffredinol na staff Swyddfa Archwilio Cymru, mewn perthynas ag unrhyw aelod, cyfarwyddwr, swyddog na chyflogai arall yn unigol, nac unrhyw drydydd parti.

Os gwneir cais am wybodaeth y gallai'r ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae Cod adran 45 yn nodi'r arfer a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus wrth ymdrin â cheisiadau, yn cynnwys ymgynghori â thrydydd partiön perthnasol. Mewn perthynas â'r ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru yn drydydd partiön perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu aildefnyddio'r ddogfen hon i Swyddfa Archwilio Cymru - infoofficer@wao.gov.uk.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg ac yn Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn achosi unrhyw oedi. We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.

Y tîm a gyflwynodd y gwaith oedd Charlotte Owen, Paul Goodlad a Jeremy Evans, o dan gyfarwyddwyd Huw Rees.

Cynnwys

Mae swyddogaeth trosolwg a chraffu'r Cyngor yn ymateb yn dda i heriau cyfredol, ond gallai prinder capasiti i gefnogi craffu amharu ar gynnydd yn y dyfodol. Y mae lle hefyd i aelodau'r cabinet gyfrannu'n fwy gweithredol at drafodaethau craffu.

Adroddiad cryno

Cynigion ar gyfer gwella 6

Mae'r Cyngor yn creu amgylchedd cefnogol ar gyfer craffu, ond gallai prinder capasiti i gefnogi craffu amharu ar allu'r swyddogaeth graffu i ymdrin â heriau yn y dyfodol 7

Mae'r swyddogaeth trosolwg a chraffu wedi'i chynllunio'n dda, yn mabwysiadu ymagwedd gytbwys at graffu cyn ac ar ôl penderfyniadau, ac yn datblygu dulliau mwy effeithiol o gynnwys aelodau'r cyhoedd mewn gwaith craffu 9

Mae'r Cyngor yn gwerthuso effeithiolrwydd ac effaith y swyddogaeth graffu, ond mae lle i aelodau cabinet fod â rhan fwy gweithredol mewn trafodaethau 10

Atodiadau

Atodiad 1 – canlyniadau a nodweddion trosolwg a chraffu effeithiol mewn llywodraeth leol 13

Atodiad 2 – argymhellion o'r adroddiad ar astudiaeth gwella genedlaethol yr Archwilydd Cyffredinol, 'Craffu Da? Cwestiwn Da!' (Mai 2014) 15

Adroddiad cryno

Crynodeb

- 1 Bu'r adolygiad hwn yn archwilio pa mor 'addas ar gyfer y dyfodol' yw swyddogaethau craffu pob un o'r 22 o gynghorau yng Nghymru. Buom yn ystyried sut mae cynghorau'n ymateb i heriau cyfredol, gan gynnwys Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, yn ogystal â'r modd y mae cynghorau'n dechrau craffu ar Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus. Buom hefyd yn archwilio pa mor dda yw sefyllfa'r cynghorau o ran eu gallu i ymateb i heriau yn y dyfodol, fel pwysau parhaus ar gyllid cyhoeddus a'r newid posibl tuag at fwy o waith rhanbarthol rhwng awdurdodau lleol.
- 2 Yn rhan o'r adolygiad hwn, buom hefyd yn adolygu cynnydd y cynghorau wrth ymdrin ag argymhellion ein Hastudiaeth Gwella Genedlaethol gynharach **Craffu Da? Cwestiwn Da!** (Mai 2014) (gweler **Atodiad 2**). Buom hefyd ar drywydd y cynigion ar gyfer gwella a oedd yn berthnasol i'r swyddogaeth graffu, ac a gyhoeddwyd gennym mewn adroddiadau lleol. Roedd y rhain yn cynnwys argymhellion a wnaed i gynghorau yn rhan o'r adolygiadau a gynhaliwyd gennym yn 2016-17, sef Cynllunio Arbedion a Threfniadau Llywodraethu ar gyfer Penderfynu ar Newidiadau Sylweddol i Wasanaethau.
- 3 Nod ein hadolygiad oedd:
 - nodi ffyrdd o ymwreiddio'r egwyddor datblygu cynaliadwy mewn prosesau ac arferion craffu, yn sail ar gyfer rhannu arferion a gwaith yr Archwilydd Cyffredinol yn y dyfodol mewn perthynas â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015;
 - rhoi sicrwydd bod swyddogaethau craffu mewn sefyllfa dda i ymateb i heriau a disgwyliadau'r presennol a'r dyfodol;
 - helpu i ymwreiddio trefniadau craffu effeithiol gan aelodau etholedig o gychwyn y cylch etholiadol newydd; a
 - rhoi syniad o'r graddau y mae cynghorau wedi llwyddo i ymateb i ganfyddiadau ein Hastudiaeth Gwella Craffu flaenorol.
- 4 Er mwyn llywio ein canfyddiadau, seiliwyd ein dull adolygu ar Canlyniadau a Nodweddion Trosolwg a Chraffu Effeithiol mewn Llywodraeth Leol. Datblygwyd y rhain gan randdeiliaid craffu yng Nghymru, a chytuno arnynt, yn dilyn ein Hastudiaeth Gwella Genedlaethol flaenorol **Craffu Da? Cwestiwn Da!**
- 5 Yn ystod mis Ionawr 2018, buom yn adolygu dogfennau, yn cyfweid â swyddogion allweddol ac yn cynnal grwpiau ffocws gyda chynghorwyr er mwyn deall eu safbwyntiau ynghylch trefniadau craffu cyfredol Cyngor Sir Ddinbych (y Cyngor). Yn benodol, buom yn adolygu ymdriniaeth y Cyngor â'r heriau a nodir uchod, a'r modd y mae'n bwriadu ymateb iddynt.
- 6 Buom yn arsylwi sampl o gyfarfodydd craffu ac yn adolygu dogfennau a oedd yn berthnasol i'r cyfarfodydd hynny ac a ddarparwyd i'r aelodau i gefnogi eu rôl craffu, fel adroddiadau a chyflwyniadau,
- 7 Yn yr adolygiad hwn, daethom i'r casgliad bod swyddogaeth trosolwg a chraffu'r Cyngor yn ymateb yn dda i heriau cyfredol, ond y gallai prinder capasiti i gefnogi craffu amharu ar gynnydd yn y dyfodol. Y mae lle hefyd i aelodau'r cabinet gyfrannu'n fwy gweithredol at drafodaethau craffu. Daethom i'r casgliad hwn am y rhesymau canlynol:

- a. mae'r Cyngor yn creu amgylchedd cefnogol ar gyfer craffu, ond gallai prinder capasiti i gefnogi craffu amharu ar allu'r swyddogaeth graffu i ymdrin â heriau yn y dyfodol;
- b. mae'r swyddogaeth trosolwg a chraffu wedi'i chynllunio'n dda, yn mabwysiadu ymagwedd gytbwys at graffu cyn ac ar ôl penderfyniadau, ac yn datblygu dulliau mwy effeithiol o gynnwys aelodau'r cyhoedd mewn gwaith craffu; ac
- c. mae'r Cyngor yn gwerthuso effeithiolrwydd ac effaith y swyddogaeth graffu, ond mae lle i aelodau'r cabinet gymryd rhan fwy gweithredol mewn trafodaethau craffu.

Cynigion ar gyfer gwella

- 8 Mae'r tabl isod yn cynnwys ein cynigion o ran sut y gallai'r Cyngor wella effeithiolrwydd ei swyddogaeth trosolwg a chraffu, er mwyn iddo fod mewn sefyllfa well i wynebu heriau cyfredol a heriau'r dyfodol.

Dangosyn 1: cynigion ar gyfer gwella

Cynigion ar gyfer gwella
C1 Adolygu pa mor ddigonol yw'r trefniadau cefnogi, o ran maint a natur y gefnogaeth y gallai fod ar bwyllgorau trosolwg a chraffu ei hangen.
C2 Dylai aelodau Cabinet gyflwyno adroddiadau'n rheolaidd ac ymateb i gwestiynau oddi wrth aelodau pwyllgor trosolwg a chraffu ynghylch polisiau a phenderfyniadau'r Cyngor, yn unol â chanllawiau statudol ¹ .

¹ Cynulliad Cenedlaethol Cymru, **Canllawiau i Gyngorau Sir a Chyngorau Bwrdeistref Sirol yng Nghymru ar Drefniadau Gweithrediaeth a Threfniadau Amgen 2006**, Gorffennaf 2006, Paragraff 2.4.4

Adroddiad manwl

Mae swyddogaeth trosolwg a chraffu'r Cyngor yn ymateb yn dda i heriau cyfredol, ond gallai prinder capasiti i gefnogi craffu amharu ar gynnydd yn y dyfodol. Y mae lle hefyd i aelodau'r Cabinet gyfrannu'n fwy gweithredol at drafodaethau craffu

Mae'r Cyngor yn creu amgylchedd cefnogol ar gyfer craffu, ond gallai prinder capasiti i gefnogi craffu amharu ar allu'r swyddogaeth graffu i ymdrin â heriau yn y dyfodol

- 9 Mae'r Cyngor yn rhoi diffiniad clir o rôl trosolwg a chraffu yn ei gyfansoddiad ac yn ei adroddiadau trosolwg a chraffu blynyddol. Yn nisgrifiadau o rolau cadeiryddion ac aelodau pwyllgor, nodir yn glir beth yw cyfrifoldebau cynghorwyr o ran y swyddogaeth trosolwg a chraffu.
- 10 Mae gan y Cyngor dri phwyllgor trosolwg a chraffu a gefnogir gan grwpiau gorchwyl a gorffen pan fo angen. Bydd aelodau pwyllgor trosolwg a chraffu hefyd yn cyflawni gwaith craffu y tu allan i'r strwythur pwyllgorau ffurfiol. Er enghraifft, bydd cynrychiolwyr o bob pwyllgor trosolwg a chraffu yn eistedd ar grwpiau herio perfformiad gwasanaethau, gan gymryd rhan weithredol yn y gwaith o adolygu a herio perfformiad gwasanaethau. Bydd aelodau pwyllgor trosolwg a chraffu hefyd yn helpu i ddatblygu a monitro polisiau'r Cyngor drwy eu rolau ar grwpiau mewnol a byrddau rhaglen amrywiol. Mae'r gweithgareddau llai ffurfiol hyn yn ategu ac yn cyfrannu at waith craffu ffurfiol, gan fod aelodau pwyllgor yn rhoi adborth rheolaidd mewn cyfarfodydd pwyllgor. Maent hefyd yn helpu i godi proffil a chynyddu gwerth craffu ymhlith swyddogion, gan roi cipolwg gwell i aelodau pwyllgor o'r ffordd y mae'r Cyngor yn gweithio.
- 11 Mae swyddogion a chynghorwyr o'r farn fod y swyddogaeth trosolwg a chraffu yn effeithiol, a bod iddi rôl werthfawr yn nhrefniadau llywodraethu'r Cyngor. Dywedodd aelodau'r Cabinet wrthym fod trosolwg a chraffu yn helpu i gryfhau'r broses benderfynu o fewn y Cyngor drwy roi mewnwelediad a her ddefnyddiol. Roedd aelodau pwyllgor trosolwg a chraffu hefyd yn teimlo bod eraill yn gwerthfawrogi eu rôl, a gallai aelodau'r cabinet ac aelodau pwyllgor craffu gyfeirio at amryw o enghreifftiau lle cafwyd gwerth ychwanegol yn sgil craffu.
- 12 Mae'r Cyngor yn darparu rhaglen gynefino gynhwysfawr i gynghorwyr newydd ac mae ganddo raglen datblygu'r aelodau er mwyn darparu hyfforddiant parhaus. Darperir yr hyfforddiant gan hyfforddwyr mewnol ac allanol, er enghraifft Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru. Yn rhan o hyfforddiant cynefino 2017, derbyniodd cynghorwyr sesiwn ragarweiniol ar graffu, yn ogystal â hyfforddiant ar gadeirio pwyllgorau trosolwg a chraffu. Cynhaliodd y Cyngor gwrs hyfforddi ar archwilio data addysg yn gynnar yn 2018, ac y mae wedi trefnu sesiwn ar gwestiynau craffu effeithiol yn ddiweddarach yn y flwyddyn. Mae agweddau'r

cynghorwyr at yr hyfforddiant yn gadarnhaol, ond ni chafwyd presenoldeb da ym mhob un o'r sesiynau.

- 13 Mae'r Cyngor wedi adolygu ei ddarpariaeth hyfforddi yn sgil heriau allweddol yn y dyfodol. Er enghraifft, y mae wedi cynnal amryw o sesiynau codi ymwybyddiaeth gyda chynghorwyr ar Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, a sut i graffu mewn modd sy'n ystyriol o'r Ddeddf. Mae'r Cyngor wedi datblygu offeryn asesu effaith llesiant, a chynghorwyr wedi derbyn hyfforddiant arno. Mae'r Cyngor yn gwneud defnydd eang o'r offeryn, ac wedi diweddarau'r templed ar gyfer adroddiadau craffu i gynnwys prif gasgliadau unrhyw asesiad effaith llesiant. Yn ogystal â hyn, mae'r Grŵp Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion Craffu wedi bod yn monitro ymdrechion y Cyngor i ymwreiddio'r nodau a'r egwyddorion yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.
- 14 Fodd bynnag, bu'r hyfforddiant i gynghorwyr ar y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn brin, a byddai aelodau craffu yn elwa ar hyfforddiant i'w paratoi i graffu ar waith rhanbarthol. Roedd y rhaglen gynefino cynghorwyr yn 2017 yn cynnwys sesiwn ar rôl y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, ond hyd yma, nid oes unrhyw hyfforddiant wedi cael ei gynnal sy'n canolbwyntio ar graffu ar y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Mae'r Cyngor yn llunio papur opsiynau ar y cyd â Chyngor Bwrdeistref Sirol Conwy er mwyn archwilio trefniadau yn y dyfodol i graffu ar Gyd-fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Conwy a Sir Ddinbych. Bydd y papur yn cael ei gyflwyno gerbron y Grŵp Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion Craffu yn y flwyddyn ariannol newydd. Ar ôl cytuno ar y trefniadau, mae'r Cyngor yn bwriadu darparu hyfforddiant i gynghorwyr ar graffu ar y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Yn y cyfamser, pwyllgor craffu Partneriaethau y Cyngor sydd yn gyfrifol am graffu ar y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.
- 15 Yn dilyn peilot llwyddiannus, mae pob un o'r tri phwyllgor trosolwg a chraffu wedi mabwysiadu sesiynau briffio cyn cyfarfod pwyllgor. Mae'r cyn-gyfarfodydd yn helpu aelodau pwyllgor i baratoi am y cyfarfod pwyllgor ac i ddatblygu strategaethau gofyn cwestiynau. Roedd swyddogion ac aelodau'r pwyllgor yn cefnogi'r trefniadau, a dywedodd cadeiryddion craffu eu bod wedi helpu i wella ansawdd y cwestiynau a chael gwared â'r ffocws ar wardiau neilltuol.
- 16 Roedd aelodau pwyllgor yn canmol y gefnogaeth yr oeddent wedi'i chael gan swyddogion. Er hynny, dim ond un Cydgysylltydd Craffu sydd yn gweithio yn y Cyngor. Mae hyn yn cyfyngu ar y gallu i gyflawni gwaith ymchwil a dadansoddi annibynnol. Mae'r Cydgysylltydd Craffu yn cefnogi'r tri phwyllgor a hefyd yn rhoi cefnogaeth weinyddol i'r grwpiau gorchwyl a gorffen craffu. Ategir y gefnogaeth hon gan swyddogion o wasanaethau perthnasol, sydd hefyd yn cefnogi grwpiau gorchwyl a gorffen.
- 17 Nid yw eto'n glir sut y bydd newid y drefn ar gyfer craffu ar y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn effeithio ar gapasiti cyfredol y Cyngor i gefnogi craffu. Ond bydd asesiad o'r angen am gefnogaeth yn cael ei gynnwys yn rhan o'r papur opsiynau ar gyfer craffu ar y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, sy'n cael ei lunio ar hyn o bryd. Yn y gorffennol, mae'r Cyngor wedi asesu lefel y gefnogaeth graffu sydd ei hangen wrth bennu ei gyllideb. Fodd bynnag, mae'n debygol y bydd heriau craffu rhanbarthol yn y dyfodol, a chynlluniau'r Cyngor i gynyddu ffocws y swyddogaeth graffu ar ymgysylltu â'r cyhoedd, yn rhoi mwy o bwysau ar y capasiti cefnogi presennol wrth symud ymlaen. Mae angen i'r Cyngor felly

ystyried a yw maint a natur y gefnogaeth graffu sy'n bodoli eisoes yn ddigonol i wynebu heriau'r dyfodol.

Mae'r swyddogaeth trosolwg a chraffu wedi'i chynllunio'n dda, yn mabwysiadu ymagwedd gytbwys at graffu cyn ac ar ôl penderfyniadau, ac yn datblygu dulliau mwy effeithiol o gynnwys aelodau'r cyhoedd mewn gwaith craffu

- 18 Mae gan bob pwyllgor trosolwg a chraffu flaenraglen waith fanwl, ac mae Grŵp y Cadeiryddion a'r Is-gadeiryddion Craffu yn cyfarfod yn rheolaidd i adolygu a diweddarau'r rhaglen. Mae Grŵp y Cadeiryddion a'r Is-gadeiryddion Craffu yn sicrhau bod gwaith craffu yn gysylltiedig â blaenraglen waith y Cabinet, a hefyd yn adolygu ffurflenni cais am destun craffu y gall Cynghorwyr, swyddogion neu aelodau o'r cyhoedd eu cyflwyno. Mae cadeiryddion trosolwg a chraffu yn teimlo bod aelodau'r pwyllgor yn berchen ar y blaenraglenni gwaith ac yn arwain y gwaith o'u datblygu. Er enghraifft, mae nifer y ceisiadau am destun craffu a gyflwynir gan yr aelodau ar gynnydd. Mae'r flaenraglen waith yn eitem sefydlog ar yr agenda ym mhob cyfarfod pwyllgor, ac yr oedd yn creu trafodaeth resymol yn y cyfarfodydd y buom yn eu harsylwi. Rhoddwyd y newyddion diweddaraf am y rhaglen waith hefyd yn y cyfarfodydd hyn, ac anogwyd aelodau pwyllgor hefyd i gyflwyno ffurflenni cais am destun.
- 19 Mae Grŵp y Cadeiryddion a'r Is-gadeiryddion Craffu yn dilyn proses strwythuredig i hidlo a threfnu ceisiadau am destunau craffu yn ôl blaenoriaeth. Caiff testunau eu hychwanegu at y rhaglen waith os ydynt o ddi-ddordeb i'r cyhoedd, os ydynt yn gysylltiedig â Blaenoriaethau corfforaethol, neu os oes cyfle amlwg i effeithio ar y sefyllfa drwy graffu. Ar ôl i'r grŵp gymeradwyo testun, bydd Grŵp y Cadeiryddion a'r Is-gadeiryddion Craffu yn ystyried yr hyn y bwriedir ei gyflawni ac yn penderfynu ar gwmpas, ehangder a dull y gweithgarwch craffu. Bydd testunau nad ydynt yn cyrraedd yr agenda yn cael eu cyfeirio i rywle arall, er enghraifft i Grwpiau Ardal yr Aelodau², neu bydd swyddog perthnasol yn mynd ar eu trywydd.
- 20 Mae pwyllgorau trosolwg a chraffu yn cyflawni eu nodau rhagnodedig mewn modd cytbwys, gan gynnwys cymysgedd o graffu cyn ac ar ôl penderfyniadau. Mae'r Cyngor yn ffafrio craffu cyn penderfynu yn achos materion cynhennus, gan fod hynny o gymorth i sicrhau bod ystod ehangach o safbwyntiau yn cael eu hystyried wrth ddod i benderfyniad. Bydd pwyllgorau trosolwg a chraffu yn defnyddio craffu ar ôl penderfyniadau i fonitro gweithrediad polisiâu ac asesu effaith toriadau cyllidebol.
- 21 Mae gan y Cyngor drefniadau i sicrhau bod pwyllgorau trosolwg a chraffu yn ymwybodol o waith archwilio, arolygu a rheoleiddio. Mae Cadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor

² Mae gan y Cyngor chwech o Grwpiau Ardal yr Aelodau (GAA) sydd yn galluogi cynghorwyr i gyfarfod yn rheolaidd i drafod materion lleol ac ymgysylltu â chymunedau lleol. Gellir trafod materion o natur leol nad ydynt yn addas i'w trafod mewn pwyllgorau craffu yng nghyfarfodydd y GAA yn lle hynny. I'r gwrthwyneb, gall materion a godir yng nghyfarfodydd y GAA a allai fod yn berthnasol i'r holl sir gyfrannu at raglenni gwaith y pwyllgorau craffu.

Llywodraethu Corfforaethol yn eistedd ar Grŵp y Cadeiryddion a'r Is-gadeiryddion Craffu. Mae'r trefniant hwn yn hyrwyddo sgwrs a llif gwybodaeth reolaidd rhwng swyddogaethau craffu a llywodraethu corfforaethol y Cyngor. Mae'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn ystyried adroddiadau archwilio ac arolygu yn rheolaidd, ac mae adroddiadau cenedlaethol Archwilydd Cyffredinol Cymru ac adroddiadau gan arolygiaethau eraill hefyd yn cael eu hadrodd gerbron pwyllgorau trosolwg a chraffu ar gais y swyddogion.

- 22 Ar hyn o bryd, strwythur pwyllgorau trosolwg a chraffu presennol y Cyngor sydd yn craffu ar y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Ym mis Mawrth a mis Rhagfyr 2017, bu'r pwyllgor craffu Partneriaethau yn ystyried asesiad anghenion llesiant a chynllun llesiant drafft y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Mae'r Cyngor yn bwriadu cysylltu ag aelodau'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus bob blwyddyn i ganfod a ydynt yn bwriadu cyflwyno neu ymgynghori ar unrhyw gynlluniau neu strategaethau y flwyddyn honno. Bydd Grŵp y Cadeiryddion a'r Is-gadeiryddion Craffu wedyn yn penderfynu a ddylid cynnwys y cynlluniau neu'r strategaethau hynny ym mlaenraglenni gwaith y pwyllgorau. Bydd y trefniadau yn y dyfodol ar gyfer craffu ar Gyd-Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Conwy a Sir Ddinbych yn dod yn gliriach ym mis Mai 2018, ar ôl ystyried y papur opsiynau y cyfeiriwyd ato uchod.
- 23 At ei gilydd roedd y cyfarfodydd pwyllgor y buom yn eu harsylwi yn cael eu cynnal yn dda, ac roedd y rhan fwyaf o'r aelodau pwyllgor yn cyfrannu at y trafodaethau. Roedd y Cyngor yn pryderu ynghylch lefelau presenoldeb craffu o dan y weinyddiaeth flaenorol, ond mae'n dda gweld bod presenoldeb aelodau pwyllgor wedi gwella ers mis Mai 2017. Yn ein hadolygiad, nodwyd mai tua 76% oedd y presenoldeb cyfartalog ar draws y tri phwyllgor - cynnydd o gymharu â'r 61% a gafwyd yn y chwe mis cyn hynny. Mae lefel yr her mewn cyfarfodydd yn amrywio, ond gwelsom enghreifftiau o ddadl gadarn a deallus. Roedd effeithiolrwydd y cadeirio o gymorth i sicrhau ffocws wrth ddadlau a chwestiynu, a bod hynny'n arwain at gasgliadau clir. Dywedodd aelodau pwyllgor craffu llai profiadol eu bod wedi elwa ar y cyn-gyfarfodydd a gyflwynwyd yn ddiweddar, sydd o gymorth i fireinio ymholiadau yn barod am y prif gyfarfod. Bydd cyfarfodydd pwyllgor fel arfer yn cynnwys rhwng dwy a phedair prif eitem ar yr agenda; mae hyn yn adlewyrchu polisi'r Cyngor o gyfyngu ar nifer yr adroddiadau a ystyrir yn unrhyw un o gyfarfodydd pwyllgor trosolwg a chraffu i uchafswm o bedwar, yn ogystal ag adroddiad y Pwyllgor ar ei raglen waith ei hun. Cyflwynwyd y polisi hwn er mwyn hwyluso dadl fanwl ac effeithiol ar bob testun.
- 24 Bydd pwyllgorau trosolwg a chraffu yn derbyn y rhan fwyaf o'u gwybodaeth o adroddiadau gan swyddogion. Mae'r adroddiadau a gyflwynir gerbron pwyllgorau craffu yn gynhwysfawr, ond dywedodd rhai o'r aelodau fod rhai o'r adroddiadau'n gallu bod yn faith, a'i bod yn cymryd amser hir i'w darllen. Bydd pwyllgorau craffu hefyd yn gwneud defnydd o ffynonellau eraill o dystiolaeth. Er enghraifft, bydd grwpiau gorchwyl a gorffen yn cyflawni gwaith craffu manylach ac yn llunio canfyddiadau sy'n seiliedig ar dystiolaeth dda, sy'n cyfrannu mewn ffordd gadarnhaol at ddatblygu polisi. Bydd cyrff allanol hefyd yn bresennol mewn cyfarfodydd craffu i ddarparu gwybodaeth neu i ymateb i bryderon neu ymholiadau a godir gan yr aelodau; mae Heddlu Gogledd Cymru, Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr a British Telecom ymhlith yr enghreifftiau diweddar.
- 25 Mae'r Cyngor yn ceisio cynnwys y cyhoedd mewn gweithgarwch craffu ac yn ymroi'n frwd i ganfod ffyrdd i wella ymgysylltiad y cyhoedd. Gall y cyhoedd gael gwybodaeth ynghylch sut

i gymryd rhan mewn gwaith craffu ar wefan ac yn adroddiad craffu blynyddol y Cyngor. Mae'r Cyngor hefyd wedi llunio taflen ddefnyddiol i aelodau o'r cyhoedd sydd yn dod i gyfarfodydd pwyllgor craffu. Mae'r daflen yn esbonio rôl craffu a sut y gall preswylwyr gymryd rhan, ac yn cynnwys ffurflen cais am destun craffu. Mae agendâu cyfarfodydd pwyllgor craffu ar gael ar wefan y Cyngor ac yn cael eu hyrwyddo ar y cyfryngau cymdeithasol. Bydd llawer o gynghorau'n gwe-ddarlledu rhai o'u cyfarfodydd pwyllgor craffu, neu'r holl gyfarfodydd craffu, ac yn darparu fidio ohonynt i'w wyllo ar-lein; dim ond yn ddiweddar y mae'r Cyngor wedi gwneud hynny. Yn ogystal ag arddangos agwedd agored a thryloywder, bydd hi'n haws i'r cyhoedd edrych ar gyfarfodydd os ydynt yn cael eu gwe-ddarlledu. Gan hynny, mae'n galonogol bod y Cyngor wedi dechrau gwe-ddarlledu cyfarfodydd pwyllgor craffu dethol, a ystyriwyd ganddo'n gyfarfodydd yr oedd gan y cyhoedd ddiddordeb mawr ynddynt, ym mis Mawrth 2018. Fodd bynnag, nid oes gan y Cyngor unrhyw gynlluniau i we-ddarlledu'r holl gyfarfodydd pwyllgor hyd yma.

- 26 Dywedodd y Cyngor fod diddordeb y cyhoedd mewn gwaith craffu ar gynnydd. Yn 2016-17, yr oedd mwy o aelodau'r cyhoedd yn bresennol mewn cyfarfodydd pwyllgor craffu nag yn y blynyddoedd cynt, a hynny'n rhannol yn sgil amryw o faterion uchel eu proffil a oedd wedi'u cynnwys ar agendâu'r pwyllgorau. Gwahoddwyd y cyhoedd hefyd i roi tystiolaeth yn sail ar gyfer adolygiad grŵp gorchwyl a gorffen craffu o effaith toriadau diweddar i'r gyllideb. Serch hynny, mae aelodau a swyddogion yn cydnabod y gallent wneud mwy i wella ymgysylltiad y cyhoedd â'r broses graffu. Mae Grŵp y Cadeiryddion a'r Is-gadeiryddion Craffu yn archwilio ffyrdd i godi proffil craffu ymhlith y cyhoedd. Byddant yn gweithio gyda Swyddog Ymgysylltu Cyhoeddus newydd y Cyngor yn 2018 i ddatblygu ymagwedd newydd at ymgysylltu â'r cyhoedd.

Mae'r Cyngor yn gwerthuso effeithiolrwydd ac effaith y swyddogaeth graffu, ond mae lle i aelodau cabinet fod â rhan fwy gweithredol mewn trafodaethau craffu

- 27 Mae aelodau pwyllgorau craffu yn herio yn rheolaidd mewn cyfarfodydd pwyllgor. Er bod aelodau cabinet yn bresennol mewn cyfarfodydd craffu ac yn cyflwyno adroddiadau ynddynt yn rheolaidd, swyddogion sydd fel arfer yn esbonio manylion adroddiadau ac yn ateb cwestiynau gan aelodau'r pwyllgor. Er bod deiliaid portffolio profiadol yn aml yn chwarae rhan fwy gweithgar wrth gyflwyno gwybodaeth ac ymateb i her, mae lle i fabwysiadu'r dull hwn yn mewn modd mwy cyson, yn unol â chanllawiau statudol³.

³ "Mae'r pwyllgorau trosolygu a chraffu yn gallu ei gwneud yn ofynnol i swyddogion fod yn bresennol i ateb cwestiynau am gyflwyno swyddogaethau gweithredol neu swyddogaethau eraill a'i drafod. Dylai'r weithrediaeth a'r pwyllgorau trosolygu a chraffu gadw mewn cof bob amser mai mater i'r weithrediaeth etholedig yw ateb cwestiynau am ei pholisïau a'i phenderfyniadau. Pan fydd swyddogion yn ymddangos i ateb cwestiynau, dylai eu cyfraniad hwythau gael ei gyfyngu cyn belled â phosibl i gwestiynau ynghylch ffeithiau ac esboniadau ynghylch polisïau a phenderfyniadau...." Cynulliad Cenedlaethol Cymru, Canllawiau i Gynghorau Sir a Chynghorau Bwrdeistref Sirol yng Nghymru ar Drefniadau Gweithrediaeth a Threfniadau Amgen 2006, Gorffennaf 2006, Paragraff 2.4.4

- 28 Cawsom enghreifftiau gan yr aelodau a'r swyddogion lle'r oedd craffu wedi cynnig ffyrdd i ddatrys problemau cydnabyddedig. Cyfeiriwyd at waith grwpiau gorchwyl a gorffen craffu, gan ddweud bod y gwaith hwnnw'n arbennig o werthfawr. Un o'r enghreifftiau diweddar oedd adolygiad gan grŵp gorchwyl a gorffen o wasanaethau gofal mewnol y Cyngor. Yn dilyn adolygiad manwl o'r gwasanaeth, argymhellodd y grŵp y dylid comisiynu gwasanaethau gofal oddi wrth bartneriaid allanol. Er i'r argymhellion gael eu derbyn, gofynnwyd i'r grŵp wneud gwaith pellach cyn eu gweithredu. Dywedodd yr Aelodau wrthym hefyd am effaith trosolwg a chraffu ar gynigion i godi tâl gan ddeiliaid bathodynau glas sy'n defnyddio meysydd parcio'r Cyngor. Addaswyd y cynigion yn ddiweddarach i roi mwy o amser parcio i ddeiliaid bathodynau, yn dilyn mewnbwn gan y pwyllgor trosolwg a chraffu.
- 29 Mae'r Cyngor yn ymroi i wella ei swyddogaeth graffu ac yn cynnal gwerthusiad rheolaidd o effeithiolrwydd y swyddogaeth honno. Mae'r Cyngor yn cynnal arolwg blynyddol yn seiliedig ar nodweddion craffu effeithiol. Defnyddir y canlyniadau'n sail ar gyfer adroddiad craffu blynyddol y Cyngor. Bydd unrhyw faterion a amlygir wedyn yn cael eu cynnwys mewn cynllun gweithredu gwella craffu⁴. Mae'r cynllun hwn yn amlygu'r camau a gymerwyd i wella'r swyddogaeth graffu drwy fonitro'n rheolaidd. Mae gwaith i gryfhau ymgysylltu â'r cyhoedd ac i ddatblygu mwy ar drefniadau i graffu ar gyrff allanol, fel y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, wedi'i drefnu ar gyfer gwanwyn 2018.
- 30 Dangosai swyddogion a chynghorwyr ymwybyddiaeth o'r heriau sydd o flaen y swyddogaeth graffu yn y dyfodol. Roeddent yn disgrifio gostyngiadau parhaus mewn gwariant cyhoeddus a ffocws cynyddol ar waith rhanbarthol fel heriau allweddol. Fodd bynnag, mae'r Cyngor o'r farn fod ei strwythur craffu cyfredol yn ddigon hyblyg i wynebu'r heriau hyn yn y dyfodol. Er enghraifft, wrth ddisgwyl canllawiau gan Lywodraeth Cymru ar graffu'n rhanbarthol, mae'n parhau i ystyried sut y gellid mabwysiadu ymagwedd ar cyd (â Chyngor Bwrdeistref Sirol Conwy) er mwyn craffu ar y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.

⁴ Datblygodd y Cyngor y cynllun gweithredu yn wreiddiol mewn ymateb i'n hastudiaeth gwella genedlaethol yn 2014, Craffu Da? Cwestiwn Da!

Atodiad 1

Canlyniadau a nodweddion trosolwg a chraffu effeithiol mewn llywodraeth leol

Dangosyn 2: canlyniadau a nodweddion trosolwg a chraffu effeithiol mewn llywodraeth leol

Canlyniadau	Nodweddion
Wrth graffu'n dda, beth ydym ni'n ceisio'i gyflawni?	Beth fyddai'r nodweddion? Sut y gallem ei adnabod?
1. Mae atebolrwydd democrataidd yn sbarduno gwelliant mewn gwasanaethau cyhoeddus. 'Gwasanaethau Gwell'	Yr Amgylchedd i) Mae rôl y swyddogaeth graffu wedi'i diffinio'n glir ac yn cael ei gwerthfawrogi fel rhan o drefniadau'r cyngor ar gyfer gwella. ii) Ceir swyddogion neilltuol i gefnogi craffu, sy'n gallu cyflawni gwaith ymchwil annibynnol yn effeithiol, a darparu dadansoddiadau, cyngor a hyfforddiant o ansawdd uchel i aelodau Craffu. Ymarfer iii) Mae ymholiadau Trosolwg a Chraffu yn anwleidyddol, yn gadarn o ran methodoleg ac yn cynnwys ystod eang o dystiolaeth a safbwyntiau. Effaith iv) Yn rhan o'r broses trosolwg a chraffu bydd penderfynwyr a darparwyr gwasanaeth yn cael eu herio'n rheolaidd ar sail tystiolaeth. v) Bydd craffu yn cynnig ffyrdd ymarferol o ddatrys problemau cydnabyddedig sydd yn seiliedig ar dystiolaeth dda.

Canlyniadau	Nodweddion
Wrth graffu'n dda, beth ydym ni'n ceisio'i gyflawni?	Beth fyddai'r nodweddion? Sut y gallem ei adnabod?
<p>2. Gwneir penderfyniadau democrataidd mewn modd atebol, cynhwysol a chadarn. 'Gwell penderfyniadau'</p>	<p>Yr Amgylchedd</p> <ul style="list-style-type: none"> i) Mae cynghorwyr craffu yn derbyn y cyfleoedd hyfforddi a datblygu sydd eu hangen arnynt i gyflawni eu rôl yn effeithiol. ii) Derbynnir cefnogaeth effeithiol ar gyfer y broses yn aml gan Dîm Rheoli Corfforaethol y Cyngor, sydd yn sicrhau bod gwybodaeth a ddarperir i ddibenion craffu o ansawdd uchel, a'i bod yn cael ei darparu mewn modd amserol a chyson. <p>Ymarfer</p> <ul style="list-style-type: none"> iii) Arweinir y swyddogaeth graffu gan yr Aelodau, ac mae ganddi berchnogaeth ar ei rhaglen waith, gan ystyried safbwyntiau'r cyhoedd, partneriaid a chyrrff rheoleiddio. Y mae'n taro cydbwysedd rhwng rhoi'r flaenoriaeth i bryderon yn y gymuned a materion ac iddynt risg a phwysigrwydd strategol. iv) Gall rhanddeiliaid gyfrannu at ddatblygiad a chyflawniad blaenraglenni gwaith craffu. v) Mae cyfarfodydd a gweithgareddau trosolwg a chraffu wedi'u cynllunio'n dda, wedi'u cadeirio'n effeithiol ac yn gwneud y defnydd gorau o'r adnoddau sydd ar gael iddynt. <p>Effaith</p> <ul style="list-style-type: none"> vi) Bydd Aelodau Anweithredol yn defnyddio tystiolaeth i sicrhau bod penderfyniadau'r Weithrediaeth yn gytbwys. vii) Mae penderfynwyr yn rhoi cyfrif yn gyhoeddus am eu cyfrifoldebau portffolio mewn pwyllgorau craffu.
<p>3. Mae'r cyhoedd yn cymryd rhan mewn dadl ddemocrataidd ynghylch cyflenwi gwasanaethau cyhoeddus yn y presennol a'r dyfodol.</p>	<p>Yr Amgylchedd</p> <ul style="list-style-type: none"> i) Mae'r Weithrediaeth a'r Tîm Rheoli Corfforaethol yn cydnabod bod craffu yn ffordd bwysig i'r cyngor ymgysylltu â'r gymuned. <p>Ymarfer</p> <ul style="list-style-type: none"> ii) Mae craffu yn cynnwys cyfathrebu effeithiol i godi ymwybyddiaeth ynghylch atebolrwydd democrataidd, ac annog pobl i gymryd rhan yn hynny. iii) Mae craffu yn gweithredu mewn modd anwleidyddol, ac yn ymdrin yn effeithiol â materion gwleidyddol sensitif, tensiwn a gwrthdaro. iv) Mae craffu yn meithrin ymddiriedaeth a pherthnasoedd da ag amrywiaeth eang o randdeiliaid mewnol ac allanol. <p>Effaith</p> <ul style="list-style-type: none"> v) Mae trosolwg a chraffu yn ei gwneud hi'n bosibl i glywed 'llais' pobl leol a chymunedau ar draws yr ardal yn rhan o'r prosesau penderfynu a llunio polisi.

Atodiad 2

Argymhellion o'r adroddiad ar astudiaeth gwella genedlaethol yr Archwilydd Cyffredinol, 'Craffu Da? Cwestiwn Da!' (Mai 2014)

Dangosyn 3: argymhellion o **Craffu Da? Cwestiwn Da!** Astudiaeth Gwella Craffu

Argymhelliad	Partneriaid Cyfrifol
A1 Egluro rôl aelodau gweithredol ac uwch swyddogion wrth gyfrannu at y broses craffu.	Cynghorau, Llywodraeth Cymru, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru
A2 Sicrhau bod aelodau craffu, a chadeiryddion craffu yn benodol, yn cael hyfforddiant a chymorth er mwyn sicrhau eu bod yn meddu ar yr holl sgiliau sydd eu hangen i gynnal gwaith craffu effeithiol.	Cynghorau, Llywodraeth Cymru, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru
A3 Datblygu prosesau blaenraglennu craffu ymhellach er mwyn: <ul style="list-style-type: none">• rhoi rhesymeg glir dros ddewis pynciau;• canolbwyntio mwy ar ganlyniadau• sicrhau y defnyddir y dull craffu mwyaf addas ar gyfer y maes pwnc a'r canlyniad a ddymunir; a• chysoni rhaglenni craffu â threfniadau rheoli perfformiad, hunanwerthuso a gwella'r Cyngor.	Cynghorau
A4 Sicrhau bod gwaith craffu yn defnyddio gwaith archwilio, arolygu a rheoleiddio yn effeithiol a bod ei weithgareddau yn ategu gwaith cyrff adolygu allanol.	Cynghorau, Staff Swyddfa Archwilio Cymru, AGGCC, Estyn
A5 Lle bo'n briodol, sicrhau bod cyrff adolygu allanol yn ystyried rhaglenni gwaith craffu ac allbwn gweithgarwch craffu wrth gynllunio a chyflawni eu gwaith.	Staff Swyddfa Archwilio Cymru, AGGCC, Estyn

Argymhelliad	Partneriaid Cyfrifol
<p>A6 Sicrhau y caiff effaith craffu ei gwerthuso'n briodol ac y gweithredir arni er mwyn gwella effeithiolrwydd y swyddogaeth; gan gynnwys gwneud gwaith dilynol ar gamau gweithredu arfaethedig ac archwilio canlyniadau.</p>	<p>Cynghorau, Llywodraeth Cymru, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru</p>
<p>A7 Cynnal hunanwerthusiadau rheolaidd o drefniadau craffu gan ddefnyddio 'canlyniadau a nodweddion trefniadau trosolwg a chraffu effeithiol mewn llywodraeth leol' a ddatblygwyd gan Rwydwaith Swyddogion Trosolwg a Chraffu Cymru.</p>	<p>Cyngor</p>
<p>A8 Rhoi cynlluniau gweithredu ar gyfer gwella craffu ar waith yn seiliedig ar astudiaeth wella Swyddfa Archwilio Cymru.</p>	<p>Cynghorau</p>
<p>A9 Mabwysiadu 10 Egwyddor Cyfranogaeth Cymru ar gyfer Ymgysylltu â'r Cyhoedd er mwyn gwella'r ffordd y mae'r swyddogaeth graffu yn ymgysylltu â'r cyhoedd a rhanddeiliaid.</p>	<p>Cynghorau</p>

Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn Testun.: 029 2032 0660

e-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan: www.archwilio.cymru

Welsh Audit Office
24 Cathedral Road
Cardiff CF11 9LJ

Phone: 029 2032 0500

Fax: 029 2032 0600

Textphone: 029 2032 0660

e-mail: info@audit.wales

Website: www.audit.wales

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol

26 MEDI 2018		Eitemau Sefydlog	
	1	Materion a Gyfeiriwyd gan y Pwyllgorau Archwilio (os oes rhai)	Cydlynnydd Archwilio - Rhian Evans
	2	Adroddiadau Rheoleiddio Allanol Diweddar a Dderbyniwyd (os oes rhai)	Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio - Alan Smith, Nicola Kneale
	3	Diweddariad Archwilio Mewnol	Prif Archwilydd Mewnol – Lisa Lovegrove
	4	Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol	Gwasanaethau Democrataidd
		Adroddiadau	
	5	Cymeradwyo'r Datganiad Cyfrifon	Pennaeth Cyllid – Richard Weigh
	6	SAC – Ymholiadau Archwilio Blynnyddol	Pennaeth Cyllid - Richard Weigh / SAC
Tudalen 263	7	Adroddiad diweddaraf – Cyfleustodau Cyhoeddus	Prif Archwilydd Mewnol – Lisa Lovegrove
	8	Adroddiad Iechyd a Diogelwch Blynnyddol	Pennaeth Iechyd a Diogelwch - Gerry Lapington
	9	Asesiad Allanol – Prif Weithredwr Archwilio Cyngor Sir Gwynedd – Adroddiad a Chynllun Gwella	Prif Archwilydd Mewnol – Lisa Lovegrove
	10	Adroddiad Gwella Blynnyddol SAC	SAC / Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio – Alan Smith
	11	Adroddiad Swyddfa Archwilio Cymru ar ddefnyddwyr Gwasanaeth	SAC/ Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio - Alan Smith
21 TACHWEDD 2018		Eitemau Sefydlog	
	1	Materion a Gyfeiriwyd gan y Pwyllgorau Archwilio (os oes rhai)	Cydlynnydd Archwilio - Rhian Evans
	2	Adroddiadau Rheoleiddio Allanol Diweddar a Dderbyniwyd (os oes rhai)	Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio - Alan Smith, Nicola Kneale
	3	Diweddariad Archwilio Mewnol	Prif Archwilydd Mewnol – Lisa Lovegrove
	4	Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol	Gwasanaethau Democrataidd

Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol

		Adroddiadau	
	5	Adroddiad Blynyddol Chwythu'r Chwiban	Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd / Gary Williams
	6	RIPA Blynyddol (Deddf Rheoleiddio Pwerau Ymchwilio 2000)	Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd / Gary Williams
	7	Trosolwg o Fframwaith Darparwr Gwasanaeth Amgen	Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Democrataidd / Gary Williams / Pennaeth Cyllid - Richard Weigh/ Nicola Kneale
	8	Adroddiad blynyddol ar y Cyfansoddiad	Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Democrataidd - Gary Williams / Pennaeth Archwilio Mewnol – Lisa Lovegrove
23 IONAWR 2019		Eitemau Sefydlog	
Rhaglen 264	1	Materion a Gyfeiriwyd gan y Pwyllgorau Archwilio (os oes rhai)	Cydlynnydd Archwilio - Rhian Evans
	2	Adroddiadau Rheoleiddio Allanol Diweddar a Dderbyniwyd (os oes rhai)	Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio - Alan Smith, Nicola Kneale
	3	Diweddariad Archwilio Mewnol	Prif Archwilydd Mewnol – Lisa Lovegrove
	4	Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol	Gwasanaethau Democrataidd
		Adroddiadau	
	5	Adroddiad Diweddar – Uned Caffael ar y cyd	Prif Archwilydd Mewnol – Lisa Lovegrove
06 MAWRTH 2019		Eitemau Sefydlog	
	1	Materion a Gyfeiriwyd gan y Pwyllgorau Archwilio (os oes rhai)	Cydlynnydd Archwilio - Rhian Evans
	2	Adroddiadau Rheoleiddio Allanol Diweddar a Dderbyniwyd (os oes rhai)	Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio - Alan Smith, Nicola Kneale
	3	Diweddariad Archwilio Mewnol	Prif Archwilydd Mewnol – Lisa Lovegrove
	4	Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol	Gwasanaethau Democrataidd
		Adroddiadau	

Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol

10 EBRILL 2019		Eitemau Sefydlog	
	1	Materion a Gyfeiriwyd gan y Pwyllgorau Archwilio (os oes rhai)	Cydlynnydd Archwilio - Rhian Evans
	2	Adroddiadau Rheoleiddio Allanol Diweddar a Dderbyniwyd (os oes rhai)	Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio - Alan Smith, Nicola Kneale
	3	Diweddariad Archwilio Mewnol	Prif Archwilydd Mewnol – Lisa Lovegrove
	4	Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol	Gwasanaethau Democrataidd
		Adroddiadau	
05 MEHEFIN 2019		Eitemau Sefydlog	
Tudalen 265	1	Materion a Gyfeiriwyd gan y Pwyllgorau Archwilio (os oes rhai)	Cydlynnydd Archwilio - Rhian Evans
	2	Adroddiadau Rheoleiddio Allanol Diweddar a Dderbyniwyd (os oes rhai)	Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio - Alan Smith, Nicola Kneale
	3	Diweddariad Archwilio Mewnol	Prif Archwilydd Mewnol – Lisa Lovegrove
	4	Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol	Gwasanaethau Democrataidd
		Adroddiadau	
10 GORFFENN AF 2019		Eitemau Sefydlog	
	1	Materion a Gyfeiriwyd gan y Pwyllgorau Archwilio (os oes rhai)	Cydlynnydd Archwilio - Rhian Evans
	2	Adroddiadau Rheoleiddio Allanol Diweddar a Dderbyniwyd (os oes rhai)	Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio - Alan Smith, Nicola Kneale
	3	Diweddariad Archwilio Mewnol	Prif Archwilydd Mewnol – Lisa Lovegrove
	4	Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol	Gwasanaethau Democrataidd

Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol

		Adroddiadau	
	5	Datganiad Cyfrifon Drafft	Pennaeth Cyllid – Richard Weigh
	6	Rheoli Trysorlys	Pennaeth Cyllid – Richard Weigh
	7	Adroddiad Blynyddol ar y Cyfansoddiad	Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd - Gary Williams / Prif Archwilydd Mewnol – Lisa Lovegrove
	8	Adroddiad SIRO Blynyddol	Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio - Alan Smith
	9	Adroddiad gwelliant blynyddol Swyddfa Archwilio Cymru	SAC/Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio - Alan Smith
41 MEDI 2019		Eitemau Sefydlog	
Ffynhoniau 266	1	Materion a Gyfeiriwyd gan y Pwyllgorau Archwilio (os oes rhai)	Cydlynnydd Archwilio - Rhian Evans
	2	Adroddiadau Rheoleiddio Allanol Diweddar a Dderbyniwyd (os oes rhai)	Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio - Alan Smith, Nicola Kneale
	3	Diweddariad Archwilio Mewnol	Prif Archwilydd Mewnol – Lisa Lovegrove
	4	Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol	Gwasanaethau Democrataidd
		Adroddiadau	
	5	Cymeradwyo'r Datganiad Cyfrifon	Pennaeth Cyllid – Richard Weigh
	6	Adroddiad Iechyd a Diogelwch Blynyddol	Pennaeth Iechyd a Diogelwch - Gerry Lapington
20 TACHWEDD 2019		Eitemau Sefydlog	
	1	Materion a Gyfeiriwyd gan y Pwyllgorau Archwilio (os oes rhai)	Cydlynnydd Archwilio - Rhian Evans
	2	Adroddiadau Rheoleiddio Allanol Diweddar a Dderbyniwyd (os oes rhai)	Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio - Alan Smith, Nicola Kneale
	3	Diweddariad Archwilio Mewnol	Prif Archwilydd Mewnol – Lisa Lovegrove
	4	Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol	Gwasanaethau Democrataidd

Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol

		Adroddiadau	
	5	Adroddiad Blynyddol Chwythu'r Chwiban	Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd / Gary Williams
	6	RIPA Blynyddol (Deddf Rheoleiddio Pwerau Ymchwilio 2000)	Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd / Gary Williams

DS Nid yw union ddyddiad cyhoeddi adroddiadau achlysurol gan er enghraifft Swyddfa Archwilio Cymru neu Adroddiadau Blynyddol gan yr Ombwdsmon yn hysbys ar hyn o bryd. Bydd dyddiad cyfarfod yn cael ei neilltuo ar eu cyfer cyn gynted ag y bo'n ymarferol.

Diwygiwyd 02.07.2018 SJ

Mae tudalen hwn yn fwiadol wag